

Зухвала, розумна і кмітлива, Дана Шварц — одна з найяскравіших зірок нового покоління молодих письменників.

НІЛ ҐЕЙМАН

Автофія

історія кохання

Дана Шварц

Зухвала, розумна і кмітлива, Дана Шварц — одна з найяскравіших зірок нового покоління молодих письменників.

НІЛ ГЕЙМАН

Анатомія

історія кохання

Дана Шварц

Дана Шварц

Анатомія кохання

Дана Шварц

АНАТОМІЯ: ІСТОРІЯ КОХАННЯ

Авторське право © 2021 Сідлі Парк

© ТОВ 2023

Іану, якому належить моє серце
*Взявшись вивчати основи життя, слід спочатку
звернути свій погляд те що, що приховує смерть.*

– Мері Волстонкрафт Шеллі,
«Франкенштейн»

Пролог

Едінбург, 1817 рік

- Ворушись!
- Я копаю щосили, Дейві.
- Я копаю щосили, Дейві.
- Отже, напружися ще трохи.

Ніч видалася майже безмісячною, тому Дейві, що стоїть у сирій від роси траві, не було видно, як Мунро, що розкопував у цей момент могилу, роздратовано закотив очі. Цього разу пішло помітно більше – дерев'яна лопата, яку Мунро вдалося стягнути з заднього двору готелю у Фербенксі, була меншою, ніж металева, з якою він взявся до роботи цієї ночі. Але водночас від неї було не так багато галасу, і це

вирішувало справу. Відколи на Торнхільльському цвинтарі з'явився сторож, щоб охороняти могили, тиша стала необхідною умовою. Вже трьох їхніх друзів загребли сторожа, і тепер на них повісили непідйомні штрафи. З того часу Дейві більше на вулицях їх не бачив.

Щось було негаразд. Дейві ніяк не міг збагнути, що саме, але щось цієї ночі здавалося неправильним. Можливо, вся річ у повітрі. Густий дим, що стелився над Старим містом Единбурга, завжди був непроглядним, просоченим запахами прогорклого масла, тютюну і огидної суміші нечистот зі сміттям, від яких заможні жителі втекли в новий район з прекрасними особняками, що виріс біля підніжжя пагорба, по той бік Садів Принце [1]. Нинішня ніч була безвітряною.

Дейві не став нічого говорити Мунро про дивні передчуття, що виникли. Мунро просто посміявся б з нього.

«Ти тут взагалі стоїш на шухері, а не відчуття перебираєш»,

– сказав би Мунро.

Вдалині Дейві розрізняв вогник самотньої свічки, що горіла у вікні будиночка парафіяльного священика. Священик не спав. Чи міг він помітити рухи у темряві цвинтаря з такої відстані? Швидше за все, ні, але що, якби йому раптом спало на думку прогулятися перед сном?

- Ти там не можеш хоч ледь ледь швидше? - Прошепотів Дейві.

У відповідь пролунав звук, який не переплутаєш ні з чим, стукіт дерева об дерево. Мунро дістався до труни. Перед наступним етапом хлопці затамували подих: Мунро підняв лопату і з силою опустив її вниз. Дейві скривився від тріску, з яким зламалася кришка. Вони завмерли в очікуванні криків чи гавкання собак, але було тихо.

— Кидай мотузку, — гукнув приятеля Мунро. Дейві зробив, як було наказано, і Мунро досвідченою рукою за кілька хвилин затяг її на ший трупа. – Тепер тягни.

Поки Дейві тягнув мотузку, Мунро, який все ще стоїть у могилі, спрямовував рух тіла крізь невеликий пролом у кришці труни назад, у світ живих, наче допомагав тілу, що пройшов через смерть, у його дивному, перекрученому народженні. Мунро вдалося зняти з трупа

черевики і кинути їх назад у труну, але Дейві довелося позбавити тіло решти одягу і відправити її до черевиків у могилу. Крадіжка тіл, само собою, теж була протизаконна, але якби вони взяли з могили хоч якісь речі, то це було б уже кримінальним злочином.

Тіло виявилось жіночим, як Дженет їм і казала. Дженет шпигунила для того воскресателя, який краще платив їй цього тижня, пробиралася на похорон і отиралася якомога ближче до труни, щоб переконатися, що небіжчика не сховали за дорогою кам'яною кришкою, уберігаючи від того самого злочину, який вони зараз скоїли.

- Ні могильної клітки [2] , ні сім'ї, - запевнила Дженет, стоячи в дверях комірчини Мунро в М'ясницькому глухому куті, чухаючи шию і посміхаючись йому з-за завіси мідних кучерів. Навряд Дженет було більше чотирнадцяти, але в неї вже не вистачало помітної кількості зубів. - Або всяка родина так собі. І труна на вигляд дешева. Сосна чи на кшталт того.

- Не вагітна, випадково? - спитав Мунро з надією, піднявши брови.

Лікарям так потрібні були для розтину тіла вагітних жінок, що вони готові були платити вдвічі більше. Дженет похитала головою і простягла руку за грошима. Як тільки на місто опустилася пільма, Мунро і Дейві вирушили в дорогу, зануривши у свою тачку лопати та мотузку.

Дейві відводив погляд, стягуючи з трупа пошарпану сіру сукню. У темряві ночі він відчував, як палають щоки. Ніколи раніше йому не доводилося роздягати живу жінку, але він уже збився з рахунку, пригадуючи, скільки разів позбавляв одяг тих, кого ледве встигли поховати. Погляд його ковзнув по надгробку, наполовину прихованому темрявою і брудом: Пенелопа Харкнесс.

«Дякую тобі за вісім гіней, Пенелопа Харкнес», – подумав він.

- Кидай сюди, - скомандував Мунро знизу. Дейві жбурнув йому сукню. Як тільки одяг жінки повернувся до її порожньої труни, Мунро виліз із могили на сиру траву. - Лади, - видихнув він, обтрушуючи долоні від землі. - Давай закопувати і забиратися звідси.

Мунро нізащо не признався, але він теж відчував щось незвичайне, якусь дивну крихкість повітря, від якої дихати ставало важче. Свічка в будиночку священика згасла.

- Ти ж не віриш, що вона померла від лихоманки, правда? -
Прошепотів Дейві.

На шкірі жінки не було оспин або кривавих пухирів, але від чуток, що літали в останні дні, було не так просто відмахнутися. Якщо римська лихоманка насправді повернулася до Едінбургу.

- Звичайно ні, - впевнено заявив Мунро. - Не сходить з розуму.

Дейві полегшено зітхнув і видавив слабку посмішку, невидиму в темряві. Мунро завжди знав, як заспокоїти його, прогнати страхи, що лізуть у голову, наче щури в комору.

Хлопці закінчили роботу у мовчанні. Могила знову була прихована під шаром землі і дерну, як і раніше, а тіло, тверде від трупного задухи, лежало в тачці, вкрите сірим плащем.

Раптом щось майнуло на самому кордоні цвинтаря, біля низької кам'яної стіни, що йде вздовж усього його східного краю. І Дейві, і Мунро помітили цей рух і повернули голови, стежачи за ним, але тільки їхні очі звикли до темряви, як усе зникло.

- Просто собака, - заявив Мунро з упевненістю, якого зовсім не відчував. - Ходімо. Лікарю потрібно, щоб ми повернулися до світанку.

Дейві штовхав тачку, а Мунро йшов поруч, стискаючи черешок лопати міцніше, ніж треба. Їм майже вдалося вийти за огорожу цвинтаря, коли троє людей у плащах виникли на їхньому шляху.

– Здрастуйте, – сказав перший. Він був найвищим із трьох і здавався ще вищим через циліндр на голові.

- Чудова нічка, - вступив другий, лисий, який був нижчим за два інші.

- Чудовий час для прогулянки, - додав третій, посміхнувшись, чому його великі жовті зуби стали помітні навіть у темряві.

Дейві зрозумів, що це стражники. Мабуть, такі ж воскресники.

Мунро, схоже, дійшов того ж висновку.

- З дороги. Вона – наша, знайдіть собі свого жмурика, – заявив він, закриваючи собою Дейві та тачку. Його голос здригнувся лише трохи.

Дейві опустил очі і помітив, що на ногах у чоловіків чудове шкіряне взуття. Воскресувачі до такої не ходили.

Троє незнайомців вибухнули дружним сміхом.

– Абсолютно справедливо, – зауважив коротун. - І, само собою, варту кликати ми не маємо наміру.

Він підійшов ближче, і Дейві помітив мотузку, що майнула під порожнистою плащем.

Наступної секунди все закрутилося: троє незнайомців кинулися до них, а Мунро відскочив убік і на повній швидкості рвонув по цвинтарній алеї у бік центру.

– Дейві! – крикнув він. - Дейві, біжи!

Але Дейві застиг, вчепившись у тачку, ніби не в змозі наважитися і кинути нещасну Пенелопу Харкнес, і лише спостерігав за тим, як Мунро метнувся в провулок і зник. Але до того часу, як ноги все ж погодилися нести його за товаришем, стало вже занадто пізно.

- Впіймав! - Заявив високий незнайомец в циліндрі, потужною рукою схопивши Дейві за зап'ястя. - Тихіше, боляче не буде ні крапельки. Чоловік витяг ножа з кишені.

Дейві спробував вирватися, але всі його зусилля були марні.

Чоловік акуратно провів ножем по передпліччю Дейві, залишаючи криваву смужку, що в темряві здавалася майже чорною.

Дейві онімів від жаху. Він у повній паніці, без жодного звуку дивився немиготливим поглядом на те, як лисий дістав флакон з якоюсь пурпурною в'язкою субстанцією. Лисий витяг пробку з флакона і простягнув його вперед.

Циліндр потряс ножем над флаконом, і самотня крапля крові Дейві ковзнула в його дивний вміст. Воно потемніло, а потім змінило колір на сяючий золотом жовтий. Світло від флакона осяяло обличчя трьох незнайомців, які тепер досить посміхалися.

- Дивно, - сказав вусатий.

Наступного дня, роблячи звичайний ранковий моціон, священник натрапив на покинуту тачку з задубілим трупом жінки, яку він поховав позавчора. Він похитав головою. Воскресувачі в цьому місті ставали все нахабнішими – і небезпечними. До чого це призведе Единбург?

З «Трактату про анатомію доктора Бічема, або Профілактика та лікування сучасних хвороб»

(17-е видання, 1791)

за ред. доктора Вільяма Р. Бічема:

Будь-який терапевт, який має намір успішно лікувати як хворобу, так і будь-яке з багатьох побутових пошкоджень, повинен спочатку вивчити анатомію. Знання людського тіла та всіх його частин – основа нашої професії.

У цьому трактаті я викладу базові принципи анатомії, виведені мною за десятиліття її вивчення та супроводжені ілюстраціями мого авторства. Однак ілюстрації не можуть служити заміною дійсному, прямому вивченню анатомії за допомогою розтину, і жоден майбутній терапевт не може розраховувати на успіх у нашій професії, перш ніж проведе розтин не менше дюжини тіл і вивчить їх частини.

Незважаючи на те, що деякі мої колеги в Единбурзі вирішуються на безчесні дії, користуючись незаконними послугами так званих воскресників, які викрадають тіла безневинних, матеріал, який надають студенти моєї анатомічної школи в Единбурзі, це завжди ті, кому не пощастило познайомитися з мотузком ката і кого британський закон зобов'язує як остаточне відкуплення співслужити своїм співвітчизникам останню службу.

Жаба була мертва, без жодних сумнівів. Причому померла до того, як її виявила Хейзел. Дівчина просто вирушила на щоденну ранкову прогулянку, а жаба вже лежала на садовій доріжці, розпластавши лапки убік, ніби вирішила прийняти сонячну ванну.

Хейзел повірити не могла свого успіху.

Ось лежить жаба.

Як подарунок. Як знак небес. У висоті над головою згущалися важкі сірі хмари, обіцяючи дощ. Тобто погода була ідеальною. Але всі необхідні умови не збігаються надовго. Як тільки почнеться дощ, експеримент можна буде вважати таким, що не відбувся.

З-під прикриття кущів азалії Хейзел оглянула сад, щоб переконатися у відсутності спостерігачів (адже матінка не дивиться на неї зараз із вікна своєї спальні на другому поверсі, правда?), а потім опустила на коліна, абияк загорнула жабу в хустку і сховала за пояс нижньої спідниці.

Хмари майже затягли небо. Часу залишалось мало, тому Хейзел вирішила перервати прогулянку та повернула назад до Хоторнден-каслу. Мабуть, варто зайти через чорний хід, щоб ні з ким не зіткнутися і негайно дістатися своєї кімнати.

У кухні, куди стрімко увірвалася Хейзел, все кипіло, на вогні виходив пором величезний залізний горщик, а в повітрі повис всепроникний запах цибулі. Недоріzana головка забуто лежала на обробній дошці. І цибуля, і дошка, і ніж, що валявся на підлозі неподалік, були забруднені в крові. Погляд Хейзел ковзнув по доріжці яскраво-червоних крапель і уткнувся в куховарку, яка погойдувалася туди-сюди на табуретці в кутку біля вогнища і схлипувала, заколисуючи руку.

– Ой! - скрикнула куховарка, помітивши Хейзел. Її і без того червоне обличчя від сліз ще сильніше почервоніло. Кухарка втерла сльози і встала, намагаючись розгладити спідниці. - Міс, не чекала вас побачити тут. Я тут вирішила дати роздиху хворим ногам.

Руку куховарка намагалася сховати під фартухом.

- Стривайте. У вас кров!

Хейзел підійшла і підняла вище кровоточиву руку жінки. На краю свідомості промайнула думка про заховану під спідницями жабу і грозу, що наближається, але тут же зникла. Потрібно було зосередитись на поточній проблемі.

- Так, дозвольте.

Кухарка скривилася. Поріз виявився глибоким і йшов уздовж основи мозолистої долоні.

Хейзел витерла власні долоні об спідниці, а потім підняла погляд на куховарку, підбадьорливо усміхнувшись їй.

- Нічого страшного тут немає. Ви будете в повному порядку вже до вечері. Гей, там, - гукнула Хейзел судомийку, - Сьюзан, чи не так?

Принесіть мені штопальну голку.

Схожа на мишу служниця кивнула і помчала.

Хейзел посунула кухонний таз для посуду до куховарки, вимила ту руку і насухо витерла рушником. Змивши кров і бруд, вона змогла чітко розглянути глибокий поріз.

- Ну ось, варто змити кров, і все вже виглядає не так погано, - втішно сказала Хейзел.

Повернулась Сьюзен із голкою. Хейзел тримала її над вогнем, поки метал не почорнів, а потім задерла власну спідницю, щоб витягнути з сорочки довгу шовкову нитку.

Кухарка тихенько скрикнула.

- Ваша чудова сорочка, міс!

- О, нісенітниця. Це дрібниці, правда. А тепер, боюся, буде трохи боляче. Ви в порядку?

Кухарка кивнула. Діючи так швидко, наскільки можливо, Хейзел проколола голкою шкіру на розсіченій долоні жінки і почала впевненими стежками зашивати поріз. З обличчя куховарки зійшли всі фарби, і вона міцно заплющила очі.

— Вже ось-ось – майже готово – і-і-і-і все! - Проголосила Хейзел, зтягнувши шов акуратним вузликом.

Нитку вона перекусила зубами. Розглядаючи свою роботу, вона не могла стримати посмішки: крихітні, рівні, акуратні стібки – результат багатогодинних, отупляюче-монотонних занять вишивкою у дитинстві. Хейзел знову підняла спідницю - акуратно, щоб не зачепити вузлик з жабою, - і швидко відірвала від подолу сорочки широку смугу, не давши куховарці можливості ні заперечити, ні навіть скрикнути побачивши таке варварське поводження з дорогим одягом. Відірваним клаптем Хейзел туго перев'язала руку жінки зі свіжим швом.

- І ось що - увечері, будьте ласкаві, зніміть пов'язку і промийте рану. А я завтра зроблю вам припарку. І обережніше з ножами.

В очах у куховарки все ще стояли сльози, але їй все ж таки вдалося посміхнутися Хейзел у відповідь.

- Дякую, міс.

До своєї спальні Хейзел вдалося дістатися без подальших затримок, і вона одразу кинулася на балкон. Небо, як і раніше, хмурилося. Дощ досі не йшов. Хейзел полегшено видихнула і витягла загорнуту в хустку жабу з-під спідниць. Вона розгорнула хустку, дозволивши тушці з вологим ляпасом розпластатися на кам'яних поручнях.

Улюбленими місцями Хейзел у Хоторндені були бібліотека – з візерунчастими зеленими шпалерами, книгами у шкіряних палітурках та каміном, який завжди топили після полудня, – і балкон її власної спальні, звідки відкривався вид на струмок, що петляв між дерев, і ніщо не порушувало краси незайманої природи. милі навколо. Її спальня виходила вікнами на південний бік замку; їй не було видно дим, що піднімається над самим серцем Единбурга, який розташувався всього за годину їзди на північ. Ось чому тут, на балконі, вона могла зробити вигляд, що одна в цьому світі, уявити себе дослідником, що завмер над безоднею людських знань у спробі знайти сміливість для рішучого кроку вперед.

Хоторнден-касл стояв на скелі, і стіни його, повиті плющем, нависали над дикими шотландськими лісами і стрімким потоком, що ніс свої води далі, ніж Хейзел вдавалося розгледіти. Цей замок належав родині її батька не менше сотні років. Він просочився історією сім'ї Сіннетт, що залишила відбиток на камінні, траві та мохах, що затягли стародавні кам'яні стіни.

Низка кухонних пожеж у вісімнадцятому столітті призвела до того, що замок був майже повністю перебудований на власному фундаменті, цегла поверх каменю. Єдиними частинами початкової будівлі, що збереглися, були ворота на початку під'їзної алеї і вирите збоку пагорба холодне кам'яне підземелля, яким на її пам'яті жодного разу не користувалися - якщо не вважати погроз місіс Гербертс замкнути там Персі після того, як він стягнув пудинг до чаю, або того випадку Коли лакей, Чарльз, на суперечку пообіцяв просидіти там цілий день, але не протримався й години.

Більшість часу Хейзел не залишало відчуття, що вона живе в Хоторндені сама по собі. Персі зазвичай грав у дворі або був зайнятий уроками. А матінка, яка все ще не зняла жалобу, рідко покидала свої покої і в такі моменти нагадувала швидше чорну примару смерті, що ковзала по коридорах замку. Іноді Хейзел ставало самотньо, але найчастіше її тішило такий стан справ. Особливо тоді, коли їй хотілося поекспериментувати.

Мертва жаба була невелика, з брудно-коричневою шкіркою. Її крихітні кінцівки, наче руки маріонетки, що звисали з долоні дівчини, коли та підбрала жабу з доріжки, тепер задубілі і стали неприємно липкими. Але жаба все ж таки була мертва, а в повітрі відчутно пахло грозою – все складалося ідеально. Все зійшлося.

Зі схованої за каменем схованки на балконі Хейзел витягла камінну кочергу та кухонну вилку, які вона стягла кілька тижнів тому в очікуванні такої ситуації. Її виводила з себе розпливчастість, з якою Бернард говорив про метал, використаний чарівником-науковцем у Швейцарії («Це була латунь? Просто скажи, Бернарде, якогось кольори був метал?») – «Говорю тобі, я не пам'ятаю!»), тому вона вирішила використати ті металеві предмети, які найлегше стягнути, не привертаючи особливої уваги. Кочерга була з кабінету батька, куди навіть слуги не дбали заглядати ось уже кілька місяців, відколи її батько зі своїм полком заступив у варту на острові Святої Єлени.

Віддалений гуркіт грому луною прокотився долиною. Час прийшов. Вона зітре межу між життям і смертю, ожививши плоть за допомогою електрики. Що є дива, якщо не наукові явища, які все ще не зрозумілі людиною? І хіба не дивно, що всі секрети Всесвіту лежали перед людиною, готові розкритися тим, хто досить розумний і наполегливий? Хейзел акуратно поклала кочергу з одного боку від тіла жаби, а потім, з побожним трепетом, повільно опустила вилку з іншого.

Нічого не трапилось.

Вона посунула кочергу з вилкою ближче до жаби, а потім нетерпляче притиснула їх до її шкірки. Невже їй доведеться?.. Ні, ні, Бернард неодмінно згадав би, якби голова ув'язненого була піддається на піку. Коли він повернувся зі своєї великої подорожі, її переповнювали питання про ту демонстрацію, що він побіжно згадував у своєму листі зі Швейцарії, демонстрації, проведеної сином великого вченого Гальвіні. Використавши електрику, Гальвіні-другий змусив лапки мертвої жаби танцювати, а очі страченого злочинця моргати, ніби повернувши їх до життя.

- Виглядало лякаюче, насправді, - розповідав Бернард, підносячи чашку чаю до губ і кивком веля слугі принести ще імбирного печива. -

Але й чарівно, хай і в такому дивному розумінні, ти так не вважаєш? Хейзел рахувала. І хоча Бернард відмовився розвивати цю тему («Ну чому тебе так тягне допохмурості, кузина?»), Хейзел зрозуміла, що може відновити деталі цієї сцени з такою легкістю, немов була там сама – людини в піджаку французького крою, що стоїть на сцені маленького, обшитого деревом театру, з пропиленою наскрізь червоною оксамитовою завісою за спиною. Хейзел могла уявити, як спочатку жаб'ячі лапки сіпаються вгору і вниз, немов танцюючи канкан, а потім Гальвіні здригає покривало з головної дивини – голови повішеного. В уяві Хейзел шию йому обрубали досить низько, щоб можна було роздивитися багрянні синці там, де в тіло врзалася мотузка. «Ми, люди, боїмося смерті, – лунав у Хейзел у голові уявний голос Гальвіні з сильним італійським акцентом. -Смерть! Огидна, страшна! Неминуча і безглузда! У вічному танці ми прагнемо до неї, як до найпрекраснішої з жінок(італійці люблять поговорити про гарних жінок),а Смерть у темпі вальсу ковзає нам назустріч і манить, манить. Варто зазирнути під її вуаль, і дороги назад більше не буде. Але надворі нове століття, друзі мої».

Тут Хейзел уявляла, що він витягує вперед руку з металевим стрижнем, наче Гамлет – череп, потім піднімає другий стрижень, і блискавки танцюють між ними під рев публіки. "І людство готове кинути виклик законам природи!"

Публіка ахає, щойно освітлювальні лампи на сцені розгоряються і в клубах сірого порохового диму, випущеного для більшого ефекту, голова повішеного оживає.

Бернард описував усе це в листі, який Хейзел перечитувала так часто, що встигла запам'ятати кожну сходинку: те, як сіпнулася голова, коли стрижні приклали до її скронь, як розкрилися повіки. Вона ніби на мить знову прийшла до тями, і тепер, сліпуче моргаючи, дивилася перед собою – на панів з їхніми дружинами у найкращих рукавичках та капелюхах – і насправдібачилаїх. Бернард не згадував про те, що рот у голови був відкритий, але Хейзел зрозуміла, що в її уяві повішений вивалив свою чорну мову, ніби йому жахливо набридло, що його голову щоразу показують на черговій вечірці, перед черговим натовпом глядачів.

Коли вистава закінчилася, Гальвіні напевно вийшов розкланятися під шалені оплески, а потім усі ці джентльмени повернулися до своїх шат і вілли, щоб за келихом портвейну розважити гостей розповідями про цей вечір.

«Це було схоже на чаклунство, – написав тоді Бернард. -Хоча я й уявити не міг, що чаклун може носити штани, що настільки погано сидять». У тому листі Бернард також згадав, що придбав мисливський плащ за чотири сотні франків і що бачив точнісінько такий самий на принцу Фредеріку фон Гогенцоллерн.

І ось Хейзел стоїть тут, у повітрі повно електрики, по обидва боки від жаби лежить по металевому предмету, але, на відміну від зразків Гальвіні, її зразок залишається похмуро, дратівливо, безперечно нерухомим. Хейзел озирнулася. У спальні було порожньо - її покоївка, Йона, завжди прибиралася до закінчення сніданку. З відкритого вікна музичної вітальні, де у Персі йшов урок, до Хейзел долітало брязкіт клавіш піаніно. Місіс Гербертс готувалася подавати матері Хейзел ланч до її кімнати, як завжди; вона обідала за своїм столом навпроти дзеркала, завішеного прозорою чорною вуаллю.

Хейзел затримала подих і знову підняла кочергу. Їй залишалося спробувати лише одне, але... раптово Хейзел відчула слабкість і якусь незвичну легкість у голові, наче мозок за ниточку підняли до верхівки черепа. Руки в неї тремтіли. Перш ніж власне тіло підведе її, вона проткнула кочергою жаб'ячу спинку і витягла її з черева. До її повного замішання, плоть виявилось дуже легко проткнути, і кочерга легко порвала коричневу шкірку.

— Перепрошую, — вирвалося у Хейзел, через що вона одразу відчула себе безглуздо.

Адже це лише жаба. Простомертважаба. Якщо вона має намір стати хірургом, їй рано чи пізно доведеться звикнути до такого. І, ніби намагаючись продемонструвати самій собі міцність духу, дівчина штовхнула кочергу глибше.

- Ось так, - пробурмотіла вона. - Так тобі й треба

– Кому?

Виявилося, що за спиною у неї стоїть Персі, сонний, з розпатланим волоссям і в одному носку. Хейзел із подивом зазначила, що пропустила момент, коли змовкло піаніно.

І хоча Персі було вже сім, матінка одягала його, немов трирічного малюка: у бавовняні сорочки з блакитною облямівкою та відкритим коміром. Леді Сіннетт безперестанку тремтіла над ним, ніби над безцінною і неймовірно тендітною статуеткою з кришталю. Брат ріс примхливим і розпещеним, але Хейзел не могла змусити себе злитися на нього за це, оскільки, правду кажучи, їй було його шкода. Хейзел насолоджувалася небаченою свободою, оскільки вся увага матері зосередилася на Персі, а тому майже не дозволялося покидати будинок, адже він, боронь господи, міг подряпати коліно об гравій садових доріжок.

- Нікому, - відповіла Хейзел, обертаючись і приховуючи жабу за складками спідниці. – А тепер біжи. Хіба ти не маєш бути на уроці?

- Майстер Поля відпустив мене раніше, тому що я був зразковим хлопчиком, - заявив братик, оголюючи в усмішці дрібні, гострі зубки. Хейзел зауважила, що одного зверху не вистачає. Персі похитався з п'яти на носок. - Пограй зі мною. Мамочка каже, ти маєш робити те, що я велю.

– Невже? – Небо поступово прояснилося, смужка блакитного неба ширилася на обрії. Якщо це взагалі працює, потрібно діяти швидко. Поки що повітря ще насичене електрикою. – Чому б тобі не попросити матусю пограти з тобою?

- Мамочка нудна- проспівав Персі, стрибаючи то на одній, то на іншій нозі. Він відкинув з очей світлі кучері. - Якщо я піду в кімнату до матусі, вона почне щипати мене за щоки і змусить читати мій латинський урок напам'ять.

Хейзел задумалася, чи був їхній брат Джордж таким же в дитинстві, чи хникав так само, вимагаючи уваги, винагороди у вигляді овацій і поцілунків за кожну поїздку на коні і кожен вивчений урок. Їй таке здавалося неможливим. Крім того, в ті часи їхня мати ще не була так переповнена страхами і задушливо дбайлива.

Джордж ріс спокійним і зануреним у себе. Кожна його посмішка для Хейзел була немов таємниця, яку він посилав їй через усю кімнату.

Персі у семирічному віці вже віртуозно володів усмішкою, наче зброєю. Чи пам'ятав взагалі Персі Джорджа? Він був такий малий, коли брат помер.

Персі зітхнув.

- Гарзд. Можемо пограти в піратів, - сказав він повним поблажливим голосом, немов це саме Хейзел увірвалася вйогокімнату і благала його пограти з нею в піратів, а він нарешті зволив погодитися.

Хейзел закотила очі.

Персі випнув губу, перебільшено насупившись.

- Якщо ти не погодишся, я закричу, покличу матусю, і вона відзвітує тебе.

Ще одну хмару забирало геть. Промінь світла поповз по подолу сукні Хейзел, зігриваючи її навіть крізь шари спідниць.

- Чому б тобі не спуститися на кухню і не спитати куховарку, що вона готує до чаю? Можу посперечатися, якщо ти попросиш зараз, вона ще матиме час, щоб спекти твій улюблений лимонний пиріг.

Персі замислився. Він похмуро глянув на Хейзел, що ховає щось у складках спідниці, але після секундної затримки розвернувся і кинувся вниз вузенькими сходами, без сумніву, щоб мучити тепер уже куховарку і місіс Гербертс. Хейзел вгадала: ігри з сестрою не могли зрівнятися з поїданням пирога лимона.

Часу залишалось небагато, але перш ніж продовжити, Хейзел треба було замкнути двері. Їй ні до чого непрохані гості. Вона повернулася до кімнати, повернула в замку важкий ключ і з задоволенням почувла глухе клацання. А потім знову кинулась на балкон, де за ті миті, що їй не було, почав несміливо накрапувати дощик, залишаючи на порослих мохом перилах чорні плями. Якщо що й вийде, то зараз.

Вона підняла вилку і знову почала водити нею над лапками жаби, наче якийсь шаман. Нічого. Можливо, та демонстрація, яку бачив Берnard, була просто спритним трюком. Можливо, й трупа ніякого не було, а був лише чоловік, що ховається під столом, з просунутою в отвір у стільниці головою, загримованою під бліду шкіру небіжчика. Як, мабуть, сміялися актор –обманщик– і цей Гальвіні після демонстрації, рахуючи отримані асигнації та випиваючи зі своїми помічниками-пройдисвітами.

...І тут жаба ворухнулася.

А шевельнулася Чи? Може, це лише гра світла? Або витівки вітерця, що промайнув над долиною? Але Хейзел нічого такого не відчула. Навіть спідниці не ворухнулися. Вона водила вилкою над розіп'ятим трупиком жаби знову і знову, з кожним разом все швидше, але без жодного результату. І раптом зрозуміла.

Витягнувши з кишені масивний ключ, дівчина акуратно поклала його поряд із жабою, і та затанцювала. Жаба, що миттю назад лежала млявим клаптиком, зараз дуже енергійно тремтіла лапками. Її переповнювало життя, здавалося, вона ось-ось пуститься втік. "Це схоже на казковий сон", - подумалося Хейзел. «Зніми мене з цієї кочерги, - здавалося, говорила жаба, - і я виконаю три твої бажання!» А може, і на кошмар, на одну з тих жахливих історій, що друкують у бульварних аркушах, які іноді потай суне їй вчитель Персі. Мертві повстають і прагнуть помститися живим.

Але це спрацювало! Ось що? Магнетизм? Ключ став провідником для електрики, це зрозуміло, але, до речі, з якого металу зроблено цей ключ? Їй доведеться провести справжнє дослідження, швидше за все навіть серію експериментів з використанням поєднань всіх металів, які вона зможе впізнати.

Переповнена захопленням, Хейзел продовжила водити ключем вздовж жаб, що смикаються лапок. Але через хвилину посмикування сповільнилося, а потім і зовсім зійшло нанівець. Яке б диво не таїлося в передгрозовому повітрі, в тільці жаби, у кочерзі та ключі від спальні – воно вичерпалося.

Жаба була мертва, а з сусідньої кімнати до Хейзел долинали ридання матері. Та ридала майже щодня, відколи лихоманка забрала Джорджа.

З «Трактату доктора Бічема про анатомію, або Запобігання та лікування сучасних хвороб» (24-е видання, 1816), написаного доктором Вільямом Р. Бічемом, доповненого доктором Вільямом Бічемом III:

Першим симптомом римської лихоманки (Plaga Romanus) є фурункули на спині хворого. Через кілька днів фурункули починають лопатися, забарвлюючи кривавими плямами сорочку на спині хворого (звідси і назва «римська лихоманка», як відсилання до ран від ножа на спині у Юлія Цезаря). Серед інших симптомів почорнілі ясна, млявість, біль і

мізерне сечовипускання. У просторіччі хворобу називають римською заразою, лихоманкою мулярів, Червоною смертю. Вихід майже завжди летальний. Найсильніший спалах був зафіксований в Единбурзі влітку 1815 і забрав понад п'ять тисяч душ.

Незважаючи на те, що кількість тих, хто вижив мізерно, ті, хто одужав, отримали імунітет. На даний момент ліків не існує.

В екіпажі на шляху до Алмонт-хауса Хейзел безуспішно намагалася позбутися слідів чорнила під нігтями та на кісточках пальців. Минулої ночі вона не спала, виписуючи потрібне зі старого, ще батьківського, екземпляра праці доктора Бічема з анатомії. І весь цей час на столі біля неї лежала рекламна листівка, та сама, яку вона побачила з вікна свого екіпажу на дверях заїжджого двору.

– Стійте, стійте! - Закричала вона тоді, стукаючи в дверцята екіпажу. Потім вискочила назовні, зірвала листівку з дверей і, захекана, повернулася в екіпаж, від хвилювання навіть не турбуючись про те, що її міг хтось побачити.

І зараз листівка була захована у кишені спідниці.

Засмаченими в чорнилі пальцями Хейзел доторкнулася до неї, немов у пошуках підбадьорення та удачі.

Бернарда навряд чи стурбують чорнильні плями - Хейзел сумнівалася, що він їх взагалі помітить, - а ось лорд Алмонт помітить напевно, і, знаючи його дбайливе ставлення до дотримання пристойності, можна не сумніватися, що ця історія дійде до її матері.

«Я щиро сподіваюся, що ти не станеш ганьбити мене перед своїм дядьком, Хейзеле,

- Заявить тоді матінка, підносячи чашку з чаєм до тонких губ або встромляючи голку в канву вишивки і одночасно стежачи за тим, як слуга підкидає поліна в камін ранкової вітальні. -

І турбує мене зовсім не те, що ти виглядаєш як бродяжка, виїжджаючи до міста. Але я впевнена, що подібна поведінка погано позначиться на кількості отриманих тобою запрошень у майбутньому сезоні».

Хейзел навіть уявити не могла, що б матінка або лорд Алмонт зробили, дізнайся вони про листівку в її кишені, що повідомляє про анатомічну демонстрацію, яку проведе знаменитий доктор Бічем III, онук легенди

і напевно найвідоміший хірург з тих, хто живе в Единбурзі, якщо не в усьому королівстві.

При думці про це Хейзел мало не трясло від хвилювання.

ЖИВИЙ ВИПРОБУВАНИЙ!

БЕЗКОШТОВНА АНАТОМІЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ!

САМ ДОКТОР БИЧЕМ, РОЗДІЛ ХІРУРГІВ ЕДИНБУРГСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ, ПРОВЕДЕ ВІДКРИТТЯ ТА АМПУТАЦІЮ ЗА ВЛАСНИМ НОВИМ МЕТОДОМ.

ВСІ ЗАЦІКАВЛЕНІ МОЖУТЬ ВЗЯТИ УЧАСТЬ У СЕМІНАРІ ДОКТОРА З АНАТОМІЇ.

О 8 ГОДИНІ ранку

***У КОРОЛІВСЬКОМУ ХІРУРГІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ
ЕДІНБУРГУ***

Ось у такому заході Хейзел хотіла взяти участь! Не ці смертельно нудні ранкові прийоми, де суцільно занудні вдівці і нестерпні дебютантки або нескінченні бали, що наводять тугу. Щойно Хейзел виповнилося п'ятнадцять, мати вирішила вивезти її на сезон до Лондона. Там вона мала упаковуватися в кринолін розміром із софу для того, щоб пронестися крізь низку різних бальних залів в обіймах різноманітних молодих людей із запахом з рота.

Теоретично проведений у Лондоні сезон мав призвести до того, що один із цих «пахнучих» джентльменів запалає до Хейзел (або, швидше, до її дуже солідного посагу) полум'яною любов'ю і одружується з нею, хоч це й здавалося досить безглуздим, адже передбачалося що вона вийде заміж за Бернарда, щоб зберегти титул і гроші Алмонтов у сім'ї. "У Бернарді немає нічого поганого", - сказала собі Хейзел. Він по-своєму милий і шкіра в нього досить чиста. Звичайно, він, ну, дурний, але таких більшість. До того ж пихатий – власні костюми хвилюють його найбільше у світі. Зате він добрий слухач. Він частенько вовтузився з Хейзел у бруді, коли вони були дітьми, і тому не чекає, що та зображуватиме з себе тендітну порцелянову статуетку, як інші дівчата з їхнього кола.

Вони з Хейзел настільки давно знають один одного, що йому навіть її бажання стати хірургом видається дивовижним, а не скандальним. Підтримка чоловіка може виявитися необхідною, коли

дійде до зарахування на курс і складання Королівського іспиту з лікарської справи, і краще цей чоловік мав би титул і зв'язки. Хейзел з надією розгладила пальцями м'який листок оголошення.

Стояв погожий осінній день, і вересневе повітря було таким прозорим, яким вкрай рідко буває в Старому місті Единбурга, де схожі на криві зуби дерев'яні хатини, що всіяли верхівку пагорба, випускають у небо клуби чорної сажі буденності. Лорд і леді Алмонт жили навпроти Садів Принцес-стріт – лише біля підніжжя пагорба, але немов у іншому світі порівняно зі Старим містом: у Новому місті, в елегантному білому міському особняку на площі Шарлотт-сквер. У результаті Хейзел так і не вдалося відтерти чорнило з рук, тому, тільки-но лакей зачинив за нею дверцята екіпажу, вона сунула руки в кишені, ближче до захованої там листівки.

Не встигла вона подзвонити, як двері перед нею відчинив слуга, з плямами поту на комірці і блискучою лисиною.

У головному холі щось відбувалося – він просто вирував. Хейзел зустрілася поглядом з Семюелем, камердинером, що ковзав повз з порожнім тазом і клаптем тканини. Семюель трохи вклонився.

Дивного вигляду незнайомиць – якийсь бродяга в запарошених лахміттях – сидів неподалік простого дерев'яного стільця, що раніше ніколи не траплявся Хейзел на очі. Ймовірно, його принесли із кімнат прислуги. Лікар у довгому пальті оглядав його рот.

Волоцюга явно почував себе не у своїй тарілці серед вишуканих інтер'єрів цього особняка. Він був тут зовсім недоречний, весь його вигляд вибивався із загальної картини. Серед усіх присутніх лише його сорочка була не випрасувана і не накрохмалена, волосся не причесане, обличчя замурзане, і брудні розлучення від поту та пилу були видні на немитій шиї. Лікар скривився, а потім поплескав чоловіка по щоці, і той слухняно затулив рота.

Лорд Алмонт, який сидів з іншого боку холу на широкому, прикрашеному подушками стільці, що стояв зазвичай у їдальні, підвівся, ледве Хейзел увійшла.

- А, Хейзел, - вітально промовив він. - Прошу вибачення за те, що сьогодні ти застала в нашому будинку такий безлад. Гадаю, Бернард спуститься за хвилину. Семюель, повідомте Бернарду, що прибула міс Сіннетт.

Присівши у відповідь у доречному легкому кніксені, Хейзел повністю переключила увагу на дивного волоцюгу. Їй не терпілося дізнатися, що тут відбувається. Можливо, цей волоцюга був одним із тих, кого лорд Алмонт брав під свою опіку? Із тих, хто жив за рахунок благодійності його світлості? Або просто прийшов найматися в слуги і ось-ось отримає категоричну відмову? Хейзел навіть уявити не могла, що лорд Алмонт із тих, хто сам наймає прислугу. І навіщо її дядечкові знадобилося, щоб бродягу оглянув лікар?

– Ми можемо продовжити? – тихо спитав лікар.

Тут Хейзел вперше звернула увагу на його обличчя – рябе, вкрите оспинами, червоними рубцями та глибокими зморшками. Ліве око було заховано під шовковою пов'язкою, але Хейзел вдалося розгледіти червону припухлість по краях. Темне, досить рідке волосся лікаря було стягнуте стрічкою в довгий хвіст на потилиці. У руці він тримав схожий на металеві щипці інструмент, що виблискував у світлі, що сочився крізь фасадні вікна. Його пальто було запорошеним і пошарпанним.

Бродяга так широко розплющив очі, що можна було добре розглянути білки, що оточували райдужку. Він нервово м'яв капелюх, що лежав на колінах, ніби щойно виправ його і тепер намагався віджати. Після кількох секунд зляканого мовчання він кивнув лікареві, відкинувся назад і відкрив рота.

– Можливо, леді... – почав було лорд Алмонт, але не встиг закінчити думку, як лікар уже виконав своє завдання: сунув руку зі щипцями в рот волоцюги, швидко повернув і з нудотним хрускотом вирвав корінний зуб.

Таз, принесений Семюелем, негайно використали за призначенням. Волоцюга підставив його під підборіддя, щоб збирати слину і кров, що тече з рота. Він навіть скрикнути не встиг.

Лікар пирхнув, оглядаючи зуб, що все ще блищав від крові.

- Тепер швидше, - звернувся він до лорда Алмонда. - Треба брати зуб прямо з ясна, якщо хочемо, щоб він прижився.

Лорд Алмонт слухняно відкинувся на спинку і відкрив рота.

Лікар намазав коріння зуба сріблястою пастою і за допомогою маленького скальпеля прилаштував його глибоко в роті лорда. За ними тихо поскулив бродяга.

- Ось і все, - сказав він, закінчивши, - місяць не жувати м'яса, хіба фарш. Тільки прозоре спиртне і жодних томатів.

Лорд Алмонт підвівся і поправив шийну хустку.

- Звичайно, лікарю. - З нагрудної кишені лорд Алмонт витягнув кілька монет, оцінив суму, а потім, максимально витягнувши руку, віддав їх бродязі. - Думаю, саме стільки нині коштує корінний зуб?

Хейзел подумалося, що лорд надто намагається триматися подалі від людини, чий зуб тепер був у нього в роті. Волоцюга, по щоках якого текли сльози, засунув монети за пазуху і пішов.

— Прошу вибачення, Хейзеле, — повторив лорд Алмонт, щойно стихло луна дверей, що зачинилися, — за те, що тобі довелося стати свідком цієї жахливої сцени. Хоча, пригадую, Бернард якось згадував, що тебе цікавлять подібні речі. - Він потер вилицю. - Гидке діло, але на що не підеш заради здоров'я. Гадаю, ти не знайома з шановним професором Едмундом Стрейном з Единбурзького анатомічного товариства? Доктор Стрейн, дозвольте представити вам міс Сіннетт, дочку моєї сестри Лавінії.

Лікар Стрейн повернувся до Хейзел. Не закінчивши прибирати інструменти, все ще з маленьким, забрудненим кров'ю скальпелем у руках, він ледве помітно схилив голову.

- Як поживаєте? - Запитала Хейзел.

Лікар Стрейн не відповів. Його здорове око дивилося прямо на чорнильні плями на руках дівчини. Вона поспішно сховала їх у спідницях. І без того вузькі губи лікаря стиснулися ще дужче.

Коли лікар все ж таки заговорив, його слова були звернені до лорда Алмонта.

- Неодмінно стежте за тим, як жування позначається на зубі, ваша світлість.

Не сказавши більше жодного слова, він підхопив свій саквояж, розвернувся на підборах і вийшов через задні двері, махнувши на прощання підлогами чорного пальта.

— Боюся, манерам він не навчений, — шепнув лорд Алмонт, варто було Стрейну піти. — Але мені сказали, що він найкращий у місті. Тільки уяви, був протеже великого лікаря Бічема, поки той не помер. Ти, звичайно ж, залишишся на чай?

Вже два роки минуло з того часу, як отець Хейзел заступив на свою посаду на острові Святої Єлени – як капітана Королівського флоту, призначеного стежити за засланим імператором Наполеоном, – і з того часу лорд Алмонт поклав на себе обов'язок наглядати за племінницею. І Хейзел доводилося раз чи два на тиждень вирушати в екіпажі в Единбург, щоб приєднатися до Алмонтів за чаєм чи вечерею, або почитати лорду Алмонту книгу в ранковій вітальні, або скласти Бернарду компанію на одній із тих соціальних подій, яких не вдалося уникнути. Принаймні в Алмонт-хаус пам'ять про Джорджа не тиснула похмурою хмарою, як у Хоторнден-касл.

Коли вона стане дружиною Бернарда, а потім, згодом, і нової леді Алмонт, тяжкі спогади, можливо, сховаються як сторінки книги під обкладинкою. У неї будуть нове ім'я та новий будинок. У неї розпочнеться нове життя. Вона стане новою людиною, яка не боїться смутку.

– А, Бернарде! - промовив лорд Алмонт, тільки-но його син з'явився на вершині сходів. — Ви обідатимете тут двоє? Я впевнений, що Семюель встигне попередити куховарку.

- Насправді, дядечко, - сказала Хейзел, - я сподівалася, що Бернард супроводжує мене на прогулянку.

Бернард зіскочив з останньої сходинки і галантно підставив їй лікоть. До того моменту, як вони залишили будинок, слуги встигли прибрати всі сліди хірургічної операції, проведеної лічені хвилини тому.

З книги «Міста Шотландії: на допомогу мандрівникові» (1802) Дж. Б. Пікрока:

Единбург називають «Афінами Півночі» за досягнення у філософії, але тепер це ще й данина його архітектурі: білому каменю, прямим широким вулицям, численним колонам. Нове місто почали будувати на рівнині в тіні Единбурзького замку в 1760-х, вважаю (коли сморід і тіснота в будинках по Хай-стріт на пагорбі стали нестерпними для будь-якої людини гідного походження та виховання), але тільки з 1810 стали з'являтися справді враження стиль класичного романтизму. І тепер, смію стверджувати, Единбург може похвалитися гарнішими зразками романтизму, ніж будь-яка інша столиця Європи.

– Ні.

- *Будь ласка.*

- Ні в якому разі.

– Але мене не пустять без тебе. Жодних шансів. А от у парі з віконтом Алмонтом мене вигнати не посміють.

- З

майбутнім

віконтом Алмонтом. Мій батько все ще живий, дякую за занепокоєння.

- Ну, ти ж і зараз хтось, так? Напевно, ти принаймні баронет. А це щось так означає,

майбутній

віконт Алмонт.

- Хейзел, - обсмикнув її Бернард.

- Тобі не обов'язково дивитися. Можеш взагалі просидіти весь час із заплющеними очима.

– Але ж я все одно буду це

чути

.

Хейзел помахала листівкою, затиснутою в руці.

- Так

кинь

, Бернард. Хіба я раніше просила тебе зробити для мене хоч щось? Якщо я не потраплю туди, то не зможу думати ні про що інше все життя. Пригадуватиму це на званих вечерях, коли ми обидва станемо сивими і старими, і ти пошкодуєш, що не пішов тоді, хоча б заради того, щоб закрити мені рота.

Бернард крокував далі.

– Ні.

На ньому був новий циліндр кольору голубиноного крила, і хай навіть він зараз відвернувся від Хейзел, та бачила, що він намагається показати його під вдалим кутом, так, щоб світло належним чином падало на поля і підкреслювало його різко окреслене підборіддя. Піджак на ньому теж був сірим, а ще він одягнув канарково-жовтий шовковий жилет.

Незважаючи на те, що на початку дня панувала приємна осіння прохолода, за час їхньої прогулянки вона встигла змінитися задушливою спекою. Хейзел відчула, як по спині під шарами тканини повзе крапля поту.

- Ти турбуєшся, що моя матінка сердитиметься на тебе за це?

Бернард, обернувшись, перебив її:

– Так. Зізнатися чесно, так. Я турбуюся, що твоя мати сердитиметься на мене, але більше того, Хейзел, я турбуюся, що вона розсердиться на тебе

. Чи маєш ти хоч

найменше

уявлення про те, в які неприємності

потрапиш

, чи стоїть твоєї матері - чи батькові, якщо вже на те пішло, - дізнатися, що ти побувала на лекції з анатомії? на

публічної лекції з анатомії

! Хто тільки не приходить у такі місця! П'яниці... гвалтівники! І... і... театральні актори!

Хейзел закотила очі, підтягуючи рукавички кольору слонов'ячої кістки. Їх купив їй тато ще до того, як відбув на Святу Єлену.

- Студенти, Бернард. Ось хто ходить у такі місця. У будь-якому разі я

все продумала: скажу матері, що йду з тобою на пікнік до Сади

Принцес-стріт і що мене не варто чекати до вечора. Ми можемо пішки прогулятися з пагорба і дістатися тебе вже до чаю.

Мимо проїхав розкішний екіпаж, і Бернард забарився з відповіддю, ввічливим, сповненим гідності кивком вітаючи джентльмена, що їде в ньому. Потім знову повернувся до Хейзела, вже не приховуючи роздратування.

– Вивчати медицину – одна річ. Це навіть корисно. Мій друг з Ітона,

Джон Лоуренс, зараз навчається в Парижі і незабаром стане непоганим терапевтом, а потім вдало одружиться і буде дорогим гостем на всіх

наших званих вечорах. Якщо тобі хочеться вірити в те, що ти зможеш

стати лікарем – чи медичною сестрою – вважаю, це ще допустимо. Але

хірургія, Хейзел, хірургія – для людей без грошей. Без статусу. Вони ж

просто м'ясники, справді!

Він встиг пройти кілька кроків, перш ніж зрозумів, що Хейзел не йде поруч із ним.

— Хейзел?

- Що ти мав на увазі під цим «хочеться вірити»?

— Що я?

— Ти сказав «хочеться вірити в те, що» я «можу стати лікарем».

— Я лише хотів сказати... Хейзел. Тобто. Ти ж насправді не розраховувала... - Він помовчав, а потім знову заговорив: - Твої вміння обробляти подряпини і збивати жар будуть дуже доречними, коли ми одружимося!

- Ти завжди знав, що я хочу бути хірургом, - видихнула Хейзел. — Ми сотні разів це обговорювали. І ти завжди підтримував мене.

- Ну так, - погодився Бернард, дивлячись на шкарпетки своїх черевиків. — Коли ми були дітьми.

Раптом Хейзел відчула присмак міді у роті. Мова наче розпух. Вони знаходилися всього в кварталі від Алмонт-хаус, звідси вже виднілися його білі колони, що сяяли в променях сонця.

- Послухай, - сказав Бернард, демонструючи готовність іти далі. - Давай повернемося в особняк. Вип'ємо чаю.

Пальці Хейзел, що стискали листівку, ослабли, і Бернард скористався з цього, щоб вихопити її. Після цього він розірвав папір навпіл і ще раз, і ще поки від нього не залишилися дрібні шматочки. Вони полетіли в багнюку стічної канави і на очах у Хейзел поринули в неї один за одним.

— Ну буде. Забудемо про цю нісенітницю. У Ле Гранд Леон дають нову виставу, треба буде нам з тобою якось сходити. І взяти з собою твою матінку. Звучить чудово, чи не так?

Хейзел ледь помітно кивнула головою.

- Знаєш, якщо ти не проти, я ще трохи прогулялася б. Просто вздовж вулицею. А потім екіпаж відвезе мене додому на вечерю.

Бернард нервово обернувся.

- Без компаньйонки? Не думаю...

- Усього пару хвилин. Ми за квартал від твого будинку. Дивись, ось він. Я весь час буду в межах видимості.

- Ну, якщо ти впевнена, - з сумнівом простяг Бернард.

- Я наполягаю.

- Що ж, добре.

Все виявилось так легко. Бернард задоволено кивнув, обличчя його знову набуло добродушного виразу. Він був сином віконтів, і все у світі йшло своєю чергою. До будинку залишалися лічені кроки, а там на нього чекав звичний ростбіф на вечерю.

- Я наступного тижня приїду в Хоторнден. Скажи Персі, що ми неодмінно зіграємо з ним у віст.

Хейзел у відповідь щосили постаралася зобразити милу усмішку. Вона утримувала її, поки Бернард, що міряв вулицю своїми довгими ногами, не втік у тіні Алмонт-хаус.

І тільки після цього дозволила собі опустити погляд на жалюгідні останки оголошення, яке вона так старанно ховала в гардеробі, подалі від цікавих очей матері та місіс Гербертс, щоб показати Бернарду. Лише кілька клаптиків із окремими словами ще ковзали по брудному струмку в придорожній канаві, схожі на частини головоломки.

Вона зітхнула і попрямувала до екіпажу, що очікував її. Хтось стояв поруч з Алмонт-хаус, біля бічної хвіртки, що виходить туди, де дорога з Шарлотт-сквер повертала на алею Квінсферрі-стріт. Позаду пронизував блакитні небеса шпиль собору Святої Марії, увінчаний залізним хрестом.

Це була дівчина з рудуватим волоссям – яке, можливо, було б просто рудим, якби воно було настільки брудним, – прибраним під чепець покоївки. Одна зі служниць Алмонтов? Хейзел не впізнала її, але в цьому нічого дивного не було. У такому особняку безперечно служило не менше дюжини покоївок, які намагалися не траплятися гостям на очі. Можливо, це нова. На вигляд вона здавалася молодою - зовсім молодою. Молодший за Хейзел. По тому, як вона поглядала то за спину, то на вулицю попереду, було схоже, що вона чекає на когось, але без жодного хвилювання.

ЖИВИЙ ВИПРОБУВАНИЙ

БАТОГ

EDIN

ЕННОМУ МЕТОДУ.

СЬОМІН АНАТ

Хейзел зупинилась і з цікавістю подивилася на неї. А потім, миттєво, до неї приєднався чоловік. Ні, не чоловік. Хлопчик. Високий хлопчик, весь немов із вертикальних ліній та гострих кутів. Ці двоє розмовляли, а потім покоївка крадькома сунула співрозмовнику аркуш паперу. Невже вони збиралися пограбувати Алмонт-хаус? Серед білого дня. І площа зовсім не пустувала – за той час, що Хейзел спостерігала за парочкою, повз нього промайнули кілька екіпажів. Здавалося, ніхто не звертає на них уваги. Звичайно, їх приховувала тінь особняка, але, без сумніву, будь-які злодії хотіли б діяти під покровом ночі.

Хейзел обережно підійшла ближче, зображуючи інтерес до невеликого куща троянд. І хоча тепер вона була лише за тридцять ярдів, двоє незнайомих навіть не озирнулися. Покоївка з мідним волоссям простягла руку, і високий хлопець вклав у неї кілька монет. Наблизившись, Хейзел змогла розгледіти довгий, тонкий ніс хлопця, що стирчав з копиці темного волосся.

- Обережніше з цим, Джеку, - попередила покоївка.

Сховавши монети в пояс, вона зникла за рогом кам'яної громади Алмонт-хаус і ковзнула в бічну хвіртку.

«Дивно»

– подумала Хейзел.

- Додому, міс?

Це кучер її екіпажу, містер Пітерс, гукнув її з кінця вулиці. Потім клацнув поводями, змушуючи коней рушити з місця.

Хлопець, що стоїть у тіні, підняв очі, і в ту мить, коли Хейзел зустрілася з ним поглядом, від хвилювання у неї підвелось волосся на потилиці. Його очі виявилися яскравими та ясними, гарного сірого кольору. «Через довгий нос він схожий на хижого птаха», – подумалося Хейзел. Хлопець усміхнувся або, можливо, посміхнувся, а може, це і зовсім була гра світла, бо через хвилину він уже впевнено крокував широкою дорогою туди, де піднімався вгору густий, чорний дим труб Старого міста, а Хейзел сідала в екіпаж, щоб повернутися в Хоторнден, і намагалася воскресити в пам'яті спогад про його обличчя, що встигло потьмяніти.

Померти в Единбурзі було напрочуд легко. Люди робили це щодня. Загинули у пожежах або від ножа у темній підворотті. Подряпини, на які не звертали уваги, запалювалися,

розпухали і гноилися, і ось людина грав у шухляду, не встигнувши навіть дістатися до безкоштовного лікаря. Злодіїв вішали на площі Грассмаркет-сквер - Джек на власні очі бачив, як їхні тіла спершу судомно смикалися, а потім затихали.

В Единбурзі легко було померти, але Джек провів до сімнадцяти років, бо знав, як тут вижити.

На той час, як Джек спустився з пагорба, Дженет уже чекала його біля бічної хвіртки особняка по Квінсферрі.

Він навіть не встиг вибачитися за запізнення, а вона вже почала говорити майже благающе:

– Це нова робота. І я намагаюся тут утриматись. Годують добре. Нормальна каша на сніданок щоранку з вершками.

- Ти сама призначила зустріч посеред чортового дня.

– У мене тепер

робота

, Джеку, якщо ти не забув. А значить, я не можу день і ніч вештатися по смердючих забігайлівках, щоб розповісти, що дізналася.

У Джека волоски на потилиці піднялися, і нерви перетворилися на напнуті струни. За п'ятнадцять футів від них, на вулиці, стояла дівчина, яка спостерігала за ними. Дженет нічого не помічала. Дівчина була надто далеко, щоб їх почути, вирішив він, але вона напевно придивлялася до них, нехай навіть і вдавала, що нюхає троянди. Вона була з багатіїв – видно було по одязі з чудової тканини та капелюшку зі справжнім пір'ям. Напевно, чиясь дружина, інакше не гуляла б Новим містом без компаньйонки. Ось тільки на вигляд дівчина була не старша за нього самого. На вигляд їй було років шістнадцять чи сімнадцять. З цих багатеньких красунь, схожих на паперових лялечок, важко було судити.

Джек стежив за нею краєм ока, роздивляючись, як тонка лінія шиї під волоссям, біла майже до прозорості, стає помітною під обладунками сукні, варто їй схилити голову.

Дженет прочистила горло.

- Тобі ж це потрібно, га? Тому що якщо ні, тоді я знайду купу інших воскресників, готових заграбастати подвійний улов. Знайду, Джеку Каррер, не думай, що не зможу!

Кожен склад його прізвища вона ніби прокотила мовою:

Кар-р-ер

- Ні, ні, мені потрібно, звичайно, потрібно. - Він вихопив папірець, простягнутий Дженет, і відразу сунув руку в кишеню за монетами. Свою виручку Дженет вважала, промовляючи числа вголос.

- Один малюк. Незрозуміло, чому помер. Не хворів, я так думаю, мабуть, годувальниця придавила. Уявляєш? Дуже часто таке. Цих маленьких спадкоємців, одягнених у мереживні сорочки, годують тітки, які очі не можуть утримати відкритими. Другий – чоловік. З цим обережніше, Джеку... чула, як конюх говорив, мовляв, у нього та сама зараза.

Джек глянув на аркуш з іменами та поспішно намальованою картою цвинтаря.

- Це не римська лихоманка, Дженет, і краще б тобі не повторювати ці плітки. Люди лякаються.

- Можна подумати, що ти не боїшся? - Огризнулася Дженет.

Джек побарабанив пальцями по стегні. Він уже кілька років працював воскресником, викопуючи тіла, понівечені розкладанням та хворобами, але сам ніколи на здоров'я не скаржився. Неясно було, чи то Бог обдарував його особливою милістю, точно незаслуженою, чи то мова про сліпу удачу, але сам він схилився до другого варіанту.

– Ні, – відповів він, – не боюся.

Дженет у відповідь знизала плечима, а потім зникла у внутрішньому дворіку, звідки могла крізь чорний хід потрапити в особняк, вдавши, що нікуди і не виходила.

Джек склав папірець і засунув його в кишеню штанів, а потім знову глянув на дівчину, яка старанно милувалася трояндами. Вона пильно дивилася на нього, звузивши карі очі, темні майже до чорноти. Дівчина була гарненькою, як, втім, усі багатії, з їхньою чистою шкірою та блискучим волоссям. У цього волосся було світле, з рудуватим відливом, і трохи завивались з-під капелюшка. Ніс у неї був довгим і прямим, а губи трохи кривилися з одного боку. Джек раптово почув себе роздягненим, від чого жар, що поколює, поповз по шиї до потилиці. Але погляд відвести не зміг. Здавалося, вона в чомусь його звинувачує. Або залучає до змови. Чи посміхалася вона, чи це був природний вигин її соковитих губ?

Нарешті, до полегшення Джека, дівчина відвела погляд і підняла ніжку у витонченому черевичку, щоб сісти у розкішний екіпаж.

Її рукавички були світлими і, перед тим як вона зникла, Джек зміг розгледіти червону цятку на кінчику пальця її лівої руки, тієї, якою вона притягувала до себе ближче стебло троянди. Кров. Шип проколов тонку тканину, а дівчина навіть не помітила. Крихітна червона пелюстка розквітла на її обтягнутих світлих пальчиках.

З «Енциклопедії Каледонії» (29-е видання, 1817):

Вільям Бічем, повне ім'я Вільям Бічем, барон Бічем з Меершира, також званий сер Вільям Бічем, баронет (народжений 5 квітня 1736 р., в Глазго, Шотландія; помер 7 січня 1801, в Портрі, острів Скай, Шотландія). Шотландський хірург і вчений-медик, голова та засновник Единбурзького королівського анатомічного товариства, найбільш відомий своїми дослідженнями в анатомії та написанням *«Трактату доктора Бічема про анатомію, або Запобігання та лікування сучасних хвороб»*. *«Трактат»*

, з його докладними анатомічними діаграмами та актуальним переліком захворювань, став основою для навчання наступного покоління студентів-медиків. З того часу він більше дюжини разів перевидувався в доповненому та оновленому вигляді. Будучи відомим шотландським націоналістом, Бічем, за чутками, відмовився з посади придворного лікаря короля Георга III, після чого йому заборонили з'являтися у Лондоні.

В останні роки Бічем перетворився на справжнього самітника, відмовляючись приймати пацієнтів або виступати з публічними лекціями, і всі сили віддавши вивченню алхімії та окультних наук. Своєю метою Біч оголосив розгадку секрету вічного життя. Бічем помер від отруєння, викликаного експериментами з прийомом внутрішньою золотом, ртутю і свинцю у великих дозах.

«Трактат доктора Бічема»

після його смерті редагується і перевидується його онуком, Вільямом Бічем III.

Дружина: Елоїза Карвер Бічем з Ессекса (народжена в 1742, померла в 1764). Діти: Джон (народжений у 1760), Пилип (народжений у 1762), Доротея (народжена у 1764).

Також див.

онук

Вільям Біч III.

Вона не сумнівалася, що може зробити все і без Бернарда. Питання було лише в тому, щоб правильно розрахувати час - йти треба після сніданку, а матері вона скаже, що вирушає на довгу прогулянку по полях, що розкинулися за будинком. Після цього потрібно буде запозичити один з довгих батьківських плащів і дістатися до стайнь непоміченою. Персі проблем не доставить – у нього заняття весь ранок. А вікна матусиної спальні виходять на східний бік, тож, навіть якщо тій прийде на думку поглянути у вікно під час написання листів, вона не зможе побачити, як Хейзел збігає алеєю.

Екіпаж можна було не розглядати. Занадто шумно, надто помітно. Хто-небудь може побачити її і дізнатися екіпаж на шляху з маєтку до Единбургу. Ні, верхом набагато безпечніше, особливо якщо підняти вище комір зимового батьківського плаща, а голову опустити нижче. Хейзел ніколи раніше не бувала у Старому місті без супроводу, але була впевнена, що не заблукає. Там все було схоже на скелет риби – хребет Хай-стріт, від Единбурзького замку на початку до палацу Холіруд наприкінці, алеї з провулками, що йдуть в обидва боки. Вона знала, як виглядає зовні будівля Единбурзького Королівського Анатомічного товариства – її якимось показував їй дядько: балки з темного дерева, кам'яні стіни та начищена табличка біля дверей. Навряд його буде складно знайти. Шість пенсів на вхід грілися в її кишені завдяки звичці нервово крутити монети в пальцях, але якщо все піде за планом, то вони їй не знадобляться.

Того ранку вона продовжила планувати все, крок за кроком, механічно поглинаючи вівсянку за широким дубовим столом навпроти матері. Їхня сімейна їдальня була, напевно, єдиною кімнатою в Хоторндені, яку можна було назвати затишною. Вона була поруч із кухнею і завжди була теплою, а ще тут зазвичай приємно пахло смаженим м'ясом, яке куховарка готувала до вечері. Хоча стіни майже в кожній кімнаті будинку були приховані – під тьмяними, написаними олією портретами, зброєю та привезеними батьком з подорожей трофеями, надійно захищеними за склом, – тут було видно дерев'яну обшивку приємного горіхового кольору, зігрітого відблисками вогню в каміні, на якому грівся. .

Якби Бернард не порвав оголошення. Не те щоб Хейзел не запам'ятала його напам'ять, але можливість читати та перечитувати заспокоювала. В оголошенні не говорилося, що жінки на анатомічну лекцію не допускаються, але цього не передбачалося. Крім того, Хейзел не хотіла, щоб хтось впізнав її там і доніс матері - або, боронь небо, дядьку. Ні, натомість вона збиралася дочекатися, поки годинник на соборі Святого Жилия проб'є вісім і лекція розпочнеться, і залишатиметься зовні доти, доки двері не закриються за всіма бажаними. Потім, коли всі будуть захоплені демонстрацією чудового нового методу доктора Бічема, вона зможе тихо та непомітно прослизнути всередину.

Само собою,

той самий

доктор Бічем, який написав підручник, який перевернув уявлення про анатомію, і перетворив Едінбург на світову столицю медичних наук, уже давно був мертвий. І тепер його онук, доктор Бічем III, очолював Королівське Единбурзьке Анатомічне товариство.

Хейзел знову і знову повторювала план про себе, як заклинання:
«Кінь, місто, лекція. Кінь, місто, лекція».

Якщо назад вона поскаче швидко, то, можливо, встигне до вечері і зможе вдати, що втратила рахунок часу в лісах. Мати нічого не помітить; вона навряд чи помічає Хейзел. Джордж помер, спадкоємцем став Персі. Яка різниця, чим Хейзел займається у вільний час?

– Слава панове, ми вирушаємо на сезон до Лондона.

Хейзел настільки поринула у власні думки, що голос матері справив ефект електричного розряду.

– Перепрошую, що?

Леді Сіннетт випростала спину, і вуаль, що завжди приховує її обличчя, здригнулася.

- До Лондона, - різко повторила вона. – На сезон. Не дури, Хейзеле.

- Так звичайно. До Лондону.

Кілька жажливих місяців, коли їй, наче різдвяна індичка, доведеться, вчепившись в руку Бернарда, посміхатися незнайомцям з масляними поглядами.

- Слава панове, ми їдемо, - повторила леді Сіннетт, - враховуючи все, що я чула.

Хейзел постаралася приховати тремтіння в голосі.

– А що ви чули?

Дихання в неї перехопило від тривоги. Значить, матері все відомо. Відомо про лекції та анатомічні курси. Звичайно. Як вона могла сподіватися, що вдасться приховати це, коли?

- Лихоманка, Хейзел, - процідила леді Сіннетт. - І само собою, не там, де живуть усі цивілізовані люди, а в Единбурзі, де будинки будують впритул один до одного і тиняються натовпи жебраків, у яких і так ледве тримається життя, - тут просто жахливе повітря. Серйозно, що швидше ми опинимося в Лондоні, то краще. Особливо враховуючи тендітне здоров'я Персі.

- О так. Звичайно.

Дзвони абатства, розташованого з іншого боку поля, продзвонили чергову годину, і куховарка просочилася в їдальню, щоб прибрати посуд.

- Я планувала вирушити на прогулянку вранці, - сказала Хейзел, розбиваючи мовчання. - На гарну, довгу прогулянку. Як слід подихати свіжим повітрям.

Звідкись зверху до них долинуло незграбне брязкіт фортепіано, що страждає під пальцями Персі.

- Так, добре, - розгублено погодила леді Сіннетт.

Хейзел піднесла чашку чаю до губ, щоб приховати від матері широку посмішку.

Поїздка до Единбурга зайняла менше години, і на дорозі не було нікого, крім півдюжини селян, яких Хейзел не впізнала і які навіть очі не потрудилися підняти, коли вона проносилася повз. Вона просто стрибала головною дорогою в напрямку стовпа мерехтливого чорного диму - Старого Вонючки [3], що б'ється серця всієї науки і літератури Шотландії. Ще до від'їзду батько брав її з Джорджем до Алмонт-хауса послухати, як сер Вальтер Скотт читає уривки своєї повісті у віршах "Діва озера".

Менш як за три місяці римська лихоманка забрала Джорджа. Хейзел теж хворіла, кидаючись у нестямі по ліжку і бруднивши простирадла потім і кров'ю, що сочиться з ран на спині. А потім, одного ранку, розбуджена слабкими світанковими променями, вона відчула, що може

піднятися. Кухарка плакала, коли Хейзел попросила вівсянки, вперше за тиждень хвороби. Вона вижила, а її брат, який був сильніший, розумніший і сміливіший за неї, помер.

Хейзел знала, що вулиці Старого міста є заплутаним лабіринтом. Навіть пам'ятаючи, як виглядають двері Анатомічного товариства, вона все одно репетувала про себе, як можна чемно зупинити перехожого, щоб спитати дорогу. Але варто було їй залишити коня біля заїжджого двору і зробити пару кроків бруківкою, як у натовпі здалася пара студентів-медиків. Їх неможливо було ні з ким сплутати: поношені чорні мантиї, курні черевики і майже у кожного під пахвою затиснутий екземпляр.

«Трактату доктора Бічема»

. Ідеально.

Хейзел слідувала за ними по п'ятах під дощем, доки вони не звернули в провулок біля Південного мосту, звідки несло лежалою рибою. Провулок закінчувався глухим кутом – крихітним майданчиком, з усіх боків оточеним будинками висотою в три-чотири поверхи. Усі вони наче нависали над майданчиком. Коли Хейзел в'їжджала в місто, небо здавалося синім і безмежним, а тут перетворилося на латку брудно-сірого кольору. Запахи пральні та вбиральні висіли в повітрі.

Але вона була на місці: на мідній табличці поруч із чорними дверима було вигравіровано напис «Єдинбурзьке Королівське Анатомічне товариство». Декілька людей, що тинялися навколо, стискали в руках листівки з оголошенням. Хейзел із подивом зазначила, що більшість із них справді виглядають як джентльмени. Вона була таємно впевнена, що Бернард правий і вона добровільно вирушає в притон, де суцільно шахраї та театральні актори. Але ні – тут походжали циліндри та туфлі з гарної шкіри. Навіть не згадавши імен, вона впізнала в обличчя одного або двох чоловіків, знайомих їй по салонах в Алмонт-хаус, після чого затамувала подих і відступила під прикриття однієї з вологих кам'яних стін, стаючи невидимою. Але можна було й не турбувати себе. Чоловіки були поглинені своєю важливістю, і жоден навіть наміру не мав дивитися на оточуючих, хоч на сантиметр, що випадали з їхнього поля зору.

І тут дзвони Святого Джайлса [4] почали бити голосніше, ніж Хейзел доводилося чути, пробираючи до самого нутра. Чоловіки зашепотілися, ще мить тупцюючи на місці, поки не відчинилися

маленькі двері, після чого вони почали, штовхаючись, пробиватися до входу.

Хейзел відступила, дивлячись, як вони нетерпляче рвуться вперед, зі стриманою холодністю вітаючи один одного. А потім, серед усіх цих пелерин і довгополих плащів, Хейзел помітила знайомий силует, який змусив її судомно зітхнути. Це був одноокий лікар Стрейн, який поставив зуб бродяги її дядькові Алмонту. Він не бачив її, принаймні не подав вигляду, але Хейзел ще сильніше втиснулася в кам'яну стіну глухого кута - про всяк випадок.

Пройшло не менше чверті години, перш ніж усі охочі потрапили всередину, а здавлені лайки та вітальні вигуки стихли. Хейзел залишився сам у глухому куті, коли чорні двері зачинилися.

Вона вичекає п'ять хвилин - повних, довгих п'ять хвилин - перш ніж прослизне всередину. Вона рахуватиме про себе, відлічуватиме секунди, розглядаючи запряну білизну, розвішану у вікнах над її головою. «А Старе місто зовсім не таке й погане», – подумала Хейзел. Мати розповідала їй історії про страшних убивць, що ховаються за кожним кутом, колишніх джентльменів, які перетворилися на чудовиська під розбещувальною дією міської клоаки. За словами леді Сіннетт, у Старому місті та кварталі не можна було пройти, не зустрівши з півдужини монстрів із грошових жахів. Але ось вона, Хейзел, всього сімнадцяти років від народження, і вона дісталася сюди сама.

Ну все. Мабуть, п'ять хвилин минули. Вона прослизне у двері під прикриттям тіні і особисто побачить, як доктор Бічем – онук *того самого*

доктора Бічема - демонструватиме те, що в оголошенні називалося "революцією в хірургії". З-за дверей долинув віддалений шум оплесків. Схоже, почалося. Отже, зараз саме час.

Проте виявилася проблема. Двері були зачинені. Хейзел смикнула її ще раз, сподіваючись, що дверне полотно трохи розбухло або перекошилося в рамі, але ні. Вона була міцно і надійно замкнена. Хейзел осіла на землю, не переймаючись тим, що спідниці можуть вимокнути на сирій бруківці. Вона пройшла такий шлях марно.

– Гей! - гукнув її голос з іншого кінця глухого кута, але його власника приховувала тінь. Хейзел підвела обличчя, майже впевнена, що зараз зустрінеться з одним із матусиних монстрів.

Але це виявився хлопець. Хлопець, якого вона бачила нещодавно, сіроокий, з довгим темним волоссям. Той самий, що стояв поряд із Алмонт-хаус. Він ковзнув до неї і простяг руку. Та була брудна, крізь дірки в рукавичці виднілися пальці, але нігті виявилися чистими. Хейзел прийняла її і дозволила хлопцеві допомогти їй підвестися.

Він відкашлявся.

– Двері зачиняються з початком демонстрації. Лікар Бічем терпіти не може, коли його переривають.

Хейзел слабо посміхнулася йому.

- Це я вже зрозуміла.

Хлопець відкинув волосся з обличчя.

– Ти не зайшла, коли було відчинено. Я дивився. Тобто я не дивився на тебе

Але тебе теж бачив.

- Я сподівалася, - сказала Хейзел, розгладжуючи спідниці, - прослизнути всередину, коли демонстрація почнеться. Щоб не привертати увагу. Вважаю, нечасто жінки приходять на такі заходи.

- Напевно ні.

Хейзел чекала на продовження. Хлопець човганув ногою і спробував витерти брудні руки об штани. У результаті довелося заговорити Хейзел.

- Я - міс Сіннетт, - сказала вона.

І, тільки-но встигнувши вимовити своє ім'я, пошкодувала про це. Губи хлопця зігнулися у легкій усмішці, і він відважив їй уклін.

- Дуже приємно, міс Сіннетт.

Посміхаючись, він підійшов ближче. Хейзел відчула, як жар повзе по шії до волосся.

- Тепер ваша черга представитися.

Посмішка хлопця перетворилася на усмішку, таку широку, що можна було розглянути його довгі ікла.

- Що прямо зараз? - Перепитав він, але імені так і не назвав. Натомість сказав: - Якщо вам все ще цікаво, що діється там, усередині, я знаю, як

туди потрапити.

– В анатомічний театр?

Хлопець кивнув головою.

– Так! Будь ласка! - Хейзел почула, як дзвенить у своєму голосі хвилювання. - Я хотіла сказати, якщо вам це не ускладнить.

– Анітрохи. Я не проти.

Негайно хлопець узяв Хейзел за руку і потяг у провулок, вологі кам'яні стіни якого пахли вогкістю і потім, такий вузький, що досі вона його просто не помічала. Спідниця Хейзел діставала до стін з обох боків. Хлопець рухався впевнено, то підстрибуючи, то огинаючи каміння, що стирчало під ногами, так, ніби був витканий з диму. Зупинившись біля дерев'яних дверей, він двічі різко вдарив. Двері відчинилися зсередини, і хлопець миттєво втягнув Хейзел у темний коридор, освітлений світлом єдиного смолоскипа наприкінці.

– Ти тут працюєш? - Прошепотіла Хейзел, поки він тягнув її вперед. – На анатомів?

- У якомусь сенсі, - відповів він, озираючись на Хейзел. Здавалося, його сірі очі світяться в темряві, і, хоч у коридорі було душно, Хейзел раптово охопив тремтіння. – Ось сюди.

Вони дісталися кінця темного коридору. З-за світла смолоскипа обличчя хлопця виглядало дивно – суцільно кути і тіні. До Хейзел долинули близькі голоси - тихе бурмотіння, звучний, розкотистий баритон, - але слів було не розібрати.

- Якщо хочеш подивитися, лікар тут, - сказав він.

- А ти хіба зі мною не підеш? - Запитала Хейзел.

- Не-а, - відповів він. – Я й у реальному житті бачу достатньо страждань, щоб ще дивитися, як якийсь лікар завдає їх під звуки оплесків.

Хейзел не зрозуміла, жартує він чи ні. По той бік дверей пролунав чоловічий крик. Навіть у світлі смолоскипів Хейзел роздивилася, як її супутник підняв брову, наче кажучи:

«Бачиш?»

Він трохи прочинив двері, але в цю щілину Хейзел не вдалося розглянути, що за нею. Вона зам'ялася.

– Все гаразд, – сказав хлопець. – З тобою все буде гаразд. Вір мені.

Хейзел кивнула і підняла спідниці, щоб якомога тихіше прослизнути повз хлопця. Коли вони виявились притиснуті один до одного між вузьких стін коридору, він відвів погляд. Хейзел поклала руку на ручку дверей і легенько натиснула. Дерев'яні двері беззвучно відчинилися, і Хейзел зрозуміла, чому хлопець такий впевнений у тому, що все буде гаразд: двері вели під ряди, на яких сиділи глядачі. Їй доводилося дивитися між їхніми ногами в черевиках і чоботях, але вид на демонстрацію Бічема, до якого було менше двадцяти футів, звідси відкривався ідеальний.

Хейзел обернулася, щоб подякувати, але хлопець уже зник у п'їтми.

З «Посібника для джентльменів, які готуються стати лікарями» (1779), автор Томас Мерберрі:

У вісімнадцятому столітті між хірургом та лікарем-терапевтом різниця дуже різка та виразна. Лікар може бути джентльменом, мати високе становище та значний дохід, доступ до освіти в медичному коледжі та відповідні пізнання в латині та мистецтвах. Його завдання – консультувати та призначати лікування від різних хвороб, як зовнішніх, так і внутрішніх, а також забезпечувати пацієнтів необхідними ліками та компресами, здатними принести полегшення. Хірург же, навпаки, найчастіше людина низького соціального статусу, який розуміє, що блискуче знання анатомії може відкрити йому шлях до вищого суспільного стану. Він має бути готовий до роботи з бідняками та інвалідами, з каліками, які постраждали на війні або за інших обставин.

Лікар-терапевт працює головою. Хірург працює руками, грубою силою.

6

Він допоміг гарненькій дівчині. Сам не розуміючи навіщо. Вона була з багатіїв, такі з усіма проблемами справляються з монетою. Але Джек все одно був неподалік. І безліч разів пробирався в театр Анатомічного товариства з чорного ходу. Може, йому просто стало шкода її, що стоїть у провулку, таку самотню, з щоками, що палають чи то від холоду, чи то від збентеження. Востаннє, коли він її бачив у Новому місті, де будинки рівні та блискучі, як новенький пенні, і трава росте

акуратними маленькими квадратиками, у неї на рукавичці була кров. Тут, у Старому місті, вона була не доречна.

Джек взагалі не повинен був тинятися у Анатомічного товариства в такий час, вранці. Він уже продав свій товар Стрейну. Воскресувачі мали зникати з першими променями сонця, наче вампіри, яких підготовують студенти-медики цього міста. На доставку товару потрібно більше часу, ніж він очікував, – Стрейн запропонував йому на гінею менше за те, що тіло було тижневої давності. Все так, але провини Джека в цьому не було. Тіла добувати було все складніше і складніше: нічна варта стискала обручку навколо цвинтарів Единбурга. Але торгуватися зі Стрейном, з його чорною пов'язкою, восковою шкірою та сальним волоссям, не хотілося. Не дивно, що суспільство доручило йому купувати тіла: він і сам був схожим на труп.

У будь-якому разі дівчинці він уже допоміг. Багато часу це не зайняло, і Джек не збирався більше затримуватись. На сьогодні його торгівля закінчилася - у результаті йому нехай і неохоче, але заплатили повну ціну - і тепер срібло весело брязкотіло в його кишені. Настав час повертатися на роботу в Гранд Леон – театр у центрі міста, де він прибирав сцену, чистив костюми, лагодив декорації та виконував інші доручення містера Ентоні. Сьогодні, після вечірньої вистави, після того як Ізабелла зітре свій білосніжний грим, він запросить її випити по кружечці, і можливо – можливо – вона скаже так.

7

В анатомічному театрі панувала темрява, що розганялася тільки світлом свічок, що висять на стінах, та кількох смолоскипів, закріплених на сцені. Сцена розташовувалась нижче за глядацькі ряди, щоб забезпечити всім глядачам можливість бачити те, що відбувається. Під лавами, що сходять вгору, сховавшись у тіні, Хейзел була практично невидимою. Крізь дим і пару нетерплячих ніг вона бачила доктора Бічема на сцені, який вибирав ніж із підносу, який тримав у руках нервовий помічник.

Бічем виявився привабливим чоловіком, сорока з лишком років, у чиєму світлому волоссі миготіли рідкісні нитки сивини. Повітря в театрі здавалося важким і спертим, але на ньому була довга сорочка,

камзол з високим коміром, що дістав до підборіддя, і рукавички з чорної шкіри.

– Схоже, він ніколи їх не знімає, – прошепотів чоловік, що сидить над Хейзелом, приятелю. - Жодного разу не з'явився без рукавичок.

- Думаєш, боїться крові на руках? – прошепотів той у відповідь. Якою б не була причина, рукавички залишилися на руках Бічема, навіть коли він вибрав з підносу ніж із довгим зазубреним лезом та рукояткою із полірованого срібла. Бічем усміхнувся йому, якийсь час помилувався тим, як вогонь свічок блищить на лезі, і знову повернув на татю. Здавалося, він забув, що стоїть у театрі, повному людей, які стежать за кожним його жестом. Хейзел так захопилася, розглядаючи його, що лише через пару хвилин помітила пацієнта, що лежить перед ним на столі, чоловіка середніх років, з прикритою клаптем тканини ногою.

Нарешті Біч заговорив.

- Я обіцяв вам щось екстраординарне, джентльмени, і саме це я зараз продемонструю. Мій дід заснував це суспільство для того, щоб визначні чоловіки науки збиралися разом і ділилися своїм досвідом і відкриттями. І сьогодні я підштовхну Едінбург у дев'ятнадцяте століття.

Продовжуючи говорити, він перевів погляд на пацієнта на столі і розгонистим рухом зірвав тканину з його ноги.

Глядачі дружно здригнулися. Хейзел теж різко зітхнула, чого, на щастя, ніхто не почув. Нога чоловіка виглядала жахливо: запалена, зелена в одних місцях, червона в інших, вдвічі товщі за звичайну ногу, та ще й обвита розпухлими багряними венами.

Лікар Бічем вибрав інший інструмент з підносу помічника – пилку. Він підняв її вгору, майже граючи, і тепер уже здригнувся пацієнт.

- Ну, містере Батчере. Немає причин боятися.

Але містер Батчер не був готовий прислухатися до його слів. Він звивався, як черв'як на гачку, стукаючись здоровою ногою, стукаючи хворий і крутячи головою з боку в бік. Бічем опустив руку з пилкою і зітхнув. - Джентльмени, будьте ласкаві.

З тіні виступили двоє чоловіків, один у високому циліндрі, другий із густими рудими вусами. Вони встали по обидва боки від столу, і кожен поклав руку на плече містеру Батчеру.

- Ще до його сьогоднішнього візиту сюди я запевнив містера Батчера в тому, що процедура буде практично безболісною, але, схоже, він мені зовсім не вірить! - Заявив Бічем. Джентльмени засміялися. - Але я не обманював би. Джентльмени!

З внутрішньої кишені камзола Бічем дістав флакончик з каламутною блакитною рідиною. Флакончик був розміром із гральну карту. Бічем підняв його високо над головою, щоб показати всій залі.

- У цьому флаконі, - проголосив він, - майбутнє хірургії. Хімічна суміш моєї власної розробки. Мій дід у своїй книзі писав, що іноді лікар повинен брати на себе обов'язки аптекаря, і, послухавшись його поради, я виявив щось екстраординарне. Це - джентльмени, якщо дозволите, - не що інше, як диво. - Глядачі загомоніли, недовірливо і заінтриговано, кілька людей почали стукати тростиною по сходах, але доктор Бічем продовжив: - Я одноосібно розробив секретний склад, який знімає біль при хірургічних операціях.

Цього разу навіть Хейзел не втрималася від сміху. Лікар Бічем з легкою усмішкою на обличчі обвів поглядом зал.

- Скоро, друзі мої, дуже скоро. Але, перш ніж ми почнемо, гадаю, слід продемонструвати вам ще один із моїх винаходів.

Він нахилив голову, і слідом пролунала бавовна, почулося шипіння, схоже на звук газу, а потім сцену залило сліпуче біле світло.

Хейзел заплющила очі рукавом. Один лише Бічем навіть не скривився від раптового спалаху. У темряві було непомітно, що сцену оперізують з'єднані між собою трубками газові лампи, які тепер давали таке яскраве світло, якого колись Хейзел у приміщеннях не бачила.

- Майбутнє, - сказав Бічем, - за газовими лампами. Я виявив, що, лише з декількома доробками, вони дуже полегшують роботу в операційній. Глядачі вибухнули оплесками. Бічем ледь помітно схилив голову, приймаючи їхнє захоплення. А потім, тільки-но натовп заспокоївся, знову перевів погляд на флакон у своїй руці. Здавалося, що блакитно-молочна рідина в ньому закручується спіраллю. Але тепер, у яскравому світлі ламп, Хейзел змогла розглянути, що насправді вона насичено-синього кольору зі срібними іскрами. Газові лампи світили так яскраво, що ні Бічем, ні флакон, здавалося, не відкидають тіні. Бічем підняв флакон вище і відкоркував пробку. На мить Хейзел відчула дивний солодкуватий запах - суміш польових квітів та

гнилі. Потім з іншої кишені камзола лікар дістав білу хустку з вишитими ініціалами.

У. Б.

Немов фокусник, він змахнув хусткою, перш ніж притиснути її до шийки флакона. Коли він забрав хустку, до Хейзел знову на мить долинув сморід від гнилих квітів. З флакона долинав ще якийсь запах, щось специфічне, що саме Хейзел не змогла розпізнати.

Лікар Бічем підійшов до охопленого жахом пацієнта, тримаючи хустку в руці. Незважаючи на те, що його тримали двоє міцних чоловіків, той звивався щосили. Біч посміхнувся, не розтискаючи губ.

Потім обернувся до глядачів.

- Джентельмени, уявляю вам

Ethereum

. Або, як я звик називати його в лабораторії, «хитрість шотландця».

Збентежені та здивовані вигуки заповнили зал. Кілька людей почали тупотіти ногами, через що Хейзел на голову впав павук.

Не зважаючи на спроби пацієнта вирватися, доктор Бічем щільно притис хустку до його обличчя, заглушаючи крики. Пацієнт

затих. Затихли й лави глядачів. Бічем витончено підхопив хірургічну пилку з підносу асистента і почав відпилювати понівечену кінцівку.

Потрібно було менше п'яти проходів взад і вперед і близько хвилини часу, перш ніж нога з огидним вологим ляпасом впала на тирсу

вниз. На обличчі Бічема не здригнувся жодний м'яз, навіть коли

струмінь крові прокреслив яскраво-червону лінію від його чола до верхньої губи. Він змінив пилку на довгий металевий інструмент з

гаком на кінці і витяг кілька вен, що стирчать з ноги пацієнта. Кожну з

них він зав'язав акуратним подвійним вузлом, після чого кивнув іншому асистенту, який почав бинтувати обрубок, що кровоточить, тканиною.

Ні разу за всю операцію пацієнт не смикнувся і не скрикнув. Він спав як немовля, бачачи приємні сни.

- "Хитрість шотландця", джентльмени, - тихо сказав доктор Бічем.

Зал вибухнув шквалом оплесків. На Хейзел упало ще кілька

павуків. Чи винен був кут зору, чи освітлення, чи вираз переваги на

його обличчі, але Хейзел побачила, як сильно цей доктор Бічем схожий на гравюру із зображенням його діда з першої сторінки

«Трактату доктора Бічема»

. Невеликий ніс, брови, що нависли, навіть глибокі ямочки, що з'являються на обличчі при натяку на посмішку. Це було моторошно. Але, очевидно. Єдиною відмінністю була кров, яка все ще повільно стікала по підборідді живого Бічема.

Асистенти Бічема почали прибирати сцену, витерли кров зі столу і забрали геть скалічену ногу. Тирса там, де впала нога, так потемніла від крові, що здавалася чорною навіть у гротескно-яскравому світлі газових ламп. На той час, як вони закінчили, пацієнт заморгав, приходячи до тями.

– Все?.. – спитав він.

- Закінчилося, - підтвердив лікар. Зал знову вибухнув оплесками.

Голова Хейзел кружляла від задухи, від мідного, приголомшливого запаху крові і від усього побаченого. Хірургічна операція! Прямо в неї на очах! Плоть, пошкоджена, заплямована хворобою, була відрізана, відкривши чисту, здорову під нею, вени та артерії були майстерно зашиті вишивальною голкою. І найприголомшливіше – цей ефір, хоч би яким він був, який занурив пацієнта в глибокий сон.

Нарешті Бічем підняв руку, щоб утихомирити зал, що розбушувався.

– У цьому семестрі знову розпочинається мій курс лекцій з анатомії. Оплата вноситься в перший день занять. Попереджаю, курс неймовірно складний, але можу запевнити вас: жоден з моїх учнів не провалив свій лікарський іспит.

Він усмішкою зустрів чергову хвилю оплесків.

Навчання! Ось він – та відповідь, яку Хейзел шукала, навіть не розуміючи, що шукає. Невидима струна, яка привела її сюди з Хоторндена саме в цей момент. Не треба більше потай пробиратися до батьківського кабінету, щоб заучувати вже застаріле видання

«Трактату доктора Бічема»

з розсипаною палітуркою, або проводити дрібні досліди з обладнанням, зібраним у саду. Вона може цілий семестр навчатись у справжнього хірурга, досліджуючи тіла, вирішуючи завдання. Вона може стати тією, хто знайде ліки від римської лихоманки! Вона стане рятівницею Шотландії – як матінка зможе відчитати її, коли вона стане знаменитою та шанованою?

Навіть батько на Святій Олені отримає звістку, у листах чи з газетних статей. Вигнанець - Наполеон - помре від потрясіння при звістці про появу блискучого лікаря-жінки, і на цьому служба її батька закінчиться і він зможе повернутися додому. Якщо мати вважає, що Хейзел тепер вирушить до Лондона, вона глибоко помиляється. Нізащо. Її доведеться прив'язати до коня, щоб відвезти з Единбурга в такий момент, коли нарешті настає дев'ятнадцяте століття і Хейзел має шанс поквипити його наступ!

Хейзел вирішила, що безпечніше буде дочекатися, поки зал спорожніє, і лише потім вибиратися темним коридором з будівлі і виходити на вулицю. Натовп почав повільно розсмоктуватися, лише близько дюжини чоловіків штовхалися на сцені, прагнучи потиснути руку доктору Бічому, ніби сподівалися, що геніальність і значущість передаються через рукостискання.

Нарешті повітря в залі змінилося, наче всі глядачі покинули театр. Помічники закінчили витирати стіл, а потім, разом з лікарем Бічем, пішли в задню кімнату. Хейзел намацала приховані двері, потім пробралася вузьким коридором і знову опинилася на вулиці.

Вже сутеніло. Хейзел гадки не мала, скільки тривала демонстрація, але місто навколо неї змінилося. У повітрі висів густий запах жиру та риби. Хейзел треба було якнайшвидше дістатися до будинку. Швидше за все, вона вже пропустила чай, і мати напевно буде в люті, але Хейзел може збрехати, що заблукала в лісі або щось на кшталт того. Вона поскаче якнайшвидше і...

- Міс Сіннетт, чи не так?

Голос, скрипучий і в той же час нудотно-ввічливий, перервав її думки. Хейзел обернулася і опинилася віч-на-віч з однооким лікарем, якого зустріла в будинку дядька.

- Доктор Стрейн.

Серце Хейзел вистрибувало з грудей, коли вона намагалася зобразити щось на кніксен.

Лікар виявився нижчим, ніж їй уявлялося. Постава, манера поведінки і довгополий плащ робили його схожим на стерв'ятника, але, опинившись на відстані ярду від нього, Хейзел здивовано зрозуміла, що вони майже одного зросту.

- Здригаюсь при думці про те, як юна леді вашого статусу могла опинитися в Старому місті. - Він підтис губи і примружив єдине око. - Без компаньйонки.

Руки Хейзел стали вологими від хвилювання. Вона зобразила на обличчі ввічливу усмішку, змусивши себе не дивитись на двері анатомічного товариства.

- Просто гуляю, насолоджуючись погожим днем, - сказала вона.

На його обличчі було ясно, що він вважав її слова відвертою брехнею. Лікар Стрейн розім'яв пальці. Скрипнули шкіряні рукавички.

- Який жаль, - сказав він, - що жінок не приймають до Анатомічного товариства. Я завжди вважав, що прекрасна стать робить, ем... заспокійлива дія на тварини пориви чоловіків.

- Саме так, - сухо підтвердила Хейзел.

Погляд Стрейна, здавалося, пронизував її наскрізь - через одяг, через шкіру, до кісток.

Нарешті він знову заговорив.

- Передайте дядьку мої найкращі побажання.

Він повернувся на підборах і, не встигла Хейзел відповісти, зник з поля зору.

Вулиці й справді стали зовсім іншими. Стало ще темнішим, і з кожного вікна скеялися обличчя незнайомців. Хейзел підбрала спідниці і поспішила вибратися на головну вулицю, де бруківки все ще освітлювалися останніми променями сонця.

До того часу, як Хейзел дісталася Хоторндена, з усього будинку вогонь горів лише на кухні. Вона взяла свічку, щоб непомітно прослизнути у свою спальню нагорі. Кухарка грала в карти з судномийкою; Хейзел бачила їхні тіні, що падали на стіну галереї, і чула кухаркин регіт. Вона піднялася сходами і побачила, що двері до кімнати леді Сіннетт зачинені. Покоївка Хейзел, Йона, дрімала в кріслі перед ледве тліючим каміном. Але тут же прокинулася і допомогла Хейзел розшнурувати сукню і лягти в ліжко.

— То ви?.. — почала вона. Хейзел похитала головою. Раптом на неї навалилася така втома, що навіть казати було важко. Усі хвилювання цього дня разом обрушилася на неї, змусивши кінцівки налитися свинцевою вагою.

Лежачи ниць на матраці, Хейзел знову і знову згадувала демонстрацію, намагаючись воскресити в пам'яті кожен деталь, змусити їх врізатися в мозок. І лише за секунду до занурення у сон, коли з реальністю її пов'язувала тоненька нитка, вона раптово зрозуміла, що за третій запах долинав із сапфірового флакона з ефіріумом. Цей спогад зберігався глибоко в пам'яті, в її загадкових, заплутаних лабіринтах, з того часу, коли Хейзел лежала в цьому самому ліжку, полуживаючи від нудоти та зневоднення. Вона була певна, що хвороба забере її. Від чарівного флакона доктора Бічема пахло квітами, гниллю та смертю.

8

Хейзел чекала щонайменше суворої догани, березових рогів по кісточках або навіть затятого «Ось почекай, розповімо про все твоєму батькові, він буде в гніві». Звичайно, коли її мати відволікалася від жалоби по Джорджу, її настільки поглинала турбота про Персі, що вона нічого далі свого кріноліну не бачила, але все ж таки... безумовно, за те, що Хейзел наробила, мало бути хоч хоч.

якесь

покарання.

Але немає. Прокинувшись пізно наступного ранку, коли сонце вже пробивалося крізь завіси, вона виявила, що мати все ще не виходила з кімнати. Йона сказала, що минулого вечора леді Сіннетт не спускалася на вечерю.

Мати ніколи так не поводитися до смерті Джорджа.

Коли Джордж був ще живий – і їх з Джорджем батько був удома, до речі, – вони були, ну, звичайною родиною. Чаювання в бібліотеці. Вечірні читання біля каміна. Різдвяні свята в Алмонт хаус. Таємні післяобідні прогулянки з батьком до крихітного струмка за гаєм у Хоторндена, коли батько розповідав їй про всіляку живність, що мелькає в кущах. Але потім було призначення батька -

дуже

престижне призначення, як одразу заявила їм леді Сіннетт, – і лихоманка, яка забрала життя Джорджа. Тепер у будинку їх було троє: Хейзел, її мати та Персі. Персі, маленький принц, розпещений до мозку кісток, гордість і радість їхньої матері, потрапив під найпильніший і ретельний нагляд, наче дорога перлина в раковині,

щоб у жодному разі не захворіти – як Джордж. Тепер увесь час і увагу леді Сіннетт присвячувала Персі – його навчанню, його одязі, повітрі, яким він дихає, а до Хейзел зверталася найчастіше для того, щоб запитати, чи не бачила та Персі.

Побачила мати Хейзел лише через кілька днів, коли та влаштувала шум через поданий Персі до сніданку бекону. Хейзел непоміченою прослизнула на своє місце, поки леді Сіннетт витирала жир із щік Персі хусткою.

Але потім, на подив Хейзел, мати повернулася до неї.

- Бекона, люба? - спитала леді Сіннетт, простягаючи їй тарілку зятягнутою в чорну рукавичку рукою.

Зі смерті Джорджа минуло вже більше року, але мати, як і раніше, носила повну жалобу. Сукня на ній була з чорної тафти, з приколотою на грудях брошкою з локоном Джорджа.

Хейзел з побоюванням прийняла тарілку. Все це скидалося на пастку. Якщо так і є, петля ось-ось затягнеться. Можливо, мати насправді помітила її відсутність, і награна байдужість була хитрощом, покликаним приспати пильність Хейзел, вселяючи хибне почуття безпеки.

- Персі, любий, чому б тобі не вирушити нагору і не сказати майстру Полія, що час починати ваш урок? - З посмішкою продзюркотіла леді Сіннетт.

Персі кинув підозрілий погляд на сестру, але послухався і з досить задоволеним виглядом поскакав зі їдальні.

Леді Сіннетт з награною невимушеністю піднесла чашку з чаєм до губ.

– Знаєш, Хейзеле, у театрі – Ле Гранд Леон, звісно, – сьогодні прем'єра. Чарівна танцювальна п'єса, наскільки я знаю. Я подумала, що ми з тобою могли б сходити.

Хейзел мало не подавилася відкушеним шматочком тосту.

- Ми з тобою? Разом?

- Так, звичайно, - підтвердила леді Сіннетт. – Хіба матері не слід відвідувати світські заходи разом із дочкою?

- Гадаю, слід. А чим займеться Персі?

– Персі дуже малий для театру, люба. Крім того, хто знає, чим він може заразитися у цьому театрі. Він чудово проведе час із місіс Гербертс. Безглуздо з твого боку питати про таке. - Леді Сіннетт

почекала репліки у відповідь Хейзел. Коли тій не було, вона продовжила: - Що ж, дивно. Скажу Йоні, щоб приготувала твою нову шовкову сукню. Малахітово-зелене. Воно робить твої очі, висловимось так, не зовсім карими.

Значить, Хейзел таки не загрожували неприємності. Від полегшення вона змогла лише кивнути.

Леді Сіннетт прийняла це за згоду і досить посміхнулася.

- Знаю, я все ще в жалобі, але вважаю, що можу вдягнути перли моєї матінки і ту смарагдову каблучку, яку подарував твій батько. Купив його, коли ми були заручені. Поняття не маю, де він знайшов гроші, адже був тоді лише лейтенантом. А я - дочкою віконтки, яку так поглинули мрії про романтику і, - тут вона коротко, сумно посміхнулася, - кохання. Знаєш, я виросла в Алмонт-хаус, наша родина мала літню резиденцію в Девоні та апартаменти в Лондоні, щоб проводити там сезон. - Вона помітила дивний вираз обличчя Хейзел. - Чому ти дивишся на мене як кішка, що застрягла на карнизі? Чи не морщи лоб.

Хейзел змусила себе зробити ковток чаю.

- Просто думаю, що ти розмовляєш зі мною так довго вперше, - вона знала, що Джорджа згадувати не можна, - з від'їзду батька.

Леді Сіннетт посміхнулася.

- О, та гаразд, Хейзел. Дурність тобі не личить.

Вони ще кілька миттєвостей посиділи в тиші, порушуваний лише постукуванням виделок по порцеляні та зрідка тріском полін у каміні. Коли леді Сіннетт знову заговорила, голос її став зовсім іншим: низьким і серйозним. В обличчя Хейзел вона не дивилася. Натомість дивилася у вікно на вкрите туманним полем і стайні вдалині.

- Хейзел, коли твого батька не стане, - сказала вона, - маєток перейде до Персі. Тобі це відомо. Все це – будинок, власність, усі його гроші, усі гроші, що

я

принесла, одружуючись, – все дістанеться Персі.

Тут, як на замовлення, пролунав тупіт і сміх Персі, що носить верхню галерею. Ці звуки луною розліталися по хаті.

- Я говорю про це, - продовжила мати, ретельно підбираючи слова, - щоб ти розуміла: тобі належить домогтися формальної пропозиції від

твого кузена, і чим швидше, тим краще.

Хейзел засміялася.

– Формального? Матінко, ми з ним фактично заручені з тих пір, як були дітьми.

Леді Сіннетт не поділяла її веселощів. Навпаки, сильніше підібгала тонкі губи.

– То він уже попросив твоєї руки?

– Насправді ні, але...

- Не ризикуй своїм майбутнім. Так можна втратити все. - Леді Сіннетт зателефонувала в дзвіночок, щоб прийшли прибрати зі столу. - Я вип'ю чаю у себе в кімнаті, - сказала вона, підводячись і прямуючи до виходу. І, обернувшись до Хейзел, додала: - Вели Йоні тужніше зашнурувати корсет сьогодні ввечері. Нехай ушіє ліф, якщо буде потрібно. Дозволь Бернарду сьогодні побачити в тобі жінку, а не товариша з дитячих ігор.

У каміні тріснуло поле, що прогоріло. Бекон раптом комом став у горлі Хейзел.

На той час, як Хейзел з матір'ю прибули в Ле Гранд Леон, більшість екіпажів уже висадили своїх пасажирів. Леді Сіннетт була у сірій сукні з не по моді довгими рукавами. А на Хейзел була червона сукня. Зазвичай вона таке б не одягла – шовкове плаття з вишивкою жаккардом по подолу та рукавам, яке мати колись привезла з Парижа, – але в неї все всередині переверталось при погляді на зелене плаття, розкладене Йоною на ліжку. Щось підштовхнуло її до червоного, захованого в глибині її гардеробу. Вона й забула про нього. Його спідниця була м'якшою за кринолін, і воно ніжно облягало плечі.

- Леді Сіннетт, ви

прекрасно

виглядайте!

Гіацинт Кальдуотер, що вражає груди, виникла прямо перед обличчям Хейзел, коли вони з матір'ю піднімалися сходами Ле Гранд Леона. Місіс Кальдуотер пережила вже двох чоловіків і, зважаючи на все, вийшла на полювання за третім. У її сукні рожевого кольору був неймовірно глибокий виріз. Щоки були яскраво нарум'янені, що вважали б неналежним навіть для жінки вдвічі молодшою за неї.

Обличчя леді Сіннетт напружилось, як натягнутий барабан.

- Місіс Кальдуотер, яка приємна зустріч, - процідила вона, заперечуючи свої слова.

- Ми не бачились

вічність

! Досі носите жалобу? Ох, бідолаха. Так приємно бачити, що знову виходите в люди. Ви так і не запросили мене на чай, як обіцяли, я не забула! Ха-ха-ха! І

о-о-о-ох

! - Місіс Кальдуотер окинула Гейзел поглядом і захоплено верескнула. - Це ж не Хейзел? Ні. Ні! Це неможливо! Як вона виросла. Клянуся, тепер вона справжня доросла леді! Ви ж не ховаєте її, правда?

Леді Сіннетт кинула погляд за спину місіс Кальдуотер, ніби сподіваючись знайти інших співрозмовників.

- Ні, - сказала вона відсутньо, - боюся, Хейзел просто дуже любить читати і намагається не залишати Хоторнден, якщо немає потреби.

- Любить

читати

. Чарівно. І що ж ви читаєте, моя люба? Романи?

Перш ніж відповісти, Хейзел подивилася на матір.

- Щойно почала

«Антиквара» Уейверлі

. Батько замовив і надіслав його мені.

Місіс Кальдуотер сплеснула руками.

- Яка вона розумниця, Лавініє.

Мати потягла Хейзел за руку.

- Насправді нам час зайняти свої місця.

Гіацинт Кальдуотер гукнула їм услід:

- І

не

забудьте про чай, Лавинія, я буду

обурена

якщо ви продовжите уникати мене!

- Жахлива жінка, - прошепотіла леді Сіннетт, поки вони з Хейзел пробиралися крізь натовп людей. - О, глянь, там Бернард і твій дядько!

Бернард, що підійшов, тут же вклонився Хейзел і леді Сіннетт.

- Сподіваюся, ти в доброму здоров'ї, Хейзеле? Повинен зауважити, що червоний тобі дуже личить.

Хейзел не змогла навіть вичавити посмішку. Вона дивилася на Бернарда, а перед очима стояв той порожній, самовдоволений вираз його обличчя, побачений нею на прогулянці.

«Коли ми були дітьми»,

- Сказав він тоді. Якби він тільки знав, на що вона здатна! Якби знав, що вона бачила!

Леді Сіннетт боляче штовхнула Хейзел у бік.

- У доброму, дякую, двоюрідний брат.

- Сподіваємось, нам вдасться побачити тебе в Лондоні під час сезону, Бернарде? – швидко спитала мати Хейзел, посміхнувшись по-зміїному тонко. - Хейзел так чекає на бал-маскарад, який герцог завжди влаштовує в Дельмонті, чи не так, дорога?

Хейзел відвела погляд.

- М-м-м, - сказала вона.

- Нізащо не пропустив би, - сказав Бернард. – О! Схоже, батько кличе мене до нашої ложі. Перепрошую, леді.

Він знову вклонився і втік у натовпі.

Хейзел з матір'ю піднялися сходами до своїх місць, у ложу у правій верхній частині театру. Сцену приховувала важка і запилена завіса з отруйно-зеленого оксамиту. Оркестр ще налаштовувався, і Хейзел скористалася можливістю окинути натовп поглядом, щоб побачити, хто ще прийшов сьогодні.

Бернард і лорд Алмонт сиділи в ложі навпроти, поруч із – ну треба ж, з усіх людей – близнюками Хартвік-Елліс, Сесілією та Гіббсом. Хейзел не бачила Сесілію давно – коли ж востаннє? На балу у Моррісов? Це було ще до початку літа. Сесілія стала вищою; шия в неї тепер була довга і тонка, як у журавля. Вона завжди була світловолосою, а сьогодні її золотаве волосся було завите в дрібні каблучки з двох боків. Хейзел не могла їх не помітити, як, втім, і всі інші: Сесілія трясла ними з боку на бік, намагаючись змусити блищати на світлі, і сміялася як одержима. Її брат, Гіббс, як завжди, мав похмурий вигляд. Він теж був блондином, його очі, ніс і рот здавались надто маленькими для обличчя, схожого на обідню страву.

- Сесілія добре виглядає, - звернулася Хейзел до матері.
Леді Сіннетт не відповіла. Її погляд, немов клинок, пронизав Сесілію і, Хейзел зауважила, Бернарда. Бернарда, який, схоже, сміявся разом із Сесілією, щасливо уникав атак її кучериків і добродушно поплескував її по затягнутій у рукавичку руці, коли вона стискала його руки у своїх. Вони що... фліртують? Це ж неможливо. У Сесілії Хартвік-Елліс індивідуальності не більше, ніж у миски з рисовим пудингом. Ці двоє - Сесілія з Гіббсом - мабуть, не змогли б порухувати до п'яти, якби почали з чотирьох. І, безперечно, не подужали і п'яти книг навіть на пару.

В цей момент Сесілія видала настільки дурний і безглуздий смішок, що Хейзел почула його через весь театр. А Бернард... Бернарду, мабуть, це подобалося. Рум'янець, що залив його шию, плавно підбирався до щок. Він якимось по-новому вклав сьогодні волосся, воно було зачесане вперед, і баки стали довшими, ніби він намагався копіювати скандально відомого поета лорда Байрона. Бернард прошепотів щось на вушко Сесілії, і та знову засміялася, відкидаючи голову назад і трясучись кучерями. Хейзел насилу могла виносити цю картину. І навіть важко сказати, за кого їй соромно сильніше.

Нарешті світло в театрі потьмяніло, і оркестр заграє щось тужливе, похоронне, в мінорному ключі. Куліси, що розійшлися, відкрили практично порожню сцену. Задник зображував похмуру, туманну, сіро-коричневу пустку, з фальшивим, скрученим, висохлим деревом і помаранчевим місяцем, що низько висить. Рудоволоса танцівниця в білій сукні, що летить, схожій на нічну сорочку, пурхала по сцені. Незабаром до неї приєднався чоловік, зважаючи на все, що зображує її чоловіка. Хейзел постаралася зосередитися на сюжеті і не зважати на те, що відбувається в ложі навпроти. У танці розповідалося, що чоловік дівчини вирушив на якусь далеку, незрозумілу війну, і та поринула в смуток, кружляючи по сцені і простягаючи руки до небес – а точніше, нагору, до крокв. Щодня дівчина стояла біля вікна, чекаючи свого коханого, і щодня її осягало нове розчарування.

А потім чоловік

все-таки

з'явився, одягнений у чорне, з вусами як у лиходія і темними, підступними очима. На ньому був камзол її коханого. Можливо це

і є

її коханий, який повернувся з війни, думає жінка. Вони танцюють разом, вона піддається спокусі. Але під час танцю костюм злітає із таємничого чоловіка. Виявляється, це не її чоловік – це сам Диявол. Несамовито через свою мимовільну зраду жінка вихоплює кинджал з ящика столу і встромляє собі в груди. Червоні стрічки, покликані зображати кров, струмують на сцену. Танцівниця падає. Її справжній чоловік повертається додому, але знаходить лише холодне тіло коханої. Завіса опускається. Трагедія.

«Досить незграбна робота»

– подумала Хейзел. Але Ле Гранд Леон ніколи не славився витонченістю. Минулого місяця вони представляли іншу історію, з майже таким самим сюжетом – гарна, добродісна, юна дівчина гине – тільки того разу причиною був закордонний вампір, який спокусив її золотом та коштовностями, щоб отримати її серце.

Саме цьому всіх дівчат вчать з самого народження - не піддавайтеся чоловікам, які спокушають вас, бережіть свою чесноту, - хоча, по суті, все їхнє життя залежить від здатності спокусити правильного чоловіка. Неможлива ситуація, парадокс самого суспільства: змушувати жінку залежати від милості будь-якого чоловіка, який захоче її, але соромити за те, що вона намагається.

змусити

чоловіка хотіти її. Пасивність – безумовна чеснота. Боронь Боже перетворитися на когось на кшталт Гіацинт Кальдуотер. Будь терпляча, тиха, красива і незаймана, як ніжна квітка, і *тоді, тільки тоді*

, тебе наздожене нагорода - безпечне життя під скляним ковпаком.

Леді Сіннетт судомно стискала ручку свого крісла протягом усієї вистави. Не встигли відгриміти оплески, вона зірвала Хейзел з місця, протягла сходами, вивела з театру і запхала в екіпаж.

Дочекалася, поки вони від'їдуть від театру на достатню відстань і згорнуть на путівець, що веде до Хоторндена, і лише тоді повернулася до Хейзел.

- Ти маєш, - процідила вона крізь стиснуті зуби, - хоч найменше уявлення про те, що з тобою буде?

- Що ти хочеш сказати? - Запитала Хейзел.

Леді Сіннетт важко проковтнула і щільніше стиснула губи.

- Цей світ не надто добрий до жінок, Хейзел. Навіть до таких, як ти. Так, твій дід був віконтом, але я була лише дочкою, а це значить дуже мало. Твій батько володіє Хоторнденом, і коли він ... коли твій батько помре, Хоторнден відійде Персі. Знаєш, що трапляється із незаміжніми жінками?

Хейзел зсунула брови.

– Вважаю... Тобто...

Леді Сіннетт перервала її коротким, гірким сміхом.

– Нема де жити. У всьому залежить від родичів. Від милості молодшого брата і тієї, з ким він вирішить одружитися. Випрошуєш у невістки крихти поваги і молишся, щоб вона виявилася достатньо добра.

Хейзел не знала, що сказати. Просто сиділа, дивлячись на свої коліна.

А мати продовжувала, вказуючи на свою вдову вуаль.

– Я розумію... розумію, що відколи Джорджа немає з нами, я, мабуть, приділяю тобі недостатньо уваги

. Напевно, я даремно не наголосила на всій важливості твого шлюбу з Бернардом Алмонтом, тому що вважала, тобі це відомо.

– Відомо.

- Так, я теж так думала. Розумна дівчина багато читає. Мало хто буде настільки ж поблажливий до твоїх маленьких... чудасій... як твій кузен. Ті книги з природної філософії, що ти тягаєш із кабінету батька. Нічого цього не буде, коли ми вирушимо до Лондона. Ні краплі не сумніваюся, що Сесілія Хартвік-Елліс не бруднить свої сукні в бруді - і руки книжковим чорнилом.

– Тільки тому, що не вміє читати, – буркнула Хейзел у скло дверцят екіпажу.

Леді Сіннетт пирхнула.

– Що ж, відтепер твоя доля у твоїх руках. Я поділилася з тобою всією доступною мені материнською мудрістю.

Решту поїздки вони провели в мовчанні. Хейзел уп'ялася в темряву за вікном і спостерігала за тим, як голі гілки дерев б'ють по склу екіпажу, в якому вони їхали з міста додому.

Перед сьогоднішньою прем'єрою зникли двоє робочих сцен. Джек бурчав, виконуючи їхню роботу перед виставою, розвішуючи місцями костюми, перевіряючи лампи по краю сцени. Йому подобалося на своєму місці, високо під стелею, на кроквах, де він завжди був готовий підняти завісу на знак містера Ентоні.

Ізабелла розтягувалася за лаштунками, вже напудрена, у своєму летючому муслиновому вбранні. Джек подумав про те, яка вона зараз гарна, з прибраним у високу зачіску золотим волоссям і нарум'яненними щоками. Але Джеку вона завжди здавалася гарною. Він кожну виставу сидів на кроквах, високо над сценою, дивлячись на неї – милуючись, як вона ковзає по сцені, наче риба у воді. Легко. Обернувшись, вона зловила його погляд і посміхнулася. Джек відповів усмішкою.

– Гей! Ловелас! - гукнув його містер Ентоні. Він закріплював мотузку, затиснувши сигару в зубах. - Перевір, щоб дерево було готове до другого акту. Карафрі сьогодні немає, тож його робота на тобі. - Він важко зітхнув. - Ти справишся, Джек, правда?

Містер Ентоні втратив руку, борючись із французами у Вест-Індії, і замість неї у нього був шкіряний протез, набитий, швидше за все, кінським волоссям, що стирчить зі швів між пальцями. Уточнювати Джек нізащо не наважився б.

Джек змахнув волосся, що впало на очі.

- Само собою. Але де Карафрі? І де Джон Нікельс? Прогулювати ними не схоже.

- Тобто хочеш сказати, ти нічого не чув?

- Немає взагалі-то. А чого?

Містер Ентоні озирнувся і присунувся до Джека, повернувшись спиною до купки хихикаючих хористок.

– Померли.

– Що? Обидва?

– Рухнули коні. Подейкують, це знову каменярова лихоманка. Що Карафрі перестав, навіть спека не дочекавшись, а Джон Нікельс і того швидше.

- справа не в цьому, - швидко заперечив Джек. - Ні, просто хлопці з Кінгз Армз люблять розповідати страшилки один одному, от і

все. Можу посперечатися, обидва, і Карафрі, і Джон Нікельс уже в поштовій кареті, що йде в Глазго, животики від сміху надривають, згадуючи про всі борги, що тут залишили, і, зуб даю, навіть не думають про те, що на мене впала вся їхня робота.

Містер Ентоні знизав плечима.

– Я чув інше, хлопче. Чув, ніби лихоманка повернулася. Цілу родину з Каннонгейт забрала минулого місяця.

- Це не римська лихоманка, - впевнено заперечив Джек. - Цього не може бути. Адже тоді театри закриють. Ми залишимося без роботи.

Містер Ентоні видав жалюгідний смішок, що змінився різким кашлем.

- Синку, якщо лихоманка повернеться, нам з тобою треба буде боятися не за роботу.

Наставниця танцівниць дала сигнал про початок вистави, зателефонувавши в дзвіночок. Джек ще раз подивився на Ізабеллу, сподіваючись, що та все ще дивиться на нього. Але вона вже відволіклася і натягала панчохи. Так що Джек кивнув Томасу Поттеру, провідному акторові, і сходами на задній стіні виліз на галерею над сценою.

Крокви під дахом Ле Гранд Леона здавались Джеку величезним кораблем – тут були мотузки та дерев'яні балки, величезні полотна тканини з намальованими задниками, – і всім цим, закріплюючи, підтягуючи та опускаючи, керував Джек. Він не знав точно, де народився, десь у районі Каннонгейт, наскільки пам'ятав, але саме це місце стало для нього домом.

З пам'яті поступово стиралися нещасливі роки, перші після втечі від занадто багато працюючої і ще більше п'ючої матері, роки жебракування на Хай-стріт, коли він показував карткові фокуси дамам у Садах Принцес-стріт і бився з іншими худими безпритульниками за кістки, викинуті на задвірки м'ясної крамниці. Якийсь час він навіть жив у злодійському притоні неподалік М'ясницького глухого кута, і запах згорнутої крові, що доносився з м'ясного ринку, переслідував його вдень і вночі. Там він і зустрів Мунро - хлопця кілька років старшого за нього самого, що не знімав рибальських штанів навіть на ніч, з носом, який ламали стільки разів, що той тепер кривився зигзагом. Саме Мунро колись першим запропонував Джеку стати воскресником.

- Бачиш, он там? - сказав він Джеку одного разу, коли вони дивилися на повішення на площі Грассмаркет. Руки нещасного шибеника були пов'язані за спиною, тому йому довелося просити ката зняти з нього шапку, під якою волосся злиплося від поту. Його засудили до повішення за те, що він забив до смерті дружину, яка носила в утробі дитину. Кілька тижнів вуличні хлопчачки продавали листівки з портретом убивці та деталями злочину.

Джек і Мунро стояли і спостерігали, як тіло провалюється крізь люк у дерев'яній підлозі, кілька разів смикається, а потім судоми затихають і крики натовпу стають тихішими. Коли тіло нарешті завмерло, натовп людей ламанувся вперед, щоб дістатися до нього.

- Он там, вся ця компашка рветься захопити труп, - продовжив Мунро. – Бачиш їх?

Джек угризся в бочок розсипчастого яблука.

- Кому потрібні кістки дохлого душогуба?

- Не будь дурнем, - заявив Мунро, вихоплюючи яблуко з Джека рук і відкушуючи шматок. Він одразу скривився, але вкусив ще раз. - Вони намагаються отримати труп, щоб продати його лікарям. Студентам в університеті. Тим потрібні тіла для вивчення та всякого такого. За тіло дають дві гінеї із кроною. Якщо вагітна – три гінеї, але із цим складніше, адже таких вішають рідко.

Мунро махнув головою у бік шибениці, де четверо чи п'ятеро людей люто пилили складаними ножиками петлю.

– Шматки мотузки продадуть на талісмани. Ті, що відлякують злих духів, мабуть. Або душогубів. Або невдача, щоб самому не потрапити на шибеницю.

- Але справжні гроші - це трупи, - заявив Мунро, обсмоктуючи яблучний огризок. - Біда в тому, що всі знають час страти і навколо трупів завжди моторошна тиснява. Але тіло є тіло, байдуже, повісили його чи ні, а лікарів законність турбує менше, ніж ти думаєш.

Ось так Джек Каррер і став воскресником. Він обзавівся лопатою і ночами вирушав на цвинтарі викопувати свіжі трупи - іноді один, частіше з Мунро, а зрідка до них з Мунро міг прибитися ще якийсь хлопчик, що з'явився в М'ясницькому глухому куті в пошуках їжі.

Чи не загрожувало це їм проблемами? Та вже не більшими, ніж напівголодне існування на вулицях Единбурга. Викрадачі трупів були

важливою частиною живого організму міста. Робота була мерзенна, і модники відвертали від них носи, але без них було не обійтися. Всі знали, чим вони займаються, але правоохоронцям не було справи, доки вони не тягали з могил одяг та прикраси. Заможні сім'ї замовляли залізні мортсейфи або важкі кам'яні надгробки, які захищали могили від таких, як Джек. Сім'ї переможніше наймали доглядачів, які сиділи і охороняли могили три-чотири дні, поки тіло не розкладалося настільки, щоб стати непридатним для продажу лікарям на досліді. (І те й інше такий професіонал, як Джек, міг легко обійти - починаєш копати в двадцяти ярдах і риєш тунель прямо під могилу. Витягуєш тіло, і все шито-крито).

Але основний дохід, звичайно, приносили Джеку тіла жебраків, похованих у неглибоких могилах і забутих. Вони були найбільшою цінністю для Джека та тих лікарів, кому він їх продавав. Наскільки мало вони не означали, будучи живими, смерть надавала їм важливості.

Він сподівався, що, почавши працювати в Ле Гранд Леон, зможе покінчити з цим, забути про довгі ночі з лопатою в руках, біль у плечах, трупи, роздуті від газів і лайна, про хробаків, що копошаться в його черевиках. Він мав місце для сну – гніздечко, звите з полотна в кроквах над сценою, а ще містер Артур готував супи для працівників із капусти, картопляних шкурок і всього того, що вдавалося роздобути самим працівникам.

До того ж Джеку подобалася думка про те, що зверху для нього відкривався вид на сцену навіть краще, ніж у розфурфирних багатіїв у їхніх розкішних ложах, а все, що від нього вимагалось, це простежити, щоб завіса та потрібні декорації опускалися вчасно. Люди в залі для глядачів сиділи на своїх місцях як приклеєні - в шовках, що мнутья при найменшому неправильному русі, і туфлях, що стискають колодками ноги. Але жадоба грошей нападає на тебе, як хижак уночі. А ще була Ізабелла. Ізабелла, що вечір за вечором танцює перед ним на сцені. Як можна було

не

закохатися в неї, побачивши, як вона рухається, як сяють у світлі ламп її золоті локони, як сяє вона сама? З усіх людей, бачених Джеком в Единбурзі, вона найбільше схожа на ангела.

Джек пропрацював у Ле Гранд Леоні два місяці, перш ніж повернутися до свого нічного промислу.

- Ти в порядку? - Томас, провідний актор, гукнув Джека з-за лаштунків, поки глядачі аплодували.

Томас був уже в костюмі для наступної сцени, де грав диявола, який прикидається чоловіком героїні. Джек кивнув головою. Томас був із Бірмінгема – одному Богові відомо, як він опинився в Ле Гранд Леоні, але він любив розповідати всім, хто готовий був слухати, що назбирає грошей і вирушить до Лондона грати Шекспіра для короля. Він був гарний тією особливою красою героя-коханця з широкими плечима, від якої костюмерки побачивши його починали кокетливо хихикати. Джек завжди тримався в тіні, причому робив це навмисно. Як будь-яка нічна тварина, Джек вважав, що безпека – це невидимість.

Життя всередині Ле Гранд Леона нагадувало механізм музичної скриньки.

Стеля, облямована позолотою, ділилася на чотири частини, кожна з яких зображала одну з пори року, зі своїм набором рожевоощоких, світлошкірих, пухленьких херувімчиків. І як у будь-якій музичній скриньці, тут була центральна фігура – Ізабелла Тернер. Джек легко міг уявити її на місці однієї з фарфорових балерин, що він бачив у вітрині антикварної крамниці на Холіруд-стріт, які балансують на одній нозі, відвівши другу назад, піднявши руку так, що все тіло здається натягнутою струною. І повільно крутяться у танці під звуки заводної музики.

Ще коли жив у М'ясницькому глухому куті, він щодня ходив повз цю крамницю. Але лише минулого тижня набрався хоробрості та зайшов. Жінка за стійкою подивилася на нього з підозрою, яка тільки посилилася, варто було йому взяти музичну скриньку з вітрини.

– Скільки за неї?

- Більше, ніж у тебе є, точно, - заявила вона, але зовсім не так грубо, як могла б.

- У мене є робота. Щоправда, присягаюся. Робота в Ле Гранд Леон. То скільки вона коштує, ось ця?

Балерина в музичній скриньці була блондинкою, як Ізабелла.

Хазяйка магазину зітхнула і побарабанила пальцями по стійці.

- Я вже бачила тебе тут, так? Розглядав вітрину. – Джек кивнув. - Щонайменше, що я можу за неї взяти, це десять шилінгів. У Джека трохи очі з орбіт не вилізли. Він стільки за місяць заробляв. Але він прийшов не так. Сунувши руку в кишеню, він витяг монети.

- Ось візьміть, - сказав господині.

І тут же вийшов із лави, щоб не дати собі передумати. Адже скринька була для Ізабелли, і вона підходила ідеально. Це лише означає, що доведеться провести ще ніч на цвинтарі, а він вкрав і продав би тисячу тіл, якщо йшлося про те, щоб купити речі, які допоможуть розповісти Ізабеллі про його почуття. Нехай всю ніч доведеться копатися в багнюці, якщо ранок він зможе провести з нею.

Подання, як завжди, закінчилося бурею оплесків, і Джек опустив важку завісу з зеленого оксамиту, морщачись від скрипу мотузки, що йде вниз. Ізабелла сліпуче посміхнулася глядачам, підняла руки, ніби готуючись пірнути, і присіла в реверансі, що легко зійшов би за істинно аристократичний. А потім відступила під прикриття завіси, і її посмішка відразу згасла. Дія чарів закінчилася, і вони повернулися в реальний світ, де глядачі вже залишали зал, розсаджувалися по екіпажах і скаржилися на погоду.

Джеку слід було поспішати, якщо він хотів спіймати Ізабеллу до того, як вона, вислизнувши через задні двері, вирушить додому. Він витяг музичну скриньку з-під куртки, куди сховав її для збереження, і почав спускатися, тримаючись за сходи однією рукою, бо друга була зайнята. Він чув, що Ізабелла у своїй гримерній – звуки кроків, стукіт огню, що запалює свічку, шурхіт спідниць, – але не міг змусити себе постукати. Не зараз. Всоте він провів пальцями по гладкому краю музичної скриньки. А потім зробив глибокий вдих і двічі сильно стукнув у двері.

Двері відчинилися, не встиг він відвести руку. Але за нею виявилася не Ізабелла - там була дочка наставниці танцівниць, Мері-Енн, похмура дівчинка років восьми-дев'яти, що займалася прибиранням і стежила за костюмами.

- Її тут немає, - з ходу заявила вона, оглянувши Джека з ніг до голови. Її погляд зачепився за музичну скриньку.

- Ти не знаєш, куди вона пішла? - спитав він, щосили намагаючись зобразити подобу доброзичливої усмішки.

Мері-Енн у відповідь знизала плечима.

- На мою думку, так і не з'являлася після завіси.

Джек зітхнув. І тут до нього долинув сміх Ізабелли. Він би впізнав його де завгодно, навіть за тисячу миль, цей схожий на дзвін дзвіночка сміх. Який долітав через вікно з провулку. Джек присунув ящик до стіни і піднявся на нього, щоб дотягнутися до вікна і подивитися вниз. Для чого він це зробив? Чому просто не пішов геть? Чи не пішов спати, здогадавшись, що відсутність Ізабелли в гримерці – це милість долі, знак того, що йому слід забути про неї? Але, провівши половину життя під стелею театру, Джек досконало опанував мистецтво мовчки спостерігати згори. Так що тепер, стоячи під вікном, він дивився на Ізабеллу, що закинула руки на шию провідному акторові, який вп'явся в її губи пристрасним поцілунком.

Музична скринька вислизнула з пальців і брязнула об підлогу. Джек упав з ящика, зачепивши два фальшиві дерева.

- Я в порядку! – крикнув він людям, які витріщалися на нього, хоч ті й не питали.

Вдарившись об підлогу, музична скринька відкрилася, і звідти полилася тиха музика. Коли Джек її підняв, він помітив, що фігурка балерини тріснула і втратила кілька частин. Тепер у неї не було рук, голови та половини тулуба. Залишилася лише нога, яка утримувала її на підставці, і рожева балетна пачка. Але вона продовжувала кружляти, поки Джек не закрити шкатулку.

Потім він виліз на крокви, де в нього були влаштовані ліжко і схованка для його мізерних пожитків. Скринька вирушила під запасну куртку. Він не хотів, щоб вона знову потрапила йому на очі; побачивши цю річ у нього обличчя спалахувало приниження. Ізабелла була для нього мрією, завжди була. Невже варто було розраховувати, що він купить їй безглузду музичну скриньку, і вона розтане? Та він навіть не знав, чи подобаються їй такі скриньки! Яким же він був дурнем! Ні, гірше, ніж просто дурнем! Романтичним дурнем.

Джек загорнувся в стару завісу, витяг пляшку вина, яку ховав під мотузкою, і пив, поки театр не поринув у темряву, залишивши його одного в тиші, що порушується лише шарудінням щурів у стінах, писком мишей у кріслах і тужливим стукотом його власного серця.

ВЕЧІРНІ НОВИНИ ЕДІНБУРГУ

11 листопада 1817

ЩЕ ШІСТЬ ЖЕРТВ ЗАГАДОЧНОЇ ХВОРОБИ

Шість смертей у Старому місті Единбурга лише за останні два тижні змушують деяких представників влади побоюватися нового спалаху спустошливої римської лихоманки. Чотири тіла так і залишилися непізнаними – два чоловічі, одне жіноче, – але двох впізнали як Дейві Яспера, 12 років, чистильника взуття, та Пенелопу Маріанну Харкнесс, 31 року.

Місіс Пенелопа Харкнесс була шинкаркою в «Олені та бику», і клієнти відгукувалися про неї як про добру і життєрадісну жінку. Вона поскаржилася на погане самопочуття у п'ятницю ввечері. А в неділю вранці домовласник виявив її мертвою у ліжку, коли вона не спустилася на церковну службу.

- Ситуація лякає, - стверджує Вільям Бічем III, глава Единбурзького Королівського Анатомічного товариства та головний хірург госпіталю при Королівському університеті. - Я сам оглядав тіло і з жахом виявив на спині місіс Харкнесс фурункули, які вказували на римську лихоманку. Звичайно, ми сподіваємося, що хвороба не повернулася до нашого міста, але я маю рекомендувати всім бути обережними та пильними.

Римська лихоманка лютувала в Единбурзі два роки тому, влітку 1815 року, і забрала дві тисячі життів.

10

Хейзел знала, що буде. Хай леді Сіннетт ненавиділа газети і намагалася закрити Хоторнден, як раковину моллюска, але все ж таки до неї долітали чутки та плітки, які змусили вирувати єдинбурзьке суспільство. Якщо лихоманка справді поверталася, леді Сіннетт готова була на все, щоб забезпечити безпеку Персі. Проте все трапилося швидше, ніж очікувала Хейзел, - і ось упаковані скрині стоять у холі і з неймовірною поспішністю знайдено апартаменти в Баті.

- Але ж ми завжди зустрічали Різдво в Хоторндені, - сказала Хейзел, спостерігаючи, як мати ретельно обертає свої коштовності тканиною. – Не цього року, – відрізала та. – Цього року ми вирушимо до Бату, на відпочинок, перед від'їздом до Лондона.

Дюжину разів на день леді Сіннетт ніжно притискала до чола Персі свою холодну руку і бралася.

- Теплі води в Баті підуть тобі на користь, любий, - повторювала він. А потім приймалася метатися по будинку спійманим метеликом, безсистемно відчиняючи і закриваючи вікна і бурмочучи при цьому про «добре повітря» для Персі.

За день до від'їзду Хейзел почала помітно покашлювати. Увечері поскаржилася на озноб. Наступного ранку не спустилася до сніданку. Вона звеліла Йоні передати матері, що її лихоманить. Лежачи в ліжку, Хейзел чула істеричний вереск матері поверхом нижче. Потім пролунали різкі кроки, ледь помітний шепіт і, нарешті, тихий стукіт у двері спальні Хейзел.

- Це я, міс, - м'яко сказала Йона з того боку дверей. — Ваша мати веліла мені залишатися з іншого боку дверей, якщо ви заразні. Вона питає, які у вас симптоми?

Хейзел на мить замислилась.

- Жар, безперечно. Схоже, що просто жар. І в очах туман. - А чому б і ні? – І язик позеленів.

Кроки. І знову кроки. Хейзел звідси відчувала сумніви, що охопили Йону.

— Ваша матінка... леді Сіннетт цікавиться, чи не краще вам відпочити тут, у Хоторндені, і приєднатися до них у Баті тільки коли одужаєте? – Леді Сіннетт прокричала щось із нижнього поверху. - Чи навіть, - передала Йона, - почекати, поки вони приїдуть до Лондона на сезон, і зустрітися з ними там? Заради вашого ж добра, міс.

Хейзел, закутавшись у простирадло, не стримала усмішки. Вона приготувала грілку для ліжка і запаслася склянкою води, щоб намочити чоло, на випадок, якщо матері буде потрібно доказ її хвороби, але повинна була здогадатися, що леді Сіннетт занадто злякається, щоб навіть піднятися на один з нею поверх.

- Думаю, все буде гаразд, - погодилася Хейзел. А потім, усвідомивши, що її голос пролунав

занадто

радісно, додала: - Якщо матінка вважає це найкращим виходом. Заради безпеки Персі.

Знову пролунали кроки, цього разу важчі, і Хейзел зрозуміла, що мати стоїть у коридорі біля її дверей.

- Хейзел, - поклікала леді Сіннетт, - будь ласка, бережи себе. Йона з куховаркою будуть поряд. І я попросила лорда Алмонта надіслати тобі ще одну покоївку, якщо знадобиться. - Настала пауза. - Ти ж розумієш, правда? - Запитала леді Сіннетт. – Ми могли б відкласти подорож, але...

- Все в повному порядку, матінко, - відповіла Хейзел. - Насправді я сама на цьому наполягаю. Думаю, мені просто потрібний відпочинок. І немає жодного сенсу ризикувати здоров'ям Персі. Я відпочину в Хоторндені і приєднаюся до вас на півдні, коли почуваюся краще. - Тут вона демонстративно розкашлювалася. – А зараз мені важко навіть підвестися з ліжка.

- Що ж, добре, - сказала леді Сіннетт через якийсь час. - Ми скоро побачимось. Я залишила адресу апартаментів у Баті. Будь ласка, напиши нам про своє самопочуття.

– Обов'язково.

У відповідь пролунав шелест спідниць по підлозі. Усю наступну годину Хейзел лежала мовчки, прислухаючись до звуків останніх приготувань до подорожі в Англію, до гавкання собаки, що проводила винос скринь, до бурмотіння куховарки, що збирає запаси в дорогу, до іржання коней, що стоять біля ганку. І ось, нарешті, пролунали кроки леді Сіннетт і Персі, що залишили кімнати, і гомін прислуги, що вийшла надвір проводити їх.

Хейзел дочекалася, поки стихне скрип коліс по гравію під'їзної алеї. А потім почекала ще півгодини - приблизно стільки потрібно, щоб дістатися воріт маєтку, що виходили на головну дорогу. Після чого відкинула покривало, стала з ліжка і поклікала Йону, щоб попросити чашку чаю. Їй удалося. Її чекали

місяці

на самоті, без леді Сіннетт, без Персі – без нагляду тих, хто має над нею владу, поки ті впевнені, що вона надто хвора, щоб виходити з дому.

Повернулася Йона з чайничком та двома чашками. Обережно поставивши тацю, вона подивилася на Хейзел і посміхнулася.

- Думаєш, я збожеволіла, Йоно? - тихо запитала Хейзел, хоча прозвучало це скоріше як твердження.

Йона похитала головою.

– Знаєте, у вас не залишиться часу на безумства, коли ви станете віконтесою Алмонт. Тож краще вже відвести душу зараз.

Хейзел щосили намагалася придушити усмішку, що піднімала куточки губ.

– А матінка... вона нічого не запідозрила?

Йона засміялася.

- Звичайно, ні. Вона так турбується за Персі, що, напевно, могла б залишити вас тут, навіть якби ви були надто блідими за сніданком. Бідний хлопчик.

- Бідний хлопчик? Бідний

Персі

? Та йому ж дістається вся її увага.

- Жахливо, коли тебе так душать. Хлопчику потрібне свіже повітря і іноді трішки бруду і обдерті коліна.

- Джордж цілими днями катався на коні, і бачиш, до чого це привело. О... о, Йоно, вибач.

Йона була шалено закохана в Джорджа з того часу, як той повернувся з Ітона на літні канікули, обзавівшись ще шістьма дюймами зросту і рідкісними вусами до них. Вона йшла за ним по п'ятах, як цуценя, переказувала всі його слова слугам і від хвилювання проливала чай, варто було йому увійти до кімнати.

- Він був такий гарний, правда? - Запитала вона тепер.

Хейзел кивнула, постаравшись викинути з голови думку, яка ось уже два роки щодня брудною піною виринала в мозку:

"Можє, він повинен був померти, щоб не померла я".

Ця думка гризла як щур, нелогічна, жорстока, огидна. Хейзел усе це розуміла. І всеж.

Йона втупилася у вікно порожнім, затуманеним поглядом, швидше за все, наздогнута черговим спогадом про Джорджа.

- Знаєш, - сказала Хейзел, - я помітила, наш лакей Чарльз за останні пару років перетворився на справжнього красеня. І око від тебе не може відірвати. Я не раз бачила, як він тиняється по бібліотеці, сподіваючись побачити, як ти топиш камін. Хлопець безперечно по вуха закоханий.

- Чарльз? Правда?

- І не вічно ж йому ходити в лакеях. Пам'ятається, перед від'їздом батько сказав управителю, що з Чарльза вийде непоганий камердинер. Йона на мить замислилася чи замріялася, і Хейзел помітила, як по губах дівчини ковзнула посмішка.

— То ви кажете, гляне на мене?

— Чесне наче.

Світло з вікна впало на обличчя Йони, і Хейзел могла присягнутися, що щоки покоївки під чепцем спалахнули.

— Ну, годі про цю нісенітницю. У нас є завдання важливіше, — заявила Йона. Вона відступила, примруживши одне око, щоб як слід розгледіти Хейзел. - Ви справді дуже схожі на свого брата, як я подивлюся. Особливо збоку. Той самий ніс, ті ж брови.

Тут обидві мимоволі поглянули на стіну в коридорі, де висів портрет Джорджа. Хейзел розуміла, що Йона так сказала з ввічливості. Нехай

Хейзел і була досить гарною, але саме приголомшливу зовнішність Джорджа всі помічали з самого дитинства.

— Найважливіше, — зауважила Хейзел, — що він був не набагато вищий за мене.

За допомогою Йони Хейзел незабаром одягла одну з муслінових сорочок Джорджа, а також жилет, камзол та штани.

- Дуже симпатичні бриджі. Хоча, мабуть, і трохи вийшли з моди, - сказала Йона, тримаючи в руках короткі, по коліна, штани, які знайшла, коли вони досліджували гардероб Джорджа. - Гадаю, кілька років тому це був останній писк моди.

- Ні, - відмовилася Хейзел. – Тільки штани. Із підтяжками. Я зображую студента-медика, а не денді.

Коли їхні пошуки були закінчені і з верхньої полиці зняли і обтрусили від пилу капелюх, Хейзел Сіннетт цілком могла зійти за джентльмена.

- Боюся, ці чоботи вам будуть надто великі, - сказала Йона, дістаючи пару ботфортів з відмінної чорної шкіри, які мали досягати середини ікри, але Хейзел доходили до колін.

- Не має значення, - відповіла Хейзел. - Заштовхаємо всередину шкарпетки. Десь має бути плащ, навіть один із батьківських...

- Шийна хустка? - Запитала Йона.

- Ні, я зображаю Джорджа, а не Красеня Браммелла [5].

У Йони очі на лоба полізли.

- Ви не можете їм сказати, що ви Джордж. Вони, напевно, знають, що Джордж розум...

- Запевняю тебе, вони знають про Джорджа Сінетта не більше, ніж про Адама. Але, гадаю, ти маєш рацію і варто використовувати вигадане ім'я. Як щодо Джорджа... Хейзелтона?

Йона промокнула очі і несміливо посміхнулася.

- Думаю, це вам чудово підійде,

містер

Джордж Хейзелтон.

- До того ж, - додала Хейзел, - якщо я заплачу за весь семестр вперед, сумніваюся, що вони заперечуватимуть, навіть якщо я представляюся Мері Волстонкрафт [6].

З «Мемуарів преподобного Сіднея Сміта» (1798), автор Сідней Сміт

Ніде більше немає таких запахів, як у Шотландії... Прогуляйтеся вулицями, і вам здасться, ніби лікар поставив проносну клізму кожному чоловікові, жінці та дитині у цьому місті. І все ж таки місто неймовірно красиве, чому я розриваюся між захопленням і огидою.

11

Стіни класу були обшиті чорним деревом. Повітря тут пахне тирсою і рідиною для бальзамування. Книжкові полиці закривали всю задню стіну від підлоги до стелі. Хейзел спробувала хоч одним оком поглянути на їхній вміст, перш ніж зайняти своє місце, - вона дізналася цілу низку різних видань

«Трактату доктора Бічема»

, кожне з яких було товщі попереднього, але, крім цього, там були і книги французькою, німецькою та італійською. А деякі назви були написані мовами, які Хейзел навіть не впізнала. Одна книга була обтягнута коричневою шкірою, яка, як з тремтінням зрозуміла Хейзел, цілком могла бути людською.

Уздовж стін класу стояли банки зі зразками, які вже встигли повернути увагу інших хлопців, які збираються навчатися у доктора Бічема: тіла тварин і людські органи, залиті жовтою жовтою рідиною, цілий набір щелеп з вишкіреними зубами. Хейзел помітила банку з двома крихітними людськими зародками, не більше її долоні, зрощеними головами. Тут були ампутовані руки та ноги, а також ціла низка каламутно-сірих мізків, розміром від волоського горіха до набряклого грейпфрута. А ще на високій полиці нагорі стіни похмурої галереєю розташувалися черепи, не менше дюжини, в основному з незвичайними деформаціями, всі різною мірою безпеки.

Над ними звисав зі стелі скелет величезної морської істоти в ідеальній безпеці, зібраний з анатомічною точністю. Здавалося, мешканець глибин усе ще пливе у невидимому перебігу. Хейзел так потрясла незвичайна обстановка класу, що вона не помічала доктора Бічема, що стояв на кафедрі, доки той не прокашлявся тихо, розминаючи пальці в порипуючих рукавичках із чорної шкіри.

Інші студенти виявились так само захоплені зненацька, як і Хейзел - всі негайно розсілися по своїх місцях.

Лікар Бічем стояв там, поки в класі не стало тихо, повільно переводячи погляд із одного студента на іншого. Коли погляд Бічема зупинився на Хейзел, вона відчула, як раптово засвербіла під капелюхом голова. Шпильки, якими вони з Йоною закріпили її волосся, виявились несподівано гострими. Перш ніж приміряти на себе одяг Джорджа, Хейзел уявляла, що в ньому буде вільніше, ніж у її власному корсеті, турнюрі та спідницях. Але тепер, сидячи в чоловічих штанах не за розміром і в сорочці з коміром під підборіддя, відчуваючи, як промокає від поту щільна тканина під пахвами, вона виразно відчувала страшний дискомфорт.

Погляд Бічема опустився на парту Хейзел, до її пошарпаного екземпляра

«Трактата Бічема»

, з обкладинкою, що розвалюється, і обкладинкою в коричневих плямах. Він несхвально похитав головою, оцінивши зовнішній вигляд книги, але потім милосердно перевів погляд на наступного студента, хлопця, якому навряд чи було більше п'ятнадцяти, бо той поки що не зміг відростити навіть маленьких бачків.

– Ласкаво просимо, – нарешті промовив доктор Бічем. – Перш ніж ми справді почнемо, маємо зробити невелике зауваження, засноване на особистих спостереженнях. Є багато – можливо, не в цьому конкретному класі, але в різних вітальнях Лондона, Единбурга та Парижа, – хто вважає, що своєю високою посадою в університеті та Анатомічному суспільстві я завдячую своєму дідові. Смію вас запевнити, я нічим не зобов'язаний кумівству.

Бічем замовк, чекаючи на охочих кинути йому виклик.

Охочих не було. Та й хто б насмівся? Безумовно, вирішила Хейзел, жоден з тих, хто бачив його демонстрацію в анатомічному театрі, хто оцінив швидкість його скальпеля та використання цього ефіру. Найстарший Бічем помер би від захоплення, побачивши, наскільки встигла розвинутих хірургія відколи він помер.

Неймовірно прямо тримаючи спину, доктор Бічем продовжив вступну промову. Він говорив і водночас поправляв шви на своїх чорних шкіряних рукавичках.

- Попереджаю, що курс, на який ви записуєтесь, не легкий. Вам доведеться важко фізично. Вам доведеться важко інтелектуально. Ви зіткнетесь з дивними, лякаючими речами. Медицина зараз на порозі великих змін, і я, звичайно, разом зі своїми учнями, маю намір допомогти їй переступити цей поріг. Ми навчатимемося початкам анатомії, філософії, базовим хірургічним методам. Основ аптекарської справи. Після закінчення мого курсу ви будете готові до складання Королівського іспиту на звання лікаря, який проводиться перед Різдом. Здавши його, ви отримаєте право займатися лікувальною справою у будь-якій частині імперії Його Величності. Сфера медицини нещадна. Було б помилкою не згадати про те, що за час навчання я втрачав не одного учня, і тепер, смію сподіватися, маю достатній досвід, щоб, подивившись на вас зараз, одразу сказати, кому не вистачить сил закінчити курс. - Він замовк. Студенти неспокійно засовалися на своїх місцях. - Ви заплямте руки кров'ю. Деяким з вас може здатися, що кров плямує і ваші душі.

З-за кафедри доктор Бічем дістав кролика. Живого кролика, який спокійно дивився на студентів, очевидно, анітрохи не стривожений тим, що його підняли на огляд перед цілим класом. Пролунали смішки, до яких приєдналася і Хейзел. Бічем підняв брову і притис кролика до грудей, чухаючи його довгими пальцями.

- Все це до того, - сказав він, - що, якщо ви хочете покинути цей клас зараз, я не затаю на вас зла. Насправді я вважаю, що людина, яка знає себе, безумовно мудра. Шлях у медицину тернистий. Неправдою буде запевняти, що я не втратив жодного пацієнта за семестр. - Він витяг з кишені маленький скальпель і продовжив, роздивляючись лезо. - Через запалення. Через ускладнення. Через неправильний рух леза. Яюсь навіть... - Він посадив кролика на кафедру. Той трохи підстрибнув, але тут же затих під рукою Бічема... - від шоку.

І тут лікар Бічем встромив скальпель у кролика. Хейзел судомно зітхнула, але, на щастя, її заглушили інші зітхання. Бічем витягнув хустку і промокнув кров, що бризнула йому на чоло.

- Повторюю, якщо ви хочете покинути цей клас, зробіть це зараз. - Хлопець, що сидить поряд з Хейзел, здавалося, ось-ось знепритомніє. Він вискочив з-за парти і кинувся геть. - Ще хтось? Ні? Добре.

Бічем дістав з-за кафедри невеликий латунний дзвіночок, зателефонував, і тут же з'явився помічник у фартуху з коробкою кроликів – на щастя, вже мертвих. Кроликів роздали студентам разом зі скальпелями, якими, судячи з вигляду, активно користувалися вже чимало років. Хейзел зіскребла коричнева пляма засохлої крові з ручки свого.

– Всім вам видали за кроликом, – сказав Бічем. - Я взяв на себе сміливість вбити їх для вас. Наш курс починається з анатомії, але поки більше людей не порушуватиме закони Його Величності, людські тіла будуть в обмеженому доступі, не кажучи вже про їхню солідну вартість. Тож на перший раз – кролик. Вашим завданням буде знайти та назвати основні органи: мозок, серце, шлунок, легені, сечовий міхур, печінку, селезінку, товсту кишку, тонку кишку. Він написав назву кожної частини тіла крейдою на дошці за спиною та підкреслив їх.

Хейзел подивилася на тушку свого кролика, худого, жилистого, з плямистим, коричневим хутром. Його запах нагадав їй про кухню після повернення з полювання батька з Джорджем. Потім звела погляд на доктора Бічема, який виявляв явні ознаки нетерпіння.

- Чого ви чекаєте? – звернувся він до студентів. - Приступайте! Сум'яття почалося відразу, варто було хлопцям навколо Хейзел встромити скальпелі в тушки і спробувати випатрати їх. Хейзел на мить завмерла, роздивляючись свій екземпляр. Вона не піднімала ножа, доки не склала повну картину розрізів, які їй доведеться зробити, – чим менше, тим краще. А потім почала різати.

– Готово. Тобто готово, сер.

Хлопці поряд з Хейзел недовірливо глянули на неї. Усі вони спітніли від зусиль.

Лікар Бічем відірвав погляд від газети, яку читав за своїм столом на початку класу.

– Усі органи, – нагадав він. – Не лише той, що написаний на дошці першим.

- Я знаю, сер. Тут все.

Бічем підвівся і повільно пішов до столу Хейзел, на якому вона розклала необхідні органи рівними рядами, збоку від випотрошеної

кролячої тушки.

- Мозок, серце, шлунок, легені, сечовий міхур, печінка, селезінка, товста кишка, тонка кишка, - повторила Хейзел, вказуючи на них по порядку.

Бічем моргнув, не вірячи своїм очам.

- Як ваше ім'я, юначе?

У Хейзел пересохло у роті.

- Джордже. Джордж Хейзелтон, сер.

- Хейзелтон. Хейзелтон, щось не пригадую такого прізвища. Ваш батько лікар?

- Ні, сер. Він служить на флоті Його величності. Але він завжди цікавився природничими науками, а мені пощастило вчитися з його книг.

– Його книги.

– Так. Насправді мені найбільше знадобилася книга вашого діда.
«Трактат доктора Бічема»

Лікар Бічем посміхнувся.

- Це мені добре знайоме. Найкращого підручника вам було і не знайти. Клас, покладіть скальпелі. Містер Хейзелтон перевершив усіх вас. - Він нахилився, розглядаючи те, що залишилося від кролика Хейзел. – Можу сказати, за ті роки, що я читаю цей курс, жодному студенту не вдалося розкрити тушку так швидко та акуратно. Браво. Хлопець поруч із Хейзел голосно закашляв.

-

Шаркун

– кашлянув він ще раз.

Студенти довкола розсміялися. Хейзел провела достатньо часу зі своїми братами, щоб зрозуміти: її звинуватили у підлабузниці. У сусіда, що розкашлявся, на обличчі було кілька великих родимок і довгі баки, можливо, покликані відвести від них увагу.

- Досить, містере Трапп.

Трап закотив очі, варто було доктору Бічем попрямувати до свого столу.

– А тепер пропоную всім нам наздогнати містера Хейзелтона, – заявив Бічем, починаючи схематично малювати освіженого кролика на дошці.

Хейзел відчула, як щось вологе та холодне вдарило її по шиї ззаду. Кроляче серце, що все ще сочилось кров'ю, впало на підлогу біля її ніг. Дружки Траппа засміялися, а сам він бридко посміхнувся. Хейзел відчула, як липка волога стікає по шиї під сорочку. Щоки палали, але вона, старанно не відводячи погляду від жартівника, нахилилася і підняла кроляче серце з підлоги. Все так само не відводячи погляду, вона сильно стиснула серце в кулаку. Сміх стих, і Хейзел продовжила слухати лекцію доктора Бічема, настільки задоволена собою, що навіть не звертала уваги на неприємну липкість від крові та плоті на руках.

7 жовтня 1817 року

Генрі-стріт, будинок №2

кажан

Моя дорога Хейзел,

Після жахливо довгої подорожі – погода була кошмарна, просто кошмарна – ми прибули у Бат. Завдяки тутешньому повітрі Персі вже стало краще, але з метою профілактики я якнайшвидше відведу його на гарячі джерела. Хто знає, які хвороби він міг підхопити під час нашої поїздки? Ми проведемо тут кілька місяців, а потім вирушимо до лондонських апартаментів, де, я сподіваюся, зустрінемося з тобою. Я висловила лорду Алмонту надію на те, що Бернард зробить пропозицію протягом року, тому постарайся приїхати до Лондона вже зарученою.

Твоя мати, леді Лавінія Сіннетт

Постскрипtum: сподіваюся, твій стан покращився. Будь ласка, напиши, якщо тобі стане гірше.

12

Тижні пролітали перед Хейзел у скаженому калейдоскопі. І нехай те, що вона у дитинстві цілі дні проводила на підлозі батьківського кабінету у компанії екземпляра

«Трактату доктора Бічема»

, з самого початку дало їй перевагу перед рештою студентів, незабаром очевидною стала необхідність вбирати до краплі все, що давалося на заняттях, щоб у неї з'явилася надія скласти іспит на лікаря.

Вона намагалася писати якнайшвидше, щоб не упустити нічого з лекцій доктора Бічема, в яких йшлося про все, від лімфатичної системи та будови скелета до використання п'явок у сучасному кровопусканні; і лікар нерідко нагадував їм, що курс буде дедалі складніше, особливо коли їм покажуть розтин людського тіла. Головною частиною курсу, за яку студенти платили гроші, було *саме це*

- Можливість спостерігати, як професіонал проводить показове розтин тіла. Хейзел точно не знала, чи була джерелом матеріалу для розтину публічна кара або діяльність воскресників. Джордж був похований на фамільному цвинтарі неподалік Хоторндена, тому у сім'ї Хейзел ніколи не виникало проблем з шайками, що орудують у самому серці Старого міста, які хиталися з лопатами по цвинтарях уночі, викопуючи нещодавно поховані тіла.

Спочатку Хейзел боялася, що її маскування буде розкрито, що фахівці з людського тіла розкусять її - в капелюсі не за розміром і штанах, які навіть Йоні не вдалося хоч трохи підігнати по фігурі, - і зрозуміють, хто вона така: юна дівчина в одязі брата. Але в класі було похмуро, світло йшло від смолоскипів і свічок, а її сусіди по класу не відривалися від зошитів, відчайдушно поспішаючи встигнути записати слова Бічема, і тому ніхто не приділяв їй особливої уваги.

Тобто ніхто, крім Траппа, хлопця з родимками та усмішкою як у кабана, готового накинутися будь-якої миті. Коли всім стало очевидно, що Хейзел (а точніше Джордж Хейзелтон) – найкращий студент класу, Трапп почав використовувати найменшу можливість зробити їй лихо. Якось уранці Хейзел виявила, що замість чорнила у неї в чорнильниці кров. Наступним був шматочок мозку, пришпилений складаним ножем до її парти. Але й Траппу не вистачало сил, щоб *по справжньому*

ускладнити Хейзел життя, адже треба було зосередитись на освоєнні матеріалу.

На горизонті маячив іспит, але була і ще одна, ближча загроза: незважаючи на показну привітність на початку занять, Бічем фанатично відсівав тих, хто хоч трохи відставав від класу. На другий день один із хлопців забув перо, і його викинули геть. На четвертий

день без жодних церемоній випровадили ще двох студентів, які не змогли назвати головні системи тіла.

- Ви там! У блакитному жилеті. Назвіть симптоми римської лихоманки,

римська чума

. Також відомою як «лихоманка мулярів» чи просто «зараза»! – прокричав Бічем питання одному зі студентів минулого тижня. Хлопець побілів від жаху. Хейзел подумалося, що саме такий вираз обличчя міг бути у нещасного, який помітив лева, що мчав до нього на повній швидкості.

– Е... ем... ну, лихоманка? - Пропищав хлопець.

Трап хихикнув. Лікар Бічем чекав на відповідь студента, чекаючи піднявши брову. Той відчайдушно оглянув клас, сподіваючись на допомогу. Не отримавши її, невдачливий хлопець підвівся зі свого місця, відважив низький уклін лікаря і вискочив із зали.

Коли розпочався другий місяць занять, у класі – колись переповненому студентами, які штовхали та штовхали один одного у битвах за місце на партах, – залишилася всього дюжина студентів.

Бічема, схоже, такий стан речей цілком влаштовував.

- Доброго ранку, - заявив він, з посмішкою заходячи до класу. -

Залишилися вершки. Немає жодних сумнівів, що комусь із вас вдасться стати чудовими лікарями.

Прикрившись полями капелюха, Хейзел не стала стримувати посмішку.

Бічем провів чергову лекцію (про складання зламаних кісток та лікування розтягнутих зв'язок), а коли студенти почали збирати свої записи, підняв руку, просячи залишитися на місцях.

– Завтра на нас чекає дещо нове. Минулого вечора на Грассмаркет-сквер була повішення - якоїсь жебрачки-вбивці - і нам пощастило отримати тіло. – Студенти схвильовано зашепотіли. Трап радісно штовхнув сусіда в бік. - І хоча зазвичай заняття з розтину людини я проводжу трохи пізніше, поява свіжого м'яса не узгоджується з жодним розкладом!

Надто переповнена нетерпінням, щоб спати вночі, наступного ранку Хейзел прийшла в клас майже на годину раніше і побачила, що він

порожній. Кафедру доктора Бічема замінив довгий стіл. Хейзел приготувала своє перо і промокашку і почала чекати. Поступово почали прибувати інші студенти, і хоч деякі ввічливо посміхалися їй, більшість просто не звертала на неї уваги. За десять хвилин до передбачуваного початку заняття через бічні двері до класу увійшли два помічники, які несли щось об'ємне, накрите простирадлом. Вони обережно опустили його на стіл і відкинули простирадло.

То був він. Труп людини. Жінки, якій могло бути і п'ятдесят, і трохи більше тридцяти, важко було сказати. На скронях у неї вилося сиве волосся, обличчя з грубими рисами виглядало одутлим і разом з тим безтурботним. Бічем сказав, що вона була вбивцею, але ніщо в її зовнішності не наводило на думку, що вона могла вбити. Вона лежала тут - дивна, оголена, чужорідна постать, що чекає розтину, немов останнього покарання за свої гріхи.

З вулиці до класу влетів передзвін церковних дзвонів, що сповіщає про початок нової години: урок мав уже розпочатися. Але Бічем, який щоранку з'являвся ще до приходу Хейзел, так і не з'явився. Студенти почали неспокійно крутитися на стільцях.

- Можливо, це перевірка, - припустив Гілберт Берджесс, нервовий хлопець з шапкою солом'яних кучерів, який ніяк не міг запам'ятати кістки руки. – Може, передбачається, що це ми робитимемо розтин. А док за нами спостерігає десь! Хоче перевірити, що ми зробимо!

Трап втягнув повітря крізь зуби.

- А може, передбачається, що ти наб'єш свої товсті щоки ватою, Берджесс.

Берджесс тихо ковзнув на своє місце.

Хейзел відкашлялася.

– Принаймні щоки Берджесса всім видно. А ось чи є ніс під твоїми оспинами, Трап?

Її слова розсмішили навіть друзів Траппа, і тому довелося сильно штовхнути одного з них під ребра. Берджесс подарував Хейзел боязку, вдячну посмішку.

- Гей, - гаркнув Трапп на Берджесса, - пощастило, що тебе захищає цей гарненький хлопчик. Одягнув пальто з підкладкою і уявив себе джентльменом, так, Хейзелтон?

- Ага, - відповіла Хейзел якомога розв'язніше. - Так і є. І жінкам воно, схоже, подобається.

Тут уже засміявся Берджесс, причому на повний голос. Трап відступив, закотивши очі.

Здавалося, їм справді потрібно

щось

зробити. Годинник відрахував спочатку десять хвилин, потім п'ятнадцять. Хейзел зовсім зібралася вирушити в канцелярію Анатомічного товариства в кінці кварталу і запитати, чи не затримується доктор Бічем, коли відчинилися задні двері. Але за нею виявився зовсім не лікар Біч. Хейзел впізнала цю людину по фігурі, помітному плащу і тростині, що мірно постукує по дерев'яній підлозі, ще до того, як побачила пов'язку, що приховувала одне око.

- Доброго ранку, - промовив голос, схожий на шелест мокрого гравію.

Доктор Стрейн пройшов на початок класу і став перед столом з оголеним тілом. Його здорове око зупинилося на Хейзел. Її уявляли йому як Хейзел. Він знав, хто вона. Вона спробувала сховатись за комір сорочки Джорджа. Потім піднесла швидку молитву будь-якому божеству, готовому слухати, щоб її маскування не було розкрито.

Лікар Стрейн підняв скальпель і підняв брову.

- Що ж, приступимо.

13

- Жіноча анатомія, - заговорив доктор Стрейн, дивлячись прямо на Хейзел, - це дивний звір. Ця жінка – повішена вчора, об одинадцятій годині, на Грассмаркет-сквер, за вбивство одного з постояльців її готелю. На вигляд вона занадто мала і слабка, щоб зробити щось подібне.

Декілька хлопців у класі розсміялися. Але не Хейзел.

Доктор Стрейн витер скальпель об камзол.

- Моє ім'я, - представився він, - доктор Едмунд Стрейн. Я вестиму анатомічну частину вашого курсу, починаючи з сьогоднішнього заняття. Лікар Бічем, людина

відомий

, з хорошими зв'язками, воліє залишати цю частину курсу мені. Як ви могли вже помітити, Бічем не з тих, хто любить бруднити руки. - Стрейн підняв одну руку, зобразивши, що одягає рукавичку. – До того ж уявіть, як нелегко втиснути заняття зі студентами у розклад, якщо він забитий запрошеннями на чай та видачею автографів. Але не має значення. Як я вже сказав, настав час вивчати анатомію.

Трап усміхнувся.

- Ми й так уже непогано вивчали анатомію, - сказав він.

Лікар Стрейн майже посміхнувся.

- Ні, - заперечив він. – Ви вивчали теорію. Доктор Бічем – чудовий терапевт та обдарований вчений. Але, боюся, Бічем так і не зміг опанувати хірургічне мистецтво так само, як і я. Та це

мистецтво

, містере Трапп, розуміння, що тіло – це однаково тіло і посуд для безсмертної душі, вміння відчути його під ножем... – Здорове око Стрейна затягло задумливим серпанком, але тут він струснув головою і знову витріщився на студентів. - Так, ще, лікар Бічем так звик до затишних віталень лордів і джентльменів, що не хоче псувати костюм трупною смородою, - з усмішкою видав він. – Все це до того, що двічі на тиждень, у вівторки та четверги, я читатиму вам лекції з анатомії. Доктор Бічем на своїх заняттях розповідатиме про способи лікування та лікарські засоби. Будьте готові до того, що мене не так просто вразити, як мого шановного колегу. І запевняю вас, те, що я дам у лекціях, є невід'ємною частиною лікарського іспиту наприкінці семестру. Тому звертаюся до тих, хто має хоч найменшу надію на успіх: будьте дуже уважні.

Без подальших церемоній доктор Стрейн встромив скальпель у тіло мертвої жінки на столі і зробив розріз від грудини до пупка.

У класі завжди відчувався виразний душок: засохлої крові, заліза, загадкових рідин для консервації, налитих у банки із зразками, що вишикувалися вздовж стін. Але після першого ж розрізу Стрейна в повітря здійнялася хвиля жахливого смугу. Декілька студентів помітно нудило, але Хейзел вдалося проковтнути жовч, що підступила до горла.

- Ви там, - покликав Стрейн Гілберта Берджесса, тицьнувши в його бік смаженим у крові скальпелем. – Ім'я.

- Гілберт Берджесс, сер, - відповів той. Хлопець безперечно позеленів.

- Скільки камер у серці, Гілберт Берджесс?

Берджесс здригнувся. Хейзел була впевнена, що, якби питав Бічем, він відповів би без запинки. Але щось у Стрейні – чи то пов'язка, чи плащ, чи суворо стиснутий рот – наводило жах.

- Е-е... шість, сер? - навіть не сказав, а скоріше пискнув Берджесс.

Стрейн стукнув тростиною об підлогу з такою силою, що той здригнувся.

- Хто знає? Піднімайте руки, не соромтеся. Ви там.

Він вказав прямо на Хейзел, яка з подивом дивилася на власну руку, без жодної її участі, що піднялася вгору.

- Джордже, - тихо сказала вона. - Джордж Хейзелтон, сер. Відповідь – чотири, сер. Праве передсердя, ліве передсердя, правий шлуночок та лівий шлуночок.

- Правильно, - процідив Стрейн крізь стиснуті зуби. - Що ж, продовжуйте, містере

Хейзелтон.

Назвіть чотири клапани серця.

Хейзел заплющила очі і постаралася пригадати схему зі сторінок «Трактату доктора Бічема»

- Аортальний клапан, сер. Трикуспідальний клапан. Легеневий клапан та... і мітральний клапан. - Вона посміхнулася, відчуваючи, як полегшення затоплює тіло.

— Дуже добре, містере Хейзелтон, — спокійно промовив Стрейн, хоч у тоні його чулася глузування. — Будь ласка, встаньте та пройдіть на початок класу.

Ноги Хейзел корилися, і вона вийшла на початок класу і зупинилася так близько до Стрейна, що відчула запах портвейну, що йде від того, і чогось кислого на кшталт зіпсованих лимонів.

— Діставайте серце, містере Хейзелтон.

Хейзел тяжко проковтнула, затримала подих і виконала наказ, намагаючись не дивитись на обличчя жінки, в чиєму тілі копалася її рука. Нарешті вона витягла серце, яке виявилось важчим, ніж вона очікувала, і було вкрите холодним в'язким слизом.

– А тепер, – сказав Стрейн, – покажіть нам клапани, які щойно назвали.

Хейзел глянула на серце, цей незнайомий шматочок плоті чорно-фіолетового кольору. Воно мало дивну форму, несиметричну, було товще з одного боку, до того ж половина була закрита якоюсь товстою білі бляшкою. Все це настільки не було схоже на акуратну картинку з підручника Хейзел, що вона з упевненістю не могла сказати навіть, де тут верхня частина.

- Не можу, сер, - зізналася вона нарешті.

– Ви

не можете

? – перепитав Стрейн із неприємними нотками в голосі. — Але ж ви так впевнено називали їх з місця!

- Насправді воно виглядає зовсім інакше, сер.

- Де жовчний міхур, містере Хейзелтон?

Хейзел придивилася до мішанини органів перед собою. Червоні та пурпурові, роздуті, притиснуті один до одного, всі вони здавались дивними та незнайомими. Ось це шлунок, його вона впізнала... а це товста кишка. І легені. А ось дрібніші органи немов загубилися в морі гниючої плоті, роздутої від газів розкладання. У Хейзел усе поплигло перед очима і перехопило дихання.

- Не можу сказати точно, сер.

- Тоді давайте щось простіше? Печінка.

Хейзел змусила себе подивитися на розкритий живіт трупа, але в тому місці, де, на її думку, мала знаходитися печінка, виявилось щось інше.

можливо, тонка кишка?

- І більше нічого навіть близько схожого. Вона стояла, мовчки дивлячись вниз, поки по класу не прокотилася хвиля смішків. Несподівано її накрило усвідомленням, що всі дивляться на неї.

- Я не знаю, - нарешті тихо промовила вона.

- Сідайте, містере Хейзелтон.

Щоки Хейзел палали, коли вона йшла на місце.

- Нехай це буде всім вам уроком, - проголосив Стрейн, не зводячи очей з Хейзел. - Те, що ви читаєте в книгах, допоможе вам пустити пилюку в очі на заняттях, але мало чим зможе допомогти в справжній роботі з

тілом. Ви вважаєте, що й оперуватимете за малюнками з книг, містере Хейзелтон?

- Ні, сер, - пробурмотіла Хейзел.

Стрейн скривив тонкі губи. Решту лекції він на Хейзел не дивився. До того часу, як село сонце і Стрейн таки відпустив їх, у Хейзел голова розколювалася від необхідності писати досить швидко, щоб встигати за його диктуванням. Хейзел взяла зошит і встала, збираючись іти додому і мріючи про ванну, яку Йона, напевно, приготувала для неї в Хоторндені.

-

Містер

Хейзелтон, - з темряви гукнув її голос Стрейна, - будь ласка, затримайтеся на хвилину.

Серце Хейзел почало стрибати. Берджесс кинув на неї співчутливий погляд, проте сам постарався якнайшвидше втекти, щоб Стрейн не встиг і його попросити залишитися. Хейзел постаралася якнайсильніше прикрити обличчя коміром камзола і капелюхом. За той час, що вона зображала Джорджа, ніхто не розкусив її обман. (Трапп, що називав її «гарненьким хлопчиком», був найближче до розгадки, і навіть від цього у неї волосся на потилиці вставало дибки.) Але Стрейн бачив її тоді, в Алмонт-хаус. Їх навіть представили одне одному. І щось у його крижаному погляді давало Хейзел зрозуміти, що він не забув її обличчя.

- Ви тримаєте мене за дурня? - промовив він повільно, катаючи кожен склад мовою, варто було Хейзел підійти так близько, як вона наважилася.

- Сер? - пискнула вона.

- Ви, - повторив він, - тримаєте мене за дурня? – Голос його звучав м'яко.

– Ні, сер... звичайно ні, – удалося видавити Хейзел.

- Я не любитель маскарадів,
містер Хейзелтон.

Така легковажність можуть дозволити собі лише багатії та аристократи, яким нічим більше зайнятися, крім як витратити час, розважаючись будь-якою нісенітницею до повного саморуйнування. Декому з нас доводиться

заробляти

на життя, містере Хейзелтон, заробляти старанно, власними зусиллями, винахідливістю і, - тут він торкнувся рукою пов'язки на оці, - самовіддачею. Я займаюся викладанням не тому, що мені подобається проріджувати стадо птахів, що хничать, бажаючи пограти в докторів, і не тому, що мене радує необхідність рік за роком розжовувати їм

основні

принципи анатомії Я викладаю заради грошей, містере Хейзелтон, а ще тому, що вважаю своїм обов'язком хоч чогось навчити людей, які насправді працюватимуть у моєму місті.

– Сер...

- Давайте відкинемо маски, міс Сіннетт. Якщо ви, на вашу думку, не вважаєте мене дурнем, тоді будьте ласкаві пояснити, з чого ви взяли, що зможете так легко обвести мене навколо пальця? - У Хейзел кров застигла в жилах. Вона повільно підняла руки і зняла циліндр брата, відкривши заколоте шпильками волосся. - Упевнений, для вас це весела гра.

Тут Хейзел заговорила, не відводячи очей від циліндра.

- Сер, мені

справді

школа, що я пішла на цей обман, але запевняю вас, для мене це ніколи не було грою. Я насправді хочу вивчати анатомію та

правда

збираюся стати хірургом.

– Ха!

Від сміху Стрейна хитнувся скелет морського чудовиська під стелею, але в його погляді не було жодної краплі веселощів.

Хейзел спалахнула.

– Якщо ви вважаєте, що я не здатна нічого навчитися тільки тому, що я жінка...

Стрейн перебив її черговим зневажливим сміхом.

- Так ви

все-таки

тримайте мене за дурня, міс Сіннетт. О, який жаль. А я сподівався, що ви розумніші. Ні, на відміну від деяких з моїх вузько мислячих колег я

не став би відмовляти жінкам, які мають схильність до навчання, у можливості вивчати природні науки і будову тіла. Так, в цілому мозок у жінок менше, вони більш схильні до

істерії та емоцій

і менш схильні до здорових міркувань. Але немає жодних причин вважати, що серед жіночої статі немає жодного представника, здатного до навчання.

Отже, вона має шанс! Може, це свого роду оливкова гілка? [7] Може, є хоч найменша ймовірність, що Стрейн вважає Хейзел таким винятком? Можливо, якщо вона позбудеться цього костюма і вибачиться, їй дозволять продовжити навчання. Вона відкрила було рота, щоб почати вибачатися, але не встигла вимовити жодного слова, як Стрейн продовжив.

— Ні, я відмовляюся вчити жінок з іншої причини: не хочу витратити свій час та сили на дилетантів. У світі немає місця, де жінка могла б працювати лікарем, міс Сіннетт, хоч би як сумно це було. Одна з переваг дорослішання без захисту привілеїв у тому, що ти дуже швидко розлучаєшся з ілюзіями та мріями. Жоден госпіталь не найме жінку-хірурга, як і жоден університет. Вважаю, що не знайдеться і пацієнтів, які бажають лягти під ніж до жінки. І ось ви приходьте сюди, зображуючи, що ви зовсім

не

племінниця

віконта Алмонта

і не дочка лорда, що ви

не

збираєтеся заміж за рівного вам за становищем багатого ледаря і не присвятите себе продовженню його роду та організації званих вечерь. Я не правий, міс Сіннетт?

Хейзел не знала, що сказати. Він, як і раніше, не зводив з неї погляду. Обличчя його не виражало ні краплі співчуття чи розуміння, лише жорстокість, змішану з чимось віддалено схожим на жалість.

- Можливо, ви й відвідували ці заняття з добрими намірами. Можливо, ви казали собі, що це не гра і навіть самі вірили в це. Але я не витрачатиму час на тих учнів, що ніколи не стануть лікарями,

незалежно від їхньої статі. На жаль, міс Сіннетт, вам перешкоджає саме ваша статя. Хоча здається мені, що ваш інтелект теж міг би стати непереборною перешкодою. Я не хочу більше бачити вас на моїх заняттях.

Хейзел відчула, як очі наливаються сльозами. Вона намагалася їх утримати, але нічого не вийшло. Очі почервоніли, і сльоза покотилася по щоці.

- Не намагайтеся розжалити мене сльозами, - заявив Стрейн. – Жінкам так важко контролювати свої емоції. Вільні, міс Сіннетт.

Сльози загрожували ось-ось перерости в ридання. У голові у Хейзел юрмилися тисячі слів, що рвалися назовні, – вибачення, образи, закиди, – але всі вони зникли, варто було лише відкрити рота. Вона стояла, ніби прибита до підлоги, коли Стрейн повернувся до своїх записів, вдаючи, що її тут немає. Простоявши так секунд п'ять, що розтяглися на цілу вічність, вона прожогом вибігла з класу. Всю дорогу в Хоторнден вона то впадала в ступор, то тремтіла одночасно від незручності, сорому і гніву. І лише діставшись своєї спальні, скинувши одяг Джорджа і шпурнувши її через усю кімнату, Хейзел дозволила риданням вирватися назовні. Вона впала на ліжко в одній тоненькій сорочці і залилася сльозами.

14

Хейзел вилізла з ліжка, коли сонце вже піднялося високо. У кімнаті було душно та жарко. Вночі вона спітніла, і сорочка тепер неприємно липла до шкіри. Її залишила їй чай із тостом на підносі біля дверей, але було незрозуміло, наскільки давно; чай встиг охолонути, а тост став м'яким. Хейзел змусила себе сісти, не стримавши стогін, коли на неї наринали спогади про вчорашній вечір. Її не давав спокою погляд доктора Стрейна, вираз його обличчя, який їй не вдалося розібрати. У той момент їй здалося, що це жалість, але, згадуючи його зараз, вона схилилася швидше до огиди. Він вважав огидною її та все, що вона уособлювала.

І чи могла вона звинувачувати його в цьому? Ким вона була? Багатенькою донькою шановного лорда та капітана Королівського флоту, племінницею віконту та майбутньою дружиною його спадкоємця. У неї була байдужа мати, яка дозволила дочці

розвивати дитяче захоплення фізіологією, поки сама дбала про сина-спадкоємця, і постійно відсутній батько, який залишив свою бібліотеку в її повному розпорядженні. І неважливо, скільки книг прочитала Хейзел, наскільки легко їй давалася наука про будову тіла, доктор Стрейн мав рацію.

У майбутньому на неї чекали бали в Лондоні та складання меню для званих вечерь в Алмонт-хаус. Якщо дозволить чоловік, вона організує салон і запрошуватиме відомих мислителів у свою вітальню, але все-таки робитимуть відкриття і досягатимуть висот

вони

. Її гості приходитимуть зі своїми історіями та ідеями. А Хейзел залишиться лише доброзичливо сидіти на дивані і слухати. І для неї це буде єдиним способом стати причетною до світу науки – точніше, зачепити його краєчок, отримавши дозвіл слухати, подавати чай та бадьоро посміхатися, висловлюючи свої думки, лише якщо ті можуть зійти за вдалу гостроту. Її життєвий шлях був прямим та певним. Вчити її анатомії було все одно, що навчити свиню читати, перш ніж пустити на м'ясо.

Хейзел окинула поглядом той кут спальні, який вважала власною невеликою бібліотекою та лабораторією: диван поруч із балконом, прихований під горою книг, принесених із батьківського кабінету. Само собою, серед них був

«Трактат доктора Бічема»,

але, крім цього, ще й

"Сучасні дослідження в хімії: історія практикуючого королівського лікаря"

, а також

«Домашні лікарські засоби»

1802 видання. У цьому ж куточку Хейзел зберігала свої зошити - цілі стопки зошитів, роки записів, почасти дурних, але частіше нечитаних - і улюблені експонати. Тут були пришпилені до дошок метелики з повністю розгорнутими крилами. На камінній полиці стояло опудало яструба, колись подароване Джорджу одним із далеких родичів і без жалю віддане їм сестрі, коли він помітив, як вона на нього дивиться. Хейзел тоді не могла відірвати погляд від дзьоба. Птах був мертвий (і, якщо бути до кінця чесний, опудало з нього вийшло дуже

посереднє), але її дзьоб був як і раніше смертоносно гострий, і здавалося, ніби вона в будь-який момент може злетіти з полиці і підхопити цією дзьобом чергову мишу на вечерю .

Тепер все це здавалося їй жалюгідним. Книги, зібрані нею експонати, лікувальні трави, які вона зривала в саду і старанно сортувала, записи - від одного погляду на все це Хейзел ставало погано. Не даючи собі шансу передумати, вона зірвала покривало з ліжка, пройшла до лабораторного куточка, взяла метелика в скляній коробці і шпурнула об підлогу.

Серце рвелось із грудей. Усередині спалахнула жага до руйнування. Вона повторила все знову з іншою коробкою, цього разу з єгипетським жуком-скарабеєм, колись привезеним батьком. При зустрічі зі підлогою вона розлетілася на шматки, які тепер коштовним камінням сяяли на килимі. Хейзел згорнула рукою найближчу стопку книжок і скинула їх униз. Потім почала виривати пучки сторінок із зошитів. Тепер бите скло було всюди, воно впивалося в її босі ступні, і хоч вона бачила плями крові, що з'являлися на них, але болю зовсім не відчувала. У вухах луною брязкотів сміх, який, на її найбільше потрясіння, виявився її власним.

Все було марно, безглуздо, безглуздо.

Принизливо.

Як вона пишалася тим, що їй вдалося повторити описаний Бернардом експеримент Гальвіні, пишалася виконанням звичайного *салонний фокус.*

У цьому не було жодного

новаторства

або

користі

для людей. Вона нічого не дала світові. Просто змусила жабу танцювати задля власної розваги. Весь цей час вона сама була танцюючою жабою.

Як цікаво! Дивіться, скоріше підходьте, не соромтеся: дівчина, якій подобається читати про кров і нутроці! Усього за два пенси можна зайти всередину, і вона розповість, як має намір стати хірургом! Не турбуйтеся, якщо вона забруднить спідниці жовчю, слуги все

очистять за неї. Або татко купить їй нову сукню. А ще за півпенні ви можете побачити її у чоловічому камзолі!

Хейзел продовжувала рвати сторінки з книжок, доки вони поміщалися в руках. Потім стусаном відчинила двері на балкон і, не даючи собі часу передумати, викинула все за перила, прямо в яр далеко вниз. Сторінки розлетілися, підхоплені вітром. На мить вони нагадали зграю птахів, що летять. А потім стали осідати на землю. Хейзел стежила за їхнім польотом, поки їх не приховало листя.

Потім повернулася в кімнату і тверезим окинула влаштований нею розгром. Підлогу всіяли уламки битого скла, перемішані з частинами комах та пір'ям. Чорнильниця перекинулася на її халат, і тепер по подолу розпливлася масляно-чорна пляма. Її екземпляр «Трактату доктора Бічема»

розпластався на бюсті Девіда Юма [8].

У дверях стояла Йона, і на її обличчі були написані жах і потрясіння.

- Міс! - Вигукнула вона.

- Вибач, Йоно. - Хейзел обережно прибрала перо письма з портрета прадіда, в який воно встромилося як стріла. - Мабуть, унизу через все це стояв жахливий шум.

- Ваші ноги, міс!

Хейзел опустила погляд і зрозуміла, що так жахнуло Йону. З-за крові на її ногах здавалося, що на ній червоні панчохи.

– Болить не таке жахливо, як виглядає. Я вимий їх у ванній і буду в повному порядку. А потім все заберу. Мені шкода. У мене, мабуть... тимчасово затьмарилося в голові.

Йона почала нервово гризти ніготь.

- Міс, ваш... я хотіла сказати, лорд Бернارد Алмонт чекає на вас біля дверей.

– Бернарде? Зараз? Це ще навіщо?

- Не можу знати, міс.

Хейзел глянула на себе в дзеркало. Вона, як і раніше, була в тій же сорочці, що промкла від поту. Волосся після ночі без чепця сплуталося, потьмяніло і нагадувало копицю соломи. Руки були вкриті чорнилом і кров'ю і подряпані, немов у школяра. – Будь ласка, скажи

Бернарду, е-е... його світлості, що я сьогодні погано почуваюся і пошлю йому вестку наступного тижня.

- Так, міс, - сказала Йона і вискочила з кімнати, кинувши останній скорботний погляд на безлад у кутку.

Хейзел зітхнула. Потім поставила крісло, що рівно впало набік. Знизу долинав ледь чутний, ніжний голос Йони. Хейзел почула різку відповідь Бернарда, хоч слів і не розібрала, а за ним почулися кроки. Знову з'явилася Йона.

- Він наполягає на тому, щоб побачити вас, міс, - сказала вона. Двоє дівчат зустрілися поглядами.

- Добре, - похмуро відповіла Хейзел. - Гадаю, часу на ванну в мене немає, але зачесати волосся, поки ми шукаємо чисті панчохи, я встигну.

І обидві дружно взялися за справу, намагаючись зробити так, щоб Хейзел виглядала якомога презентабельніше. Після того, як Хейзел витягла з півдюжини уламків з долонь, Йона допомогла їй одягнути саму щільну пару рукавичок глибокого бордового кольору, на яких не було б помітно почати кровоточити подряпин. Після п'ятнадцяти хвилин спільних зусиль Хейзел виглядала... ну не *добре*

. Під очима в неї все ще були темні мішки від сліз, шкіра потьмяніла, волосся, яким, як виявилось, потрібно було не менше години ретельного розчісування, щоб виглядати пристойно, було заховано під один з найнелюбніших капелюшків Хейзел. Але тепер вона хоч би виглядала

як людина

і була готова зустрітися з двоюрідним братом, який бачив, як вона лупається в бруді, коли вони були малюками.

- Бернард, - з верхнього майданчика сходів привітала Хейзел кузена, що стоїть унизу, - чому ми зобов'язані задоволенню бачити тебе?

- Ти могла б вибачитися за те, що змусила мене чекати, - буркнув Бернард собі під ніс.

Хейзел насупив брови.

- Що ж, добре. Перепрошую, Бернарде.

Бернард надувся від ваги. На ньому був камзол, якого вона ніколи не бачила, яскраво-блакитний, як яйце малиновки, а під ним жовтий

жилет і того ж кольору штани. Хейзел припустила б, що він вирішив нарядитись юним Вертером [9], якби був хоч найменший шанс, що він це читав. У руках він мав букет білих лілій, перев'язаний стрічкою. - Це тобі, - сказав він, сунувши квіти їй. – На ринку сказали, що вони уособлюють чистоту. І відданість. Батько згадував, що ти, можливо, захворіла.

Хейзел змусила себе посміхнутися і слухняно піднесла квіти до носа, щоб насолодитися ароматом.

«Продавиці на ринку тобі збрехали, – хотілося їй сказати. -

Вони це вигадали, щоб ти купив букет. По одному погляду на твої яскраво-блакитний камзол їм одразу стало ясно, що тобі нічого не відомо про лілії – квіти для похорону».

- Вони чудові, - сказала вона вголос. - Дякую тобі.

Груди Бернарда випнулися ще сильніше.

– Ну, і як твоє самопочуття? Все ще хворієш?

- Ти ж знаєш, що мама надмірно переживає за здоров'я Персі. Мене трясло всього один вечір, а вона тут же вирішила вивезти його з країни.

- Радий це чути, - сказав він, розправляючи плечі. – Не про твою матір. Я говорю про те, що тобі краще. - Він відкашлявся і продовжив:

- Я приїхав запитати, чи не вдаси мені честь вирушити сьогодні зі мною на променад Садами Принцес-стріт.

На цей раз Хейзел не вдалося навіть зобразити наснагу. Згадався безлад, залишений нею в кімнаті, бите скло і вирвані сторінки, які стали результатом марно витрачених років її юності, і коли відкрила рота, у неї раптово вирвався гіркий, саркастичний смішок.

- Ти, мабуть, жартуєш, - сказала вона.

Бернард обдарував її таким поглядом, ніби вона вилила повний чайник окропу йому на сорочку.

– Я... я й подумати не міг... – прошипів він, бризкаючи слиною.

– Ні. Перепрошую, я не те хотіла сказати. Просто... –

все моє життя горить вогнем, всі мої праці пішли прахом, а ще я вкрита кров'ю,

- Я хотіла сказати, що мені ще трохи нездужає. Я недостатньо добре почувуюся для... променаду.

Бернард окинув її критичним поглядом з ніг до голови.

- Що ж, - нарешті заявив він, - гадаю, тобі й справді не завадить трохи фарби на щоках.

Уламок скла вп'явся в п'яту Хейзел усередині туфлі.

Їй довелося прикусити мову, щоби не закричати.

— Що ж, якщо це все, — процідила вона крізь зуби, — тоді, боюся, я змушена перервати нашу зустріч.

Бернард, схоже, був серйозно спантеличений.

— Що?

Біль блискавкою прострілив ікру Хейзел.

- Мої вибачення, кузен. Я змушена просити тебе піти.

На обличчя Бернарда впала тінь - такого похмурого обличчя Хейзел у нього ще не бачила. Її двоюрідний брат, завжди такий веселий і добродушний, виріс, а вона й не помітила. Його вилиці напружилися, брови насупилися, а рот стиснувся у вузьку смугу.

- Отже, - сказав він, - прояснимо. Ти

відмовляєшся

від моєї пропозиції прогулятися?

- Бернарде, я перепрошую, але голова в мене зараз зайнята важливішими речами, ніж фланування по доріжках Принцес-стріт і вираження фальшивого інтересу до всього, що ти скажеш.

Вийшло набагато жорстокіше, ніж вона хотіла, але ці слова вилетіли, минаючи мозок.

Бернард мав такий вигляд, ніби вона його вдарила. Кілька секунд він стояв з відкритим ротом, нагадуючи виловлену форель, а потім стиснув губи.

- Думаю, на балу я тебе таки побачу? — спитав він нарешті.

Бал у Алмонтов був щорічною подією в Единбурзі і чудовою можливістю для лорда Алмонта показати придбані ним предмети мистецтва, а для решти всього суспільства продемонструвати нові вбрання.

- Звичайно, Бернарде, - похмуро підтвердила Хейзел.

— Що ж, тоді, схоже, нам нема про що більше говорити. Бажаю тобі гарного дня, кузино.

Майнув його блакитний камзол, і ось уже спантеличений Чарльз замкнув двері за зниклим гостем.

– У-ух. Нарешті! - Видихнула Хейзел, кинувши лілії на маленький столик і стягуючи туфлі з панчохами. Вона помасажувала порізану ступню. - Мені знадобиться гаряча ванна, щоб витягти все це скло. Ще раз перепрошую за безладдя, я все приберу, як тільки буду, ем-м, знову цілою. Серйозно, яке нахабство з його боку - заявитися без попередження, та ще й поводитися так, ніби я зробила казна якась провина, не побажавши вирушити з ним на *набережна*

. Що за слово таке взагалі, променад? Просто прогулянка, тільки неприродно повільна, щоб встигнути похвалитися своїм вбранням перед тими, хто стурбований лише тим, щоб похвалитися своїм *власним*

. Марні вправи в самолюбванні, які не мають *сенсу*

, тому що кожен учасник цього дійства занадто поглинений собою, щоб виявити захоплення, якого інші так відчайдушно потребують. Начебто Бернарду необхідно курсувати Садами, як цирковому поні, щоб його вбрання помітили; та я присягаюся, що його незграбний блакитний камзол можна розглянути навіть із Глазго. У-у-ф-ф, ну ось я його і дістала. - Хейзел нігтями витягла з п'яти дуже великий уламок скла. - Чарльз, не міг би ти принести мені таз? Потрібно потягти всі ці уламки, перш ніж вони знайдуть дорогу в мою другу ступню.

Чарльз, що смирно стояв у дверях, корився. Підійшла Йона, що нервово обкушує шкіру з великого пальця.

- Дозвольте, міс? Схоже, ви були *злегка*

е-ем, різання з ним.

Хейзел намочила палець і потерла їм криваву пляму на нозі. Воно зникло. Добре. Значить, це просто засохла кров, а під нею крихітна подряпина.

- Різання? Він же чоловік, чи не так? Весь світ біля його ніг. Думаю, він якось переживе мою відмову від

набережна

.
- Але він ваш наречений, - сказала покоївка, дивлячись у підлогу.

-

Бувай

ні. Як би цього не хотіла моя матінка, яка мріє позбавитися мене раз і назавжди.

Йона важко проковтнула і почала намотувати пасмо волосся на палець.

- Можливо, тоді вам слід бути з ним полюбезніше, щоб напевно...

- О, Йоно, благаю! Якщо він забажає, мені доведеться бути люб'язним з ним все життя. Невже я не можу собі дозволити хоч один день жалоби на моє майбутнє?

Повернувся Чарльз із тазом, і вони втрюх вирушили до спальні Хейзел, щоб розпочати прибирання наслідків її зриву.

- Жаль, - сказав Чарльз, піднімаючи жука, що випав з коробки, - викидати такі чудові штуківини.

Хейзел забрала в нього жука та піднесла до світла. Той був чорним, але під променями сонця його спинка відливала блакитно-райдужним.

- Ми не станемо їх викидати, Чарльз. Давайте просто вимець скло і зберемо всі експонати. Завтра я займусь ними.

- Чудово.

Хейзел подивилася, як Чарльз махає мітлою. Потім побачила, що Йона теж дивиться на Чарльза, і в грудях спалахнуло бажання зробити щось добре.

— Знаєте, — зауважила вона, — насправді Бернард анітрохи не помилявся, кажучи, що сьогодні прекрасний день для

набережна

. Решту я можу прибрати і сама. Чому б вам двом не вирушити до Сади? Можете взяти один із екіпажів.

Слуги вражено дивилися на Хейзел.

- У Сади Принцес-стріт, міс? – перепитав Чарльз.

– Разом? – підхопила Йона.

- Саме так, - твердо відповіла Хейзел. – Звичайно, сьогодні прохолодно, тож не забудь пальто та шарф, але світить сонце, і, господи свідок, це жахлива рідкість у наших краях.

На обличчі Йони змінювалися жах і передчуття. Через що вона дуже схожа на миле, але дивне лісове звірятко.

- Ви впевнені, що справитеся самі? Без мене?

- Йоно, не закидаю твоїй бездоганній службі, але вже півдня без твоїх послуг я обійдуся. Можливо, прогуляюся до яру.

-

Променад?

- спитала Йона з лукавим блиском в очах.

- Дуже дотепно.

- Але чи можна вам гуляти без компаньйонки? Нехай ваша матінка і поїхала, але мене це турбує... ну, знаєте, пристойності і таке інше.

- Йоно, я ось уже кілька тижнів їжджу в Едінбург без компаньйонки.

- О, - видихнула вона, - я про це забуваю, коли ви одягнені як Джордж.

— А тепер ви двоє, ідіть, поки не стало надто пізно. Я велю куховарці залишити вам вечерю, якщо ви затримаєтеся.

Посмішка Чарльза могла б замінити всі лампи Хоторндена разом. Потім ці двоє встали і незграбно зам'ялися в дверях, чемно пропускаючи один одного, поки, нарешті, Чарльз не вклонився і Йона не рушила вперед, одразу запнувшись об власні шнурки. —

Обережніше! - Порадив хлопець, легко притримавши її за лікоть.

Усього за півгодини Хейзел перестала прибирати безлад, влаштований нею у своїй аматорській лабораторії, зібравши та розгладивши ті листи, що не встигла викинути з балкона, і притиснувши їх книгами, щоб розправити заломі. Тепер почуття, що оволоділи нею після розмови зі Стрейном, охолонули і ніби відсунулися в тінь, перетворившись на щось незначне, що легко поміщається в капелюшну картонку, щоб бути забутим на антресолях.

Вона почула спів, що доносився з кухні, і відчула запах їжі, що готується. Кухарка була зайнята однією з улюблених страв Хейзел - рибним пирогом, який завжди вдавався їй, як нікому іншому. Хейзел зазирнула на кухню і побачила, що куховарка розрівнює величезну гору товченої картоплі на блюді. Горщик із вершковим соусом тихо побулькивав на вогні.

Побачивши Хейзел куховарка розцвіла посмішкою.

- Руці тепер набагато краще, - гордо заявила вона, простягаючи долоню, на якій Хейзел зашивала поріз. - І ні краплі гною - сказати правду, я трохи переживала через це, але не хотіла вас смикати, ви в ці дні були така зайнята. З цією вашою

хворобою

та іншим.

Кухарка посміхнулася так широко, що стала помітна щербинка між зубами, і Хейзел не змогла втриматися від посмішки у відповідь.

- Чудово, що гною немає, - сказала Хейзел. - Так, дайте мені подивитися. - Поріз, який нещодавно здавався жахливим, тепер перетворився на тонку рожеву лінію, перекреслену стібками Хейзел. - Думаю, тепер ці нитки можна вже й прибрати.

- Я була дуже обережна, щоб шов не порвався і нитки не розтягнулися. - Чудово. Все чудово гоїться.

Хейзел витягла шпильку з волосся і, піднісши руку кухарки до світла від вогнища, повільно витягла кожен стібок. Кухарка морщилась і відводила погляд, але пальці Хейзел рухалися впевнено, і все закінчилося, не встигла жінка навіть раз скрикнути.

- Ну ось, - сказала Хейзел. - Думаю, тут не залишиться навіть шраму. Хіба зовсім маленький.

- Не буває куховарок без шрамів на руках, міс.

- Що ж, сподіваюся, вас влаштує, що на один буде менше. Насправді я спустилася, щоб попросити вас залишити вечерю для Чарльза та Йони. Вони можуть сьогодні повернутися пізно. Я наказала їм вирушити на прогулянку до Сади Принцес-стріт разом.

Кухарка сплеснула руками.

- Ох, пощастило їм!

Сьюзан, посудниця, з брязкотом шльопнула стопку тарілок на стіл.

- Саме час! – пирхнула вона. - Скільки я казала цьому хлопцеві, щоб він щось зробив. Цілими днями дивиться на неї, як теля, дивно, як взагалі встигає працювати.

Тепло кухні – від слів куховарки, від потріскування вогнища, від запаху рибного пирога – затопило Хейзел і витіснило всі важкі почуття цього ранку та попереднього дня. Її руки твердо та професійно тримали голку та шпильку, накладаючи та знімаючи шов. І їй сподобалася впевненість у тому, що вона знає, як її лікувати, і може це зробити. Можливо, з її боку і було дурістю сподіватися знайти роботу хірурга офіційно, але, схоже, ще більшою дурістю було переконання, що вчитися більше нема рації, хай навіть поки що є можливість. Вийшовши заміж за Бернарда, вона залишить Хоторнден,

залишить позаду і свою імпровізовану лабораторію, і батьківські книги. В Алмонт-хаус разом з нею вирушить тільки її посаг і знання. Поки мати з Персі в Баті, а батько за кордоном, їй, ймовірно, надано останню можливість відвідувати заняття, не боячись викриття. Можливо, це є відповідь.

- Чи не могли б ви і мені підігріти вечерю? - Запитала Хейзел. - У мене в Единбурзі справа, і додому я, мабуть, повернуся пізно.

15

Якось морозного листопадового ранку на солідних дубових дверях Ле Гранд Леона з'явилася табличка, прибіта особисто містером Артуром. Переконавшись, що та висить рівно, він зітхнув і зайшов усередину.

- Отже, це все-таки правда? - спитав Томас Поттер, провідний актор. Рот його стиснувся у вузьку, напружену лінію. Він озирнувся на Ізабеллу, яка стояла в нього за спиною, злякано визируючи з-за завіси золотистого волосся.

- Чиста, - підтвердив містер Артур. – А з урахуванням ситуації у місті тільки Богові відомо, чи відкриємося ми наступного сезону, тож усім вам краще б пошукати собі інший заробіток.

Ізабелла потягла Томаса за край камзола.

- Том, а що ми робитимемо з?..

Він обернувся до неї.

- Ми щось придумаємо. Я що-небудь придумаю.

І ніжно поцілував її в верхівку.

Джек слухав, сидячи на кроквах. Ось уже кілька днів він прислухався до розмов містера Артура та власника театру, власника театру та хореографа. В останні тижні їхні вистави проходили при майже порожньому залі, і потерті червоні сидіння вкрилися тонким шаром пилу. Багатії не ризикували вирушати до театру з побоювання підчепити лихоманку. Сиділи по хатах. Тому принаймні на якийсь час Ле Гранд Леон закривався.

- Ти можеш залишитися, Джеку, - запропонував містер Артур наступного дня, коли всі актори розійшлися, і простягнув важку зв'язку латунних ключів. - Насправді я був би цьому радий. Захист від злодіїв. Багато платити не зможу – насправді взагалі нічого не зможу –

але ти матимеш дах над головою, якщо потрібно. Здорово буде, якщо ти зможеш доглянути тут усе. На випадок, ну, знаєш.

- На який випадок? - Запитав Джек, забираючи ключі.

Містер Артур сумно посміхнувся.

- На випадок, якщо ми відкриємося наступного сезону, - відповів він. Потім по-батьківському поплескав Джека по плечу і пішов по проходу у фойє, залишивши хлопчика в театрі, повному шепітків та привидів. Перед Джеком постала необхідність знову вирушати за тілами, якщо він хотів їсти.

16

Хейзел була майже впевнена, що головні двері Единбурзького Королівського Анатомічного товариства з вулиці ведуть прямо до анатомічного театру, баченого нею лише з-під глядацьких рядів. Однак, після того, як Хейзел постукала латунним молоточком у двері, лакей у напудреній перуці ввічливо проводив її зі смаком обставлену вітальню, схожу на салон або чоловічий клуб високого класу. У каміні весело палав вогонь, і тріск полін був єдиним звуком у тиші кімнати, де близько десяти чоловіків з бакенбардами влаштувалися на обтягнутих оксамитом диванах, потягуючи бренді та читаючи газети.

Одну стіну кімнати повністю займали голови різних тварин, опудало зебри та носорога, лев та слон, порізаний шрамами, проте зберіг свої бивні. Протилежна стіна ховалася за масивними книжковими шафами, такими високими, що були потрібні спеціальні драбинки, щоб дістатися верхніх полиць. Хейзел спробувала крадькома розглянути назви, але ті надто вицвіли. Усі книжки з нижніх полиць були латиною. Від вогню в кімнаті було незвично тепло, і Хейзел придушила бажання підняти спідницю і послабити корсет. Лише кілька тижнів у старому одязі Джорджа, а вона вже встигла забути, як сильно можуть душити багат шарові жіночі вбрання, особливо якщо ти намагаєшся виглядати дуже витончено. А Хейзел постаралася. Вона одягалася, немов солдат, що вдягає себе в броню, використовуючи свій добробут і добрий смак як захист. Сукня практичного синього кольору прикрашали чорні мережива та оздоблення шнуром. Стрічка кольору лаванди підтримувала комір біля горла. Іншими словами, вона виглядала, як респектабельна дама единбурзького вищого світу, і нехай лакей

Анатомічного товариства про себе міг дивуватися з того, що вона без компаньйонки, але його низький ранг не дозволяв ні про що запитати таку як Хейзел і тим більше не впустити її. Багато дверей зачинилися перед Хейзел Сіннетт, тому що вона була жінкою, але раптово виявилось, що вона має в запасі потужну зброю: на жінок найчастіше не звертали уваги, і це робило її практично невидимою. Ні, жінок *бачили*

, бачили сукні, які ті одягали на прогулянку в парк, і зтягнуті в рукавички ручки, що лежали на лікті супутника в театрі, але їх ніколи не рахували

супротивниками

. Вони не становили загрози, яку варто було турбуватися. Лакей, найімовірніше, не впустив би жебрачку чи навіть незнайомого чоловіка, але Хейзел – у вбранні заможної панночки – могла спокійно пройти повз нього, треба було тільки зробити це швидко і зобразити впевненість. Саме так вона і вчинила.

Лікар Бічем на самоті сидів за маленьким столом, перед вихідною парою чашкою чаю. По всьому столу було розкладено книги та папери. Великий черепаший панцир виконував роль прес-пап'є. Незважаючи на жар від каміна, лікар так і не зняв свій звичний камзол, і воріт його, як і раніше, був піднятий до підборіддя.

- Здрастуйте, доктор Бічем, - тихо сказала Хейзел. Джентльмени, що сиділи неподалік, пробурчали щось про перешкоди, а потім повернулися до читання.

Лікар Бічем закінчив писати і акуратно поставив перо в чорнильницю.

- Не пригадаю, що мав честь бути вам представленим, чи не так? Будь ласка, вибачте мені, якщо нас таки представляли; боюся, пам'ять у мене вже не та, що раніше.

- Це дуже цікаве питання, доктор Бічем, - сказала Хейзел. – Я... Мене звуть Хейзел Сіннетт. - Тут Хейзел зняла капелюшок і відвела локони з обличчя. – Але ви знаєте мене як...

– Джорджа Хейзелтона.

Бічем підвівся і простяг їй руку.

Хейзел, спантеличена, знизала її.

- Так звичайно. Стрейн згадував... Але я забігаю наперед. Міс Сіннетт, будь ласка, сядьте. Чи можу я запропонувати вам чашку чаю?

Хейзел, як у тумані, влаштувалася за столом навпроти Бічема. (Джентльмени неподалік при цьому глузливо хмикнули, але повернулися до читання ще швидше, ніж раніше.)

- Чудово, - заявив Бічем, так пильно вдивляючись у її обличчя, немов бачив кістки та м'язи, що рухаються під шкірою. – Збагнути не можу, як це я не зрозумів усе відразу. Цілком приголомшливо. А одяг ви знайшли... у якомусь магазині? У кравця?

– Це речі мого брата. - І, не втримавшись, вона додала: - Він помер. Тінь упала на обличчя Бічема.

- Прийміть мої співчуття. Найщиріші. У мене був син, який... – Він глянув кудись повз Хейзел, а потім похитав головою. - Це вже не важливо. Так приємно зустрітися з вами особисто, міс Сіннетт.

- Так, зачекайте секунду. Ви?... – почала Хейзел, але тут же передумала. Здивовано поплескала очима. - То ви на мене не в образі? Лікар Бічем співчутливо посміхнувся.

- Ні, зізнаюся чесно, нітрохи не в образі. Трохи розчарований у власній спостережливості, але ... ні, ні. Не в образі. Насправді заінтригований.

– Заінтригований?

– Вами. Як представницею свого вигляду. Жінки рідко виявляють інтерес до наук. І ще рідше, мушу зізнатися, можна зустріти когось із вашими здібностями. Скажіть мені, чи ви завжди цікавилися анатомією?

Таким чином, отримавши свою чашку чаю і вмостившись у несподівано зручному кріслі, Хейзел раптово спіймала себе на тому, що розповідає доктору Біч абсолютно все. Вона розповіла про своє самотнє дитинство серед сірих стін Хоторндена, про те, як ховалася в батьківському кабінеті і читала книги з медицини та алхімії при світлі свічки, тоді як давно мала лежати в ліжку. Розповіла про батька за кордоном, про байдужу матір, то занурену в жалобу, то заклопотану про молодшого сина, нового спадкоємця. З тих пір, як навчилася писати власне ім'я, вона мріяла вивчати будову тіла, закони, ним рушійні, розуміти, як ним керувати – цією дивною судиною, що містить у собі душу. Наскільки він тендітний, Хейзел усвідомила ще в дитинстві, коли подряпала коліна, а потім дивилася, як накопичуються на шкірі краплі крові, забруднюючи панчошу. Як вона годинами могла розглядати блакитно-зелений візерунок вен під шкірою.

Бічем слухав уважно, безперервно розмішуючи цукор у чаї і киваючи в такт слів Хейзел.

- Ось так я і потрапила на ваші заняття з анатомії, - сказала вона на завершення.

Але про те, що потай пробралася в анатомічний театр, коли доктор Бічем проводив операцію з використанням чудового ефіру, розповідати не стала. Подумалося, що не варто створювати проблеми тому хлопцеві, викрадачеві тіл.

- Клянуся, я не мала жодного наміру образити чи висміяти вас. Я просто не змогла знайти інший спосіб. Будь ласка, якщо ви дозволите мені продовжити відвідувати ваші заняття, я працюватиму старанніше будь-якого іншого студента, якого ви коли-небудь навчали, і вчитися ще старанніше. Якби ви тільки могли поговорити з доктором Стрейном і переконати його дозволити мені вчитися далі... Я дуже обережна, якщо так треба, і

знайду

якийсь спосіб працювати лікарем. Поки що не знаю який, але знайду. Ваші зусилля не пропадуть марно. Клянуся, я здам іспит на звання лікаря і стану гордістю для вашого курсу! Знаю точно, що стану.

Під кінець своєї промови вона навіть трохи запихалася. Говорила вона швидше, ніж думала.

Бічем додав ще одну ложку цукру в чай і задумливо занапастив його. Потім, скривившись, поклав ще ложку.

На подив Хейзел, з черепахового панцира на столі висунулась маленька шкіряста головка.

- О, здоровствуй, Гален, - сказав Бічем. Він почаствував черепашку шматочком печива і розсіяно погладив по панцирю, перш ніж знову звернути увагу на Хейзел. - Знаєте, - сказав він, - я не поділяю

ідей

нашого спільного друга доктора Стрейна про жінок-лікарів. Коли поживете з моє, люба леді, радітимете будь-якому нововведенню, яке вам зустрінеться, а ви напевне щось нове.

Навряд чи доктор Бічем був старше за п'ятдесят років, але його точку зору Хейзел розуміла.

- Чи означає це, - повільно почала вона, - що я зможу продовжити відвідувати ваші заняття?

Бічем відкашлявся і подав знак офіціанту принести чайничок зі свіжим чаєм.

– Боюся, доктор Стрейн не бажає, щоб ви відвідували його лекції, і я не зможу переконати його. Я намагався, коли він підійшов до мене днями, донести до нього думку про те, який винятковий медичний талант може бути жінка, але на жаль. Він упертий, як старий осел.

- Але, звичайно, - почала Хейзел, - як

глава

курсу, як колега-викладач, як онук засновника цього товариства ви могли б

щось

...

— Міс Сіннетт, хоч би як це було визнавати, боюся, що доктор Стрейн може бути частково правий. Анатомічні демонстрації бувають досить... огидними. Шкіра, що відшаровується, і роздуті органи. Можливо, краще все-таки зберегти вашу чутливу жіночу натуру. - Він зробив великий ковток чаю і задоволено зітхнув. – До того ж, заняття тепер стануть ще складнішими. І вимоги посиляться. А потім буде лікарський іспит. Виснажливий захід. Так можливо,

так

буде краще...

Іскра спалахнула в мозку Хейзел, і вона заговорила, перш ніж логіка і здоровий глузд встигли її погасити.

- Що, якщо я сдам лікарський іспит? Навіть не відвідуючи заняття. Що, якщо мені все одно буде дозволено його здати?

Лікар Бічем схилив голову набік і підніс кінчик пера до губ.

- Експеримент, - сказав він.

- Так, - квапливо погодилася Хейзел, - саме. Експеримент. Перевірте мої здібності. І якщо я здам, то отримаю підтвердження своєї кваліфікації,

а ви

відтепер і надалі дозвольте жінкам відвідувати ваші курси. Ваші та Стрейна.

Чайник зі свіжим чаєм з'явився на столі. Бічем теплою посмішкою подякував слугі, а потім знову повернувся до Хейзела. Коли він нахилився, додаючи чай у свою чашку, Хейзел здалося, ніби в нагрудній кишені в нього щось блиснуло золотом. Але не встигла вона побачити, що саме, як він відкинувся назад.

- Повинен попередити вас, якщо ви маєте намір складати лікарський іспит, вам буде дуже важко без вивчення анатомії на практиці. Маю сумнів, що цей іспит *взагалі*

можна здати, не відпрацювавши розтин. Сам Джон Хантер [10] би провалився.

- Я впораюсь. Смію запевнити вас: я якось впораюся. І я не стану останньою жінкою, яка спробувала потрапити на ваші заняття, доктор Бічем, у цьому теж можу запевнити вас. Коли я сдам іспит, інші побачать, що це можливо. А я *неодмінно*

здам.

Бічем виразно розвеселився. Очі в нього блищали від хвилювання.

- Мені подобається таке парі, міс Сіннетт.

- Що ж, тоді по руках, - сказала Хейзел, простягнувши долоню.

Бічем простягнув свою руку, але відразу різко відсмикнув.

– Умови: ви складаєте лікарський іспит наприкінці цього семестру. Здасте, і я дозволю відвідувати свій курс будь-якій жінці, яка виявила таке бажання, хоча маю попередити, що дам, які розділяють ваші незвичайні захоплення, швидше за все, менше, ніж ви сподіваєтеся. І в тому малоімовірному випадку, якщо ви складете іспит, я також запропоную вам продовжити навчання – під моїм керівництвом – в університетському госпіталі, де я, як вам має бути відомо, очолюю відділення хірургії. Рідкісне та *дуже*

престижне місце.

Він простяг руку, збираючись потиснути її, але цього разу зупинилася Хейзел.

– А що, якщо я таки провалюся? Що тоді? Кожен гравець робить ставку, чи не так?

Біч посміхнувся, але не зло.

- Дуже добре, міс Сіннетт. Я розглядаю це швидше як *експеримент*

, а не як парі. Вважаю, що ставка на випадок вашого провалу досить очевидна. По-перше, тоді я не зможу переконати мого колегу доктора Стрейна дозволити іншим жінкам відвідувати заняття у майбутньому. Додамо, що, якщо ви не складете іспит цього разу, ви втратите право скласти його наступного. На цьому експеримент із появою жінки-хірурга можна буде вважати закінченим.

Хейзел кивнула, і вони потиснули руки.

Рука у Бічема виявилася холодною, Хейзел відчула це навіть через його рукавичку.

- Що ж, - сказав Бічем, - з нетерпінням чекаю нашої зустрічі на іспиті. А, і останнє! - Він підняв палець, закопавшись у стопку книг, що стоїть біля його ліктя. – Ага. Ось де ми. Нове видання *«Трактату доктора Бічема»*

. Вам для навчання. Мені довелося звернути увагу, що підручник, який ви носили на заняття, трохи застарів. І досить сильно пошматувався, якщо ви пробачте мені таке зауваження.

Хейзел узяла книгу. Світло вогнища відбилося на позолоченому написі обкладинки:

ТРАКТАТ ДОКТОРА БІЧЕМА ПРО АНАТОМІЮ,

або

ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ЛІКУВАННЯ СУЧАСНИХ ХВОРОБ

автор доктор Вільям Бічем, 24-те видання, 1816 рік

- Дякую вам, - сказала Хейзел, перегортаючи сторінки. Вона побачила кілька написів на полях. - Ви правда не заперечуєте? Тут, схоже, якісь нотатки?

Лікар Бічем безтурботно відмахнувся.

- Упевнений, просто нісенітниця. А тепер прошу мене вибачити, але мені час повернутися до своїх записів.

Жахливі

смерті відбуваються у самому серці міста. Просто жахливі.

Хейзел насторожено випросталась.

– Я чула про них! Говорять, що повертається римська лихоманка. Ви! Ваші слова про це були у газеті.

- Так, я оглядав тіла. Жахливо, справді жахливо.

- То ви вважаєте, що це правда? – тихо спитала Хейзел. – Римська лихоманка повернулася?

У доктора Бічема став засмучений вигляд. Він кивнув головою.

- Насправді все виглядає так, начебто причина в цьому. І, схоже, смерть мало цікавить публіку, якщо вмирають бідняки. Це турбує небагатьох.

- Мій брат, той, що помер... причиною була римська лихоманка, - сказала Хейзел, уникаючи дивитися на лікаря. - Мій брат Джордж. В останній його приїзд до Едінбургу.

- Джордже, - м'яко повторив доктор Бічем. - Джордже. Звичайно. Мої глибокі, щирі співчуття вашої втрати. - Він дивився кудись повз Хейзел так довго, що та задумалася, чи не час їй йти. Але, тільки-но вона зовсім зібралася встати, Бічем знову заговорив: –

Старості варто боятися більше, ніж смерті.

Ви знаєте латину, міс Сіннетт?

– Досить поверхово, на жаль. Тут... е-ем... щось подібне до «Ми боїмося старості...»?

– Боятися треба старості, а не смерті.

Тут Бічем знову вступився в нікуди, і вони з Хейзел сиділи в мовчання ще кілька миттєвостей, слухаючи, як потріскує вогонь у каміні, і солідні чоловіки навколо них пирхають і шелестять сторінками газет. Але доктор Бічем знову заговорив.

— Що ж, я щиро сподіваюся, що ви займатиметеся старанно і складете іспит, міс Сіннетт. - Його очі блиснули рудим у світлі каміна. -

Особливо якщо в наше славне місто таки повернулася римська лихоманка. Можливо, саме ви знайдете довгоочікувані ліки.

З «Історії практикуючого королівського лікаря» (1811):

Філософія лікарської справи за часів Тюдорів спиралася на вчення про чотири типи «соків», знайдених в описах Гіппократа (близько 460 р. до н. е.) і надалі досліджених Галеном Пергамським (близько 129 р. н. е.), відомим давньоримським лікарем.

Лікарі у своїй роботі керувалися уявленням про те, що в організмі кожного пацієнта є свої основні

«соки»

, або рідини, які формують його особистість, а будь-яка хвороба розглядалася як надлишок чи нестача згаданих «соків». Цими чотирма

«соками» були кров, флегма (слиз), жовта жовч і чорна жовч (меланхолія).

17

Покидаючи Анатомічне суспільство, Хейзел була так занурена у свої думки, так надихнута новою метою і прийнятим рішенням, що, варто було їй рішуче ступити за поріг і вийти на мокру бруківку провулка, сама не помітила, як зіткнулася з перехожим.

– Мені так... Це ти!

Хейзел збиралася вибачитися, але, розправляючи спідниці, підвела погляд і побачила його - того хлопця з анатомічної демонстрації, який провів її вузькою вуличкою до чорного ходу, немов особистий Вергілій через Пекло, а потім і до секретного місця під глядацькими рядами. І ось він знову стояв перед нею, зважаючи на все, теж занадто вражений їхньою несподіваною зустріччю, щоб говорити, і у Хейзел з'явилася можливість як слід розглянути його обличчя.

Так, це був він, той самий хлопець, з копицею темного, сплутаного волосся, що закривало шию, і тонким гачкуватим носом, що виділяється на обличчі. А ще поблизу Хейзел вдалося розглянути, що райдужка його незвичайних сірих очей обведена синім. Синьо розчинялася в ясних сірих очах, як отрута у воді. Він виявився високим, не менше шести футів [11], але штани діставали йому тільки до кісточок, хоч шви на штанинах і були відпущені, щоб зробити їх довшими. Рукави сорочки теж були короткі, і Хейзел помітила щонайменше чотири дірки, які, втім, були ретельно, хай і незграбно, заштопані.

- Міс Сіннетт, - сказав хлопець, широко, до іклів, усміхнувшись. - Чи правильніше буде леді Сіннетт? У будь-якому разі ми, схоже, знову зустрілися.

– Досить просто Хейзел. На жаль, я не отримала насолоди запам'ятати ваше ім'я, оскільки ви так і не потрудилися його назвати.

Хлопець усміхнувся і підморгнув, хоча, можливо, просто примружився, коли сонцю, що сідає, вдалося проникнути в провулок з Хай-стріт і висвітлити їх обох по-осінньому блідими і слабкими променями.

— І не отримаєте. Нечасто я зустрічаюся з такими великосвітськими леді, як ви, тому не бачу сенсу у цих розшаркуваннях.

- Але ми вже зустрілися. Причому двічі, — заперечила Хейзел.

- Ха, та хіба це зустріч, якщо я не назвав вам своє ім'я? - підначив він, цього разу справді підморгнувши.

Хейзел відчула, як звідкись зсередини до грудей піднімається незвична хвиля тепла, і всю її охоплює жахливе хвилювання, подібне до того, що вона раніше відчувала, лише чекаючи на результати чергового експерименту. Немов почуття передчуття, бажання дізнатися, що буде далі, змішалось з відчуттям, яке буває, коли вип'єш келих шампанського на порожній шлунок.

Хлопець простяг руку, і Хейзел прийняла її.

У той момент, коли їхні руки зіткнулися, бульбашки уявного шампанського всередині у Хейзел рвонулися вгору з шаленою силою. Це скидалося на гальванізм, на електричний струм Гальвані — неможливо було порівняти це ні з чим іншим — розряд блискавки, що пройшов від його руки до неї і вдарив просто в серце.

- Радий знову зустріти вас, Хейзел Сіннетт, - сказав він, потискуючи її руку. Його власна виявилася такою великою, що долоня Хейзел у ній майже потонула.

Біля входу в провулок, де він виходив на Хай-стріт, з'явився ще один хлопець і, склавши долоні рупором, крикнув:

-

Гей! Карер! Добре фліртувати!

— На вигляд він був старший за її сіроокого знайомого, але нижче й кремезніше, наче його тіло складалося з суцільних м'язів. - Ти отримав завдаток, га? Давай мені половину, і я вирушу до пабу. Богом прошу, Джеку, приятелю, не томи душу. Бейлі з «Герба» більше не дає мені в борг, а мені пристрасть як хочеться випити чогось міцнішого!

Джек зі стоном відпустив руку Хейзел.

- Прокляття, Мунро! Гроші у мене. Просто йди в паб і скажи Бейлі, щоб записав твою першу склянку на мене. Давай, жваво!

Джек щосили унікав погляду Хейзел, і щоки його палали від збентеження.

Мунро, чиє обличчя не виражало особливої впевненості, таки зник за рогом. Джек простежив за тим, як він іде, а потім обернувся і побачив,

що Хейзел розглядає його, піднявши брову.

– Джеку... Каррер, правда?

Джек Каррер, сіроокий хлопець, відважив їй перебільшено глибокий уклін.

- До ваших послуг.

Хейзел помітила чорноту під його нігтями і бруд, що налип на підошви черевиків. Вона подивилася на табличку анатомічного товариства, а потім знову на Джека.

- Ти ж розкрадач могил, га?

Джек випростався, піднявши свою брову.

- Ні, - заперечив він. - Ні ні ні. Ніколи не грабував. Завжди стежу за цим. Чи бачиш, якщо не брати з могили нічого, крім тіла, то й залучити за грабіж тебе не зможуть.

- Отже, ти -

викрадач тел

.

Джек озирнувся, щоб переконатися, що їх ніхто не підслуховує. Але в глухому куті вони були одні, двері Анатомічного товариства міцно замкнені, а провулок позаду них - порожній. Тоді він нахилився до неї.

– Мені більше до вподоби «воскреситель». Звучить більше

романтично

, тобі не здається?

– Так ось звідки тобі відомий чорний хід до анатомічного театру. Ти їм продаєш

тіла

. Лікарям.

– Іноді.

Хейзел знову оглянула його з ніг до голови, тепер уже уважніше. На вигляд він був її ровесником, може, трохи старшим. Під час розмови його тонкі пальці стискалися.

– І скільки ти просиш за це? - Запитала вона. – За тіло.

- По різному. А ти хочеш купити одне?

- Можливо, - відповіла Хейзел. - Доставиш?

4 листопада 1817 року

Генрі-стріт, будинок №2

кажан

Дорога Хейзел,

Твій брат Персі зліг із застудою. Весь день він страждає від нежиті, а потім половину ночі не спить через кашель. Від цього моє бідне серце розривається. Я воджу його на гарячі джерела двічі на день і аптекар прописав йому лауданум для сну. Прошу тебе, помолися Господу нашому за нього та про його скоріше одужання. Проклята застуда!

Твоя мати, леді Лавінія Сіннетт

18

Хоторнден-касл був побудований на вершині кам'янистого пагорба, і, звернувши на вузьку стежку, що веде вниз і вліво від головного входу, можна було натрапити на невеликі дерев'яні двері, врізані прямо в горб під замком. Двері були облізли, що вигоріли на сонці, розбухлі від дощів і туману — майже непомітні в темну, безмісячну ніч, — із загратованим віконцем на рівні очей, що з клацанням відкрилося, варто було Джеку постукати.

- Хто це? - Запитав голос зсередини.

Жіночий голос, голос Хейзел, що звучав з удаваною впевненістю і награною грубуватістю, покликаною відлякати дурнів, які ризикнули проникнути всередину.

Джек підняв ліхтар, який тримав у руці, освітлюючи обличчя.

- Не дури, це я. Кому ще відомо, як посеред ночі знайти таємні двері, що ведуть до чортової печери, що ти вирила просто під замком?

- Назви пароль!

— О... е-ем... — Джек кинув погляд на долоню, де він був записаний чорнилом. Але літери розпливлися від поту. -

Морто... вивиос... бо...

Ні, стривай. Щось із

доками

?

Хейзел зітхнула і ледве відчинила важкі, скрипучі двері до в'язниці.

-

Мертві навчають живих.

Джек прокотив тачку повз Хейзел прямо в підземеллі.

– Перепрошую, я прогулював уроки латині в Ітоні.
Хейзел довелося втиснутись у сиру стіну, щоб не потрапити під колеса.
– Зате безперечно відвідував уроки етикету.
Джек доштовхнув тачку до місця та опустив ручки. Шумно видихнув і витер піт із чола, залишивши чорнильні розлучення.

-

Мертві навчають живих

– повторив він. – І що це означає?

Хейзел дивилася на темну масу, що лежить під покривалом на тачці Джека.

- "Мертві вчать живих". Я прочитала це у книзі.

Підземелля висвітлювалося факелами, закріпленими на стіні, і кількома газовими лампами, що стояли на робочому столі. Вікон не було, не рахуючи ґратчастого вічка в двері, яке Хейзел щільно зачинила, як тільки зачинила і замкнула двері. На столі розташувалася колекція незвичайних срібних інструментів. Деякі з них Джек дізнався, наприклад, ножі та пили для кісток. Але в інших були загнуті краї та ручки, як у ножиць. Вони явно були з різних наборів: одні іржаві, інші нові та блискучі. Немов зібрані сорокою, яка вистачає все, що зможе стягнути.

На стіні висіли дві пари кайданів, за допомогою яких бранців, мабуть, підвішували за зап'ястя.

– Це місце використовується? - спитав Джек злякано. - Як темниця, я маю на увазі.

- Цілком може, - відповіла Хейзел.

Джек засміявся.

- Насправді, - сказала Хейзел, - я не думаю, що тут колись бував хоч один бранець. Скільки себе пам'ятаю, воно завжди було порожнім. До сих пір.

Джек узяв маленький скальпель із дерев'яною ручкою і покрутив його між пальцями.

- Доки ти не перетворила його на свою таємну лабораторію.

- Щось на кшталт цього.

– А твої батьки не заперечують? Що їхня маленька дівчинка бігає ночами в підземеллі під замком і веде дружбу з воскресниками?

– Мій батько несе службу на острові Святої Єлени, охороняючи Наполеона у вигнанні. А мати, – Хейзел зам'ялася, намагаючись підібрати правильні слова, – на відпочинку, в Англії. Але навіть коли вона тут, особливої уваги мені не приділяє.

Щось таке було в особі Джека - може, лукавий вигин губ, може, глибина спокійних сірих очей, що здавались бездонними, мов безтурботний океан, - чому їй хотілося розповісти йому все, поділитися тим, що ніколи ще не вимовляла вголос. Може саме тому, що ніколи не вимовляла цього вголос.

— Ось як, — промовив Джек, підходячи ближче до Хейзел, через що світло смолоскипа затанцювало на його обличчі. – Значить, ти зовсім одна у цьому величезному замку. Не думав, що леді хоч колись залишаються самі.

Раптом Хейзел ніби струмом прошибло, і вона зрозуміла, наскільки безглуздо поводитися. Розповіла незнайомцю, де живе, запросила його зайти та ще й повідомила, що залишилася без захисту. Адже Джек міг бути небезпечний. Він міг перебувати в зграї грабіжників, які тільки й чекали його сигналу, щоб увірватися в Хоторнден і обчистити його, а Хейзел кинути в кутку, пов'язану і з кляпом у роті.

Тут Хейзел мимоволі потяглася за найбільшим ножем на столі.

- Можливо, я не з таких леді, - сказала вона.

Джек окинув її поглядом з ніг до голови, а потім розсміявся так щиро і по-дитячому безтурботно, що Хейзел одразу ж зрозуміла, що в нього і в думках не було її грабувати.

Серце в неї шалено стукало, і вона була рада, що в тьмяному світлі смолоскипів і ламп не розгледіти її почервонілих щік. Хейзел відкашлялася.

– Отже, мій дослідний зразок. Його можна покласти на стіл. - Вона вказала напрям ножем, затиснутим у руці.

- Буде виконано. - Джек відірвав від неї погляд і ступив до тачки.

Вона відвела очі, коли Джек перетягував тіло і укладав його кінцівки так, ніби це просто людина, яка сплячи під покривалом.

– Простирадло накинути чи зняти?

- Зняти, - сказала Хейзел. – Хай краще буде знято. Я все одно збираюся його оглядати. Скільки я тобі винна? - Вона витягла гаманець з-під фартуха. - Шість гіней, гадаю?

- Це свіжий труп, викопав його тільки сьогодні вночі! Десять гіней.

- Те, що ти його сьогодні викопав, не означає, що його сьогодні поховали. За запахом так точно не скажеш. Сім гіней.

- Дев'ять, або я відвезу його прямо до Старого міста і продам цирульнику на Хеймаркет-стріт. Він добрий покупець, завжди платить, скільки скажу.

- Вісім гіней і три шилінги, - сказала Хейзел. Вона простягла долоню з важкими монетами, що лежали на ній.

Джек засумнівався, але потім таки змахнув їх у свою долоню.

– Іде.

Сховавши гроші в кишеню, Джек ефектно зірвав простирadlo, відкривши зморщений труп - жіночої статі, немов усохлий і вкритий восковим нальотом. Підземелля заповнило мішанина запахів: солодкуватий, нудотний запах гниючого м'яса та тухлих яєць, важкий мускусний дух від личинок.

- Ось, - сказала Хейзел, простягаючи Джеку апельсин, уतिकаний насінням гвоздики. Інший такий самий вона вже піднесла до носа. –
Допомагає від запаху.

Джек узяв його з вдячністю.

– Про це ти теж прочитала у книзі?

- Взагалі, так, - підтвердила Хейзел.

У покійниці були холодні блакитні очі та волосся, як солома. Навкидку Хейзел могла припустити, що вони були ровесницями. Жінка – дівчина – жила у важких умовах, це Хейзел читала її тілом, як у розкритій книзі. Ноги в неї були обморожені, зі покаліченими поганим взуттям ступнями. Нігті були жовтими та обламаними. З усіх кінцівок зміїлися ланцюжки синців. На потилиці, там, де її солом'яно-жовте волосся було зголено, виднілися шрами і круглі сліди, що залишилися, мабуть, після кровопускання. Дівчина потрапляла до лікарні для бідних, і її лікували, пускаючи кров за допомогою ланцету та гарячих банок. Хейзел ніколи не бачила такої процедури, але читала про неї. Дивлячись на сліди – яскраві, багряні, ідеально круглі синці, наче покійна боролася з якимсь чудовиськом із морських глибин, – Хейзел вирішила, що ця процедура набагато жорстокіша, ніж описується в її книгах.

У дівчини був ще один шрам, довжиною не менше тридцяти сантиметрів, що йде по центру між її грудьми, і зашитий такими акуратними стібками, що ті були практично невидимі. Хейзел задумалася, що за хворобу зажадала такої операції. Можливо, хтось намагався врятувати дівчині життя.

Джек отримав свої гроші, але не поспішав йти, з-за плеча Хейзел роздивляючись тіло.

– А вона... ну, знаєш... це через лихоманку?

– Римської лихоманки? – розгублено перепитала вона.

Джек кивнув головою. До нього доходили чутки. Священик, який її співав, на похороні молився, щоб Господь дав їм ліки.

- Ні, - запевнила Хейзел, - ні.

Джек підійшов ближче.

- Звідки ти знаєш? Усі кажуть, що вона вмерла від цього!

– Правда? Ні, ось, дивись... – Хейзел використала простирadlo, щоб повернути тіло і показати Джеку її чисту спину. – Немає бубонів. Жодного фурункула. Саме через них римська лихоманка отримала своє ім'я.

– А чи не тому, що прийшла з Риму? – Раніше Джек неодноразово чув, як робітники в Ле Гранд Леоні кляли цих проклятих.

італійок

» за хворобу, яка загрожувала їхньому заробітку.

- Ні, звичайно ні. Справа в тому, що одним із головних симптомів, крім спеки, вважаються фурункули, наповнені кров'ю. І коли вони лопаються, стають схожими на рани від ножа. Як у Юлія Цезаря на сходах Сенату. В Римі.

римська чума

- Із книги? - Запитав Джек.

– Насправді, це я знаю з особистого досвіду.

Джек підійшов ще на півкроку ближче.

- Ну і, - спитав він, - ти

зможеш

сказати, чого вона померла?

У відповідь Хейзел підняла найбільший ніж і зробила довгий вертикальний надріз на грудях трупа, як доктор Стрейн робив у класі. І

завмерла, невірною дивлячись униз. Потім глянула на Джека, знову на труп і знову на Джека.

- Так сталося, - все-таки сказала вона, - що я точно можу сказати, від чого вона померла. У неї немає серця.

- Серцебиття. Так, вона ж мертва - це і я можу тобі сказати.

- Ні, - заперечила Хейзел. – Дивись. Вона буквально не має серця.

Джек заглянув у розпалену прірву розкритої грудної клітки. Там все було таким

червоним

і таким

вологим

що він не міг зрозуміти, куди дивитися.

- Ось тут. - Хейзел ножом вказала в центр грудей дівчини. – Одразу за грудною кліткою. Перед легенями.

- Я нічого не бачу, - зізнався Джек.

- В тому то й справа.

Серце зникло. На його місці нічого не було. Порожнє місце в оточенні інших органів і темряви з яскраво-червоними відблисками від полум'я свічки. Відня грубо припалили, великі артерії наглухо зашили. Серце з грудей не було вирване якоюсь твариною – його вкрали.

- Так, значить, - заговорив Джек, щоб утриматися на ногах притуляючись до сирій стіни підземелля і при цьому мало не підпалив куртку смолоскипом, - хтось розкрив її і... і... вирізав серце? Ісусе, навіщо?

Хейзел подивилася на тіло. Навіть із розкритою грудною кліткою дівчина чомусь все одно виглядала безтурботною.

- Може, в неї були вороги. Ти знаєш, ким вона була? Як її звали чи ще щось?

Джек похитав головою. На цвинтарі було надто темно, щоб розгледіти напис на надгробку.

– Можливо, це нещасний випадок, – тихо припустила Хейзел. Вона знову глянула на сліди від кровопускання. – Можливо, її доправили до лікарні для бідних, а там намагалися врятувати, та не знали як.

– Врятувати від чого?

На це Хейзел могла лише знизати плечима.

Джеку хотілося лишитися. Він не міг пояснити цього - просто хотів, щоб з'явилася причина затриматися, стояти впритул до Хейзел і вдихати металевий запах блискавки, що виходить від неї, разом із запахом бергамота та оливкового мила. Хотів спостерігати за тим, як її руки – впевнені, не вкриті рукавичками – роблять свою справу. Її обличчя, неймовірно прекрасне у своїй чіткості, застигло, відбиваючи найглибшу зосередженість.

- Ну, мені, мабуть, час, - видавив із себе Джек. Він збирався віддати їй апельсин із гвоздиною, але Хейзел лише відмахнулася.

- Залиш до наступного разу.

– А буде й наступного разу? - Запитав Джек.

- А ти готовий відмовити грошовому покупцю, Джеку Карреру?

– Навіть і не думав. Але, здається, мені варто було б запитати милу леді, що вона збирається робити з усіма цими мертвими тілами.

- Я думала, що тепер це очевидно, - здивувалася Хейзел. - Я вчуся.

Джек відкрив рот для відповіді, але лише зітхнув, з веселим подивом похитавши головою.

Потім викотив тачку до маленьких дверей із підземелля та чорнильно-чорної трави за нею.

– Джеку, мені потрібне тіло того, хто насправді хворів на лихоманку... якщо вийде таке знайти. Хочу дослідити його. Хочу зрозуміти, чи зможу знайти ліки. - Досі вона жодного разу не говорила вголос, навіть самій собі, що її мета - знайти ліки від римської лихоманки.

Джек не став жартувати чи сміятися з неї. Він просто кивнув головою. Хейзел вклала ще пару монет у його долоню.

- Плата, - сказала вона. – Наперед.

- Побачимо, що можна зробити.

Хейзел знову повернулася до тіла.

Джек завмер у дверях, дивлячись, як вона кілька разів глибоко зітхає, щоб заспокоїтися, а потім робить поперечний розріз на скальпі. Хейзел не відводила погляду від мозку, що тільки-но з'явився, чий каламутно-сірі звивини виднілися між білими кістками черепа.

- До побачення, Хейзел Сіннетт, - сказав Джек, прикриваючи двері, що рипнули за собою. Лягнули петлі.

Джек встиг зробити кілька кроків стежкою, коли почув, як вона прошепотіла йому вслід з темряви:

- До побачення, Джек Каррер.

19

Тихий стукіт вирвав Хейзел із гіпнотичної зосередженості. Вона препарувала шлунок, сподіваючись, що вдасться скласти схему кровоносних судин. Шум вона вирішила ігнорувати, подумавши, що це, мабуть, одна з маленьких чорних пташок, що цвірінькали на деревах уздовж під'їзної алеї, але тут стукіт повторився, цього разу більш вимогливо.

Ось тут тут!

- Міс! - Це був придушений, сповнений паніки шепіт Йони.

Потім була чергова серія ударів у двері.

- Міс, будь ласка!

Хейзел зітхнувши витерла маленький скальпель об фартух. Вона використовувала його, щоб відокремити шари слизової оболонки шлунка, і досягла приголомшливого прогресу. Але, з неохочею, їй довелося підійти до дверей, і тільки почавши рухатися, вона зрозуміла, як затекли шия і плечі. Мабуть, вона пішла в роботу з головою на багато годин, так зосередившись на задачі, що зовсім забула про час. Хейзел відчинив двері, з подивом виявивши за нею яскраве денне світло.

Йона, і так налякана, при погляді на заплямований кров'ю фартух злякалася ще сильніше.

– Я не була впевнена, чи потрібно вас турбувати, але...

Після довгих годин, проведених у тьмяно освітленій свічками кімнаті, Хейзел довелося рукою прикрити почервонілі очі від яскравого світла зовні.

- Так тобі все-таки

потрібно

було мене потурбувати? - Запитала вона. Хейзел так довго мовчала, що голос тепер був схожий на дивне каркання і слова пролунали різкіше, ніж вона хотіла. – Перепрошую, я не хотіла, щоб це так прозвучало. Що тобі потрібне, Йоно?

Та почала заламувати руки.

- Просто він прямо сьогодні, тобто за кілька годин. Бал.

День був похмурий, низькі сірі хмари затягли небо. Типова Шотландія. Тут

за визначенням

має бути сумно. Тоді чому ж таки зовні

так

світло? Хейзел, наче грибу, хотілося втекти в тінистій імлі.

- Що за

Мед

?

Йона кинула погляд через плече, ніби там міг виявитися інший слуга, готовий взяти на себе неприємний обов'язок донести цю інформацію до Хейзел.

- Е-ем, це бал у Алмонтов.

Хейзел моргнула, чекаючи, поки ці відомості дістануться потрібної частини мозку.

- Ох,

маячня. Маячня, маячня!

Йона зі співчуттям дивилася на неї.

- Вже опівдні минув, міс.

- Опівдні? Вже? Як?

Вона пропрацювала всю ніч і весь ранок і навіть цього не помітила. Вийшовши з підземелля на брудну доріжку, вона єдиним поглядом на Йону зрозуміла, наскільки сильно від неї смердить. Волосся було забруднене сумішшю чорнила і засохлої крові, а про те, що діється під нігтями, і подумати було страшно.

- Все буде добре, - сказала Йона, хоча вираз її обличчя прямо повідомляв про те, що вона впевнена у протилежному. - Я наказала Чарльзу приготувати ванну.

- Гадаю, - зауважила Хейзел, широко крокуючи вгору пагорбом, до головного входу в замок, - це єдиний вечір сезону, який я не можу пропустити.

Йона поспішала за нею. Попереду Хейзел чекав на жахливий день і, наскільки вона розуміла, ще жахливіший вечір.

Довелося двічі мити волосся найкращим рожевим милом матері, а потім ще годину розчісувати, проте Йоні вдалося привести Хейзел у пристойний вигляд досить швидко, щоб та прибула до Алмонтів нехай і з запізненням, але це запізнення не можна було визнати непробачною грубістю. Хейзел дозволила Йоні затягнути шнурки корсета на кісточках досить туго, щоб одягнути синю оксамитову сукню з мереживним оздобленням, і навіть вона сама змушена була визнати, глянувши на своє відображення в холі Алмонт-хаус, що вбрання їй личить. Північно-синій колір сукні підкреслював рум'янець щік та блиск очей, приховуючи сліди безсонної ночі.

- Кузина! - Вигукнув Бернард, поспішаючи зустріти її біля входу в бальний зал і простягаючи руку. - Нарешті ти тут. Ти виглядаєш, е-ем, чудово.

Хейзел придушила позіхання, перетворивши його на ввічливу посмішку. Граціозно поклавши затягнуту в рукавичку руку на лікоть Бернарда, вона дозволила йому проводити себе в зал, який був повний тепла, світла, людських тіл і кринолінів, що кружляли. Сотні свічок солдатами завмерли у позолочених свічниках. Якось на зап'ястя у Хейзел виявилася бальна картка, а в руці – келих із шампанським. Гіббс Хартвік-Елліс відростив смішні рідкі вуса з того часу, як вона востаннє бачила його в театрі; зараз, затиснутий у куток, він марно шукав спосіб ввічливо ухилитися від розмови з неотесаним бароном Волфордом, який навідав на нього, мало не пришпилюючи бідолаху Гіббса до місця.

Хейзел кинула на Гіббса співчутливий погляд. На одному з батьківських званих вечері її посадили поряд з Волфордом, і навіть після роботи з трупами вона досі тремтіла від огиди, згадуючи його дихання, не кажучи вже про те, яке жахливе враження справляло скляне око барона, який, здавалося, рухався в очниці з власної волі. Хейзел не побачила Сесілію, а ось місіс Кальдуотер було важко не помітити. Від трелів її верескливого сміху тремтів кришталь. Хейзел збиралася зробити коло по залі, продемонструвавши всім свою присутність, а потім повернутися до трупа у своїй лабораторії. (Вона

забула зазирнути на льодовик – тіло пролежить лише кілька годин, як плоть почне розкладатися і стане зовсім непридатна вивчення.)

Можна послатися на біль голови. Або на запаморочення. Як правило, ніхто не ставить запитання жінці, у якої паморочиться голова, як, втім, не цікавиться і таким широким культурним явищем, як ціле суспільство жінок, які масово страждають від запаморочень. Жіноче запаморочення так легко пояснити: або погода нетипово жарка для цієї пори року, або, навпаки, холодна, або, якщо причина не в цьому, винна занадто туга шнурівка на корсеті. І, без сумніву, жіночі запаморочення змушують чоловіків довкола почуватися такими потрібними і сильними, коли вони піднімають нещасну з купи спідниць і обмахують її обличчя, поки тремтячі вії не сповіщають про те, що їхня господиня повернулася до тями.

Оркестр заграє стрімкий вальс, і Бернард, переплетивши пальці Хейзел зі своїми, притиснув її до себе. Навіть дуже щільно. Важкий оксамит змушував сорочку липнути до шкіри, і рука Бернарда була неприємно спітніла. Можливо, їй зовсім не доведеться зображати запаморочення.

Хейзел постаралася трохи вивільнити руку з хватки Бернарда, але той лише міцніше стиснув її.

- Як приємно бачити тебе знову здоровою і бадьорою, кузина, - промовив він прохолодно.

Хейзел присіла у неглибокому реверансі. І одночасно намагалася пригадати, наскільки груба була з Бернардом, коли він востаннє відвідував її в Хоторндені.

- Бернарде, в нашу останню зустріч... я страшенно почувала себе. І справді не готова була підтримувати розмову.

Бернард підняв затягнуту в рукавичку руку на вибачення.

– Все забуте, – запевнив він. - Хоча не можу тобі не повідомити, що ходять різні чутки. Ти останнім часом сама не своя. Пропускаєш важливі заходи. Стала практично примарою. Тебе

не було видно

кілька тижнів. Можуть подумати, що ти уникаєш мене, – зауважив він. - Дурне, я знаю.

– Я була нездорова. І це все, Бернарде.

Бернард усміхнувся, але очі лишилися холодними. Схоже, тепер вони кружляли швидше за інші пари.

- Знаєш, я кілька разів заїжджав у Хоторнден. Хотів зробити візит. Твого екіпажу не було.

– Не було? - Здивувалася Хейзел, сподіваючись, що голос звучить рівно. - Як дивно. І дивно, що ти звернув на це увагу.

Без попередження Бернард обійняв Хейзел рукою за талію і притягнув до себе фігуру вальсу. Вона задихнулася від його самовпевненості.

- Зустрічалася з іншим кавалером, так? – посміхнувся він.

Хейзел мало не розсміялася йому в обличчя.

- Ні, - сказала вона і спіткнулася, намагаючись встигнути за ним у танці. – Можу тебе запевнити, що іншого кавалера нема.

Погляд Бернарда був холодний і байдужий. Хейзел раніше не помічала, наскільки він схожий на свого батька.

– У тебе в холі стояли чоботи, – процідив він крізь стиснуті зуби. -

Чоботи джентльмена. Досить близького, щоб знімати

взуття

у твоєму домі, хоч я й уявити не можу, хто б це міг бути. Якби це був хтось із нашого кола, гадаю, я б уже почув про це. Богом клянуся, Хейзеле, – він стиснув руки дівчини, завдаючи болю, – якщо ти робиш з мене дурня, я...

Замість того, щоб закінчити свою думку, він послабив хватку. Його волосся, акуратно розчесане і напوماжене, злегка тремтіло, видаючи хвилювання.

- Бернарде, - лагідно заговорила Хейзел, - це були старі чоботи Джорджа. Присягаюсь тобі. Я одягаю їх на прогулянку садом або до струмка, щоб не забруднити свої туфлі.

Вона полегшила те, що її слова були частково правдою.

– О, – його обличчя пом'якшилось, – ну що ж. Можливо, мені вдасться захопити тебе прогулянкою по нашому зимовому саду? Запевняю, він чудовий восени, особливо коли погода така м'яка, як зараз.

Хейзел озирнулася. Ніхто не звертав на них особливої уваги. Навіть міс Хартвік-Елліс, яка зазвичай ревно стежила за тим, чим займається Хейзел, була захоплена фліртом із сином датського посла і ледве відривала погляд від світловолосого красеня, навіть щоб моргнути.

- Напевно, нам слід взяти з собою компаньйонку? – сказала Хейзел.

- О, нісенітниця. - Бернард схопив Хейзел за руку і повів до чорного ходу. - Ти збиралася піти на якусь жахливу *хірургічну демонстрацію* у Старому місті зі мною удвох!

Вони стояли в крихітному коридорі для слуг, що вели до кухні, який ледь освітлювався миготливими газовими лампами. Мимо з підносом солодощів пройшов лакей, який чемно відвів погляд.

Хейзел спробувала відсторонитися та повернутися до зали.

– Ну, взагалі-то на демонстрації ми не були б лише вдвох, але...

Не встигла вона закінчити пропозицію, як губи Бернарда притулилися до неї. Його язик вологим хробаком ковзнув між її зімкнутих губ, змусивши їх розкритися.

Губи в нього були холодні й неприємні, а язик – липкий. Якась частина мозку веліла Хейзел відважити йому ляпас і втекти геть. Тисячі різких слів рядами вишикувалися в голові, але їй, схоже, було не під силу видавити їх із себе. Більше того, її тіло теж опанувало дивне оніміння. Вона могла лише стояти, розплющивши очі, як риба, і чекати, коли Бернард нарешті відірветься від неї із задовolenим прицмокуванням. Він утер рот рукавом, граючи бровами.

У Хейзел усе всередині перевернулося, і вона насилу стрималася, щоб не скривитися, дивлячись на Бернарда - на його грубе обличчя, порожній погляд і губи, що волого поблискували. Так ось він який, поцілунок. Про нього, що надихає великих творців, вона читала у романах та поемах. Насправді він виявився вологішим, ніж вона уявляла, і холодним.

Нарешті до Хейзела повернувся голос, і вона вирвалася з обіймів Бернарда.

- Я не знаю,

що

, в ім'я всього святого, ти твориш, але ти занапастиш нас

обох

. Якщо хтось бачив, що зараз сталося.

Бернард упер кулаки в боки і випнув груди.

– Що? Слуга? Твоя репутація не постраждала, Хейзе. Я, як і раніше, збираюся на тобі одружитися, так що можеш не турбуватися.

На мить перед її очима майнуло інше життя, де вона збирається на вулицях, де змушена переїхати в Йоркшир і все життя прикидатися Джорджем Хейзелтоном. Можливо, вона могла б стати повитухою, божевільною старенькою, яка живе в крихітній, повній травах, коренях і поганих зіллях лісовій хатині і допомагає жінкам у біді. Вона могла б бути хірургом, учителем, відьмою – страшною, але повчальною історією, яку розповідали б тремтячим дебютанткам перед першим появою. Легендою.

Але це видіння тривало лише мить, а потім зникло, наче пісок з долоні у вітряний день. У неї не було іншого шляху в житті, окрім як стати віконтесою Алмонт, вийти заміж за Бернарда. І їй ніколи більше не впізнати нічиїх поцілунків, окрім нього.

Бернард нахилився і ще раз поцілував Хейзел.

- Ходімо, - сказав він, знову хапаючи її за руку. - Повернемося до гостей.

Хейзел дозволила йому проводити себе коридором для слуг в повний світла і шуму бальний зал. Вона, заціпенівши, йшла вперед, не звертаючи уваги на те, що Бернард попрямував до оркестру і щось прошепотів на вухо головному скрипалеві, який тут же зупинив музику.

Танцюристи збилися з такту, дами заплуталися у спідницях. Бернард підняв вгору кришталевий келих і кілька разів постукав ножем, привертаючи увагу гостей.

Поруч, сяючи усмішкою, стояв лорд Алмонт.

– Вітаю, вітаю всіх, – навмисне низьким голосом проголосив Бернард. - Так, здравствуйте. Мій батько, віконт, і моя матінка, віконтеса, і, звичайно, я хочемо подякувати вам усім за те, що ви приєдналися до нашого скромного свята. Щорічний бал – це традиція, яка неймовірно тішить мене і, сподіваюся, радуватиме ще довгі роки. Перепрошую за те, що перервав розваги, але у мене є невелике оголошення. Ми з чарівною міс Сіннетт побралися. Точніше, майже побралися. Хейзеле, люба, ти станеш моєю дружиною?

Картина залу перед очима Хейзел звузилася в тунель, темний і розмитий по краях. У вухах задзвеніло, а на мову наче піску насипали. Всі погляди в залі вп'ялися в Хейзел, посмішки натовпу нагадували оскали. Раптово сукня здалася Хейзел задушливо-щільною, а руки і

шия вкрилися великими мурашками. У залі стояла повна тиша, крім брязкітування келихів з шампанським. Вони чекали, коли вона скаже хоч слово, дасть свою відповідь.

Не в силах видавити з себе жодного слова, Хейзел підняла кутки губ, зобразивши щось схоже на невпевнену усмішку.

– Ага! – вигукнув Бернард.

Пролунав вибух оплесків. Хейзел ухилялася від усіх побажань та поплескування по руці. Їй раптом стало важко дихати в цій сукні. А може, справа була і не в сукні, а в цій залі, у цьому будинку, у її власному житті. Чорнота все дужче туманила погляд, і мова стала надто неповороткою, щоб вона могла сказати комусь, що їй треба вийти.

- Бідолашному, мабуть, треба щось з'їсти!

- Мабуть, випила зайву шампанську! Ха-ха!

- Треба вкласти дівчинку в ліжко.

– Бог свідок, у

подружньої

ліжку їй відпочинку не бачити!

Якось добра душа проводила Хейзел до її екіпажу.

- Будь ласка, передайте Бернарду мої вибачення, - почувла вона власне, звернене невідомо до кого, бурмотіння, перш ніж кучер клацнув батогами над спинами коней. Екіпаж рвонувся вперед, відвозячи Хейзел у безпеку Хоторндена. Але вона розуміла, що ця безпека лише на якийсь час. Майбутнє наздожене її, навіть якщо вона бігтиме від нього в екіпажі, запряженому четвіркою найкращих скакунів.

21

Опинившись у своїй новій імпровізованій лабораторії, Хейзел розчистила стіл, перевернула сторінку в блокноті і змінила всі недогарки на нові свічки, готуючись до прибуття Джека Каррера з новим тілом о десятій ранку. Настрій був жахливий. Події на балу у Алмонтов постійно спливали в пам'яті, незважаючи на те, що Хейзел щосили намагалася забути про них і зосередитися на іспиті. Підготовка вимагала всього її часу та уваги. А обміркувати ситуацію з Бернардом можна було й згодом.

Але в очікуванні Джека Каррера Хейзел охопило почуття тривоги, що заважало зосередитися на навчанні. До пів на одинадцять Хейзел наточила всі свої писчі пір'я і розклала їх на столі, від меншого до більшого.

Від одинадцяти свічок у свічниках залишилися лише опливлі пеньки. У результаті за кілька хвилин до полудня Хейзел почула стукіт у двері підземелля.

- Нарешті, - буркнула вона собі під ніс. - Заходь! Відкрито.

Двері відчинилися, показавши шматочок похмурого сірого неба і Джека, одного.

– Ось і ти. Тіло ззовні? Гадаю, тачка зламалася? Чудово, просто чудово. Якщо потрібна ще пара рук, щоб занести тіло, я можу привести Чарльза, але краще нам справитися самим.

Джек не відводив погляду від земляної статі.

– Що?

– Тіла немає. Я не ходив минулої ночі.

- Прошу вибачення?

Джек підняв плечі, наче захищаючись. Він, схоже, хотів би опинитися зараз будь-де, аби не тут. Хейзел помітила глибокі, багрянні тіні в нього під очима.

– Тіла немає, – знову повторив він просто.

Хейзел спохмурніла, але змусила себе залишатися спокійною.

– І коли я можу чекати на тіло? З лихоманкою.

– Тіл більше не буде. - Він відвернувся, і Хейзел побачила величезний синець на його лівій щоці.

Не замислюючись, вона підійшла і взяла хлопця в долоні. Волосся Джека виглядало особливо брудним і тьмяним, погляд застиг.

Він частенько не спав ночами, працюючи воскресником, і звук довгі години проводити без сну. Але минула ніч відрізнялася від інших. Втома народилася в душі та розповзлася по тілу. Він вважав секунди до сходу сонця, забившись у свій притулок на кроквах Ле Гранд Леона, заплющуючи очі і не в силах утримати їх закритими. Джек вивернувся з рук Хейзел і пересмикнув плечима, піднімаючи вище воріт куртки.

- Я не розумію, - рішуче заговорила Хейзел. – Я заплатила тобі вперед. Ти привіз мені лише одне тіло. Якщо я маю намір знайти ліки

від лихоманки, не кажучи вже про те, щоб скласти іспит на лікаря, мені знадобиться щонайменше кілька...

– Ну, ти завжди можеш знайти іншого труна, адже так?

У Хейзел вирвався різкий смішок.

- Ви начебто не даєте оголошень у вечірніх газетах.

Джек у відповідь не посміхнувся.

– Слухай, мені шкода. Дуже шкода, і я готовий повернути тобі гроші зараз. - З глибин кишені він вивудив кілька монет, кинув на них побіжний погляд і сипав на край дерев'яного столу, куди Хейзел сподівалася покласти тіло. – Але дістати тобі ще тіло не можу, принаймні поки що...

Джек не знав, як закінчити цю пропозицію.

- Поки що?..

Джек зітхнув.

– Мій партнер... тобто він не партнер, скоріше, колега. Мунро. Він ніби зник. Вирушив за черговим тілом кілька ночей тому – думаю, один, але, може, й ні – загалом, тому він не повернувся.

Хейзел спантеличено подивилася на нього.

— Може, в нього плани змінилися. Покинув місто. Виїхав до родичів.

- Він би не поїхав, не попрощавшись. І він – не перший, ось у чому річ. Останніми днями частенько стали пропадати воскресателі.

- Думаєш, хтось

вбиває

їх?

– Ні, навряд чи... я до того, що це, мабуть, сторожа лютує. Може, хтось помилково викопав тіло багатія або його дружини, і тепер поліція полює за нашими головами, щоб його порадувати. Таке іноді трапляється, і законники страшенно лютують. Але незабаром їхнє прагнення вщухне.

Він мало не виклав їй історію, розказану Мунро кілька місяців тому, про трьох дивних незнайомців, які підійшли до нього після чергових розкопок. Тоді Джек подумав, що це одна з його байок, які він розповідав, щоб привернути до себе увагу, на кшталт історій про привидів або про те, що він може підстрелити горобця з шістдесяти кроків. Зазвичай Джек його висміював, і засоромлений Мунро купував їм чергову порцію випивки.

- Загалом, - продовжив Джек, - зараз занадто небезпечно ходити одному, а в мене немає дозорця, тому, якщо я не хочу заgrimіти слідом за Мунро в каталажку або ще куди ... поки краще зупинитися.

Хейзел зібрала монети, які повернув їй Джек. Пробігла пальцями їхньою металевною кромкою.

- А що, якщо тобі не доведеться йти одному? – обережно спитала вона. - Ти викопав би ще одне тіло, якби у тебе все-таки був партнер?

- Мабуть, - відповів Джек.

- Що ж, дивно. Тоді вирушаємо сьогодні ж уночі. - І Хейзел пройшла повз нього до виходу з підземелля. – А ще я буду щедрим партнером і дозволю тобі забрати усі гроші. Насправді мені б *слід було*

вимагати половину.

Хейзел уже подолала половину шляху до замку, перш ніж Джек, що прийшов до тям від потрясіння, зміг наздогнати її.

– Стій! Стій, стій, стій. Це безумство. Я не вирушу копати з леді.

– А тобі й не треба, – запевнила Хейзел. - Ти ж підеш зі мною. У мене купа чобіт, і штани брата мені якраз якраз. Не знаю, чи зможу допомогти з розкопками, але, смію тебе запевнити, як дозорний я незамінна.

У Джека голова пішла навколо її слів.

- Стій, - повторив він. – Стій, стій. Ні. Якщо нас упіймає варта, мене звинуватять у тому, що я тебе викрав. Вирішать, що я пристаю до якоїсь дочки... хто там у тебе батько.

- Капітан Королівського флоту. А титул, взагалі-то, у матінки, дочки – хоча тепер, гадаю, сестри – віконта.

Джек застогнав.

- Та гаразд, все це нісенітниця, - заявила Хейзел. - Я ж буду одягнена як чоловік.

– О, ось воно що? Впевнений, буде дуже схожим.

- Сильніше, ніж ти гадаєш. До того ж нас все одно не зловлять.

– Ми не можемо цього зробити.

- Звичайно можемо. Мені потрібне тіло. Тобі потрібні гроші за тіло, але прямо зараз тобі потрібен партнер, щоб викопати тіло. І ось вона я. Ти знайшов таку могилу? Із жертвою лихоманки?

Джек неохоче кивнув головою. Він помітив одне поховання на цвинтарі Святий Двінвен на околиці Единбурга. У покійного був сім'ї; двоє працівників лікарні для бідних імені Святого Антонія вивантажили тіло, загорнуте в простирадло, в дешеву дерев'яну труну, священник пробурмотів пару молитов, і труну закопали. Біля могили не було навіть надгробка, лише дерев'яний хрест. Джек підслухав, як священник сумно шепнув цвинтарному доглядачеві: бідолаха забрала лихоманка.

- Це небезпечно, - попередив Джек. – Не лише через те, що можуть упіймати. Від трупа легко можна заразитися.

- Я вже перехворіла, - сказала Хейзел просто. - А ти?

Джек знизав плечима.

- Займаюся цим давненько і досі не захворів. Напевно, успіх у мене в крові.

- Що ж, тоді домовилися, - заявила Хейзел. – Викопуємо тіло разом.

– Бачиш, у тому й проблема з багатенькими. Ви вважаєте, що можете робити все, що хочете, коли хочете, і все у вас якимось чином *вийде*

!

На цих словах Хейзел дісталася важких дерев'яних вхідних дверей Хоторндена. Перш ніж увійти, вона обернулася до Джека.

- Знаєш, іноді ти

просто

береш і робиш. Наприклад, хто дозволив тобі викопувати тіла з могил?

– Ніхто! - виплюнув Джек. - Це злочин! У тому-то й справа.

– А тепер ми збираємося вчинити цей злочин разом.

Джеку нічого не залишалось, крім розсміятися, і Хейзел усміхнулася йому у відповідь.

Їхні погляди зустрілися, і щоки Хейзел зрадливо спалахнули.

- Гаразд, - випалила вона. - Тобі треба трохи поспати. У нас є кімнати для гостей... – Вона вказала на замок за спиною.

Джек похитав головою. Він не міг навіть уявити, що увійде до одного з цих величезних будинків як гостя. І сумнівався, що засне у подібній незвичній обстановці, навіть незважаючи на жахливу втому.

- Будиночок для гостей наприкінці алеї теж порожній, якщо тобі більше подобається.

- Не-а, я краще ненадовго вирушу додому, у своє ліжко.
- Ну що ж. Зустрінемося тут опівночі? - Запитала Хейзел.
- Вдягни щось темне, - у відповідь порадив Джек.
- Я не ідіотка, Джек Каррер, незалежно від того, ким ти мене вважаєш.
- О, запевняю вас, міс Сіннетт, я вважаю вас ким завгодно, але точно не ідіоткою.

22

Коли Хейзел вийшла, Джек уже чекав ззовні. Він притулився до низької кам'яної стіни, побудованої близько століття тому і загородкою для овець. Його довгі пальці швидко рухалися, знімаючи товсту шкірку з апельсина та кидаючи її в траву. Побачивши дівчину, він тихо свиснув

- Дивіться, хто прийшов, - сказав він, оглядаючи її зверху до низу. Хейзел присіла у жартівливому реверансі. На ній були брюки і сорочка Джорджа, але на ноги вона віддала перевагу надіти незручні, брудні чоботи, що колись належали Чарльзу. Жодні з чобіт Джорджа не здавалися придатними для прогулянки на цвинтарі, а Чарльз був більш ніж радий обміняти свої розтопані чоботи на пару шкіряних кавалерійських чобіт Джорджа.

Знайомий трепет виник у грудях Хейзел побачивши Джека, так розслаблено сперся на огорожу, ніби він катається в човні по Темзі. І тільки миготіння пальців, що чистили апельсин, видавало його хвилювання.

Джек і раніше частенько міг кілька тижнів не працювати в парі з Мунро. Їхня співпраця ґрунтувалася на зручності, і Мунро нерідко брав у партнери якогось новачка, якому можна було заплатити менше. Але ніхто з колишніх знайомих Джека по М'ясницькому провулку також не зустрічав Мунро, а господиня заїжджого двору неподалік доків, де Мунро жив останні кілька місяців, сказала, що за речами він не приходив. Добра жінка навіть дозволила Джеку піднятися в кімнату Мунро, купившись на чарівну усмішку і маленьку брехню, що вони рідні брати. Кімната виглядала точно так, ніби Мунро щойно вирушив на розкопки: брудні простирадла на неприбраному ліжку, запасна пара черевиків у кутку шафи і - Джек здогадався помацати солому, що звалилася, - гаманець з монетами, зашитий у

матрац. Нехай існував невеликий шанс, що Мунро міг втекти з міста, не попрощавшись, але свої гроші він би ні за що не залишив. Джек акуратно засунув гаманець на місце і, зачиняючи двері, мовчки пообіцяв Мунро з'ясувати, що сталося. Навіть якщо Мунро помер, він заслужив гідного християнина похорону. І грішникам належить надгробок.

Джек лизнув сік з пальців, і кислота, що кольнула язик, допомогла йому відволіктися від похмурих думок.

- Маю визнати, - заговорив він, підходячи ближче до Хейзел і розглядаючи її заховане під капелюхом волосся, - ти схожа на чоловіка сильніше, ніж я очікував.

Хейзел закотила очі. За спиною у Джека стояла тачка з двома лопатами, мішковиною та свічками всередині.

- Я взяв креміль і свічки, на випадок, якщо нам знадобиться світло, але, чесно кажучи, краще швидше дозволити очам звикнути до темряви. Тому ми прогуляємось.

Цвинтар Святий Двінвен був недалеко звідси, в дорозі по дорозі. Яка б небезпека не чатувала на воскресників, їм розумніше було якийсь час триматися подалі від міста, уникаючи часто відвідуваної території цвинтаря Грейфрайер у самому серці Старого міста. Занадто багато перешкод, надто багато людей, надто великий ризик.

Можливо, він виявив зайву обережність, але просити Дженет знайти потрібне тіло не став. У нього не було жодних причин підозрювати, що Дженет може бути якось пов'язана зі зникненням Мунро, але не було причин і довіряти їй, а щоб вижити, довіряти взагалі можна було лише собі самому. Так, схоже, – подумав він про себе – ще й, незрозуміло чому, доньці якоїсь аристократки, яка любить перевдягатися. Справді, чому він їй довіряє?

Він спробував пояснити це собі: одним із перших уроків, засвоєних ним на вузьких вуличках та у злачних місцях Единбурзького дна, було ніколи не довіряти тому, хто може втратити менше, ніж ти. Він знав, що це життя цих великосвітських дівчат, що складається з суцільних обмежень і вічного балансування на межі між пристойністю і ганьбою. Складно уявити, що буде з її репутацією – або з репутацією її сім'ї, – якщо вийде назовні те, що вона кудись ходила вночі, без

компаньйонки, з жебраком, який працює в театрі. У її ж інтересах було не потрапити сьогодні. Принаймні якась логіка тут була.

Але, якби Джек був до кінця чесний із собою – якби дозволив собі визнати ту думку, що вгніздилась у його мозку, – у нього не було жодної причини довіряти Хейзел Сіннетт, і все-таки він довіряв.

Вона не була схожа на жодну зі знайомих йому дівчат - сама мова її звучала чіткіше і правильніше, ніж у Дженет і навіть в

Ізабелли. Дівчата у театрі використовували товстий шар макіяжу; і було щось чарівне в тому, що, стоячи поряд з Хейзел, він міг бачити ластовиння і пухнасте вигоріле волосся, що кучеряв у щік.

Джек не міг цього пояснити. Вона не була красивіша за Ізабелу. Вона була дрібною, зарозумілою багачкою. Ніс гострий, риси обличчя хлопчачі, а вії та брови надто світлі в порівнянні з темним волоссям. І всеж.

І всеж.

З того часу, як Джек зустрів Хейзел Сіннетт біля дверей Анатомічного товариства, він виявив, що частенько згадує її профіль перед тим, як заснути. Згадує вигин блідих губ і ластовиння, майже невидимі на щоках. Її обличчя врзалось йому в пам'ять і залишилося там: наче луна – ледь чутна, але не затихає. Немов привид. У той самий момент, коли він глянув у її карі очі теплого кольору полірованого дерева або бурштину, що відбиває промені сонця, Джек повірив їй і збирався вірити далі, незважаючи на тривожні сигнали інстинкту самозбереження.

– Ти сказав «прогуляємось»? – сказала Хейзел. – Навіщо нам іти? Я наказала конюху приготувати пару коней. Ти ж умієш триматися на коні, га?

- Звичайно вмію, - збрехав Джек. – Просто не хотів, щоб
ти

переживала про те, що слуги знають про твої нічні... відлучки. Не хотів стати причиною скандалу і таке інше.

Хейзел глянула на нього скоса, крокуючи до стайні.

- У моєму домі завжди все було трохи дивно. Батько у від'їзді, а мати... Загалом, кажучи простими словами, після смерті брата мати поринула в жалобу і забула, що з неї доведеться вийти. Все це призвело до того, що ніхто особливо не стежить за тим, що я роблю або куди ходжу,

особливо з урахуванням того, що мені не потрібно переживати через цей кошмарний спектакль – лондонський дебют, якщо я практично заручена від самого народження .

– Ти

заручена

?

«Само собою, вона заручена, – подумав Джек, – такі дівчата, як вона, завжди заручені. Вони, можна сказати, для цього народжені. Як поросята, яких вирощують на м'ясо».

Хейзел замовк. Звична відповідь висіла мовою, але тут наринали спогади про те, що сталося на балі у Алмонтов, а потім і хвиля емоцій: спочатку жах, а потім, несподівано, полегшення від того, що неминуче відбулося. Хейзел засміялася так голосно, що злякала кількох птахів, що спалахнули з дерев.

- Гадаю, що заручена.

– Не схоже на звичайну реакцію. Більшість наречених радіє такому.

- Просто я ще жодного разу не вимовляла цього вголос. І досі все це здавалося просто поганим сном.

– Чому? Наречений виродок? Весь в оспинах? Ні, дай вгадаю: йому під шістдесят, і живіт у нього як барило?

- Насправді ні. Вісімнадцять у березні, і, наскільки я розумію в таких речах, досить гарний. Лорд Бернард Алмонт. Адже ти не знаєш його, так?

Джек похитав головою.

- А ось дім знаю, - сказав він, не встигнувши подумати. Хейзел окинула його підозрілим поглядом. – Усі знають Алмонт-хаус, я хочу сказати. Громадіна. У Новому місті. - І швидко спитав, змінюючи тему:

- Так як вийшло, що ти не хочеш заміж? Жити в такому великому будинку, купатися в грошах та інше?

- Сумніваюся, що віконтес дозволять препарувати мертві тіла, - сказала Хейзел.

– І як би їй удалося втиснути це у свій світський розклад?

– Та й рукавички завжди були б брудні.

Джек прибрав за вухо пасмо волосся, що звисає.

– Отже, нареченим віконтів та майбутнім віконтесам дозволяють препарувати мертві тіла?

– Тільки поки що не знають про це.

Хейзел з усмішкою відчинила ворота стайні і підвела Джека до каурого коня, вже осідланого і прив'язаного до конов'язі. Вона пробігла рукою кінською мордою.

Шкіра в коня була лощена, це кидалося в очі, а навколо носа йшла бархатиста рожева смужка, але найбільше Джека вразив її величезний, лякаючий зріст.

Хейзел помітила страх на його обличчі.

– Я знаю, що вона більша за звичні поні, які часто тут зустрічаються. Мій батько замовив їх для нас із Лондона. Арабські скакуні. Але вони справді прекрасні. Ця моя. Міс Розалінда, – представила Хейзел, ласкаво погладжуючи круп золотисто-коричневої кобили, на що та відповідала ніжним іржанням. Хейзел звернула увагу на вираз обличчя Джека і закотила очі. - Я була

маленькою

коли давала їй ім'я. Я гадки не мала, як треба називати коней. А цей твій сьогоднішній вечір. Бетельгейзе.

Вона кивком вказала на жеребця, такого чорного, що Джек просто не помітив у темряві це чудовисько з кошмарів, з стрункими ногами, висотою, схоже, на цілий поверх. Кінь Бетельгейзе недовірливо пирхнув.

- Гарний, - сказав Джек.

Хейзел легко піднялася на міс Розалінду і відв'язала поводи від конов'язі одним легким рухом. Потім пустив коня легкою рисою, змушуючи йти кругом.

– Ну ж, ми не маємо часу на церемонії. Давай, застрибуй.

Бетельгейзе схилив голову набік і глянув на Джека. Здавалося, він так само не радий тому, що Джек повинен на нього сісти, як і сам Джек.

– Стій! Почекай секунду, - гукнув Джек Хейзел, ледве стримуючи полегшення. - У мене ж тачка. Нам не вдасться привезти тіло на коні. Думаю, нам таки краще прогулятися.

Хейзел так легко зістрибнула з сідла на землю, немов закони гравітації на неї не поширювалися.

- Про що ти говориш?

Обійшовши стайню збоку, вона зупинилася біля маленького візка, притуленого до тюка сіна. Легко підкотила візок до своєї кобили і

прикріпила його полозья до сідла міс Розалінди.

- Ну ось, - сказала Хейзел, витягаючи з кишені шматочок ріпи і згодуючи його міс Розалінде з долоні. - Все просто. І набагато легше, ніж штовхати тачку.

Джек скривився.

- Ага. Набагато легше. - Він зітхнувши витяг мішковину і лопати з тачки і переклав у візок Хейзел. А потім рішуче ступив до величезного чорного жеребця. - Давай покінчимо з цим, друже, - пробурмотів він. Потім коротко помолився, поставив ногу в стремено і закинув себе в сідло з усією силою, на яку був здатний. - Дуже непогано!

Джек уперше сидів на коні. Він почував себе сильним і впевненим, ніби злився з конем у єдине ціле, і тепер вони могли форсувати річки та стрибати через огорожі.

Він трохи підштовхнув Бетельгейзе підборами, щоб змусити рухатися вперед. Але замість того, щоб піти кроком, кінь підступно смикнув крупом, змусивши Джека притиснутись до нього всім тілом. Джек стиснув поводи так, що побіліли пальці, його стегна тремтіли. Хейзел і міс Розалінда були вже на під'їзній алеї, за кілька ярдів попереду. Стиснувши зуби і піднісши чергову молитву (за останні сорок секунд він молився більше, ніж за все попереднє життя), Джек знову сів і легенько тицьнув коня каблуком у бік, сподіваючись, що той таки почне рухатися.

Бетельгейзе підкорився. Варто було коню зрозуміти, що він більше не на прив'язі, він не просто почав рухатися, а зірвався в шалений галоп, обігнавши кобилу Хейзел і попрямував у темряву між високих сосен, що ростуть уздовж під'їзної алеї.

Хейзел кричала йому щось услід, але онімлі вуха Джека чули тільки свист вітру і шалений стукіт власного серця. Потім додався ще один звук, високий вереск, схожий на свист чайника, і Джеку знадобилося кілька секунд, щоб усвідомити: це його власний крик.

Ця жахлива стрибка довго не тривала. На дорозі попереду з'явилося щось погане в темряві - якась чорна горизонтальна пляма, що перекриває шлях. Але на такій швидкості невідомий предмет виник перед Джеком, перш ніж він зміг зреагувати. Предмет виявився поваленою колодою, трухлявою і комахами, що кишать.

Бетельгейзе стрибнув, і Джек вилетів із сідла прямо в багнюку. Він разок перекинувся через голову, а потім приземлився догори ногами біля трухлявої колоди. Стукання копит кошмарного скакуна затихало вдалині. Джек застогнав. Він відчував, як холодний бруд просочується крізь тканину його куртки.

Підїхала Хейзел на своєму коні.

- Мені здалося, ти стверджував, що вмієш триматись у сідлі! -

Закричала вона, поспішаючи.

Джек знову застогнав.

– Я сам так думав.

Хейзел дбайливо допомогла Джеку сісти. Він потер забиту потилицю.

- Просто мені здалося, що це все одно як, ну знаєш, сидіти.

- Ні, це все-таки трохи інше, - зауважила вона. - Мені так

шкода. Джеку, мені правда дуже шкода.

- Ні, це не твоя вина. - У цей момент Бетельгейзе підійшов до Джека і Хейзел, що сидить біля колоди. Кінь досить роздмухував ніздрі. – Це його

вина.

- Ти нічого не зламав? Кістки цілі? Джеку, голова паморочиться?

Джек поморгав, розганяючи туман перед очима, і побачив обличчя Хейзел, підкреслене тінями, всього за кілька дюймів від свого. Вона була така близько, що Джек відчував її подих на лобі, поки вона обмацувала його голову, з'ясовуючи, чи немає забитих місць. Але поранено було лише його гордість. Так, вранці з'являться синці, але в цьому не було нічого незвичайного для хлопця, який з одинадцяти років живе на вулиці.

- Я гаразд, правда, - запевнив він. - Тобі варто турбуватися лише про це чудовисько. Він – маніяк. Присягаюсь тобі.

У результаті вони поїхали на кладовищі на одному коні, і Джек сидів за Хейзелом на спині міс Розалінди, обхопивши дівчину руками за вузьку талію. Хейзел прив'язала поводи Бетельгейзе до сідла міс Розалінди, і той слухняно трусив за ними, поки вони їхали темною ліською дорогою, що витає повз акрів ріллі з одного боку і береги річки з іншого. Джек обдарував Бетельгейзе злим поглядом. Кінь його проігнорував.

Крім огидного поцілунку Бернарда, Хейзел ще ніколи була так близько до хлопця. З Бернардом вони найчастіше зустрічалися за чаєм і сиділи один навпроти одного на парчових диванах, тоді як слуги гасали туди-сюди з чаєм і печивом; або іноді на балах, де вони танцювали, розставивши лікті і жорстко тримаючи дистанцію, немов фігурки в механічному годиннику. А зараз все було так близько і незвично. Хейзел спиною відчувала тепло тіла Джека.

Під легке похитування в сідлі, обійнявши руками талію Хейзел, Джек не міг не визнати, що притискатися до неї, вдихаючи аромат волосся з ледь помітними нотками поту, дуже приємно.

- Це?.. - спитала Хейзел, не обертаючись, з тремтінням у голосі.

— О. О! - Джек витяг один із своїх кельм, що упирався ручкою в спину Хейзел. Він почервонів, вилаявся про себе, і решту шляху вони зробили в мовчанні.

Церква Святий Двінвен здалася на горизонті ніби серпанок – маленька будівля кольору заліза з тонким, вигнутим шпилем.

- Тут нам доведеться залишити коней, - прошепотів Джек. - І решту шляху пройти пішки.

Хейзел кивнула. Потім граційно зісковзнула зі спини коня і великодушно простягла руку Джеку, який, навіть спершись на неї, все одно приземлився з тупотом. Їх оточував ліс, під ногами стелився вологий мох навпіл із брудом. Хейзел прив'язала коней до найближчої гілки, а Джек у цей час забрав інвентар із візка: дві лопати, простирадло з мішковини та довгу мотузку.

- Попереджаю, це заняття не з приємних.

- Не турбуйся. Я тут не ради задоволення.

Джек розгледів у темряві її хитру посмішку.

Вони попрямували до цвинтаря, де, мов мовчазні вартіві, стояли на варті склепи та усипальниці. Коли вони дісталися шипастої цвинтарної огорожі, Джек одразу ж за звичкою перемахнув через неї. Хейзел завмерла з іншого боку.

— Це легше, ніж здається, — прошепотів Джек і озирнувся на маленький котедж парафіяльного священика з самотньою свічкою, що горіла у вікні, щоб переконатися, що ніхто сюди не йде. - Якщо ти вмієш підбиратися на того жахливого коня, гарантую, цей паркан ти перестрибнеш тільки так.

Хейзел зволікала, і на мить Джеку здалося, що привести її сюди було помилкою, що через неї їх зловлять, але вона зробила це. Вона перестрибнула огорожу, не зачепивши шпильки навіть краєм штанів. – Ну, і де могила? - Запитала вона, переводячи подих.

Тепер усміхнувся Джек. Він хитнув головою і рушив до південно-східної частини цвинтаря, де кілька днів тому бачив похоронну церемонію. На жаль, у темряві, з плутаючими наполовину від страху, наполовину від запаху волосся Хейзел думками шукати могилу довелося довше, ніж розраховував Джек.

- Клянуся, вона десь тут, - шепотів Джек.

Що довше вони тут, то більше ризикують. Щоб стати добрим воскресителем, треба встигати все робити так, щоб плакальник у ярді від тебе навіть не встиг помітити, що ти тут.

Хейзел повільно рухалася вперед, намагаючись розглянути імена, висічені на надгробках. Вона зупинялася перед кожним, і її губи рухалися, коли читала імена.

– Стільки дітей, – тихо сказала дівчина.

І стільки смертей у 1815 році, коли лихоманка нещадно викошувала Единбург, не розбираючи, вбивала багатих та бідних, панів та їхніх слуг. Часто хвороба затягувалася, продовжуючи страждання жертв, кинутих власними сім'ями зі страху заразитися. Бідолашні люди залишалися зовсім одні в замкнених будинках, виючи і шкрябаючись у вікна, благаючи перехожих зайти і підтримати їх у передсмертні години. Вона вражала і дітей, і молодих дівчат, і чоловіків. У цьому була її особлива жорстокість: часто вона забирала тих, хто тільки-но починав жити.

- Тут, - прошепотів Джек. Він стояв перед нерівним горбком вологої, нещодавно скопаної землі, з устромленим зверху дерев'яним хрестом. Хейзел підійшла до нього і взяла одну лопату.

- Отже, починаємо копати, - сказала вона.

– Починаємо копати.

Добру половину години вони працювали мовчки. Кожні кілька хвилин Джек підводив голову, щоб переконатися, що на цвинтарі ще тихо, але Хейзел, на його подив, виявилася несподівано старанним працівником. Вона майже не піднімала голови, працюючи методично і

задаючи ритм, що гіпнотизує: скрегіт лопати по поверхні, а потім м'який шарудіння викинутої землі.

Напишіть. шум Напишіть. шум Напишіть. шум

А потім до ритму додався новий звук – віддалений із лісу. Шурхіт листя. А може, скрегіт пазурів дрібного звірка по дереву. Хейзел не помітила, продовжуючи махати лопатою з тією ж швидкістю, а ось Джек підняв голову. Під деревами панувала темрява, де нічого було не розрізнити. Це просто коні, сказав він собі. Напевно, коні. Він у цій справі не новачок, щоб сахатися від кожної тіні.

Але тут його відвернув важливіший звук: стукіт металу по дереву, що пролунав, коли лопата Хейзел тицьнулася в дерев'яну кришку труни.

- Дуже добре, - сказав Джек, - зараз я її зламаю.

Хейзел кивнула і прикрила очі від можливих тріски, коли Джек підняв лопату і впевненим ударом пробив кришку. Її тріск був схожий на пістолетний постріл. Джек перекинув лопату через край викопаної ними ями, а потім і сам, підтягнувшись на руках, виліз на траву.

- Кінь мені уламок кришки. Я спущу тобі мотузку. Обв'яжи його ноги, а я його витягну.

Хейзел мовчки кивнула. Відламавши шматок від пробитої кришки, вона подала його нагору, а потім оцінила вигляд, що відкрився: пара ніг у зношених коричневих черевиках, стертих до дірок, разом з мерзеним запахом розкладання і смерті. Між пальцями трупа показала личинка, і Хейзел уткнулася в рукав, давлячись нудотою.

- Хотів би я сказати, що до цього звикаєш, - прошепотів Джек, прикриваючи свій ніс.

Скинувши мотузку Хейзел, він озирнувся на стіну дерев, де, як йому здалося, майнула якась тінь. Чи не розібрати, що. Може, якийсь звір - лисиця, наприклад, - ховався в мохистому підліску. І все, що Джек міг зробити, це швидше закінчити роботу, щоб забратися звідси.

Хейзел обмотала кісточку трупа мотузкою кілька разів, а потім зав'язала її міцним подвійним вузлом.

– Готово.

Джек потягнув, і в обличчя Хейзел полетіла земля, збита мотузкою, що ковзала вгору, з краю могили. Вона намагалася допомогти спрямувати тіло з труни через нерівну дірку в кришці, але Джек більшу частину

важкої роботи зробив сам, акуратно вибираючи мотузку, поки тіло не вислизнуло вперед ногами назад у світ живих - на шість футів вгору. Потім Джек опустив руку, щоб допомогти Хейзел вибратися.

- А тепер треба його роздягнути і в жодному разі не прихопити з собою нічого з його речей. Ми ж таки не злодії.

Вони стояли над тілом, виконавши своє завдання, і темрява цютливо приховувала наготу мертвого незнайомця.

- Так дивно, - зауважила Хейзел. — Ми ніби на похороні.

- Звикнеш, - відповів Джек, який уже почав загортати тіло в мішковину. Потім легко закинув його на плече. Хейзел здавалося, що Джек кістлявий і тонкий, але він виявився несподівано сильним. Він дбайливо опустив тіло в візок, а потім махнув на коня. - Після вас, міледі.

Хейзел схопилася в сідло міс Розалінди і подала руку Джеку, допомагаючи влаштуватися за її спиною.

У Хоторнден вони повернулися, коли небо ледве посіріло перед світанком. Джек пішов за Хейзел у підземеллі і поклав тіло на стіл.

- Не хочеш залишитися на філіжанку чаю? - Запропонувала Хейзел після того, як вони пару секунд простояли в мовчанні. - Можемо піднятися до замку; впевнена, куховарка щось приготує, якщо ми захочемо поснідати.

Джек похитав головою. Потім відкинув волосся, що впало на обличчя.

- Ні, мені краще повернутися до міста, - сказав він. - Пішки.

- О. Гаразд, добре. - Хейзел опустила погляд на тіло, як і раніше, загорнуте в покривало Джека. — Думаю, мені потрібно більше, ніж одне тіло, — сказала вона. - Якщо раптом ти дізнаєшся, що хтось ще помер від лихоманки.

— Не бракує цього, — відповів Джек. Хейзел підвела погляд і з подивом помітила на його обличчі посмішку.

— Значить, у цей час наступного тижня.

23

На подив Хейзел, Джек повернувся в Хоторнден, не чекаючи ночі неділі. Через кілька днів після їхньої вдалої вилазки, вийшовши на прогулянку після сніданку, Хейзел побачила, що він несміливо стоїть біля стайні.

- Я думав, - сказав він, - що якщо ти

раптом

сьогодні не зайнята, то могла б навчити мене триматися у сідлі. Я не сподіваюся, що вийде навчитися за раз, особливо якщо ти посадиш мене на монстра на кшталт цього Бутиль... хоч би як його там звали.

- Бетельгейзе, - сказала Хейзел, ховаючи посмішку, і підійшла до нього. – Кажуть, це одна з найяскравіших зірок на нічному небі, помітна неозброєним оком.

– І неможливо висока, як і цей кінь.

Хейзел тим часом зайшла до стайні і повернулася, вивівши високого чорного скакуна зі стійла. Вони обидва підійшли до Джека, який, зважаючи на вигляд, встиг пошкодувати про своє рішення зайнятися верховою їздою.

Якби Бетельгейзе вмів посміхатися, він би саме це й зробив, дивлячись на Джека зверху, з безперечним викликом у погляді. Джек підняв руку, ніби хотів погладити коня, але передумав і вдав, що спочатку збирався лише зачесати власне волосся.

- Отже, - заговорила Хейзел, - треба, щоб кінь захотів познайомитися з тобою.

- У мене таке почуття, що ми вже познайомилися, причому дуже близько, - сказав Джек.

- Жодних різких рухів. Рухайся дуже повільно. Простягни руку - так, дуже добре, саме так, а тепер обійди навколо, не відриваючи руки від нього. Йому треба знати де ти.

Джек послухався, хоч і почував себе безглуздо, обминаючи коня під поглядом Хейзел.

- А тепер постав ліву ногу в стремено. Завжди сідай у сідло з лівого боку.

– Чому?

- Насправді я точно не знаю. Просто мене так учили. Гадаю, це якось пов'язано з аристократичністю, але гадки не маю як.

- Ну, я далекий від того, щоб виявляти неповагу до всього, що пов'язане з аристократичністю, - заявив Джек, ловлячи погляд Хейзел. І з несподіваною спритністю злетів на спину Бетельгейзе.

– Ага! - вигукнув він. - Я це зробив!

Бетельгейзе нахилився пожувати трави, що жовтіє, і Джек з жахом стиснув поводи.

- Тепер працюй стегнами, - сказала Хейзел.

Джек вигнув брову.

- Стисни ними боки. І спину тримай прямо. І постарайся не боятися. Коні це відчують.

— Ясно. Зрозуміло. Без страху.

- Ти ночами викопуєш мерців із могил і боїшся коней? - Запитала Хейзел.

- Бачиш, у чому справа, - відповів Джек, коли Бетельгейзе почав забирати кудись ліворуч. - Мерці тебе не вкусять. І взагалі, *нічого*

тобі не зможуть зробити. Боятися треба живих.

- Так, гадаю, ти маєш рацію, - погодилася Хейзел.

Потім вилізла на міс Розалінду, і, після деяких зусиль, їм вдалося змусити своїх коней піти пліч-о-пліч довгою під'їзною алеєю Хоторндена.

- Думаю, це більше, на що сьогодні можна розраховувати, - сказала Хейзел, коли вони повернулися до стайні. — Але якщо хочеш, то можеш знову прийти завтра. Мені піде на користь зробити перерву у навчанні, прогулятись на свіжому повітрі.

- Ага, - погодився Джек. - Звучить непогано.

Вдруге вирушивши кататися, вони доїхали до меж маєтку, де починалася ферма іншого власника і на зелених схилах пагорбів мирно паслися вівці. Після цього Хейзел показала Джеку вузьку стежку через ліс, що веде вздовж струмка назад до Хоторндена.

- Ти віриш у привидів? - спитала Хейзел, коли вони минули величні кипариси, що ростуть біля задніх воріт Хоторндена.

Вона завжди думала, що це дурне питання, з тих, що пошепки задають один одному діти, але провівши останні тижні за вивченням людського тіла, почала більше цікавитися смертю і тим, що трапляється за її порогом.

- А чому ти питаєш? - Запитав Джек. І пошматував холку

Бетельгейзе. Він зрозумів, що, варто впізнати коня ближче, і він уже не здається таким страшним.

– Я ніколи їх сама не бачила, але вважаю, що має бути щось більше, ніж електричні імпульси, які керують нашим тілом. Душа, що продовжує жити.

Обличчя Джека застигло. Смерть завжди була в Старому місті, але останнім часом вулиці поринули в моторошну тишу, щільну, як віск свічки. Ніхто про це не говорив, але Джек знав: люди продовжують зникати. І не тільки воскрешачі – зникла дівчина з рибної лавки, яка завжди підморгувала Джеку, коли той йшов повз ринок, а чоловік, який тепер стоїть за прилавком, у відповідь на розпитування Джека просто знизав плечима. Ось уже кілька місяців ніхто не бачив Розі, повію, яка іноді приходила викурити сигару з акторами Ле Гранд Леона. Як тільки пройшла чутка про повернення римської лихоманки, перестали виникати питання, чому на вузьких, переповнених вуличках Старого міста трохи поменшало людей.

- Не знаю, - відповів Джек. – Схоже, я таки вірю в привидів. Але маю сумнів, що вони є на цвинтарях.

– Чому? Бо це освячена земля?

- Ні, - заперечив Джек, по дорозі зриваючи лист з дерева і скочуючи його в пальцях. – Просто я сумніваюся, що їм подобається нагадування про смерть. Думаю, щойно вони розлучаються з тілом, то відразу ж хочуть опинитися від нього подалі. Я побачив чимало трупів і можу точно сказати, що триматися там нема за що. Ми стаємо просто мішками тухлого м'яса, причому протухаємо дуже швидко. А привиди можуть вирушити будь-куди, адже так? Їм нема чого чіплятися за свої тіла, з'їдені хробаками.

- Досить похмурий погляд на речі, - зауважила Хейзел. – Але, гадаю, не позбавлений своєї поетичності.

Вони мовчки дісталися тієї частини лісу, де повноводний струмок перетворювався на маленький струмок, а потім і зовсім зникав.

- Струмок тут не закінчується, - сказала Хейзел. - Зовсім ні. Він тече під землею, мабуть, чи просто стає надто вузьким, щоб зватись струмком. Але за тими деревами – он, бачиш, поряд із тим яром – він знову з'являється.

- Але хіба тоді це той самий струмок? Або просто

два

струмки, що течуть поруч один з одним? - Запитав Джек.

— Це... — почала Хейзел.

Вона збиралася заявити, що це,
само собою

, Той самий струмок - і як можна бути настільки дурним, щоб стверджувати, ніби це не так? — але зрозуміла, що вона не має жодних доказів власної правоти.

— Іноді щось кінчається, — сказав Джек. — Гей, глянь туди.

Він вказав на маленький кущик квітів із крихітними зеленими пелюстками, такими світлими, що вони відливали перламутром. У кожної квітки була біла серцевина.

Хейзел вони були незнайомі. Нехай вона і гуляла цією стежкою сотні разів, але зелені квіточки росли так близько до землі, що повністю ховалися в траві.

— Що це за квіти?

— Я не знаю їхньої справжньої назви, але моя мати звала їх бородавниками [12]. Вона зазвичай заварювала їхнє коріння. Казала, що вони надають сили. - Джек не згадував про відвари матері багато років, але варто було заговорити про них, і тут же згадався запах - виразний, гіркувато-трав'яний. — Якщо так подумати, мабуть, усе, що ми могли собі дозволити, — це запарювати траву замість чаю.

Поки Джек був занурений у спогади, Хейзел зістрибнула з коня і викопала кілька квітучих кущиків, намагаючись не пошкодити молочно-біле коріння.

— Народні рецепти іноді набагато ефективніші, ніж кровопускання, до якого постійно вдаються у лікарнях, — сказала вона. - Мабуть, твоїй матері хтось розповів про цю квітку.

- Може і так.

Джек більше нічого не розповідав про матір чи про те, звідки він, а Хейзел не стала питати. За це Джек був їй вдячний. Він не хотів, щоб Хейзел дивилася на нього з жалем, чого, треба віддати їй належне, досі не траплялося. Хейзел була однією з тих небагатьох відомих Джеку заможних людей, які не поводитися з ним так, ніби робили велику ласку, спускаючись до розмови.

Коли вони повернулися до стайнях, Джек затримався, вичісуючи коней, незважаючи на те, що конюх завжди чистив їх наприкінці

дня. Бетельгейзе схвально тряс гривною. У результаті ці двоє таки потоваришували.

- Ти його так назвала? - спитав Джек, поплескуючи коня по шиї. - Бетельгейзе. Незвичайне зіркове ім'я.

- Це мій брат Джордж. Йому подобалися зірки. Коли я була маленькою, він допомагав мені вилізти з вікна дитячого на дах і показував сузір'я. Він не був схожий на мене. Я запам'ятовую факти та цифри. Вивчила всі кістки в людському скелеті, всі кислоти, які розчиняють тіло. А він любив історію. Він був... добрим.

- Мені шкода, що ти його втратила, - сказав Джек.

- Дякую.

Більше нічого розумного Джеку на думку не спало - словниковий запас був вичерпаний, і він боявся сказати дурість, щоб не принизити себе.

- Побачимося в неділю вночі, - заявив він голосно й надто раптово. -

Якщо ти все ще збираєшся копати, я маю на увазі.

- Збираюся, - підтвердила Хейзел.

Прибувши до Хоторндену в неділю, Джек побачив, що осідланий лише один кінь, міс Розалінда, і візок уже пристебнутий до його сідла.

- Я вирішила, що, поки ти вчишся, краще їздити на одному коні, - пояснила Хейзел, засовуючи ногу в стремено і підіймаючись у сідло. — Дорога не така рівна, як алея у маєтку.

- Досить зарозумілі слова для дівчинки, за яку я минулого разу зробив майже всю важку роботу, - сказав він, жбурляючи інструменти в візок. Потім простяг руку, щоб поплескати міс Розалінду по крупу, але вчасно одумався.

— Хтось у нашій парі має бути мозком операції, а хтось — м'язами, — голила Хейзел.

— А я гадав, що відповідаю за красу, — зітхнув Джек.

- Ні, - заперечила Хейзел, поплескавши свою кобилу по шиї. - Ця роль за міс Розаліндою.

Поїздка до цвинтаря за відчуттями зайняла лише малу частину витраченого минулого разу часу. Хейзел здалося, що вони скакали лише кілька секунд, перш ніж дерева розступилися, відкривши шпиль церкви Святий Двінвен. Руки Джека весь час лежали на талії Хейзел, даруючи тепло та спокій. Здавалося, вигин її спини просто створений для того, щоб притискатися до його грудей, і вона відчула легкий жаль,

коли зрозуміла, що настав час поспішати і вирушати на цвинтар з лопатами наперевагу.

- Він помер від лихоманки? - спитала Хейзел, коли вони копали вже досить довго, щоб на лобі у неї виступив піт.

Джек промимрив щось підтверджуюче, не перестаючи копати. Він сам бачив, як закопували труну, помічену зловісною, у потіках червоної фарби, буквою

P

, яку лікарні почали використовувати з того часу, як число смертей від римської лихоманки почало зростати.

- Це чоловік, як і минулого разу, - прошепотів Джек, після того, як закинув повну лопату землі на купу нагорі і зупинився витерти піт, що заливає очі. - Ні сім'ї, ні похорону. Сосновий скриньку від безкоштовної лікарні.

- Це жахливо, - сказала Хейзел.

Джек здивовано підняв голову.

- Так, - підтвердив він. - Думаю, так і є.

Це справді було жахливо. А він навіть не подумав про це. Його душа настільки заціпеніла від жахливої смертності в Единбурзі, що першою реакцією стало полегшення: соснові ящики було простіше зламати. Знову стоячи в могилі, так близько до Хейзел, Джек відчував магнетичне тяжіння її шкіри, відчував солонуватий запах її поту. Йому хотілося поцілувати її, але перш ніж він вигадав як, пролунав скрегіт заліза по дереву.

Як Джек і запам'ятав, там виявилася соснова скринька з верхівкою літери

P

, що виглядає з-під засипаної кришки землі.

- Через римську лихоманку, - тихо пояснив він.

«Ось він, момент

, - майнула в голові думка. -

Поцілунок її зараз».

Але натомість він викинув лопату на траву і потім виліз сам.

Цього разу Хейзел знала, що робити, коли Джек спустив мотузку. Вона діяла швидко, обв'язуючи її навколо ніг покійника і допомагаючи

Джеку витягнути тіло з дірки в кришці навпомацки, щоб не бачити перед собою обличчя зі слідами розкладання.

Коли тіло було повністю поза могилою, Джек подав руку Хейзел. Та взялася за неї, відчуваючи, що на долонях від їхніх нічних вправ з'явилися мозолі, що набрякли бульбашками.

- А твоя мама ніколи не говорила, чи допомагає цей бородавник від мозолів? - спитала вона, розминаючи долоні, поки вони сиділи пліч-о-пліч на темній траві.

- Боюсь що ні.

Хейзел зробила в пам'яті зарубку все одно спробувати.

Вони посиділи ще кілька хвилин, відновлюючи подих. Джек гадав, чи варто йому набратися хоробрості і спробувати її поцілувати, але потім сказав:

- Думаю, час нам роздягнути бідолаху.

Стоячи в могилі, Хейзел не помітила в особі небіжчика нічого особливого, але тепер, коли вони були нагорі, не змогла відвести погляду. Щось у ньому було дивне, якась порожнеча, через що шкіра нагадувала мастику. Місячного світла не вистачало, щоб Хейзел змогла розглянути риси обличчя покійника ретельніше.

- А ти взяв із собою кремій та свічку? - Запитала Хейзел.

Вночі затанцював маленький вогник, що осяяв їхні обличчя теплим помаранчевим сяйвом, і на мить Хейзел забула, де вона, що ніч холодна, а довкола цвинтар. Світло свічки зробило обличчя Джека загадковим і прекрасним, а його контури настільки чіткими, що Хейзел відчула нагальну потребу обвести їх, викарбувати цей профіль на монетах.

А потім погляд дівчини впав на тіло і кров застигла в її жилах.

Замість очей у небіжчика були порожні очниці, що чорніли на обличчі гротескними провалами, з личинками, що копошилися в них. Але, що ще страшніше, повіки були пришиті. Тонкою чорною ниткою, яка акуратним хрестом поєднувала верхню повіку з бровою, а нижню - з щокою. Це робило покійника схожим на кошмарну маріонетку. Нічого хорошого не випало на долю цієї людини, і що б з нею не трапилося, її змусили на це дивитися.

Джек перехрестився.

- Що це? - прошепотів він.

- Я не знаю, - відповіла Хейзел, - але це не римська лихоманка.
З ураженого заціпеніння їх вивів якийсь галас. Шурхіт листя. А потім і рух у тіні дерев. Людина.

– Вниз! - шикнув Джек на Хейзел і зіштовхнув у могилу, яку вони розкопали. Він зістрибнув услід і опустив голову, щоб їх не було видно зовні. Обидва завмерли пліч-о-пліч у вузькій ямі.

На лобі Хейзел виступили бісеринки поту. Права щока була вимазана в багнюці.

- Там хтось є? – прошепотіла вона.

- Я не знаю.

Вони почекали, затамувавши подих. Навколо тиша. А потім заскрипів дерн під чоботами. Кроки. Хтось ходив кладовищем. Хейзел і Джек, підвівши голови, подивилися один на одного, і їхні обличчя виявилися так близькими, що Джек розгледів краплю поту над бровою Хейзел.

- Скоріше за все, це просто доглядач, - прошепотів Джек. - Звичайний нічний обхід.

Але хоч він і говорив упевнено, серце його впало. Доглядачі зазвичай не працюють після опівночі.

– А може, священик вийшов прогулятись?

Джек не знав. Він жестом показав, що треба сісти, щоб їхні голови не було видно, хто б – чи що – не було там, зовні.

Яма в землі була саме такого розміру, щоб вони обоє могли сидіти пліч-о-пліч, нехай навіть їхні коліна впиралися в земляні стіни могили. Черв'як виповз із стіни прямо біля Джека, і той інстинктивно відсахнувся, посунувшись ближче до Хейзел. Вона обняла коліна, намагаючись дихати якомога тихіше.

Кроки - а тепер це точно були кроки - рухалися в їхній бік, підбираючись до укриття Джека та Хейзел.

Очі Хейзел розширились.

– Тіло!

Вони лишили його лежати на траві без одягу. Якщо той, хто там, зовні, побачить його.

- Забудь, - шепнув Джек. – Там все одно надто темно, щоб роздивитися його.

Але Джек не став додавати, що якщо той, хто зовні, підійде досить близько, щоб побачити тіло, він легко зможе зазирнути в розриту

могили і виявити їх двох, що трясуться від нічної прохолоди. Тепер кроки були неймовірно близько: скрип чобіт по вологій траві звучав так чітко, ніби їхній власник був у парі рядів звідси, але ні Джек, ні Хейзел не ризикнули перевірити. І це були не одні чоботи; Хейзел прислухалася, а потім показала Джеку три пальці. Між могилами ходили пліч-о-пліч щонайменше троє людей.

Люди зупинилися. Джек і Хейзел знову глянули один на одного. У них не лишилося шляхів відступу. Вони могли б втекти, але на те, щоб вибратися з ями, потрібен час, за який їх могли б оточити, до того ж супротивників могло бути більше.

- Все гаразд, - прошепотів Джек. – Що б не було, все буде гаразд. Він, не роздумуючи, підняв руку і обійняв Хейзел. Вона глянула на нього, посміхнувшись.

Хейзел подерлася і почула, як її подошва човгала по дереву. Вони прокопали землю аж до труни. Але зараз із цим нічого не можна було вдіяти. Вони могли лише сидіти і чекати, сподіваючись, що люди нагорі не підійдуть настільки близько, щоб побачити яму в землі з парою вражених хлопців.

Хейзел притулилася пліч-о-пліч Джека, частково рятуючись від вогкої вогкості, що виходить від земляних стін, але в основному через те, що його тепло - його заспокійлива присутність - дозволяло менше тремтіти від страху. Це допомагало їй триматися. Вони були тут разом. І що б – або хто б – не чекав на них зовні, нікому з них не доведеться зіткнутися з цим поодинці.

Судячи з відчуттів, вони цілу вічність просиділи без руху, прислухаючись до кроків, що віддаляються, то наближаються. У Хейзел хворіли всі м'язи, але ворухитися вона не наважувалася. Нарешті, звуки кроків повністю стихли.

Тепер тишу порушували лише трелі якогось нічного птаха та свист вітру серед надгробків. Незважаючи на це, Джек і Хейзел не рухалися, притулившись один до одного в сирій ямі на кришці труни.

Тонкий серп місяця з'явився в небі, гострий як скальпель, і в його світлі Хейзел вивчала обличчя Джека: ластовиння, що всипало носа, дивні, як у шуліки, очі, тонку лінію губ і вії довше і темніше, ніж у неї, що загиналися майже до постійно насуплених брів.

Джек, відчувши її погляд, обернувся.

- Цікаво, якщо...

Хейзел потяглася вперед і поцілувала його. Вона не відчувала цього моменту, навіть не уявляла, як все буде, але варто було йому, повернувшись, опинитися в парі дюймів від неї, її потягло до нього як магнітом. Непереборне потяг, і її холодні губи шукають його теплі. Джек приголомшено розплющив очі, але потім, проковтнувши решту фрази, відповів на поцілунок, пристрасно і нетерпляче. Обійнявши Хейзел, Джек цілував її так, наче вона була єдиним джерелом повітря. Його руки закопувалися в її волосся, ковзали по шії, гладили вилиці. Кінцями пальців він обвів оксамитові мочки її ідеальних вушок. Жоден із них навіть не уявляв, що все буде так, як і має бути – природно. Немов тільки знайшовши губи один одного, вони здобули себе, немов самою долею цей момент був подарований їм, наляканим і замерзлим наполовину розкопаній могилі, щоб вони зблизилися.

Коли Хейзел відірвалася від Джека, її обличчя палало.

— Перепрошую, — сказала вона.

- Не треба, - перебив Джек. Хейзел тісно притулилася до Джека, почувуючи себе напрочуд затишно. Джек обвів її рукою, і вони підняли обличчя до місяця, слухаючи звуки ночі.

Вони прокинулися й виявили, що над їхніми головами небо посіріло, а зверху на них дивиться священик. Джек скочив на ноги і вистрибнув з ями, яка при світлі дня виявилася ще меншою. Підсохла земля обсипалася з її стін, поки вони спали. Джек простягнув руку Хейзел, допомагаючи їй вибратися на траву.

— Доброго ранку, святий отче! - Життєрадісно проголосив Джек. — Чудова погода. Дещо туманно, але, як на мене, це не привід для скарг.
- Я все можу пояснити, - втрутилася Хейзел.

Очі священика виричилися від жаху. Він глянув на понівечений труп, що лежить на землі без одягу, а потім на Хейзел і Джека, знову на тіло і знову на них.

- Иди, нечистий дух! - Заверещав він. - Иди, умертві, зі світу живих! - Він насилу схилив свої старечі коліна і зачерпнув жменю землі. А потім шпурнув її в Хейзел та Джека. - Геть! Геть! Це освітлена земля! Сховайся!

Хейзел підняла руки, прикриваючи очі.

– Сер... святий отче, все це величезне непорозуміння...

Але Джек перебив її:

– Так! Ми повстали з мертвих! І ми, - тут він смикнув Хейзел за руку, - сховаємося зараз.

Аааааа!

- Він підняв руки до неба. – Твоя святість
обпалює нас вогнем

!

А потім зашипів змією.

І не став чекати на реакцію священика, обидва розвернулися і кинулися до лісу. На щастя, міс Розалінда все ще чекала на них, вередуючи та вимагаючи їжі, але все-таки задоволена, що господиня повернулася, і була готова відвезти їх назад до Хоторндену.

Невідомий, точніше, троє невідомих вешталися цвинтарем минулої ночі, хтось викрадав воскресників, і щось жахливе сталося з очима того покійника, але Хейзел не могла думати про це зараз. Думки вирували в голові і розчинялися у втомі, наче вершки в слабкому чаї. Зараз її сил вистачало лише на те, щоб тримати спину і не заснути прямо на міс Розалінде, поки Джек Каррер тримається за неї, і не помріяти про ліжко з нагрітими грілками простирадлами, про щойно спечене куховаркою рибне пиріг і про те, як губи Джека стосувалися її власних.

Вона поцілувала Джека Каррера в могилі, і він поцілував її у відповідь, і, незважаючи на те, що їм довелося пережити минулої ночі, саме в цей момент її серце стукало найсильніше.

Коли Хейзел дісталася до головної будівлі замку Хоторнден, якомога тихіше відчинивши скрипучі двері, одразу побачила Чарльза, що спав на обтягнутому оксамитом дивані в холі, біля дверей до бібліотеки. Йона притулилася поруч, опустивши голову йому на плече. Хейзел повільно зачинила двері і зняла чоботи, щоб прослизнути в спальню, не турбуючи їх.

24

Не отримавши нового тіла для вивчення, Хейзел весь свій час та увагу присвятила замальовці та вивченню органів того тіла, яке вони з

Джеком успішно
видобули

. Вона взяла зразки з кожного фурункула і занурила їх у різні речовини: спирт, трав'яні відвари, сіль і навіть – по наїті – в порошок з кореня бородавочника.

Але одного тіла було недостатньо, якщо вона хотіла скласти Королівський лікарський іспит. Хейзел замовила екземпляри найновіших книг з фізіології з Парижа, Філадельфії та Риму і тепер проводила за їх вивченням весь вільний час. Вона читала та перечитувала те видання

«Трактату доктора Бічема»

, Що дав їй Бічем, поки сторінки не засолі від її пальців. Вона запам'ятовувала записи на полях, переважно короткі, незначні коментарі. (

Мала венозна система,

написане поруч із зображенням жовчного міхура;

Ртутний еліксир?

– на сторінці про лікування застуди.)

Але все ж таки Хейзел помічала, що їй все важче і важче зосередитися. Здавалося, варто моргнути, і перед очима спливає спогад про жахливо порожні очниці і прошитий чорною ниткою пергаментно-тонкі віки. Щоб відігнати кошмари, в досвітній час Хейзел читала. Коли вона переставала думати про знівечений труп, у голові починали тіснитися думки про губи Джека і про те, як тремтіло її серце, коли вони притискалися до її власних. І жодне, ні інше ніяк не допомагало їй готуватися до іспиту. Вона не могла дозволити собі думати про це, принаймні не зараз.

Тому Хейзел навіть на прогулянку ходила з книгою і читала в ліжку допізна, доки не прогорали свічки у канделябрі. Неодноразово доводилося Йоні під час сніданку замінювати книгу в руці Хейзел на шматочок тосту, щоб та хоч щось їла. І та сама Йона наполягла на тому, щоб Хейзел вирушила на прогулянку до Сади Принцес-стріт у, ймовірно, останній більш менш погожий день цього року, коли знесилене сонце дарувало останні краплі тепла з похмурого сірого неба.

- Давайте ж, міс, - сказала вона, дістаючи черевики Хейзел. - Ви не можете просидіти під замком усю зиму. Можете взяти свої книжки із собою на прогулянку! Ну, хіба вийде не здорово?

- Йоно, мої книги важкі. Вони важать тонну. Навряд чи я зможу дотягнути їх до якогось приємного містечка на траві – думаю, навіть коні не відвезуть мене з усіма моїми книгами.

- Що ж, - задумливо промовила Йона, - напевно, вам краще взяти з собою на прогулянку тільки

одну

книгу. Зрештою, ви проведете там лише півдня.

Хейзел мало не подавилася чаєм.

– Одну книгу?

Одну

книгу? Ти зараз кажеш якись дурниці. Що, коли я її дочитаю? Чи вона здасться мені нестерпно нудною, що тоді? Що, на твою думку, мені читати, якщо я закінчу принесену з собою книгу або вирішу, що її читати неможливо? Або якщо їй просто не вдасться захопити мене? Хтось може облити її чаєм. Ось. Подумай про це. Якщо хтось обіллє чаєм мою

єдину

книгу, я залишусь

ні з чим

. Право слово, Йоно, хоч іноді думай головою.

- Тоді дві книги, міс.

Хейзел зітхнула, але все ж таки погодилася і вирушила до міста, поклавши в екіпаж три книги і розуміючи, що Чарльз з Йоною будуть раді отримати замок практично у власне розпорядження, навіть на кілька годин.

Навіть незважаючи на привид римської лихоманки, що навис над Единбургом, у Садах Принцес-стріт було повно відпочиваючих і прогулюючих жінок, які бадьоро дефілюють парами по алеях під прикриттям парасольок від сонця, – всі люди раділи дню, який до весни напевно мав стати останнім сонячним, нехай навіть сонце ледве пробивалося крізь хмари та пелену диму. Як вони могли бути такими

задоволеними? Як багатим вдавалося так легко ігнорувати сум'яття та паніку, що заповнили місто?

Однак, подумала Хейзел, вона й сама приїхала сюди насолодитися несподівано погожим днем і позайматися на свіжому повітрі.

«Здай іспит, а потім переживатимеш про все інше

– веліла вона собі. -

Просто здай іспит».

Хейзел знайшла затишне містечко на траві під розлогим в'язом і розклала перед собою привезені книги:

«Трактат доктора Бічема»

, ще одну книгу з анатомії та роман під назвою

«Почуття та чутливість»

невідомого автора, про якого йшлося лише, що це «деяка

Леді» [13]. Їй сподобалася автор, ким би вона не була, тому роман був узятий із собою як нагорода, якщо Хейзел вдасться повторити весь матеріал по легеневій системі.

Вона розташувалася на траві та потягла до себе

«Трактат доктора Бічема»

щоб освіжити в пам'яті назви легеневих артерій, але не встигла навіть відкрити книгу на потрібній сторінці, як на неї впала тінь, і Хейзел, піднявши погляд, побачила Гіацинт Кальдуотер, що стоїть над нею і погладжує величезний живіт, який безумовно повідомляв про вагітність.

Хейзел насилу проковтнула жовч, що підступила до горла.

- О, Хейзел,

дорога

! – пробурмотіла місіс Кальдуотер. - Суспільство просто гуде після твоїх заручин! Ти поїхала, навіть не потанцювавши! Ти здорова? І що важливіше, ви вже призначили дату? Тому що я просто зобов'язана звільнити свій розклад, я просто зобов'язана. Немає сумніву, що твоє весілля стане головною подією сезону. Вважаю, що на ній будуть і представники лондонського товариства?

Хейзел зітхнувши закрила книгу.

- Місіс Кальдуотер. Як завжди, рада вас бачити.

– А тепер ти просто

зобов'язана

розповісти мені, що подумала, коли Бернард зробив пропозицію. Зізнаюся, я вважала, що він ще пару сезонів зачекає, ви ще двоє так

молоді

. До того ж тебе цього сезону майже не було видно. - Місіс Кальдуотер нахилилася вперед, змовницьки піднявши брову, ніби збиралася поділитися з Хейзел секретом, ось тільки голос її так само розносився по окрузі докучливим деренчанням латунного дзвіночка. - Половина Шарлотт-сквер переконана, що тобі вдалося спокусити польського графа, тому Бернарду і довелося зробити свій хід, поки ще є шанс. А ще до мене дійшли чутки, що твоєї матері набридла нерішучість Бернарда і вона вирушила до Лондона пошукати тобі партію серед англійців і змусити Бернарда ревнувати! Інакше з чого б їй їхати так рано? Напевно, вона задоволена, що твій шлюб з Бернардом Алмонтом – справа вирішена. Тепер, коли ти заручена, вона збирається повернутись додому?

- Моя матінка в Баті, з Персі. На відпочинку. Виправляє його тендітне здоров'я. І ховає від лихоманки.

Надмірно нарум'яне обличчя місіс Кальдуотер перетворилося на маску співчуття.

- О так звісно. Ох, бідолаха. Твоєї нещасної матері через стільки довелося пройти! Втратила первістка, і твій батько майже не буває вдома. Це, напевно, так важко для неї, правда?

- Так, - відповіла Хейзел, якій розмова з кожною секундою подобалася дедалі менше. - Гадаю, так і є.

З приголомшливою недбалістю проігнорували всі ввічливі спроби дівчини повернутися до читання, Гіацинт Кальдуотер повернулася, демонструючи свою талію, що округлялася, і підтримуючи живіт низу. Місіс Кальдуотер було, мабуть, уже не менше сорока. А судячи з дрібних зморшок у куточках очей, і всі п'ятдесят, припустила Хейзел. І все-таки сумніватися не доводилося: жінка носила дитину.

Простеживши за поглядом Хейзел, місіс Кальдуотер розквітла.

– Можеш у це повірити? Справжнє диво. Ми з чоловіком, полковником, намагалися завести дитину з самого весілля, цілу вічність, ха-ха-ха, і тут нарешті –

пуф

!

- Пуф, - повторила Хейзел.

— А допоміг у цьому огляд доктора Бічема. Розповів мені про правильне харчування, змусив жувати якісь жахливі суміші, але результат бачиш сама. Ця людина геній.

Жахливо

дорогий, само собою, але вартий кожного фартингу. Не уявляю, як виживають у цій країні ті, кому не по кишені добрі лікарі.

- Вирушають до лікарень при богадільнях, - відповіла Хейзел. — Де більшість із них і вмирає.

Місіс Кальдуотер засміялася, наче Хейзел вдало пожартувала.

- Точно, богадільні! - Вона знову погладила свій живіт. — Що ж, нам двом треба як слід харчуватися. Будь ласка, передай своїй матінці

самі

теплі побажання і не соромся заскакувати на чай у Бартон-хаус у будь-який час. Подивися тільки, як ти схудла! Це просто обурливо. Жах! Я сама візьмуся тебе відгодувати, якщо доведеться.

— До побачення, місіс Кальдуотер, ще раз вітаю вас з вашою радістю, — сказала Хейзел і одразу ж, поки жінка не встигла поставити чергове безцеремонне запитання, розкрила книгу і уткнулася в неї.

Лікар Бічем був генієм, це не підлягало сумніву. Хоча Хейзел і не могла беззастережно схвалювати того, хто сприяв появі нових Кальдуотерів у світі.

Хейзел гортала книгу Бічема, коли з неї щось випало — маленький листок пергаменту, такий тонкий, що вона досі не помічала його між сторінками. Вона дбайливо розгорнула пожовклий, обшарпаний по краях листок. Здавалося, що йому багато років, набагато більше, ніж книжці, де він зберігався.

Це був зроблений пером та тушшю малюнок людської руки з відокремленими від неї пальцями. Стрілки на ньому були позначені всі вени, що зв'язують пальці з долонею. На думку Хейзел, це було схоже на записи під час підготовки до серйозної хірургічної операції.

Пергамент був тонким, як крило метелика, а чорнило майже вицвіло. Чи може виявитися, що це запис того самого, першого доктора Бічема? Збережена його онуком, який поклав її в стопку

інших, а потім випадково засунув у першу книгу, що потрапила під руку? Почерк був незграбним, з сильним нахилом, але дуже чітким, з рівними, акуратними літерами. Чи хотів Бічем, щоб вона знайшла цей листок? Записку одного з найвидатніших учених у сучасній шотландській історії, подаровану як знак віри в її сили, як джерело натхнення?

Як би Хейзел хотілося зустрітися з найпершим доктором Бічем, людиною, яка все життя присвятила вивченню людського тіла! Малюнок на пергаменті належав перу людини, відданої своїй справі, як чернець, того, хто з такою старанністю та самовіддачею вивчав суглоби, м'язи та вени, що легко міг створити подібне ідеальне зображення. Хейзел перевела погляд із малюнка на свою власну руку та назад. Від побаченого хотілося плакати.

Її роботу перервала чергова тінь, що падає на книгу від когось, що стоїть над нею. Цей хтось ввічливо покашляв, привертаючи її увагу, і на одну жажливу секунду Хейзел подумала, що це повернулася Гіацинт Кальдуотер, готова катувати її черговою порцією недоречно особистих і неприємних питань. Хейзел відклала книгу, готуючись ввічливо ретируватися, але виявила собі свого нареченого, Бернарда Алмонта. Він знову чемно кашлянув.

– Перепрошую за те, що завадив твоєму читанню. Вчишся, я гадаю? Хейзел кивнула.

Сьогодні кузен був у простому синьому пальті та сірих штанах. Образ, принаймні для Бернарда, дуже стриманий і дорослий.

- Чи можу я сісти? – спитав Бернард.

Хейзел знову кивнула.

Бернард розстелив хустку і вмовився на траві біля неї.

- Я збирався приїхати в Хоторнден або принаймні надіслати листа, але зрозумів, що мені нелегко набратися, е-ем, сміливості, я вважаю. Мені щиро шкода, що я так повівся на балу і що обрушився на тебе з цими заручинами. І що так вчинив у коридорі для слуг. Зізнаюся, що випив більше шампанського, ніж треба, але це мене не вибачає. - Він прокашлявся. - Я повівся негідно джентльмена. Пропозиція не робиться напоказ, і тому, якби ти вирішила мені відмовити, кузина, я був би надзвичайно засмучений, але визнав би твоє право так вчинити.

Шар сорому, незручності і полегшення, що роздмухується, - від усього, що сталося з Бернардом, - лопнув у грудях Хейзел.

- Дякую, Бернарде, - сказала вона.

Бернард вдихнув, зрадівши.

– То значить... ти станеш? Станеш моєю дружиною, я маю на увазі? Будь ласка, скажи так! Я знаю, що поведився жахливо, але нікого іншого я не можу виносити поруч із собою так, як тебе.

На неї наринули спогади про Джека, про його тепло, про те, як від його поцілунків тремтіло серце і паморочилося в голові. Вона знову опинилася з ним у тій ямі, де їхні серця стукали в унісон. Як наяву вона відчула короткі волоски на його потилиці, там, де стулялися її руки, відчула терпкий запах його поту, бузини і м'яти, солодкий земний аромат, від якого їй хотілося заплющити очі і все життя провести в одному сидлі з Джеком, що притулився до неї. спині.

Хейзел відклала книгу і подивилася у повне очікування та надії обличчя Бернарда. Він поставив їй запитання, відповідь на яке була їй відома, причому все життя. Вона мала лише один шлях, якщо вона хотіла вижити.

- Так, Бернарде, - м'яко відповіла вона. – Я стану твоєю дружиною.

– О, чудово! - Він потягнувся за поцілунком, і Хейзел нахилилася йому назустріч. Очі її залишалися відкритими, і вона бачила, як тремтять від задоволення його вії. Він відірвався від неї, волого прицмокнувши. – Ми дочекаємося повернення твоєї матері до міста і почнемо серйозно готуватися, але моя родина напевно захоче влаштувати пишну урочистість.

Хейзел не знала, що відповісти. Вона лише кивнула і вказала на свою книгу.

- О, так, звичайно, - схаменувся Бернард. - Я ж обіцяв не заважати тобі читати.

Він підвівся і струсив бруд із хустки, на якій сидів. Нахмурився побачивши маленьку плямку, потім склав хустку і опустив у кишеню. І вже зовсім було зібравшись іти, раптом зупинився і підняв палець.

– А був?.. Перепрошую за те, що питаю про таке, сам не розумію навіщо, але... у тебе був інший кавалер? Я розумію, як це безглуздо звучить, але чутки... ну, знаєш, як все це буває.

- Ні, - відрізала Хейзел. – І ніколи не було жодного російського графа чи баварського герцога, і нікого іншого з тих, кого в Новому місті вигадали, щоб хоч якось розважитись за відсутності театру.

Бернард усміхнувся і з поклоном вийшов. Хейзел читала при світлі західного сонця до тих пір, поки не стало занадто темно, щоб розрізняти слова на сторінці, і гадала, в якій частині міста блукає зараз Джек Каррер і чому їй так легко далася ця брехня двоюрідному братові.

З «Спостережень Семюеля Брасса, біографа» (Том 1, 1793):

Молю, розкажіть, що трапилося з доктором Вільямом Бічемом, баронет? Звичайно, його ніколи не можна було назвати особливо світською людиною, але, здається, останнім часом він зовсім припинив з'являтися у суспільстві. Минулого тижня я побував на щорічному обіді графа Туксбері в Хемпширі, і графиня згадала, ніби чула, що лікар пошкодився розумом після смерті дружини.

— А хто візьметься лікувати лікаря, що збожеволів! - Сказала вона мені, перш ніж вирушити обговорювати новинки садівництва з маркізом де Фонтен.

Графиня, як завжди, поблажлива. Менш делікатні люди подекують, що безумство лікаря викликане його пристрастю до алхімії та пошуків філософського каменю. І нехай лікар ніколи не був частим гостем у світських вітальні, але раніше він був постійною фігурою в лондонському суспільстві. Минулого літа він провів на острові Скай, а потім просто не повернувся до Лондона. Леді Сорделл натякнула, що лікар, ймовірно, втратив благовоління королівської сім'ї та його повернення до Шотландії – насправді посилення за наказом королеви Шарлотти. На жаль, я цьому не вірю. Відвідавши кілька вечорів, де доктор Бічем похмуро стояв у кутку, я можу особисто засвідчити, що Бічем ніколи не приносила задоволення компанія будь-кого, за винятком його дружини, книг і ручної черепахи. І в мене немає жодних сумнівів, що відхід з лондонських підмостків був його власним рішенням, яке стало наслідком його похмурого і нелюдимого характеру.

Почувши стукіт у парадні двері Ле Гранд Леона, Джек вирішив, що це кредитори прийшли накласти лапу на будинок. Коли театр закрили, містер Ентоні віддав Джеку ключі і звелів доглядати будівлю, поки вони не відкриються наступного сезону. З злодіями Джек би впорався. А ось банкіри були реальною загрозою.

Блискавкою його прошила надія, що це може бути Хейзел, яка прийшла, щоб знайти його та втекти з ним. Той пам'ятний поцілунок все ще горів на губах, пробуджуючи в душі радість і тремтіння впереміш із жахом. Поцілунок був пов'язаний з ніччю понівеченого трупа, того самого, з пришитими віками, якого вони залишили священникові. Джеку простіше було уявити, що вся ця подорож була просто поганим сном, що нічого подібного не відбувалося.

Світанок лише злегка позолотив гребінь Трона Артура [14], який Джек зміг би побачити через крихітне віконце у верхній галереї, якби відсунув завісу та вигнув шию. Але сьогодні він з головою закопався у свої брудні ковдри, сподіваючись, що стукіт припиниться. Даремно. Той не вщухав – лункі, шалені удари змушували деренчити шибки у вікнах холу.

– Гей, театр зачинено! Приходьте якось потім! - крикнув Джек.

Стук не припинявся. Хто б там не стояв, зупинялись він не збирався. Джек зітхнувши відкинув колишню завісу, яку використав, щоб перетворити свою постіль на подобу оксамитового гнізда.

- Гаразд, гаразд, хто б ви не були! Просто замовкніть на хвилину, я вже спускаюся.

Містер Ентоні використовував важкі ланцюги, щоб зачиняти двері, і Джек якраз порався з ними, коли почув голос за дверима.

- Джеку? Джек Кар-Рер? Це ж ти так? О, будь ласка, хай це буде Джек!

Він зняв ланцюги і відчинив двері, за якими віч-на-віч зіткнувся з Дженет, своєю колишньою інформаторкою. Вони працювали разом лише раз після того, як вона влаштувалася покоївкою в будинок до Алмонтів – лише три місяці минуло з їхньої останньої зустрічі, а виглядала вона так, ніби постаріла на роки. На ній, як і раніше, була сукня покоївки, але така м'ята і брудна, наче вона спала прямо в ній. Волосся соломою стирчало з-під чепця, а шкіра була жовтуватою і

блідою. Тіні під очима, що ввалилися, здавались майже чорними. Вона схопилася за живіт.

– Мені нема з ким більше поговорити. Якщо розповім домоправительці, мене напевно випруть, а на лікаря немає грошей. Ти завжди був добрий до мене, Джеку. Хтось із хлопців сказав, що ти буваєш тут, і я...

Вона знову схопилася за живіт, і Джек зрозумів... принаймні йому так здалося.

- Давай, заходь. - Він провів дівчину в приміщення, а потім замкнув двері. Тепер Дженет могла вмитися в дамській кімнаті, а він у цей час зібрався розшукати трохи печива.

На Хейзел були окуляри, коли вона відчинила двері підземелля і виявила за нею Джека разом з юною дівчиною, яка, кривлячись, хапалася за живіт.

- Ти носиш окуляри? - випалив Джек, не встигнувши навіть привітатись.

- Зрідка, - відповіла Хейзел, червоніючи. – Коли засиджуюсь за північ. Або трапляється дрібний шриффт. І взагалі, я навчаюсь. Заткнися. Ну й у чому проблема? - Ігноруючи Джека, Хейзел потяглася заспокоїти дівчину, яка прийшла з ним. Та відсахнулася.

- Все гаразд, Дженні, йди сюди, - звернувся до неї Джек, а потім повернувся до Хейзел:

- Це Дженет. Моя давня знайома. У неї така собі проблема, а в нас обох немає грошей на лікаря, тому я і вирішив привести її сюди. Може, ти зможеш її оглянути.

– Я не піду до лікарні! - вигукнула Дженет. - Я була в лікарні для бідних, там чортове пекло. Я більше не витримаю цих запахів. І стогонів!

– Тихіше. Ніхто тебе нікуди не відправляє. Я можу оглянути тебе тут, – сказала Хейзел.

Заспокоєна, Дженет пішла за Джеком у підземну лабораторію, але підозріло озиратися не перестала. Хейзел розчистила довгий стіл від книг і паперів, які вивчала, і запалила нову свічку, помітивши, що колишня обпливла до недогарка.

- Сідай сюди, - сказала вона, - і розкажи, що з тобою.

Дівчина здавалася знайомою, але Хейзел ніяк не могла згадати звідки. Дженет слухняно вмостилася і розправила спідницю на колінах. Помітивши, що Хейзел дивиться на її живіт, сказала:

- Я не в тягарі. Просто не можу бути. Це неможливо. Присягаюся. Гей! Та я ж вас знаю, міс? Джеку, я знаю її. Вона ж... вона знає лорда Алмонта, га?

- Він мій дядько, - підтвердила Хейзел. І тут згадала: дівчина була новою покоївкою Алмонтов.

Дженет сердито пирхнула і спробувала зістрибнути зі столу. Але варто їй зрушити всього на дюйм, як біль знову скрутив її, і Джеку довелося дбайливо посадити її назад.

- Мені не можна тут бути, - простогнала вона. – Якщо дізнаються, що я тут... якщо вирішать, що ношу дитину, мені не дозволять більше працювати там. Місіс Поффрой виб'є мене надвір, не встигну й оком моргнути. Чула такі історії. Знаю, що трапляється з дівчатами, про які пішла погана слава.

– Дженет, – заспокійливо заговорила Хейзел. - Дженет, чи не так? Запевняю тебе, що жодна жива душа не дізнається, що ти була тут сьогодні. Присягаюсь своєю честю. До того ж племінницю Віконт навряд чи похвалять за те, що влаштувала лазарет із фамільного підземелля, так?

- Мабуть, так, - пробурмотіла Дженет.

– Отже, ми маємо дуже простий вихід. Ти зберігатимеш мій секрет, а я – твій.

Тут Джек усміхнувся Хейзел, через що тепла хвиля затопила її від грудей до кінчиків пальців.

Хейзел поправила окуляри і витягла записник з полиці. Потім облизнула кінчик пера.

- Ну, Дженет, і в чому ж у нас проблема?

Дженет облизнула тонкі, пересохлі губи і вчепилася в спідницю.

- У мене не йдуть крові. Вже цілу вічність. Першого місяця я вирішила, що просто наплутала з днями, але потім минуло два місяці, а тепер уже й три. А ще з'явилися ці моторошні болі в шлунку, у мене таких ніколи раніше не було. Такі сильні, що я й на роботі не могла втриматися від стогону, і місіс Поффрой довелося відправити посудину відвести мене до ліжка.

Хейзел спитала, ретельно підбираючи слова.

— І... ти впевнена, що не...

- Я не в тягарі, - відрізала Дженет. — Клянусь. Я і з чоловіком ще жодного разу не була. Підкочував дехто, коли я ще мешкала в М'ясницькому провулку, але я знала, як з такими впоратися, якщо полізуть. Хоч Джека спитайте, він вам скаже. Так що, якщо не придумали ще спосіб завагітніти дівчині, не розсовуючи ноги перед чоловіком, кажу вам, жодної дитини немає.

- Можна, можливо? - Запитала Хейзел, вказуючи на живіт Дженет. Та кивнула, і Хейзел промацала його рукою. Дженет була худенькою, і живіт у неї був плоским, без опуклості та без натягнутої шкіри, типової для вагітності. Від дотику Хейзел Дженет скривилася. — Боляче? - Запитала Хейзел.

Дженет кивнула.

- Мені якось дивний сон наснився, - сказала раптом Дженет. - Якраз перед тим, як почалися болі. Я тоді його вперше побачила, а тепер бачу майже щоночі.

— Що за сон? - Запитала Хейзел.

— Наче я лежу під якимсь вуаллю. Майже як у нареченої, напевно, але точно не скажу, що за вуаль. Ну, загалом, я під нею, у великій кімнаті, довкола мене незнайомці, а потім один із них підходить ближче, і в нього голова, як у чудовиська. І він піднімає з мене ножа. І в нього одне око. Одне величезне, моторошне око, прямо в середині обличчя. А потім, коли я намагаюся зрозуміти, що він робитиме з цим великим ножем, я прокидаюся на власному ліжку, в кімнаті прислуги. Одне око. Чи може бути таке, що вона якимось чином зіткнулася з доктором Стрейном? Що це він зашкодив їй?

- Дженет, а коли ти потрапила до лікарні для бідних? І чому?

Дженет насупила брови.

- По-моєму, років о сьомій. Вирізали апендицит.

— А лікарю, який тебе оперував у тій лікарні, коли ти була дитиною... Можливо, його звали Стрейн? У нього було одне око та чорна шовкова пов'язка на другому?

Дженет похитала головою.

— Ні. Якийсь жахливий лікар-француз. Не пам'ятаю, як його звали, але пов'язки в нього не було.

- Не заперечуєш, якщо я огляну твій живіт? - Запитала Хейзел. - З піднятою сорочкою? Джеку, чи не міг би ти почекати зовні?

Джек легко козирнув перед тим, як вийти з лабораторії.

- Буду зовні, якщо знадоблюсь вам.

- Ой, та не діждешся, пес! - Заявила Дженет, а потім підняла сорочку, відкривши бліді ноги і ще блідий живіт. На колінах у неї виявилось кілька синців, а нижче пупка починався запалений шрам, чотири дюйми в довжину, що сочився зеленим гноєм.

- Дженет, - поклікала Хейзел, - а цей шрам, звідки він?

- Я ж казала. Апендикс у дитинстві вирізали.

Шрам був зашитий рівними стібками, але запалився, почервонів і сочився гноєм.

- То цей шрам не новий? У тебе він уже був?

- Майже стільки, скільки пам'ятаю себе, - сказала Дженет.

- Що ж, новий чи старий, але цей шрам запалився. Потрібно його очистити і добре перебинтувати, щоб він знову зажив.

- Так у цьому вся біда, чи що? - Запитала Дженет, прикриваючись. - Увесь цей час хворів він? Мій шрам?

- Я не знаю, чи тільки в ньому проблема, - сказала Хейзел. - Я не стала б стверджувати, що це запалення стало причиною відсутності в тебе щомісячних кровотеч. Але із запаленням принаймні ми можемо розібратися прямо зараз.

Хейзел акуратно промила шрам водою з милом і промокнула бавовняним тампоном, вимоченим у спирті. Дженет стиснула зуби, щоб не закричати.

- Вибач, - сказала Хейзел. - Я знаю, що палить.

Коли шрам був очищений, Хейзел зробила примочку з меду, куркуми та мелених квітів гамамелісу і перев'язала його. Потім дала Дженет стос чистих ляних бинтів.

- Міняй пов'язку щодня, - сказала вона, і Дженетт кивнула.

- І якщо за тиждень краще не стане, скажи Джеку, щоб знову привів тебе до мене.

Одягнувшись повністю, Дженет зі збентеженим виглядом сунула руку в кишеню фартуха.

- Грошей у мене небагато, але щоб відплатити за те, що ви зробили.

Хейзел відмахнулась від її руки.

– О боже, я про це й не думала. Не дури, будь ласка. Адже я поки що тільки студент. І сказати правду, рада можливості потренуватися на живому об'єкті.

Дженет витягла руку з кишені, вдячно дивлячись на Хейзел.

- Джеку! - Покликала Хейзел. – Можеш повертатись.

Джек увійшов, прикривши очі руками. Хейзел опустила його вниз.

- Гей, ти її вилікуєш? Приведеш до ладу?

- Не можу обіцяти, але початок належить, - відповіла Хейзел. – І ще, Джеку, якщо раптом комусь із твоїх друзів чи знайомих знадобиться, е-ем, огляд... Ти знаєш, я поки що не лікар, але основи знаю і смію сподіватися, що Хоторнден-касл – містечко приємніше за лікарню для бідних .

- Що ти маєш на увазі? - Запитав Джек.

– Ну, у нас не менше дюжини вільних кімнат. Оскільки батько з матір'ю поїхали, а з ними і більшість слуг... у головному холі вистачить місця, щоб поставити ліжка та матраци для тих, кому потрібний спокій. Їжі у нас більш ніж достатньо. Господь свідок, куховарка так і не звикла готувати лише трьом – мені, Йоні та Чарльзу.

- А що щодо тих, хто хворий, - тут Джек понизив голос, - лихоманкою?

- Наводь їх, - сказала Хейзел, сподіваючись, що хоча б у голосі чується хоробрість, якої їй так запекло не вистачало. – Ті, хто, за нашими підозрами, можуть виявитися заразними, вирушать у солярій.

Дженет підвела голову.

- Я знаю хлопця, якого кілька тижнів тому збив екіпаж. Нога зламалася, та так і не зросла правильно. Сама бачила кістку, що стирчить назовні.

- Приводь його сюди, - повторила Хейзел. – Хай Хоторнден-касл поки що побуде навчальною лікарнею.

У Хейзел не бракувало пацієнтів: незаможні чоловіки, жінки та діти відчайдушно потребували медичної допомоги, заради якої не доводилося тонути в смердючій клоаці лікарень для бідних, де лікарі носили фартухи, залиті кров'ю, а хворі лежали по троє на ліжку. Дюжина людей звернулася за допомогою до Хейзел, до її підземної лабораторії, за тиждень після огляду Дженет. Ще за тиждень їх стало тридцять. Джек і Дженет швидко рознесли добру звістку, і незабаром

Хейзел уже лікувала все підряд: від сухот до запори. По кожному, хто постукав у двері її підземної лабораторії у пошуках допомоги, Хейзел вела докладні записи, де вказувала їх вік, заняття, симптоми та призначене нею лікування.

Застуди вона лікувала настоянкою лляного насіння та апельсинової вичавки, зігріваючи пацієнта ковдрами та змушуючи пити багато чаю. Зламані кістки фіксувалися дерев'яними дощечками та смугами тканини. Рани ретельно зашивалися. Коли до неї прийшла, тримаючись за хвору щоку, жінка, Хейзел висмикнула в неї гнилий зуб і обробила ясна медом і олією цвяхів.

Згодом Хейзел зауважила, що все рідше і рідше заглядає за порадомою до свого пошарпаного екземпляра.

«Трактату доктора Бічема»

і що в ній все більше впевненості у власних силах та чуття на діагнози. Більшість пацієнтів Хейзел вдавалосявилікувати на місці і відправити додому, але деяким - наприклад, знайомому Дженет, хлопчику на ім'я Боббі Дандерфлай, зі зламаною після зіткнення з екіпажем ногою - Хейзел допомагала, чим могла, в лабораторії, а потім відправлялася. касл.

Коли вчинив перший пацієнт із римською лихоманкою, Хейзел зібрала прислугу у бібліотеці.

- Жоден з вас не повинен залишатися в будинку, - сказала Хейзел. - Я знаю, небезпечно тримати тут хворих, особливо з лихоманкою. - Хейзел розмістила хворого в солярії на солом'яному матраці і весь ранок провела, намагаючись влаштувати його зручніше, дбайливо змиваючи кров і гній з фурункулів, що лопнули, і міняючи намочені в крижаній воді пов'язки на його лобі. - У будинку біля воріт більш ніж достатньо місця для тих, хто не хоче тут жити.

Чарльз, Йона та куховарка урочисто кивнули. І тільки Сьюзан, посудомийка, спохмурніла в кутку.

- І ніхто, крім мене, не повинен заходити до солярію, це всім ясно?

- Я не розумію, чому ми повинні переїжджати, - пирхнула Сьюзан. - Я не погоджувалася працювати у проклятій лікарні. Подивилася б я, що сказала б на це

господиня будинку

- Ну, гадаю, тобі відомо, що поки моя мати в Англії, я - господиня будинку, Сьюзан.

Сьюзан пробурмотіла щось собі під ніс.

- І, куховарка, сподіваюся, ви зможете приготувати вівсянку? Можливо, зі смородиновим варенням? Щоби пацієнти набиралися сил.

Нехай навіть за день Хейзел вибивалася з сил, доглядаючи пацієнтів, змішуючи ліки і стираючи забруднені бинти, але спати як слід ночами вона так і не могла. Їй снилися погані сни, кошмари, сповнені жахом тієї ночі, коли вони з Джеком вирили з могили тіло з понівеченим обличчям. А іноді, варто було заплющити очі, перед нею на тлі безмежної порожнечі ширяло обличчя Бернарда. В обох випадках Хейзел поверталася в ліжку, поки не помічала, з рівним почуттям полегшення та розчарування, за вікном перші боязкі промінчики світанку.

Іноді Хейзел так втомлювалася, що застигала з відкритими очима за операційним столом у підземеллі, не засинаючи, але й не зовсім пильнуючи.

- Акуратніше, - сказав Джек, підхоплюючи Хейзел, коли та одного ранку похитнулася і мало не впала. Він був із нею в підземеллі, допомагаючи готувати чергову порцію відвару бородавника так, як це робила його мати.

- Вся справа в запаху, - пробурмотіла Хейзел, слабо посміхнувшись, коли Джек допоміг їй влаштуватися в кріслі. – Відвар пахне глиною та гноєм.

- Гей, на щастя, на смак він лише трохи гірший, ніж його запах, - запевнив Джек. - Ось що, піду заварю нам обом чаю. - І, підвівшись, попрямував до дверей, коли вони почули тихий стукіт у двері.

Джек з Хейзел перезирнулися. Несподівано весь сон Хейзел як рукою зняло.

Ще один тихий стукіт. А слідом стогін болю.

Хейзел спробувала підвестися, але Джек махнув рукою.

- Я відкрию.

Джек відчинив клямку і відчинив двері, а Хейзел нахилилася вперед, намагаючись розглянути, хто ж прийшов до її порога, - виявилось, це молода жінка, що зігнулася навпіл від болю і притискає руки до

величезного живота. Її світле волосся безладно звисало вздовж обличчя.

- Це тут? - спитала вона, дивлячись собі під ноги. – Будь ласка, скажіть, це мені тут зможуть допомогти?

- Ізабелла? - гукнув Джек. Жінка підвела голову і подивилася на них сльозами повними очима. - Ізабелла, - повторив він. Потім оглянув її величезний живіт.

Вона застогнала.

Хейзел підійшла до нього ззаду. Вона помітила кров та сліди рідини на ногах вагітної жінки.

- Заради Бога, Джеку, відійди. Ця жінка зараз народить просто на порозі.

Джек швидко заморгав і відступив у підземелля. Він так до кінця і не міг закрити від подиву рота, побачивши Ізабеллу – тут – і вагітну.

Хейзел швидко оцінила ситуацію.

– Господи боже. Боюся, у нас не вистачить часу відвести вас до головного дому, – сказала вона. Давайте швиденько сідайте. Джеку, біжи в Хоторнден і знайди Йону. Скажи їй, нехай принесе мені таз води.

Джек кивнув і, кинувши ще один швидкий погляд на Ізабеллу, вибіг за двері.

— То був... Джек Каррер? - спитала Ізабелла, поки Хейзел дбайливо вела її до дерев'яного стільця.

Хейзел у цей момент саме подумки перевіряла список всього, що їй може знадобитися, щоб прийняти дитину.

– Що? Джек Каррер. Так. Ви його знаєте? - Очі Хейзел розширилися. – Це він... ем?

Ізабелла поклала руку на живіт.

– Батьку? Ні. Він пішов служити. Його полк відправили до Йоркширу. Я мусила поїхати слідом, але... – Вона показала на живіт. – До того ж ми мали одружитися.

- Самі не помітите, як поїдете за ним слідом уже вдвох, - запевнила Хейзел. – Скоро вся родина буде у зборі.

- Він не завжди був солдатом. Працював танцюристом у театрі разом зі мною. І Джек теж там працював. За лаштунками. Він завжди був добрий до мене.

Хейзел усміхнулася.

- Він добрий.

- Але потім театр закрили через лихоманку, і мій Том тепер далеко, а я просто не знаю, як мені це все пережити. - Руки Ізабелли затремтіли, і її скрутила чергова сутичка. - Так боляче! Мені ніхто не казав, що буде так боляче. - Лоб жінки всіяли крапельки поту. – Я просто знала, що не можна йти до лікарні для бідних, бо чула розповіді, що жінки там лежать, ридаючи від болю, у власному блюванні. Але я зовсім не уявляла, що мені робити.

Хейзел постаралася говорити якомога впевненіше:

- Ізабелло, мені потрібно, щоб ви мене слухали. Мене звать Хейзел Сіннетт. Ваше маля на підході, тому ви і я, ми з вами пройдемо через це разом. – Хейзел запалила всі свічки у лабораторії. - Де ж Йона з водою? – пробурмотіла вона.

Немов за сигналом, у двері увірвалася Йона з тазом у руках. Джек плентався слідом з кількома простирадлами, і, судячи з вигляду, його трохи нудило.

– О, дивно. Йоно, став воду там і допоможи мені. Джеку, ти теж допомагай. Нам треба покласти її на стіл.

Вони втрюх дбайливо супроводжували Ізабеллу, поки та не влягла на робочому столі Хейзел.

– Ух, Йоно, будь добра... мій екземпляр

«Трактату»

, будь ласка.

Повний паніки погляд Ізабелли метнувся від Хейзел до Джека і назад.

– Книга? Навіщо потрібна книга?

- Та ні за чим! Просто так! - запевнила Хейзел, судорожно гортаючи сторінки. – Просто дещо перевірити. Так. Так, добре. Ось так. - Хейзел витягла сушений корінь валеріани з одного горщика. - Пожуйте це. Допомагає від болю. Дихаємо глибоко, це важливо. Потрібно продовжувати дихати. Лягайте в цей бік, ноги – ось так. І пам'ятайте, головне – дихати.

- Ви вже робили це раніше, правда? Приймали дитину? - Запитала Ізабелла, коли Хейзел вже стояла між її ніг.

-

Формально

- Ні, - зізналася Хейзел. – Але багато про це читала.

Відповідь Ізабелли потонула в криках болю при наступній сутичці.

- Ось що ми зробимо, - сказала Хейзел. — Ви дивитиметеся на мене і розповідаєте про все, що збираєтеся робити з дитиною і... і Томасом у Йоркширі. І щоразу, як щось придумаете, гарненько будете тужитися. Вам зрозуміло?

Ізабелла слабо кивнула.

- Добре.

– Ми можемо... ми можемо гуляти у парку.

- Добре. Тужтеся.

– Ми можемо вчити її читати, – продовжила Ізабелла. – Це буде дівчинка. Ми з Томасом завжди знали, що це буде дівчинка.

- Чудова ідея. Тужимось гарненько.

– Ми можемо поїхати на озеро.

- Тужтеся! І, Йоно... чистої води, будь ласка!

Пологи тривали, а свічки вже зовсім оплавились. Йоні довелося ще двічі бігати в головний будинок за новими свічками, так що, коли Хейзел довелося сунути руки між ніг Ізабелли, світла було достатньо, щоб розглянути яскраво-червону голівку малюка, що пробивалася на біле світло, на якій можна було побачити волосся, темне і зліплі. Десь на другій годині пологів Джек зник.

- О Боже мій. Це зовсім не схоже на малюнок, – пробурмотіла Хейзел.

-

Що?

- верещала Ізабелла.

– Нічого! Нічого! Просто ляжте. Все буде відмінно. Ми вже близько. Я бачу її голівку. Ізабелла? Ізабелла, ви мене чуєте? Ви скоро станете мамою.

Ізабелла кивнула, але сльози продовжували струмком текти її щоками.

— Як би я хотіла, щоб Томас був тут, — ледь чутно сказала вона.

- Ви скоро будете з ним. Давайте, тужимось ще один раз.

Ізабелла закричала. А потім до її крику додався другий крик - малечі, незадоволеної холодним світом, в який вона щойно прийшла.

Хейзел загорнула малюка в чисту тканину і дбайливо поклала на груди Ізабелли.

- Ви мали рацію, - сказала вона. – Це дівчинка. Вона – красуня, як і її мати.

Дитина була прекрасна - круглі блакитні очі і плач, що зливається з вдячним сміхом Ізабелли.

- Маленька дівчинка. Маю маленьку дівчинку.

– Ви впоралися.

Ізабелла перевела погляд із дочки на Хейзел.

- І ви також. Не знаю, що я робила б, якби не ви.

Потім Ізабелла з дитиною влаштувалися відпочити годинку, а Йона принесла хліба з олією. Хейзел з вдячністю прийняла і відразу проковтнула свій шматок. Вона навіть не помічала, наскільки голодна. Минуло багато годин з того часу, як вона їла минулого разу. Джек повернувся, коли Ізабелла вже почала ворухитися.

- Хіба вона не красуня? - Запитала дівчина у нього. - Моя крихітка.

Джек витяг щось із-за спини. Це виявилася квадратна музична скринька з яскраво розписаними стінками.

– Я хотів найпершим подарувати твоїй малечі подарунок.

Ізабелла потяглася за шкатулкою.

- Джеку, це занадто.

Вона відкрила скриньку, і лабораторію заповнили звуки вальсу. Танцівниця в скриньці, світловолоса балерина, описувала ідеальні кола. Було майже непомітно, що порцелянова фігурка розбилася і склеєна клеєм.

- Дякую, Джеку, - сказала Ізабелла. – Їй сподобається.

– А в неї вже є ім'я?

Ізабелла подивилася на дочку, а потім на Хейзел.

- Думаю, ми назвемо її на вашу честь. Хейзел. Я знаю, Томасові сподобалося б.

- Хлопчик Хейзел, - повторив Джек.

Хейзел боялася вимовити щось уголос, не довіряючи своєму голосу. Вона лише кивнула і продовжила витирати помитий таз, стоячи спиною до Джека, щоб той не побачив сліз у її очах.

26

Прихильність, яку Джек колись мав до Ізабелли, здавалася тоді такою щирою, такою непорушною, такою важливою. І все ж наступного

вечора, прямуючи до струмка, на березі якого бачив Хейзел, він дещо зрозумів: його почуття до Ізабелли було схоже на зображення свічки, намальоване майстром, якому вдалося вловити і мерехтіння, і світло, що осяяло все навколо, але все а це полум'я було лише фарбою на полотні. Коли Джек дивився на Хейзел, полум'я було справжнім, воно здіймалося вгору, обпалюючи повітря. Він відчував його жар і міць, чув тріск. Вперше він бачив полум'я на власні очі.

- Ти була неповторна там, - сказав він. - Те, що ти робиш, те, на що ти здатна. Це просто... ти неповторна.

Хейзел підвела погляд, але вставати з берега не стала.

— Я зовсім не знаю, що роблю. Джеку, я була в жаху.

— Що? В жаху?

Хейзел кивнула.

- Ціле життя в моїх руках? Що, якби я все зіпсувала? Що, якби нашкодила Ізабеллі чи дитині? Я б... я навіть не знаю, що тоді зробила б. Як би я почала жити з цим?

Джек сів поруч із нею і глянув на тонкий струмок води, що стрибає по камені. Замок накривав їх темною тінню. Наступного дня після пологів їм вдалося перевести Ізабеллу з дитиною до головного будинку, де їх розмістили у колишній Джорджній кімнаті.

- Ти все зробила ідеально, - запевнив її Джек. — І малеча ідеальна.

- Цього разу, - буркнула Хейзел.

А потім замовкла, і Джек задумався, чи не припустився помилки, прийшовши сюди, щоб скласти їй компанію. Але вона знову заговорила:

- Я раніше була така впевнена в собі. Смішно: я вважала, що все знаю і все

можу

. А потім ти бачиш, як усе відбувається насправді, розумієш, наскільки тонка грань між «все гаразд» і «все більше ніколи не буде гаразд», і раптово накриває тебе усвідомлення, що ти не знаєш *нічого*.

Я просто дурна маленька дівчинка, якій подобаються перевдягання та ігри в лікаря. Адже я ще навіть не склала лікарський іспит. І що тоді я взагалі роблю?

Джек узяв руку Хейзел у свою. Її рука виявилася холодною, наче неживою. Блідою та безкровною.

- Хейзел, - сказав він м'яко, - ти найвидатніша особистість з усіх, що я зустрів за своє життя. – Ти – неймовірна.

- Я так боюся, - зізналася Хейзел.

- Добре, - сказав Джек. - Це нормально. Немає нічого поганого у тому, щоб боятися.

Хейзел схилила голову Джеку на груди, і він обійняв її. Тут пішов дощ, такий дрібний і слабкий, що був схожий на туман.

- Ходімо сховаємось від дощу, - запропонував Джек, допомагаючи Хейзел підвестися на ноги. Він повів її по стежці, що підіймалася до замку, але вона потягла його геть.

- Ні, - сказала вона. - Поки що ні.

І Хейзел із Джеком вирушили до стайнях, де було тепло й сухо, а в повітрі витав приємний аромат сіна.

Вони стягли пару попон з полиці і влаштувалися під дахом загону, відчинивши двері і дивлячись, як летять донизу краплі дощу на тлі неба, що темніє над кам'яною огорожею Хоторнден-касл. Сонце вже сідало: в Единбург прийшла зима з її короткими днями і холодними вітрами, що пронизували.

Хейзел сховала руки під куртку Джека, щоб зігріти їх.

- Ніяк не можу зігрітися, - прошепотіла вона.

Тоді Джек нахилився і поцілував її, так легко торкаючись її губ своїми, наче був духом, а не людиною з плоті. А потім вона поцілувала його у відповідь, і незабаром вони злилися в такому пристрасному поцілунку, що, здавалося, перестали бути двома різними людьми. Дощ припустив сильніше, голосно стукаючи по хлипких стінах стайні, але їм не було до нього справи. Джек притиснув Хейзел до балки і почав витягувати шпильки з її волосся, поки ті хвилею не впали на плечі дівчини. Він закопався обличчям у її волосся і глибоко зітхнув, а потім обвів пальцем контур щоки.

– Господи боже, – прошепотів він. - Яка ти гарна, Хейзел Сіннетт.
- Ніхто раніше не казав мені, що я красива, - зізналася Хейзел. Вона навіть не усвідомлювала, що її слова - правда, поки не промовила їх вголос.

Джек сперся руками по обидва боки від її обличчя, і дивився на неї кілька секунд. Потім нахилився і ніжно поцілував її повіки.

- Хтось повинен говорити тобі, що ти гарна, щоразу, коли сходить сонце. Хтось повинен говорити тобі, що ти гарна, по середах. І за чаєм. Хтось повинен говорити тобі, що ти гарна, на Різдво, і на Святвечір, і у вечір

перед

Святвечір, і на Великдень. Тобі повинні говорити це і в Ніч Гая Фокса [15], і на Новий рік, і кожного восьмого серпня, просто так. - Він знову торкнувся її губ ніжним поцілунком, а потім, відірвавшись, подивився просто у вічі. - Хейзел Сіннетт, ти - найчудовіше створення, яке я коли-небудь зустрічав, і я думатиму, як ти красива, все своє життя, до останнього дня.

27

Через тиждень Хейзел уперше втратила пацієнта. Він страждав від римської лихоманки, і одного вечора, відмовившись навіть від запропонованої Хейзел прохолодної води, заснув, щоб ніколи не прокинутися. Вона не промовила ні сльозинки, загортаючи його в простирадло і укладаючи в візок, щоб відвезти до підземної лабораторії.

Джек знайшов Хейзел, коли та ридала під червоним дубом, так і не довів візок з тілом до місця. І без зайвих слів узявся копати могилу.

- Я мушу дослідити його, Джеку, - сказала Хейзел, помітивши, що він робить. Через ридання їй ледве вдавалося говорити. - Мені потрібні всі тіла, що є.

- Але не це, кохана, - тихо заперечив Джек. – Ти знала його. Ти дбала про нього. Ти можеш поховати та оплакати його. Чи не обов'язково різати його на органи. Не цього разу.

Хейзел не відповіла. Вона почала глибоко дихати, поки ридання не стихли, а потім зморгнула сльози і попрямувала назад у замок. На той час, як Джек поховав покійного і повернувся до Хоторндена, Хейзел вже зовсім заспокоїлася і знову вирушила до пацієнтів у соларії. Не існувало жодних медичних рекомендацій щодо лікування, не кажучи вже про зцілення від римської лихоманки, тому Хейзел почала з простих, нешкідливих засобів. Вона напувала хворих на чай з лимоном і медом. Після обіду давала їм молоко з порошком із насіння кардамону, що в книзі рекомендувалося як ліки від сухот. Пов'язки змінювалися тричі на день, і їхня тканина майже завжди була покрита кіркою, що прилипла, від струпів. Ті, хто міг переносити запах, пили відвар бородавника, який заварював Джек. Якщо він пив цей відвар все дитинство і жодного разу не підхопив римську лихоманку, напевно, в ньому було щось корисне.

Як не дивно, це допомагало принаймні деяким пацієнтам. Через годину після того, як вона принесла відвар бородавника чотирьом пацієнтам з лихоманкою, один із них тихенько постукав у скло і попросив у Хейзел колоду карт, щоб вони могли зіграти у віст. Наступного дня вона розтерла корінь бородавника на порошок і приклала до фурункулів.

Рубці не розсмоктувалися, але поліпшення від його застосування було в наявності: тіло, раніше запалене, червоне з зеленими прожилками, ставало рожевим і гладким. Пацієнт, який першим з'явився в Хоторндені з римською лихоманкою, рибалка на ім'я Роберт Бортлок, із сивими баками та носом-картоплею, почав уже просити добавки за сніданком.

Струпи на спинах пацієнтів, які одужували від римської лихоманки, нагадали Хейзел про зображення оспін, які вона бачила у своїх книгах. Звичайно, вона знала історію Едварда Дженнера: як цей англійський лікар звернув увагу на те, що місцеві молочниці, схоже, єдині, хто не

схильний до зараження віспою, і припустив, що, перенісши коров'ю віспу, їх організм навчився чинити опір її більш небезпечному людському різновиду. Лорд Алмонт навіть якось запрошував Дженнера на один зі своїх вечорів, і хоча Хейзел була занадто мала, щоб розуміти все, про що він говорив, їй згадалася його рідкувата сива шевелюра і біла хустка, туго обмотана навколо шиї і зав'язана елегантним подвійним вузлом під підборіддям.

Але щеплення існували і раніше, причому не одне десятиліття. Вчені приблизно уявляли собі, що можна підготувати тіло до боротьби зі смертельною хворобою, змусивши перенести її більш слабку версію, і, ще до появи Дженнера з його коровами, люди використовували розтерті в порошок струпи з віспи, що гояться, обробляючи їм спеціально подряпану шкіру.

То чому ніхто не спробував того ж таки з римською лихоманкою? Звичайно, ця хвороба за масштабом набагато поступалася віспі, але якби цей спосіб спрацював, лікарям в Единбурзі вдалося б врятувати тисячі життів. Чи можливо, що випадків одужання від римської лихоманки було так мало, що щеплення навіть не розглядалося як варіант? Хейзел вважала, що про це мали щось писати в медичній літературі, наприклад, есе в

«Медичний журнал Шотландії»

або дослідження, опубліковане у Лондоні. Але нічого не знайшла. Вона вирішила написати доктору Бічому в Анатомічне товариство і дізнатися про його думку.

Докторові Вільяму Бічому III

У Королівське Анатомічне товариство

Единбург

Дорогий доктор Бічем!

Сподіваюся, цей лист благополучно дістанеться до вас, і запевняю, що продовжую старанно готуватися до лікарського іспиту. Як навчання я почала проводити первинні огляди деяких наших співгромадян – як чоловіків, так і жінок – які страждають від різних хвороб, у тому числі змушена визнати, і від римської лихоманки. Щиро прошу пробачити мою зухвалість, але я хотіла б дізнатися про вашу думку з одного питання. Чи проводилися колись експерименти з щепленням від римської лихоманки? За порадою одного знайомого та спираючись на

його спогади про народні ліки з його дитинства, я давала пацієнтам відвар кореня бородавочника, а помітивши позитивні результати, додала ще й компреси з порошком цього кореня, коли робила перев'язки. Ефект був надихаючим. Настільки надихаючим, що я задумалася, чи не можуть струпи з фурункулів, що зажили, використовуватися для щеплення. Я розумію, що ваш розклад, мабуть, повністю забитий, але якщо ви все-таки знайдете час, будь ласка, напишіть мені.

*Щиро ваша, Хейзел Сіннетт
Замок Хоторнден*

Щонайменше він, можливо, вкаже їй, хто має в науковому співтоваристві шукати відповідну літературу. Але десь у глибині душі Хейзел насправді мріяла про те, якою може бути його відповідь: що, можливо, його лист буде усіяний чорнильними плямами від хвилювання, а наприкінці кожної пропозиції збудується знак оклику, тому що

вона вирішила проблему і вирішення весь час було у них під носом!
І ніхто більше ніколи не страждатиме від римської лихоманки, бо її вакцину розішлють на всі куточки Шотландії. Суспільство імені Едварда Дженнера організує на її честь вечерю та урочистий захід. І сам король вимагатиме представити її двору. І тоді їй навряд чи доведеться складати іспит на лікаря; вона миттєво перетвориться на найвідомішого доктора королівства, не досягнувши ще й віку двадцяти років.

Коли не була зайнята оглядом нових пацієнтів у лабораторії або обходом хворих на першому поверсі Хоторнден-касл, Хейзел тинялася по холу, чекаючи відповіді Бічема. Тому, почувши стукіт у двері замку, вона відчула, як нутрощі скрутило в тугий вузол. Крізь вікно вона бачила Джека, який на південному схилі за замком навчав Чарльза основ володіння мечем.

- Ні ні! – крикнула вона Йоні. – Я сама відкрию.

Розправивши спідниці, вона відчинила двері і побачила щось набагато несподіваніше, ніж листа.

– Вітаю, міс, – сказав хлопець, відважуючи їй глибокий уклін. Обличчя і волосся в нього було вкрите сажею. Випроставшись, він обдарував її

широкою усмішкою, що показала відсутність кількох зубів. - Чув, Джек Каррер ошивається десь у тутешніх місцях. Скажіть йому, що Мунро повстав із мертвих.

Здивована, Хейзел запросила хлопця до будинку і допомогла зняти плащ. Один із його рукавів висів порожнім. Цей хлопець, який зник Мунро, повернувся у світ живих лише з однією рукою.

28

Мунро випив два чайники чаю і з'їв цілу страву печива, а потім відкинувся на спинку дивана, поплескав себе по животу і посміхнувся Хейзел і Джеку, які не зводили з нього очей з того моменту, як він з'явився на порозі Хоторнден-касл.

Мунро прицмокнув губами.

- Так, дозвольте сказати, що печиво було чудовим, міс. Просто чудовим.

- Дякую, - сказала Хейзел.

- Мунро, - покликав Джек, не в змозі більше стримувати цікавість. - Де ти пропадав? І як втратив руки?

Мунро зітхнув так важко, що затремтіла його верхня губа.

- Шкода, правда? - Сказав він, піднімаючи порожній лівий рукав сорочки. – Однак дякую Господу, що це не стрілецька рука, га? Думаю, вклади мені в праву руку пістолет, і я, як і раніше, встигну підстрелити з півдюжини рябчиків, перш ніж господар угідь схаменеться. - Він обернувся і нахабно підморгнув Йоні, яка займалася вогнем у каміні, щосили вдаючись, що не слухає, про що вони там говорять. – Я готую відмінних рябчиків, засмажених на вогні та нашпигованих каштанами, якщо ті вдасться знайти. Моїм найкращим різдвяним вечерею був якраз крадений рябчик з каштанами, ще коли ми тулилися в цій дірі в М'ясницькому провулку. Пам'ятаєш її, Джеку, друже? Дах наполовину просів, а підлога була з'їдена жучком, але на ті часи непогане було містечко.

- Мунро, - повторив Джек. – Твоя рука. Тебе ніде не було. Декілька тижнів

.

- Так Так. Історія. Але до того, як почну, чи можна мені ще трохи цього печива? О, дякую, любя, ти прямий ангел божий. Із самих небес.

До того, як почну, одразу попереджаю – я пам'ятаю не все. То нарине, то відпустить – як туман. Наче я бачу все крізь чад від обіду, що згорів. Але я точно знаю, де все почалося, це легко запам'ятати: я розкопував могилу на цвинтарі Грейфрайєр, збираючись витягнути тіло бідолашної, що перекинулася прямо з крихіткою в животі. Кажуть, сама себе вирішила. Дружок її більше не любив. Чув, ковтнула миш'яку. Але сім'я, звичайно, цього не визнала, тому списали все на римську лихоманку. Зручне виправдання, коли у місті лютує чума, ось що скажу.

Отже, прийшов я до цвинтаря близько півночі, один. Зазвичай для таких справ краще мати партнера, але, знаєш, Бріствісл поїхав у Кале, а Мілстоун помер минулого місяця - сумна справа, сумна - а кому ще з хлопців я міг довіритися? Враховуючи, що я мав намір зрубати непоганий куш за ту бідну вагітну дівчинку. Я в цій справі досить давно, щоб не ділитися наваром, доки не притисне. Побудь бідняком з моє, і жадібність здасться не таким страшним гріхом, я вважаю. Так от, я вирушив у Грейфрайєр один тієї ночі ... навіть смолоскип з собою не подумав прихопити, я ті місця знаю як свої п'ять пальців. Можу там із заплющеними очима пройти і жодного каменю не зачепити, кажу вам. Жодного каменю чи мурашника там немає, який би я не вчув навіть у безмісячну ніч, заплющивши очі.

Ворота не були зачинені. І це перша дивина, що я пам'ятаю. Я за звичкою сиганув через огорожу, так, про всяк випадок, але це дуже точно запам'ятав. Вони були закриті, але не замкнені. Ну я, ясна річ, вирішив, що хтось мене тут обскакав і збирається забрати мою золоту свинку, тож кинувся на цвинтар, а там нікого. Земля на могилі ще пухка після похорону, але ніхто її не розкопував. І взагалі на цвинтарі ані душі. Навіть вітру не було. Мабуть, навіть привиди не літали. Було так тихо, що я чув, як у мене серце гуркоче у вухах. Це добре пам'ятаю. Не знаю, чи це важливо, чи нісенітниця, але ось вам хрест: та остання ніч, що я пам'ятаю, була такою тихою, якої за все моє життя жодного разу не було. Навіть у Джорджа Херіота ^[16] вогні не горіли. Жодної свічки у вікні.

Я починаю копати, але ще й пари дюймів не вириває, раптом бачу перед собою чоловіка. Ніяк по-іншому це не описати, він немовби

виріс

з-під землі просто в мене під носом. Я не чув, як він підійшов, навіть не чув його дихання. Капелюх закриває його обличчя, та ще й у такій темряві нічого не розгледіти. Але в мене в руках лопата, пам'ятайте, і я піднімаю її вгору і говорю, щоб цей тип не підходив. Це мій труп, заявляю, я знайшов його і, що найголовніше, прийшов першим. Будь-який воскреситель, що стоїть цього звання, знає – не можна тягти тіло у того, хто вже стягнув його.

Але цей тип, або привид, та ким би він не був, тільки посміхається так бридко, і я бачу ряд жовтих зубів у роті. Ось тоді я й згадую, що бачив його раніше, що це один із тих хлопців, що зустрілися нам з Дейві якось уночі – ну ти пам'ятаєш, Джеку, – і думаю: «О, то це ж законник». Намагаюся втекти, але не встигаю і пальцем ворухнути, як цей тип притискає хустку до мого обличчя, вологу, з якимось солодкуватим душком... я не знаю. Наче і квітами пахне, і смертю. Я намагався затримати подих, намагався боротися з ним, але потім все поплигло і закружляло, а наступне, що пам'ятаю, - схід сонця, і мене котять у кріслі, накинувши на голову вуаль.

Ми були десь у Старому місті, я зрозумів по запахах і по стукоту каменів, а ще я впевнений, що ми переходили міст, але не знаю який. Кажу вам, мене закутали в такі щільні, чорні мережива – вуаль чи начебто – з голови до ніг, ніби я вдова в жалобі чи чиясь бабця. Я хотів утекти, але ніг не відчував і не міг ворухнути рукою. Я навіть бачив насилу крізь цю ганчірку, тому довелося причаїтися і сподіватися, що мене десь залишать надовго, щоб я придумав спосіб вирватися.

Ми дісталися до будинку з позолоченою табличкою на стіні, тип у капелюсі постукав кілька разів, і мене завезли всередину, а потім через велику кімнату в ще одну, схожу на театр. Так, я пам'ятаю, це було схоже на театр, з рядами лав і тирсою на підлозі – я почув запах, його ні з чим не сплутати.

Тут з мене зняли цей вуаль. У залі для глядачів нікого не було, тільки на сцені стояли два столи і лікар у плащі. На одному столі спав старий. А може, й не старий, видно було погано, але, як на мене, на вигляд старий. Ще й дрих, як справжній старий.

Той тип у капелюсі взяв гроші в дока і залишив мене вирячитися в простір і сподіватися, що вони не помітять, що я все ще живий, хоч мене й намагалися укокошити.

Лікар заходився точити ніж, і тут я не втримався - покликав на допомогу, мабуть, а може, верескнув, як собака. Тут док витяг свою хустку і капнув на неї якусь блакитну рідину. Я намагався дертися і втекти, присягаюся, але був ніби пов'язаний, хоч мої руки та ноги ніхто не тримав. У мене в голові помутніло. Док притиснув хустку до мого обличчя, і тут знову цей запах - протухлого трупа і якихось квітів на зразок жіночих парфумів. А потім кімната попливла, стало темно, і я більше не міг кричати. Наче якесь чаклунство. Боляче не було, хоч би мало, але не було. Захотілося спати, а потім все як у тумані. Якби не прокинувся без своєї лівої, – він кивком вказав на порожній рукав, де колись була ліва рука, – вирішив би, що все це *дійсно*

мені наснилося або що перебрвав зайву в пабі минулого вечора.

Опритомнів я вже в лікарні Святого Антонія, відчуваючи, що все тіло горить. Лежав на одному ліжку з двома іншими бідолахами, мулярами, яким роздробило ноги каменюкою розміром із острів. Жалюгідне ми втрюх представляли видовище, доповім я вам.

- І ти більше нічого не пам'ятаєш? - спитав Джек, нахилившись уперед. Мунро похитав головою.

- Мене трохи потримали в лікарні, всі намагалися зрозуміти, як я залишився без руки. Я розповів їм і про той тип, і про театр, і про смердючу хустку, про все загалом, але, схоже, ніхто не звернув на мене уваги. Вирішили, що я звичайний пиятика, що потрапив у неприємності, але тут мені особливо і заперечити нічого. Самі розумієте, з лікарні постарався вибратися швидше. Там жахливий сморід, усюди смерть, а один з хлопців на моєму ліжку хропів, як слон. Годували непогано, якщо виколупувати з їжі всіх хробаків. Личинки, як і всі ми, просто намагаються зігрітися та набити пузо, не нам їх засуджувати. Гей, я тут подумав, може, мені тут хлюпнуть чогось міцнішого за чай? З урахуванням того, що я начебто пройшов через тяжкі випробування, як кажуть.

Хейзел кивнула, і Йона пішла дістати віскі з буфету.

- А лікарі в лікарні сказали щось про твою рану? Про те, чому тобі могли забрати руку?

— Зауважили, що стібки дуже рівні. Немов той, хто все це зробив, розбирався в таких речах.

- Можна, можливо?

Мунро знизав плечима і задер рукав сорочки, показавши все, що залишилося від лівої руки. Її обрізали суглобом; нижче за плече нічого не було. І, як сказав Мунро, чорні стібки були маленькими, рівними та акуратними. З рани виділилося трохи гною, і шкіра навколо неї була червоною та запаленою, але стібки залишалися на місці.

- Але навіщо комусь відрізати тобі руку? - спантеличено запитав Джек. — Я просто не можу цього збагнути.

Мунро принесли віскі, і той, вдячність підморгнувши Йоні, зробив великий ковток.

- Щоб я знав, - сказав він, витираючи рот рукавом уцілілої руки. -

Більше мені могили не копати, ось що найгірше. І як мені тепер знайти чесну роботу? Я її і з двома руками не знайшов.

- Ми щось тобі знайдемо, - запевнив Джек. - Можеш прийти працювати до мене до театру.

- Гей, ось це сміх! — кркнув Мунро. — Мене не так довго не було, щоб не знати, як там діло. Закритий через чуму, так? Як там

твоя

робота в театрі, Джеку?

Джек сховався у своєму кріслі.

- Можна знайти щось у Хоторндені, - сказала Хейзел. — Нам завжди потрібні працівники до саду. І... і ти ж стрілець? Упевнена, куховарка зрадіє кільком кроликам.

Мунро випнув груди.

— Навіть з однією рукою я найкращий стрілець у Шотландії, це вже я вам зуб даю. Дякую, міс. Насправді.

І він підвівся, смикаючи шапку, щоб відважити низький уклін. З його кишень на підлогу посипалися гральні карти та кілька фальшивих монет, і він залився фарбою, швидко розпихаючи їх назад.

- А більше тобі розповісти нема чого? Ти більше нічого не пам'ятаєш? Може, там була одноока людина? Той лікар, у анатомічному театрі, був із пов'язкою на оці?

Мунро знову ковтнув віскі.

– Це вся історія. Пробув у лікарні, допоки не відпустили додому, зазирнув у паб, а потім вирушив сюди, шукати Джека. А щодо лікаря... Точно не скажу. Ця частина вся наче в тумані. Я б не помітив, навіть якби він був триоким, сказати правду.

Хейзел сіла, замислившись. Хтось викрав Мунро, використав на ньому ефіріум – а чим це ще може бути? - І відрізав руку. Це все, що було відомо. Серед невідомих були

«хто»

і

«чому»

. Невідомий хтось викликав занепокоєння, але не таке сильне, як питання: коли він знову завдасть удару? Тому що було очевидно, принаймні Хейзел, що, хоч би хто викрадав і калікував бідняків в Единбурзі, він явно не збирався зупинятися.

Хейзел відправила Чарльза за констеблем, який прибув у Хоторнден під час заходу сонця. Його вуса були густими й щетинистими, як волоть, а ніздрі роздратовано роздмухувалися з того самого моменту, як він перетнув поріг.

– Будь ласка, сідайте, – звернулася до нього Хейзел. - Йоно, принеси гарячого чаю.

- Дякую, міс, - відповів він і чинно вмовстився в кріслі навпроти Мунро, що розвалився на дивані.

Хейзел скривилася, глянувши на Мунро очима констебля: вимазаний у багнюці та сажі, рукави сорочки обтріпані, навколо витає запах алкоголю.

- Отже, - підбив підсумок констебль, коли Мунро закінчив свою історію, - ти напився, побачив кошмар, а вранці прокинувся без руки. Хейзел розгнівано підвелася.

- Ні, все зовсім не так! Щось відбувається в Анатомічному суспільстві – невідомо, чи замішані його члени, але злочинці використовують анатомічний театр. І їхній ефір. Вам необхідно щонайменше провести розслідування!

Тепер здійснюється констебль. Його вуса тремтіли, поки він говорив, а з рота з кожним звуком

«п»

летіли краплинки слини.

– Ви...

міс

... не намагайтеся наказувати, що мені потрібно зробити. У цьому чи будь-якому іншому випадку. Оскільки ви родом із гідної родини, я, мабуть, припустю, що цей... цей... цей жалюгідний шарлатан обманом намагався домогтися вашого співчуття та грошей, а не що ви з власної волі викликали мене, бажаючи зіграти брутальний жарт.

- Сер, ви не так зрозуміли, - сказала Хейзел. – Він каже правду. Він не єдиний, хто втратив частину тіла. Щось...

Констебль перебив її, зневажливо пирхнувши і похитавши головою.

- Ваш мозок занадто пустий, міс. Ви її зовсім не використовуєте. - Він одягнув капелюх і нахилився до Хейзел, щоб сказати щось, не призначене для вух Мунро. - Між нами кажучи, таке часто-густо трапляється з цим збродом зі Старого міста. Вони знаходять жалісливу людину і вигадують усілякі історії, щоб викликати якнайбільше співчуття.

Хейзел відсунулася від нього.

- Можу запевнити вас, сер, ви не маєте рації.

Верхня губа констебля сіпнулася, вуса знову затремтіли.

– Я служив із вашим батьком у Королівському флоті, кілька років бився з французами. Сьогодні я прибув до Хоторнден з ласки. Але ось що я вам скажу, міс: сподіваюся, ваш батько повернеться до того, як його дочка перетвориться зі звичайної дурниці на парію.

29

Жоден з пацієнтів з римською лихоманкою, яких Хейзел лікувала коренем бородавочника, повністю не одужав, але, до її глибокого полегшення, жоден з них і не помер. Схоже було, що їй вдалося стримати хворобу – обмежити її заразність та зменшити смертоносність – хай навіть не вдалося їй повністю перемогти. Бувай. Хейзел ретельно записувала все про своїх пацієнтів та їх прогрес. Копію цих записів вона надіслала разом із листом доктору Бічему, від якого, на її сум'яття, досі не надійшла відповідь.

- Чим же він так

зайнятий

? - Зі стогом скаржилася вона Йоні, видаляючи тріску, що застрягла в гомілки маленького хлопчика. – Скільки потрібно часу, щоб відповісти на листа?

Йона подала їй бавовняний тампон та спирт для обробки.

- Не так багато часу минуло, міс. А він дуже знаменитий лікар, чи не так? Напевно, отримує цілу гору листів.

- Так, думаю, що так, - буркнула Хейзел. Тріска вискочила з ноги хлопчика, не встиг той навіть скрикнути. – Ось. Тепер ти у повному порядку. Тільки надалі тримайся подалі від занозистих перил. Пощастило, що тобі дісталася лише маленька тріска.

Йона провела хлопчика і запросила до Хейзел наступного пацієнта, рудоволосого юнака в коричневому камзолі, що явно знав найкращі дні. У юнака був втомлений і блідий вигляд. Його поношена сорочка була порвана біля горла і носила сліди явно невмілого ремонту.

– Берджесс! – здивовано вигукнула Хейзел.

Їй довелося стримати дивне бажання кинутися до нього з обіймами, викликане чистим потрясінням від того, що він, мов привид, виник у її лабораторії в Хоторндені.

— Я... я перепрошую, — сказав Берджесс, збентежено похмуривши світлі брови. - Не думаю, що мав задоволення. Але... кажуть, сюди можна звернутися по лікування?

Він подивився за спину Хейзел, припускаючи, що десь там перебуває лікар-чоловік. З однієї з ліжок у солярії долинув стогін.

- Гілберт Берджесс, - повторила вона. - Ти не впізнав мене. Само собою. - Вона зібрала волосся в кулак на потилиці. - Джордж Хейзелтон до ваших послуг.

І тут – чи то від шоку, чи то від жару – Берджесс знепритомнів.

- Я просто не можу в це повірити, - заявив він, прокинувшись на одній із ліжок у замку.

Огляд не забрав багато часу - у пацієнта виявився сильний жар і свіжі виразки по всьому тілу. То була римська лихоманка. Йона принесла йому миску вівсянки з варенням. Він розсіяно помішував її, не в силах змусити себе поїсти.

- Дівчина, весь цей час. Перепрошую, навіть
леді

. І ніхто не здогадався. Боже, я вбив би за можливість побачити обличчя Траппа в такий момент.

- Ну, дехто здогадався. Лікар Стрейн дізнався мене і заборонив відвідувати його лекції.

- А ми всі гадали, куди ти поділася, коли перестала з'являтися. Деякі хлопці припускали, що справа в хворобі, або в поспішному одруженні, або в чомусь подібному. Трап намагався всіх переконати, що ти в бігах через карткові борги, але я знав, що це повна нісенітниця.

- І як там тепер справи? - спитала Хейзел, намагаючись говорити рівним тоном. – На заняттях я маю на увазі. Що ви там зараз вивчаєте? Берджесс зняковів і втупився в свою кашу, що порозовіла через малинове варення.

- Я кинув навчання, - зізнався він. - Пару тижнів тому. Я міг би звалити все на хворобу, але насправді просто не справлявся. Моя сім'я насилу наскребла грошей навіть на оплату занять – ми зайняли у всіх родичів, хто сам не на мілини, – і я просто не виніс би, якби після всього цього провалив іспит.

– І ти втік? Берджесс, ні!

Берджесс відмахнувся від неї.

- Не-а, це на краще. З мене вийшов би поганий хірург. Не такий, як ти...

ти

! Ти була чудова. Повірити не можу, що тебе виставили із занять лише тому, що ти носиш спідницю. Яке нахабство з їхнього боку, справді. А цей Стрейн! Клянуся, мені постійно хотілося його задушити. У мене мурашки тікали лише від того, як він

стояв

, ну, знаєш ... Втупившись цим своїм оком.

Берджесс здригнувся.

- Ну, я все-таки можу стати хірургом, - сказала Хейзел, злегка посміхнувшись. - Точніше, є невеликий шанс.

Вона розповіла про свою домовленість із доктором Бічемом, згідно з якою їй таки дозволять скласти іспит на лікаря, щоб подивитися, як вона впорається. У разі успіху вона вирушить учнем до шпиталю, на початок самого доктора Бічема, а всім жінкам з цього моменту буде дозволено відвідувати заняття.

Берджесс підбадьорився, почувши її розповідь.

- Це ж чудово, Хейзеле, просто чудово! Ти просто маєш здати. Але ти й так здаєш, ти ж геніальна у всьому цьому.

- Але ж ти заручена, хіба ні? - спитав Джек з-за рогу. Хейзел навіть не помітила, що він сидить там, читаючи одну з її книг у м'якій обкладинці. - Навіть якщо ти здаєш, чи дозволить тобі чоловік зробити хоч щось зі своїм знанням?

- Не думаю, що це йому вирішувати, - сухо відповіла Хейзел.

- Можу посперечатися, він певен, що йому, - заперечив Джек крижаним тоном.

- Ой, прийми мої запізнілі привітання, - сказав Берджесс, перервавши натягнуте мовчання. - З заручинами! І хто щасливчик?

- Дякую. А він - майбутній віконт Алмонт, взагалі.

Берджесс витріщив очі.

- Хейзел, це ж ... ох,

батюшки

! Мені не можна кликати тебе Хейзел! Леді Сіннетт, я хотів сказати. Або, точніше, леді Алмонт.

- І Хейзел зійде, - запевнила вона. - Я заручена з ним практично з народження. Він просто вирішив надати всьому більш офіційного статусу, от і все. Ми навіть не плануємо весілля найближчого року, тому не можна сказати, що моє життя серйозно змінилося останнім часом. І лікарський іспит зараз турбує мене набагато сильніше, ніж це безглузде весілля.

Джек різко видихнув, шльонув книгу на стіл і пішов. Хейзел проігнорувала його, знову повернувшись до Берджесса.

- Скажи, будь ласка, ти пам'ятаєш щось із лекцій доктора Бічема про будову лімфатичної системи, бо тут я абсолютно безнадійна.

З цього дня Берджесс став її персональним репетитором та тренером. Варто було тільки Хейзел закінчити прийом пацієнтів, які прибули в лабораторію, і обхід тих, хто займав ліжка в Хоторнден-касл, вона сідала біля Берджессового ліжка, і він допомагав їй займатися. Берджесс виявився чудовим екзаменатором, який умів почути, якого саме питання Хейзел сподівається уникнути, оскільки не знає точної відповіді.

До того часу, як Чарльз доставив листа від доктора Бічема, Хейзел була так захоплена перерахуванням Берджессу всіх кісток внутрішнього вуха, що не розуміла, що саме в неї в руках, доки не відкрила конверт.

Дорога міс Сіннетт,

Як несподівано і приємно отримати від вас звістку. Я щиро сподіваюся, що ви пам'ятаєте про наші заклади і ваша підготовка до лікарського іспиту просувається вперед. Маю зізнатися, що я глибоко переконаний у вашому успіху.

На жаль, більше приємних речей у цьому листі нема. Щеплення в Единбурзі намагалися робити під час першої хвили римської лихоманки, але без найменшого позитивного ефекту. Навпаки, ті деякі пацієнти, кому вдалося пережити наслідки щеплення, пізніше померли від самої хвороби.

Мені незнайомий згаданий вами «корінь бородавочника», тому, вважаю, це просторічне прізвисько для якоїсь місцевої рослини з іншою, офіційно затвердженою назвою. Проте запевняю вас, що і я, і мій шанований дід свого часу експериментували з величезною кількістю представників шотландської флори і не виявили нічого, здатного пом'якшити жахливі симптоми смертоносної хвороби. Тому змушений порадити вам припинити будь-яке його використання і не продовжувати лікувати нещасних хворих на неперевірені народні засоби. Не продовжуйте використовувати корінь бородавочника в будь-якій формі. Те, що зараз дає позитивний ефект, може призвести до згубних наслідків у майбутньому. Якщо ви збираєтеся стати лікарем, то швидко запам'ятайте, що добробут пацієнта має бути для лікаря важливішим за власні амбітні плани.

Зі щирою прихильністю,

доктор Вільям Бічем III

Хейзел прочитала листа, а потім почала спочатку.

Відчуття було таке, наче їй відважили ляпас. Вона випустила з рук листок, а Берджесс підняв його і почав читати, мовчки промовляючи слова.

- Що ж, я вважаю, це була гарна ідея, - нарешті сказав Берджесс. – А цей відвар бородавника – єдине, відколи я підхопив цю заразу, від чого зникає відчуття, ніби моя голова ось-ось лусне, що б там не казав

доктор Бічем. Не такий він і важливий! Ти знаєш, що його дід під кінець збожеволів? Вдарився в алхімію тощо. Можливо, там багато хто з глузду з'їхав. Забудь про це, Хейзеле.

Хейзел відсутньо кивнула. Вона була дурна і надмірно амбітна. Вона була просто дитиною, тоді як над проблемою лікування римської лихоманки безуспішно билися найшанованіші лікарі у світі. Вона ще навіть не склала іспит на лікаря, але виявилася досить самовпевненою, щоб вважати, ніби знайшла рішення там, де його переглянув доктор Бічем. Її щоки спалахнули, і вона вирвала листа з рук Берджесса. Потім порвала його на шматочки і шпурнула у вогонь, але не злісно, а з почуттям глибокого приниження.

- Це не має значення, - сказала Хейзел, намагаючись забрати у Берджесса кухоль із відваром, який він пив. – Ми прислухаємося до порад експертів, принаймні зараз.

Берджесс відсунув кухоль і зробив ще один ковток на знак протесту.
- Навіть не думай.

- Гаразд, - здалася Хейзел. - Нехай буде по-твоєму, але якщо щось піде не так, всі наслідки - на твоїй совісті.

Берджес зробив ще один великий ковток.

– Це просто відвар, – заявив він. – І мені від нього краще. Я не знаю, що там собі думає доктор Бічем, але лікуєш мене ти, а не він, і як би там не було, я вірю вам, доктор Сіннетт.

Його слова майже змусили її посміхнутися.

У неї в останні дні було не так багато приводів для посмішки. Крім того, що весь цей час вона чекала відповіді від доктора Бічема, ще й Джек з того часу, як повернувся Мунро, майже не з'являвся в Хоторндені, намагаючись знайти нову роботу.

- Ти можеш залишитися тут, - якимось шепнула йому Хейзел, валяючись у ліжку, за кілька днів після появи Берджесса. Джек натягнув поношену сорочку та куртку, кинуту на спинку її крісла.

- Я не можу просто залишитися тут, - заперечив він, похлюпавши холодною водою на щоки. – Мені треба знайти роботу. Хтозна, скільки часу пройде до відкриття театру. Якщо красти тіла тепер надто небезпечно, доведеться вигадати щось інше.

– Це

справді

надто небезпечно, Джеку, - сказала Хейзел. – Ми не знаємо, хто схопив Мунро та чому. А поліцейські не збираються допомагати воскресителям - навіть якщо припустити, що вони самі не пов'язані з викраденнями. Будь ласка, пообіцяй мені, що ти не підеш знову викопувати тіла!

- Обіцяю, - промимрив Джек.

Він зашнурував черевики, поцілував Хейзел у чоло і пішки пішов із Хоторндена. З того часу вона його не бачила.

20 грудня 1817 року,

Генрі-стріт, будинок № 2,

кажан

Моя дорога Хейзел!

Звістка про твої заручини нарешті досягла Бата, і я зовсім щаслива. Як радісно усвідомлювати, що про тебе є кому подбати і твоїй кузен Бернард таки стане твоїм чоловіком. Єдине, що останнім часом було здатне мене так само потішити, це одужання Персі (слава Господу!) від застуди.

З нетерпінням чекаю на зустріч з тобою та твоїм майбутнім чоловіком під час сезону в Лондоні. Як тобі відомо, наступного року Персі вирушить до Ітона. Я думаю, мені краще буде залишитися в Лондоні, щоб бути до нього ближче, якщо раптом його застуда повернеться.

Я дуже пишаюся тобою.

Твоя любляча мати,

леді Лавінія Сіннетт.

30

Вона виходить за герцога, або графа, або барона. За когось із них. У чому між ними різниця? І яке це взагалі має значення? Усі вони жили у великих будинках і нічим особливо не займалися, тільки роздавали накази слугам і обирали, яку з вишиванок покласти сьогодні в кишеню. Не дивно, що саме аристократи придумали медицину та математику, – їм довелося просто від нудьги.

Театр був так само закритий через епідемію. Джек ось уже багато місяців не отримував платні, а без додаткового доходу від продажу нових тіл анатомам його становище ставало дедалі більше ненадійним.

Спочатку він вирушив на верф, сподіваючись, що молодість та міцне додавання допоможуть йому знайти місце будівельника кораблів. Але роботи в Лейті майже не було. Бригадир засміявся Джеку в обличчя, коли той спитав про місце.

— Довелося цього року звільнити двадцять чоловік, — сказав він. Потім шмигнув носом і сплюнув убік. - Вибач, хлопче. Здавалося, куди б він не пішов, скрізь уже сиділа черга з дюжини чоловіків старших і досвідченіших за нього, які чекають шансу зустрітися з господарем і вмовити його взяти їх на роботу з гідною денною оплатою.

- Чув, є робота в Ньюкаслі, - шепнув Джеку один чоловік після того, як їх обох не взяли мулярами. — Якщо тебе тут нічого не тримає. І в Америці — ось де можна заробити справжні гроші, якщо переживеш подорож.

Джек ввічливо кивнув, але сама думка про те, щоб збільшити відстань між ним і Хейзел ще хоч на милю, здавалася неможливою. Куди він міг поїхати, якщо вона залишалася тут? Але як він міг просити її відмовитись від графа, якщо не міг навіть знайти гідний заробіток? Останнім часом, бачачи її обличчя - чисте, не рахуючи поту, що виступає від безперервних обходів хворих і оглядів нових пацієнтів, - Джек відчував всепоглинаючий сором, немов вони двоє належали до різних видів. Йому чудово вдавалося торгувати тілами, бачить Бог, це правда - вдавалося їх викопувати, і не траплятися, і переконувати лікарів у накрохмалених сорочках накинути кілька фунтів зверху.

Навіть якщо згадати про викрадачів, це не могло бути небезпечнішим за роботу в кар'єрі чи шахті. Джек зміг би з ними впоратися: він розумніший, ніж Мунро, і набагато краще б'ється. Він обіцяв Хейзел, це так, але їй ніколи не доводилося лягати спати з порожнім животом, стискаючи ковдру в кулаку і мріючи якнайшвидше провалитися в сон і більше не відчувати, як скручує шлунок з голоду. Вона не знала, як це — жити в місті без пенні в кишені, розуміючи, що тільки власна кмітливість допоможе врятуватися від холоду та недоїдання. Вона завжди жила у безпеці.

А Джека бідність зробила вразливим, і вона надала йому нерозсудливості.

- Ви чули про феномен Тесея?

Вечеря в Алмонт-хаус була влаштована нібито для того, щоб відзначити заручини Хейзел і Бернарда, хоча вони сиділи по різні боки обіднього столу, причому Хейзел опинилася поряд з бароном Волфордом, який, розмовляючи, нахилився до неї дедалі ближче, а Хейзел відчайдушно намагалася відхилитися якнайдалі, при цьому не перевернувши стілець. Після чотирьох змін страв барон був такий близький, що Хейзел бачила бризки слини на його губах. Його смердюче дихання викликало сльози на очах.

– Так, мілорде, насправді я...

– Це складна філософська ідея, але з тих, що можна легко пояснити жінці як історії. Уявіть величезний корабель. Згодом частини цього корабля прогнивають. Але кожну гнилий дошку відразу замінюють на нову. Згодом кожен шматок дерева, з якого було збудовано початковий корабель, замінюється на новий. Це як і той самий корабель?

За кілька місць від них піднявся лорд Алмонт.

– Ні! - з захопленням вигукнув він, вказуючи на Волфорда. – Інший корабель. Зовсім інша деревина.

- А, - сказав барон, - у такому разі

коли

а корабель перестав бути тим самим кораблем?

Вигук лорда привернув увагу всієї кімнати. Бернард підвівся слідом за батьком.

– Десь на половині. Коли половина була замінена, він перестав бути тим самим кораблем.

- Навіть незважаючи на те, що всі навколо, як і раніше, називають його кораблем Тесея? – тихо сказала Хейзел.

Усі погляди звернулися до неї. У тому числі роздратований – Бернарда.

- Так, любя, - процідив він крізь стиснуті зуби. - Не має значення, як називають його люди. Як тільки замінено половину, це більше не той самий корабель.

- Деяким жінкам, - звернувся лорд Алмонт до сина, - ще треба запам'ятати, що дивитися на них нам подобається більше, ніж *слухати*

Барон Волфорд реготав, через що його фальшиве око крутнулося в очниці.

– Ага! Але тепер повернемось до корабля. Уявіть, що ви зібрали всю зіпсовану деревину, яку замінили, і зібрали другий корабель у Британському музеї. Який із кораблів тоді буде кораблем Тесея? Той, що плаває під цим ім'ям, чи той, що стоїть у музеї?

- Другий, - відразу заявив Бернард. – Другий. Той, що з первісної деревини.

– Та серед нас справжній вчений! - вигукнув лорд Алмонт, грюкнувши Бернарда по спині. Той засяяв.

- Точно, - підтримав барон Волфорд, піднімаючи келих червоного вина, перш ніж спустошити його одним ковтком.

- Звідки такий філософський настрій, Волфорде? – спитав лорд Алмонт.

— Чи бачите, — почав барон, і поправив своє фальшиве око, — я думаю прикупити собі нове око. Вже призначив процедуру. За тиждень, рахуючи з понеділка, в Анатомічному товаристві. Вперше за двадцять років побачу все обома очима, принаймні так стверджує лікар.

- Що ви маєте на увазі? - спитала Хейзел, вперше за весь вечір виявивши інтерес до розмови. – Що за процедура дозволить вам бачити знову? І що за нове око?

– Ну-ну,
дорога

– втрутився Бернард.

- Бароне Волфорде, я не хотіла здатися грубою, але будь ласка, розкажіть, що за операція, ймовірно, зможе повернути вам зір? Зі штучним оком?

Барон Волфорд поблажливо погладив Хейзел по голові.

– Нічого такого, чим слід цікавитись юній дівчині! Особливо, коли їй треба готуватися до весілля!

- Так, - сказала Хейзел. - Весілля. Само собою.

Після вечері джентльмени вирушили до бібліотеки, бренді та сигар, а Бернард пішов проводити Хейзел до її екіпажу.

- Хейзел, - заговорив він, відкашлявшись, як тільки вони вийшли надвір. – Твої... фантазії про те, щоб стати... лікарем чи що там.

- Це не фантазії, Бернарде, - заперечила Хейзел. – Я збираюся стати лікарем. Я знаю, що це не те, чого бажаєте

ви

з батьком, але я навчаюсь уже багато тижнів.

Тільки-но почавши говорити, вона виявила, що не може зупинитися.

Бернард нервово обернувся.

- Я хороша в цьому, Бернарде, правда хороша. Я не завжди вірила, що так, але так і є. Я вилікувала півдюжини пацієнтів – я

зараз

лікую півдюжини пацієнтів. Я прийняла пологи! І збираюся складати іспит, Бернарде, щоб стати лікарем. Хоча насправді впевнена, що я вже й так лікар.

Бернард відкривав і закривав рота, як риба, викинута на берег.

- Хейзел, заспокойся!

- Я спокійна, Бернарде. Цілком спокійна. Але ти змушена сказати тобі, якщо ти збираєшся все це мені заборонити, я не можу обіцяти, що вийду за тебе заміж.

Бернард глянув на зачинені двері Алмонт-хаус, ніби роздумував, як йому повернутися і обговорити все з батьком. Він обсмикнув жилет.

- Гаразд. Що ж, гаразд. Нема чого говорити таке, Хейзел. Давай поводитися розумно.

- Я поводжуся цілком розумно.

Бернард знову відкашлявся.

- Добре. Ти сказала, чи буде іспит? Іспит, щоб стати лікарем?

- Так, Королівський лікарський іспит. Через тиждень.

- За тиждень, - повторив Бернард. – Ідеально. Ти вирушаєш на цей...

цей Королівський іспит. І, якщо здаси, ми можемо... що ж, ми можемо хоча б обговорити, як усе це виглядатиме... у майбутньому.

Обличчя Хейзел трохи просвітліло.

– То ти кажеш, що є шанс? Я маю на увазі, шанс, що ти, можливо, погодишся дозволити мені... дозволити нам...

Бернард потер віскі.

- Просто добре. Здай іспит, а потім ... Потім зрозуміємо, що далі робити. Але, Хейзеле, Господом Богом закликаю, благаю: якщо з

іспитом не вийде, пообіцяй мені, що на цьому все закінчиться! І мій батько ніколи про це не дізнається.

- Ніколи, - повторила Хейзел.

- Ти

обіцяєш

мені, Хейзеле?

- Я обіцяю.

- Добре. - Бернارد поцілував її в верхівку і допоміг сісти в екіпаж. - Краса моя. Не труси на бруківці! – крикнув він кучерові. - Ти везеш мою майбутню дружину!

32

Довгі тижні день Королівського лікарського іспиту наприкінці семестру здавався Хейзел таким далеким, абстрактним, неначе справжнім. А потім, раптово, він настав. Зрештою все, що вона дізналася, незліченний годинник провівши за читанням та заучуванням *«Трактату доктора Бічема»*

, виявилось лише малою краплею порівняно з тим, чому навчилася за ті короткі тижні, коли лікувала всіх, хто приходив до неї в Хоторнден. У Бічема були підстави сумніватися в Хейзел, коли вони уклали своє об заклад; якби в її розпорядженні були лише книги, вона б так і не відчула, що готова. А зараз була майже певна.

Вранці перед іспитом вона перегортала свої нотатки, поглинаючи вівсянку, але навряд чи розуміючи, що їсть, настільки зосередилася на тому, що читала. Легенева система? Лімфатична? Органи? Вона подумки, одну за одну, відзначала всі вивчені теми, з подивом розуміючи, що, схоже, таки готова.

- Припини, - сказав Берджесс, поглинаючи свою вівсянку з апетитом, що викликав у Хейзел посмішку. Йому явно було краще. Нехай іноді його ще мучив роздираючий кашель, але рани на спині почали гоїтися. А ще до нього повернувся апетит.

- Припинити що? - Не відриваючи очей від аркуша, спитала Хейзел і капнула вівсянкою на коліна.

- Зубрити. Ти все це знаєш вздовж і впоперек. На цьому екзамені не буде нікого, підготовленого хоча б наполовину так само добре, як ти.

- Дякую, Берджесс. І ще, прийми мою подяку за всю твою допомогу.

Берджес слабо посміхнувся.

- Неправильно, що ти дякуєш мені, адже це я, по суті, завдячую тобі життям.

– Лікування – це добре, – сказала Хейзел. - Але лікування краще.

- Що ж, я не маю сумнівів, що за цим справа не стане, якщо все в руках доктора Хейзел Сіннетт.

– Я поки що не лікар.

– Це питання кількох годин.

Вона взяла пір'я, чорнило та складаний ніжик, а також свій екземпляр «Трактату доктора Бічема»

, більше навмання, ніж для чогось ще.

- Джек з'являвся останнім часом? - спитала Хейзел у Йони, поки та допомагала їй шнурувати черевики.

Йона похитала головою.

– Боюся, що останніми днями немає. - Потім, помітивши занепокоєння на обличчі Хейзел, вона продовжила: - Хоча я не стала б переживати про цього хлопця. Ви ж знаєте Джека, він вивернеться з будь-яких неприємностей. Він спритніший за гадюки і вдвічі розумніший. Хейзел на це змогла лише кивнути. З Джеком все гаразд. А їй сьогодні треба зосередитись на іспиті.

Спочатку вона збиралася прийти на іспит у костюмі Джорджа Хейзелтона; вона дістала один із найкращих камзолів Джорджа і повісила у свою шафу, щоб щоранку бачити нагадування про майбутнє завдання. Але вранці, коли настав час одягатися, її охопили сумніви. Вона не збиралася складати іспит як Джордж Хейзелтон - вона вирішила складати його як Хейзел Сіннетт.

Тому Йона допомогла їй одягнути сукню, яку надіслали від кравчини всього кілька тижнів тому і яку Хейзел ще жодного разу не встигла надіти. Спідниця з білого мусліну була прикрашена стрічкою по подолу і легкими хвилями струменіла до кісточок. Ліф із криваво-червоного шовку доповнювали білі лляні буфи на плечах. Комір доходив до підборіддя, змушуючи тримати його рівно.

- Не запізниться, - поквапила її Йона, закінчивши шнурувати взуття. - Ви повторили це дюжину разів, і я не забула: треба прийти рівно о восьмій.

Хейзел підтягла краї рукавичок.

– Я не спізнюся. Повір.

Вона все ще пам'ятала, як намагалася пробратися на хірургічну демонстрацію доктора Бічема в Анатомічному товаристві і опинилася перед замкненими дверима, щойно подзвонили дзвони над містом. Коли вона попрямувала до екіпажу, земля все ще була вкрита морозом - застиглою за ніч і перетворилася на лід рососою. Хейзел насолоджувалася хрускотом трави під ногами. "Це буде чудовий день", - подумала вона.

Ця впевненість протрималася в ній рівно до того моменту, як екіпаж піднявся на вершину пагорба, де розташувалося Старе місто; у віконце Хейзел побачила інших майбутніх лікарів, які поспішали до екзаменаційної зали в університеті. Всі вони виглядали дуже серйозно, ці чоловіки в темних плащах та поношених черевиках, деякі в окулярах, і поголовно кожен із виразом повної зосередженості на обличчях. Вони крокували бруківкою, дивлячись під ноги і насупивши брови. У Хейзел скрутило шлунок, а її сніданок гіркою грудкою застряг у горлі. Від похитування екіпажу її занудило.

- Можете зупинити екіпаж? - гукнула вона кучера. – Звідси я дійду пішки.

Холод обпік її, варто було відчинити двері: для грудневого ранку її плащ був надто тонким, а палантин вона взяти забула. Вона йшла швидким кроком, щоб зігрітися, і незабаром перетнула міст дорогою до університету. Ніхто не звертав на неї уваги, коли вона йшла по мощених вуличках повз магазинчики, від яких йшов запах розігрітого м'яса і вчорашнього елю, повз волоцюг у ковдрах, що забилися під навіси, повз кудлатих дворняг, що виляють хвостами побачивши будь-яку подачку, повз дітей, що грають у кістки, повз чоловіка в циліндрі, що везе крісло-коляску з вкритою вуаллю фігурою.

Хейзел застигла. Людина з кріслом звернула за ріг, у провулок. Як там було в оповіданні Дженет? Про побачену уві сні вуалі. І Мунро розповідав ту саму історію. Він тоді описав

саме цю сцену

: як його везли містом під щільною чорною вуаллю Ніхто з перехожих, крім Хейзел, не зупинився і не помітив нічого незвичайного. На їхню думку, це була літня вдова в жалобі або каліку, що здійснює ранкову прогулянку.

Хейзел, затамувавши подих, стежила, як людина з кріслом повертає з головної вулиці в провулок, той самий, що веде до Анатомічного товариства. Хейзел зробила крок уперед, не втримавшись від бажання заглянути за ріг. Але помітила лише помах плаща і двері, що зачинялися, як підтвердження того, що було їй відомо: людину в кріслі везли в анатомічний театр.

У голові попереджувально брязнув дзвіночок. Сьогодні був понеділок. Барон Волфорд вирушив на операцію, до Анатомічного товариства. Хіба не про це він казав? Що ж відбувалося за цими зачиненими дверима?

До іспиту залишалося ще достатньо часу – вона зібралася так рано, що могла б дістатися від Хоторндена до університету пішки і все одно встигла до початку іспиту зайняти своє місце і навіть наповнити чорнильницю. Безперечно, нічого страшного не станеться, якщо вона просто... загляне туди. Подивиться, що там відбувається. Напевно, нічого особливого. І взагалі, барон Волфорд на тій вечері був неабияк п'яний. Йому, швидше за все, підберуть нове скляне око, а постать у кріслі... просто літня вдова, яка відвідує свого онука, запрошеного сюди з лекціями.

Час у неї є. Часу в неї достатньо. Хейзел захотілося, щоб Джек опинився тут, привів би її до тями і звелів би не дурити, не звертати уваги на барона і невідому вдову, а зосередитися. Зосередитись на університеті, на іспиті, на своєму майбутньому. Але Джека тут не було; він тинявся десь у місті, без Хейзел, а вона на самоті стояла на галасливому перехресті і гризла ніготь, подумки програючи всі можливі ситуації.

Але свій вибір вона зробила, коли побачила, як крісло-коляска ховається за дверима, і відчула, як шалено забилося серце, а волосся на потилиці піднялося від хвилювання і страху. Хейзел стягнув капелюшок, озирнулася на всі боки, перевіряючи, чи не дивиться на нього хтось, а потім зникла в маленькому провулку трохи далі будівлі, де лише кілька місяців тому Джек Каррер, імені якого вона тоді не знала, показав їй таємний вхід.

З «Трактату про анатомію доктора Бічема, або Профілактика та лікування сучасних хвороб» (17-е видання, 1791) під ред. доктора Вільяма Р. Бічема

Призначення лікаря - захищати і берегти свого ближнього. І це єдина вказівка тим, хто присвятив себе цій визначній професії: допомагати тим, хто в біді. Метою вивчення має бути розширення меж пізнання, але ніколи – вивчення як таке. Залишіть знання заради знання філософам. Життя лікаря занадто коротке, щоб витратити її на пусті міркування, - якщо він використовує свій розум, то повинен також використовувати і руки.

33

Кам'яний коридор виявився темнішим і вузьчим, ніж пам'яталося Хейзел. Павутина чіплялася за її спідниці, і вона насилу утримувалася від чхання через пил, що кружляв у смугах світла, що просочувався крізь нещільно пригнані дошки дверей у неї за спиною. Що далі рухалася Хейзел, то холодніше і темніше ставало. Не пройшовши й десятка кроків коридором, вона вже глибоко каялася у своєму рішенні; їй слід було сидіти в екзаменаційному залі університету і посміхатися у відповідь на підначки Траппа, адже вона була впевнена, що впорається з усім, що чекає на іспит. Її робота була б взірцем акуратності, написаним бездоганим почерком. Можливо, вона навіть закінчила б першою в класі. Хвилини витікали.

Вона похитала головою, наче викидаючи звідти подібні думки. Вона все одно встигне. Часу в неї достатньо. Підлога трохи пішла під ухил, і Хейзел почула тихий гуркіт голосів з іншого боку дверей, які їй ніяк не вдавалося розгледіти в сутінках.

– ...означає, що ви нічого не відчуєте, запевняю вас.

– ...сам пройшов через подібну процедуру...

– Ми обрали цього, бо він молодий, розумієте? Коштує три пенси зверху, зуб даю.

Хейзел повернула важку металеву ручку, здригнувшись від скрипу. Вона чекала, що пролунають крики, що темп чи градус розмови на сцені зміниться, але, зважаючи на все, її не почули. Хейзел прочинила двері на дюйм, впустивши в коридор тонкий промінчик світла, а потім, не дочекавшись реакції від людей на сцені, збільшила щілину настільки, щоб прослизнути боком.

У ніс одразу ж вдарив запах соломи – свіжої соломи, що вистилала сцену і підлогу між рядами, мабуть, щоб вбирати кров. Хейзел, мовчки

подякував матінці за нав'язані нею уроки етикету, де її навчили тихій, відповідній леді ході, повільно, немов дух серед тіней, прокралася вперед наскільки наважилася.

Без прикриття з сотні чоловічих ніг, що закривали міжряддя, Хейзел довелося зупинитися далеко від сцени, звідки розібрати, що там відбувається, можна було лише загалом. Там, на хірургічній кушетці, життєрадісно розмовляючи, сидів чоловік. Його голос луною розносився по залі. Фігура під вуаллю, як і раніше, сиділа в кріслі, за її плечем загрозово височив незнайомиць у циліндрі. А в центрі сцени анатомічного театру, тримаючи блакитний флакон з ефіріумом в одній руці та мереживну хустку – в іншій, стояв лікар.

На ньому був шкіряний фартух м'ясницький, а обличчя приховувало дивне пристосування. Воно схоже на великі окуляри, але замість двох стекол мало лише одне.

Одне кругле збільшувальне скло по центру, що приховує обличчя лікаря і перетворює його на створення з грецьких міфів. Це був він – одноокий чоловік, що снівся Дженет, що прийняв образ циклопу з круглим скляним оком, оправленим у латунь. Його збільшена райдужка спалахувала блакитним і розпливалася за склом, як морська вода.

– Ключ до всього – ефіріум, мілорде. Можливо, ви бачили мою демонстрацію на початку осені?

Чоловік на кушетці підвівся на ліктях.

- Зізнатися чесно, не бачив, лікарю.

Лікар змочив хустку перламутрово-блакитною рідиною.

- Що ж, ефект досить примітний. Я помічаю, що пацієнтам подобається використовувати його на ніч для покращення сну. Ви прокинетесь через пару годин добре відпочили. При невдалому розкладі самопочуття буде, як після поганого сну. Найгірше – це легке роздратування у новому оці, але воно вщухне за кілька тижнів. Ви помітите, як з кожним днем в ньому прояснюється туман.

- Я так чекаю цього, лікарю, клянуся вам!

Чоловік на кушетці виявився бароном Волфордом, який легко впізнавав навіть у простій лляній сорочці. Він смачно прицмокнув губами і ліг назад на кушетку.

— Робіть свою чорну справу, лікарю, — скомандував він. - Дочекатися не можу, коли раз і назавжди попрощаюся з цим моторошним скляним оком.

Вираз обличчя лікаря було не розібрати за склом. Він підніс просочену ефіріумом хустку до обличчя барона, а потім повернувся до закутаної фігури в кріслі.

- Будьте ласкаві, сер, - звернувся лікар до чоловіка в циліндрі.

Той зірвав вуаль, під яким опинився хлопчик зі світлим волоссям, від бруду здавалося майже каштановим, пов'язаним спереду руками і ганчіркою, намотаною на обличчя, щоб заглушити крики. Хлопчик звивався в путах, вигинаючись туди-сюди в спробах звільнитися. Навіть зі свого місця Хейзел змогла розглянути неприкриту паніку на його обличчі, що вже став багряно-червоним.

- Ну-ну, - проворкував лікар, знову змочуючи хустку ефіріумом, перш ніж притиснути до обличчя жертви. Хлопчик смикнувся в руках викрадачів, а потім обм'як.

— Ось так, — промимрив лікар. - Давайте його на стіл. Будьте ласкаві, сер?

Чоловік у циліндрі допоміг лікареві витягнути хлопчика з крісла і покласти на довгий стіл у центрі сцени, поряд з бароном Волфордом, що на вигляд просто мирно сплячий. Тіло хлопчика неживо обвисло, мов у ляльки.

- Моторошно складно було знайти око того самого кольору, - заявив чоловік у циліндрі грубим, як шарудливий гравій, голосом. - Перебрав дюжину хлопців, доки знайшов цього, з потрібним відтінком. Червоне дерево, га? Ось скажіть, що його дивачки не такі.

- Так-так, - сказав лікар. — Можу уявити ваші труднощі. Але за гроші, що заплатив цей славний джентльмен на столі, гадаю, можна підібрати йому саме те, що він хоче.

Чоловік у циліндрі прочистив горло.

- А скільки

конкретно

він платить? За таке?

- Ну-ну, Джонсе, ви ж знаєте, що я знаходжу недоречними розмови про гроші. Але смію вас запевнити, чи заплатив він достатньо і може вимагати, щоб нове око поєднувалося за кольором зі старим.

Лікар налаштував лінзу свого збільшувача та вибрав скальпель зі столу.

- Сама по собі процедура проста, особливо з огляду на те, що у клієнта спочатку не було ока. Ока вже оброблена. А тепер нам лише потрібно...

Він з мерзенним хлюпанням встромив скальпель в обличчя хлопчику, який навіть непритомний залишився зі зв'язаними руками. Хлопчик не смикнувся, навіть коли ножа лікаря вривався під його надбрівну кістку і зробив товстий розріз уздовж носа.

- А тепер назовні стриб, - промовив лікар і виколупав ліве око з очниці хлопчика. - Джонс, будьте ласкаві, подайте третій бобовий корінь, срібну пудру і те зілля, яке я зберігаю в чорній банці в шафі.

Чоловік у циліндрі в цей час дивився на рану на обличчі хлопчика, розпливаючись у моторошній, звіриній усмішці. Він слухняно кивнув і невдовзі поставив на стіл усі три інгредієнти, які просив лікар.

- Це чари, лікарю, як не крути, - видихнув чоловік у циліндрі, коли лікар обережно капнув зілля в порожню очницю барона, слідом відправивши і очей хлопчика.

- Не чари, Джонсе, - заперечив лікар з помітною часткою роздратування, обробляючи очницю порошками. – Нічого, окрім науки. І, зрозуміло, знання людського тіла, яке вдосконалювалося довгі роки.

Він хмикнув, не відволікаючись від проведення операції.

Хейзел завмерла від жаху. Горло перехопило, ноги приросли до підлоги, наче були відлиті зі сталі. У голові крутилися думки про те, що їй

слід

робити, які дії зробити: перервати їх криком, вибити ножа з руки лікаря або щонайменше побігти за допомогою, ще раз покликати констебля, зтягнути його в таємний коридор і показати, що тут відбувається. Десь на задвірках розуму промайнула думка про іспит. Він, мабуть, уже почався, але якби втекти, вона могла б ще встигнути. Але тіло не слухалося уявних наказів. Жах у неї всередині став живою істотою, монстром, який перетворив кров у її венах на лід, а м'язи – на кисіль. Вона могла лише спостерігати, як лікар закінчує свою жахливу операцію, закріплюючи око хлопчика рідкісного кольору червоного дерева на набряклим, багряному обличчі барона Волфорда.

Коли операцію було закінчено, лікар відступив і схилив голову набік, оцінюючи плоди своєї праці. Потім витер скальпель об фартух, сунув руку в кишеню і витягнув крихітний флакон з якоюсь мерехтливою,

золотистою субстанцією. Її сяйво, наче світло свічки, висвітлило обличчя лікаря знизу.

- Ось так. Усього крапельку, щоб уникнути запалення і переконатися, що нове око приживеться, – промимрив він і дбайливо нахилив флакон, дозволяючи єдиній краплі впасти на обличчя барона.

– А з цим що робитимемо? - спитав чоловік у циліндрі, киваючи на зв'язаного хлопчика, з спорожнілої очниці якого кров текла рікою на стіл і солому на підлозі. – Кров із нього так і хлище.

Уся увага лікаря була звернена на барона.

- О, - відмахнувся він, - тампон у рану, щоб кров не текла. - Він цикнув і швидко глянув на хлопчика. – Сумніваюся, що він виживе, бережи його Господь. Нехай збуде тут кілька годин, може, оклемається. Якщо помре, відвезіть тіло до притулку. Ви знаєте, що робити, Джонсе. Якщо спитають, це римська лихоманка. - Він знову повернувся до барона, нахилившись, щоб уважніше оглянути свою роботу: ті сотні крихітних вен, які він пошив і запечатав, щоб покупець отримав око, за яке заплатив. - Я вважаю, це одна з моїх найкращих робіт, Джонсе.

– І одна з найшвидших до того ж, – підхопив чоловік у циліндрі. – Витратили наполовину менше часу, ніж інші операції.

- Що ж, я справді старався, - погодився лікар.

Його волосся злиплося від поту. Стягнувши лінзу, що збільшує, і витерши піт з чола затулятою в шкіряну рукавичку рукою, доктор Бічем повернувся до гальорки анатомічного театру і подивився прямо туди, де стояла Хейзел.

– Зрештою, у нас сьогодні глядачі.

34

Не встигла Хейзел навіть ворухнутися, як чоловік у циліндрі грубо схопив її за лікоть. Він рухався в тіні, як гончак, настільки тихо й швидко, що скрикнути вона встигла лише тоді, коли він уже тяг її до сцени анатомічного театру.

- Міс Сіннетт, - сказав доктор Бічем, витираючи кров з рукавичок, - ласкаво просимо. Зізнаюся, що щиро радий вашій присутності на моїй операції цього ранку. Я часто помічаю, що моя рука твердіша, коли я працюю перед аудиторією. Так нудно творити в порожній залі, все одно, що писати музику в стіл. А ви ще й одна з тих, хто, на мою

думку, здатний оцінити всю значущість того, чим я тут займаюсь. Решта, – він махнув рукою на барона, чиє око тепер було обкладено ватою, – цілком задоволені, просто отримуючи те, що хочуть. Вони вносять свою плату, і справа зроблена. Жодної цікавості. Жодного інтересу до науки, крім задоволення їх власних жалюгідних потреб. Навіть трагічно до певної міри, наскільки порожнім життям вони живуть. Наскільки байдужі вони до світу за межами їхнього власного тіла. Але ж ви! Ви, Хейзел Сіннетт, розумієте. Іспит був сьогодні вранці, чи не так? Вважаю, це означає, що ви програли наше маленьке заняття. Але це не має значення, зовсім не має. Мені набагато радісніше бачити вас тут.

Ви розумієте, яке це насправді диво – взяти живу частину тіла в однієї людини і перемістити її іншій, повернути дар зору за допомогою, скажімо так, іншого дару від нашого щедрого дарувальника. Мені знадобилися роки, щоб навчитися працювати з очима. Пальці – легко. Раз-два, і готове. Потім ціла кінцівка і з тих пір безперервний розвиток. Тепер хіба що

серце

мені не дається. Досі тренуюсь його переміщати. Але не втрачаю оптимізму. Серце стане моїм наступним щаблем.

Хейзел забилася, намагаючись вирватися зі схожої на лещата хватки чоловіка в циліндрі. Всі питання, що скупчилися в неї, рвонулися вгору, але з губ зірвався тільки один:

- Що ви творите?

Бічем припинив витирати рукавички.

– Що я творю? Мила моя, але хіба це не очевидно?

Хейзел вирвала свій лікоть із захоплення чоловіка в циліндрі, і Бічем підняв руку, даючи зрозуміти своєму поплічнику, щоб тримався осторонь.

– Ви... ви ж викрадаєте людей. Ви крадете бідняків та проводите на них операції. Використовуєте ваш ефір, щоб забирати у них різні частини. Кінцівки, органи, очі.

— «Забираєте» — надто брутальне слово, — заперечив Бічем, трохи скривившись. - Ви живете дуже відокремлено, міс Сіннетт, і я сумніваюся, що ви маєте хоч найменше уявлення про те, які жахливі речі відбуваються в Старому місті серед справді жебраків і

знедолених. Ці люди злодії та злочинці. Вони втрачають частини тіла, а найчастіше – і життя, найбезглуздішим і найжорстокішим чином кожен божий день. Цей злодюжка міг би померти від голоду, сухот або побоїв і ще з сотні різних причин. Ніж у п'яній бійці міг би позбавити його очі, наприклад, завтра, і нікому не було б ані найменшої справи. Я просто впорядковую цей хаос. Я надаю сенсу їхньому існуванню.

- Ви - вбивця, - виплюнула Хейзел.

– Можливо, – легко погодився доктор Бічем. – Але я також і дарую життя. Я рятую життя, використовуючи тіла тих, кого я вбив. А ось бідність – вбивця без виправдання, міс Сіннетт. Не я винен у появі бідняків, що тісняться по двадцять душ у кімнаті, у злиднях, що працюють по двадцять годин на день лише за шматочок м'яса. Хіба це життя, якщо вже на те пішло?

Хейзел дивилася на світловолосого хлопчика, у якого з рани на місці ока рікою текла кров. Вона встигла просочити його волосся, але груди все ще ледь помітно піднімалися і опускалися.

- Він може померти! Цей хлопчик вмирає, а ви готові вбити його через те, що барон захотів нове око.

Лікар Бічем тихо хмикнув.

- Так, думаю, у цьому випадку справа в марнославстві, чи не так? Багатим потрібно все найкраще. Все почалося з нових зубів – багато хто, якщо не всі, хірурги можуть поставити фальшивий зуб із чужого рота. Але тільки я здатний на більше. Адже практично всі хочуть більшого. І вони готові платити. Але не всі операції, які я роблю, служать марнославству, моя любя. Тільки цього року я перемістив – дайте-но порахую – дві печінки, матку та легеню. І все це, щоб продовжити життя людей, які займаються мистецтвом, літературою, музикою та наукою. Вони були взяті у тих, хто приречений тягнути жалюгідне, повне позбавлення існування. А тепер скажіть мені, хіба це погано?

Хейзел не могла відірвати погляд від хлопчика, що стікав кров'ю, який дихав все рідше.

- Будь ласка! - Закричала вона. – Будь ласка, він вмирає!

Тінь розчарування ковзнула по обличчю доктора Бічема, але він відразу приховав її під маскою люб'язності. Клацнув язиком.

— Я так сподівався, що ви зможете оцінити все значення того, що відбувається тут, міс Сіннетт. Щоправда. – у його голосі промайнули гнівні нотки. - Хіба ви не

побачити

, Що я зробив? Хіба не здатні оцінити це? - Він сунув палець у рукавичці в закривавлену очницю хлопчика, щось натиснув і закрутив. - Ні, не думаю, що здатні. Він, мабуть, житиме, смію помітити. Якщо шок досі не вбив його, то вже не вб'є. Насправді, я вважаю, що надав йому послугу. Він жебракував на вулицях, коли попався на очі моєму помічникові, а, наскільки мені відомо, жебраки з каліцтвами викликають у перехожих більше співчуття. Він, мабуть, подякував би мені, якби зміг. Людство – це набагато більше, ніж сукупність жалюгідних особистостей, а обрані здатні на неймовірні досягнення. Як ви вважаєте, Бог сумує, коли комахи гинуть під камінням веж, соборів та університетів, що зводяться людиною? Хейзел похитала головою.

– Ви не Бог, – відрізала вона.

Бічем засміявся.

— Якби ви знали, міс Сіннетт, чого я навчився за своє життя. Що я робив з людським тілом. Що ще я

зможу зробити

! Але ні... не забігатиму вперед.

— Що подумав би ваш дідусь? Доктор Бічем у своєму трактаті писав про захист людства, про служіння... про те, щоб бути засобом покращення життя людини...

- Мій дід? Що б він?.. О! Ось це дуже, дуже, дуже сильно. – І Бічем від душі розреготався. Потім втер сльози з очей. – Ці слова були написані дурнем. Молодим дурнем, який не знав життя. Клянуся вам, міс Сіннетт, я набагато мудріший за мого

дідусі

, що написав ці слова так давно.

Хейзел насупила брови, але не встигла нічого відповісти, бо їх перервав стукіт у двері за спиною Бічема.

– Ще один, – пролунав приглушений голос з того боку.

– Заходьте, – наказав Бічем.

Двоє чоловіків внесли носилки з тілом, що лежить на них, накритим простирадлом. Чоловіки виглядали дивно: один короткий і лисий, інший з величезними моржовими вусами на пів-обличчя. Вони здавались їй знайомими, але згадати, звідки не вдалося.

- А цього взяли минулої ночі, коли він розкопував могили в Грейфрайєрі, - сказав той, що з вусами, при кожному слові демонструючи огидно жовті зуби.

- Один. Схоже, ми його налякали до смерті.

Нутроці Хейзел скрутило вузлом. Вона зробила крок уперед, але чоловік у неї за спиною обхопив її м'ясистою рукою за шию, утримуючи на місці.

- Ну ні, не здумайте, міссі, - рикнув він їй на вухо.

Лікар Бічем пирхнув.

- Покладіть барона на ноші, а тіло на стіл. Барон може прийти до тьми і в кімнаті відпочинку.

Двоє чоловіків, які принесли ноші, кивнули і взялися до роботи. Вони помістили загорнуте в простирадло тіло поруч із хлопчиком, що стікає кров'ю. Барона Волфорда поставили на ноші і винесли з анатомічного театру.

- Труп? – тихо спитала Хейзел.

– Поки що ні, – коротко відповів Бічем. Після того, як двоє з ношами зачинили за собою двері, Бічем зняв простирадло з другого тіла.

-

Ні!

Хейзел рвонулася геть із рук чоловіка, який її утримував. Той посилив хватку. Вона настала йому на ногу і спробувала вдарити під дих, але він ніяк не відреагував. А на столі, спокійний, мов занурений у сон, лежав Джек.

– Ні! – крикнула Хейзел. - Будь ласка Ні! Будь-хто, крім нього. Будь ласка.

Лікар Бічем завмер. На його обличчі промайнув інтерес.

- Ви знаєте цього хлопця?

Хейзел задумалася про те, що їй варто сказати.

– Я... – Тут її голос здригнувся. Вона похитала головою. – Будь ласка, просто відпустіть його.

– Мені цікаво, що у юної леді вашого становища може бути спільного з воскресителем. Почнемо із того, як ви взагалі познайомилися. Жахливо цікаво, правда.

До цього моменту сльози струмком струменіли по мокрому розпухлому обличчю Хейзел, затікаючи в рот і ніс.

– Будь ласка, – благала вона, але голос підвів її. - Будь ласка!

- Міс Сіннетт, я зараз викладу вам дуже важливий урок. Я прожив дуже довге життя - так, довше, ніж ви можете собі уявити, - і знаю, що прихильності на кшталт тих дурних уз, що пов'язують вас з хлопчиком, що лежить на столі, абсолютно безглузді. Задоволення швидкоплинне. Наука, відомості, які ви можете отримати, факти, які ви можете дізнатися – ось що залишиться. Те, що стане вашою спадщиною. Люди подібні до нас з вами, міс Сіннетт, можуть кинути виклик самому Господу. - Його обличчя потемніло. – Прихильності – це біль. Ви напевне вважаєте, що знайомі з болем, міс Сіннетт – впевнений, я думав так само, коли був у вашому віці. Але сила приходить із умінням долати всі ці людські пориви. Сентиментальність. Приторка.

Хейзел не могла ні слова сказати. Вона боролася зі своїм полоненим, нехай навіть її сили йшли, а кімната перед очима почала кружляти і розпливатися.

— Гадаю, я візьму його серце, — сказав доктор Бічем, і лукава усмішка трохи вигнула його губи. - Я ж збирався практикуватися у перенесенні серця. Ідеально. - Він вказав на тіло першого хлопчика, що лежить на столі. Кров перестала текти з очної ямки, запекшись бордово-коричневою кіркою. Він більше не дихав. – А ось і тіло, яке готове його прийняти. Давайте перевіримо, чи воскресник зможе воскресити його.

- Ви не можете, - видихнула Хейзел. - Не можете.

Бічем лише сумно посміхнувся у відповідь і взяв скальпель зі столу. Ніж був вісім дюймів завдовжки і весь покритий плямами від попередніх операцій, але все одно настільки гострий, що Хейзел бачила, як на вістрі грає світло.

Джек закрутився на столі.

- Джеку! – крикнула Хейзел. - Джек, будь ласка, прокинься!
Високий чоловік затиснув їй рота рукою, заглушаючи крики.

Бічем встромив ножа в груди Джека. Бризнула кров, заплямувавши ліву половину обличчя лікаря, від чого вигляд у нього став божевільний. Він висмикнув ніж і підняв його, щоб зробити наступний надріз, але тут повіки Джека смикнулися, а тіло здригнулося. Лікар Бічем зітхнув. Він відклав скальпель і дістав блакитний флакон із ефіріумом. Повільно і безстрашно, поки кров поштовхами виливалася з рани на грудях Джека, Бічем змочував чергову хустку. - Як мало людей можуть добре робити свою роботу, - сказав він, коли очі Джека розплющилися.

Пальці Хейзел намацали гостре перо в кишені плаща, а потім все сталося разом. Різким рухом вона вихопила перо і всадила в груди чоловіка, що стояв за спиною. Він хитнувся назад, хапаючи рукою за те місце в грудях, звідки під ідеально прямим кутом стирчало перо. - Джеку! – крикнула Хейзел. - Джеку, хустку!

Джек прийшов до тями в той самий момент, коли доктор Бічем обернувся подивитися, що зробила Хейзел, і побачив, як його поплічник падає на підлогу. Джек сів і вихопив хустку з ослабленої руки Бічема. Немов з натхнення він з несподіваною силою притиснув хустку до обличчя лікаря і тримав так доти, доки лікар не осів на забруднену кров'ю соломі, що встигала підлогу в анатомічному театрі. Всього на мить Хейзел і Джек завмерли, задихаючись і спантеличені. А потім вона рвонулася до нього і поклала в обійми. Але він звалився, не встоявши на ногах, тільки-но вона його відпустила. Бічем зробив лише один надріз, ліворуч від серця, але той був глибоким.

- Хейзел, - видихнув Джек, бліднучи.

– Ми знайдемо допомогу, – прошепотіла вона у відповідь. - Ш-ш-ш. Ш-ш-ш! Все добре. Тепер з тобою все буде гаразд.

Закинувши руку Джека собі на плече, Хейзел змогла довести його до крісла-коляски, кинутого на край сцени. Вся її сукня спереду була в його крові, але вона майже не звернула на це уваги. Лікар Бічем лежав на сцені, втративши свідомість з вини свого власного ефіру. Чоловік, у якого Хейзел тицьнула пером, упав на бік. Вона не знала, чи живий він чи мертвий; всі її думки були лише про те, щоб витягнути Джека звідси і доставити у безпечне місце.

Діставшись вулиці, вони опинилися в круговерті яскравих плям і запахів. Все крутилося, засліплювало, і ніхто не зупинився допомогти їм. Потрібно було знайти якесь тихе, безпечне місце.

Хоторнден був надто далеко, а Джек міг померти ще до того, як вони дістануться екіпажу. Хейзел не знала, де знаходиться найближча лікарня.

- Вибачте, - гукнула вона чоловіка, який широкими кроками проходив повз нього. Її голос тремтів, чому вона була схожа на божевільну. Чоловік обдарував її жалісним поглядом і пішов далі. Звідкись зверху долинув плеск спустошеного в канаву нічного горщика. Потрібно було якнайшвидше відвести Джека з вулиці.

– Все буде добре, – шепнула вона йому.

Джек у відповідь застогнав.

- Продовжуй затискати рану, якщо можеш.

З Південного мосту вона розглянула знайомий циліндр кольору голубиного крила, що відбиває промені сонця.

– Бернарде!

Циліндр обернувся. Берnard підняв руку, загороджуючи сонячне світло, щоб розгледіти того, хто окликнув його на ім'я.

- Це?.. Хейзел, слово честі! Що ти робиш тут? Що це?..

- Бернарде, я все поясню пізніше, клянуся! Чи можу я відвести його в Алмонт-хаус? Його вдарили ножом, боюся, що він може померти.

Бернард вагався всю мить.

- Так звичайно. Так, дозволь мені допомогти.

Удвох їм вдалося провезти Джека Лотіан-роуд, повз церкву Святого Катберта швидше, ніж це зробила б одна Хейзел.

- Хто він? - прохрипів Джек, вигнувши шию, щоб незримо глянути на Бернарда, варто було їм повернути на Принцес-стріт.

- Ш-ш-ш. Тихіше, – веліла Хейзел. – Ми майже на місці.

До честі Бернарда, щоразу, коли він відкривав рота, ніби маючи намір випалити сотні запитань, без сумнівів, що крутилися в його голові, він злегка тряс головою і продовжував дивитися прямо вперед, поки вони не досягли чорного входу в Алмонт-хаус.

- На другому поверсі має бути порожня кімната, - сказав Бернард.

Двоє лакеїв вийшли допомогти, коли помітили їхню появу, і з їхньою допомогою Хейзел вдалося дбайливо перенести Джека сходами для

слуг на другий поверх, у маленьку кімнату з голим ліжком. Хоч над ліжком і було невеличке віконце, в кімнаті все одно було похмуро.
— Можна мені свічку, будь ласка? І таз із водою? І лляне простирадло, якщо є? - Запитала Хейзел.

Щойно Джека уклали, Хейзел вдалося краще розглянути його рану і те, наскільки скальпель Бічема пошкодив його груди. Вона почала обережно віддирати сорочку Джека, але та не піддавалася, присохла через запеклу кров. Рана була глибша, ніж їй здавалося; плоть навколо неї вже стала гарячою і яскраво-рожевою, а сама рана, за кілька дюймів завдовжки, пузирилась свіжою багряною кров'ю. Бернард здригнувся і скривився, а потім вийшов із кімнати, і Хейзел взялася за роботу.

Як тільки шкіра Джека була очищена, Хейзел нарешті змогла видихнути, випустити повітря, яке вона, судячи з відчуттів, затримувала в грудях багато годин. Так, рана виявилася глибокою, але не зачепила жодних життєво важливих органів, а краї були такими рівними, що Хейзел могла акуратно зашити її і запобігти запаленню. Десь після полудня в кімнату ввійшла Дженет, чиє волосся було прибрано під чеpecь покоївки, з чаркою чистого лляного одягу і кременем, щоб розвести вогонь в осередку.

— Коли Геміш, я про лакея, сказав, що у нас тут леді лікар, я одразу подумала, що це ви, міс. - Її погляд зупинився на животі Джека. - Це ж Джек, - промовила вона здивовано, як розгублена дитина. - Там Джек. Це Джек.

Хейзел кивнула.

- Джеку, - заціпеніло повторила дівчина, очевидно, не в змозі в це повірити. Вона зробила крок уперед, простягаючи Хейзел білизну. - Джек не міг поранитися. Джек ніколи не пораниться. Джек не може вмерти.

- Не думаю, що він збирається вмирати, Дженет, - сказала Хейзел. — Гадаю, що все з ним буде гаразд.

У відповідь Дженет видала дивний гавкаючий смішок.

— Ще як буде! А в нього такий лікар, як ви.

Хейзел посміхнулася.

- Я поки що не зовсім лікар, Дженет.

- Та вже більше лікар, ніж усі ці шарлатани з богадельень, - прошепотіла Дженет, яка взялася розводити вогонь. - Ви мене вислухали. А решта сказала б, що я збрендила.

Як тільки вогонь у каміні розгорівся, дві дівчини ненадовго присіли біля ліжка Джека, Дженет невдовзі піднялася.

– Принесу я вам обід. Ви, мабуть, від голоду помираєте.

Хейзел цілий день не згадувала про їжу. Вона гадки не мала, скільки часу провела в цій кімнаті, з Джеком, ось тільки раніше в маленьке віконце світили сонячні промені, а тепер за ним був сутінки. Джек спав, але дихання в нього було рівним і глибоким. Його повіки тремтіли, і Хейзел могла розглянути кровоносні судини, що проходять по них. Вона провела пальцем по його щоці, по блідій шкірі, що потемніла від щетини, що пробилася.

Цієї миті було стільки особистого і потаємного, що Бернард, що стоїть у дверях, з незручністю дивився на свої чоботи. Потім тихенько вийшов і повернувся через кілька секунд, коротко постукавши кісточками пальців у відчинені двері.

- Я побачив, як служниця несе тобі обід, і вирішив доставити його сам, - сказав Бернард, ставлячи тарілку зі смаженим курчам на маленький столик біля стіни. Сам він улаштувався на єдиному стільці в кімнаті. – Сподіваюся, я нічому не завадив, кохана?

- Звичайно ні, - відповіла Хейзел, відводячи погляд.

- Добре. А він... Як у нього справи?

- З ним усе буде добре, - кажучи це, Хейзел дивилася на Джека.

Невже він завжди був такий гарний? Чи завжди його губи вигиналися, як лук Купідона, так що в улоговинку ідеально лягав кінчик пальця? Чи завжди його вуха були такими ніжними, з м'яким гарматою, закручені наче черепашки? Чи завжди його волосся було таким густим і кучерявим? Його груди, вона бачила це навіть під пов'язкою, були широкими, але з западиною у ключиць. Хейзел захотілося притиснутись до неї щокою і залишитись так назавжди.

- Думаю, тепер ти зможеш розповісти мені, що, чорт забирай, відбувається, - сказав Бернард, щосили намагаючись утримати дружелюбний тон.

Хейзел розповіла все: і про тіла, у яких вона не виявила органів та кінцівок, і про те, що побачила, пробравшись до Анатомічного

товариства.

– Вони викрадали чоловіків та жінок із бідних вулиць і продавали їхні тіла, шматок за шматком. Він використовує цей... цей ефіріум, щоб вони непритомніли, поки він оперує, а в нього... Бічем має щось ще, флакон із чимось, що він використовує під час операцій, щоб нові частини тіла прижилися. Я точно не знаю, як і не знаю, що це, але Джеку... тобто цьому хлопцеві і мені ледве вдалося врятуватися.

– А цей хлопець?

– Він – воскреситель. Викрадач тіл, який продавав трупи з цвинтарів лікарям та анатомам для вивчення. Я купувала їх у нього, щоби готуватися до іспиту. Але він пристойна людина, щоправда. Він працює у Ле Гранд Леоні. Він гарна людина.

Бернард кивнув, зберігаючи абсолютно безпристрасний вираз обличчя, але при цьому не зводячи очей з Хейзел. Він мовчав цілу хвилину, тож Хейзел почала спочатку.

- Бернард, - сказала вона похмуро, - відбувається щось дуже серйозне. Справді серйозне. Не знаю, скільки померло і скільки ще помре чи постраждає з вини доктора Бічема. Мені потрібно, щоб ти вирушив до констебла або до свого батька і розповів про все, але зробити це маєш саме ти. Тобі вони повірять, мають повірити. Ти ж віконт.

– Син віконту.

- Це не важливо. Ти знаєш, що це не має значення. Я намагалася сама поговорити з констеблем, але він не звернув на мої слова. Але тепер я бачила все це на власні очі, Бернарде, я присягаюся, це правда. Ти ж віриш мені, так? Він поставив барону Волфорду нове око сьогодні! Наступного разу, коли побачиш барона, у нього буде нове око! Скажи, що ти мені віриш.

- Я вірю тобі, Хейзеле, - сказав Бернард. – Адже ти таки моя суджена. І ми з тобою маємо довіряти один одному. - Він сковано підвівся. – Що ж, тоді я піду, скоро побачимось. – І сухо поцілував Хейзел у щоку. – До зустрічі, кохана.

Хейзел не відводила погляду від Джека. А якби відвела, то помітила б лютий вогонь, що спалахнув у очах Бернарда.

Минуло два дні, перш ніж Джеку стало настільки краще, що можна було перевезти його в екіпажі в Хоторнден-касл, і ще тиждень – заповнений кухаркиною вівсянкою та дбайливими перев'язками Хейзел, – перш ніж він зміг ходити. Колота рана затяглася без запалення, так що наступного дня після того, як Джек зміг не поспішаючи прогулятися замковим садом, не згинаючись від болю, він сказав Хейзел, що йому потрібно повернутися в Ле Гранд Леон.
– Просто перевірити свої речі, – пояснив він.

У його щілини між дошками стельового настилу було приховано кілька фунтів, а ще в театрі залишилися дві чисті сорочки – нехай Хейзел випрала і зашила ту, що була на ньому, коли його поранили, там на грудях залишилися рожеві плями, а в тонких сорочках померлого брата Хейзел він почував себе ніяково. Хейзел погодилася, бо він пообіцяв повернутися того ж вечора.

- Тобі потрібні свіжий компрес і перев'язка, якщо хочеш, щоб усе повністю зажило. Останнє, що тобі потрібно зараз, – запалення в рані.
- Так, точно.

Він зам'явся, потім нахилився, наче збираючись поцілувати її. Але натомість швидко заморгав, а потім стиснув і розтис кулак.

- До побачення, - сказав він і відвернувся, не давши Хейзел відповісти. Хейзел з вікна стежила за тим, як екіпаж з Джеком зникає за поворотом, поки мізерне, пожухле від морозу листя дерев, що ростуть уздовж дороги, не приховало його з поля зору.

Джек навіть не уявляв, наскільки складно дістатись до гніздечка, яке він звив собі на кроквах, попутно намагаючись не дати швам на грудях розійтись. Подолавши половину сходів, він змушений був зупинитися і перепочити. Він саме ворожив, а чи варто взагалі лізти нагору, коли почув стукіт у головні двері театру.

Стукали сильно і наполегливо. Дивно, що театр було закрито вже кілька місяців. Джек заходив через двері за сценою, з провулка, а містер Ентоні мав усі ключі. Не було нікого, хто міг би стукати у двері Ле Гранд Леона у справі.

Джек почекав, прислухаючись до шерехів, що наповнювали стару будівлю, до скрипу дощок, що засохли, свисту протягів, що проникали крізь щілини на стелі, де балки нещільно прилягали один до

одного. Стук повторився, рішучий і різкий. І вже не припинявся, тому Джек прошкутильгав по запорошеному холу до дверей, намагаючись в кишені маленький ніж і стиснувши його рукоятку, так, про всяк випадок.

- Дженет? Це ти? – гукнув він.

Відповіді не було.

Тоді він відчинив двері, за якими опинилися констебль, два стражники та мировий суддя. Рухаючий інстинктом, Джек спробував втекти. Констебль грубо схопив його, заломивши руки за спину.

– Гей! - крикнув Джек. – Гей! Що ви робите?

- Ти заарештований за вбивство Пенелопи Харкнесс, Роберта Пола, Мері МакФадден та Амелії Ярроу. І, без сумніву, багато інших. Хворий ублюдок.

Констебль плюнув Джеку під ноги.

- Це якась помилка. Кажу вам, це якась помилка!

Один із стражників знайшов ніж у кишені Джека. Він витяг його і продемонстрував світовому судді, а потім засунув у власну кишеню, з огидою похитавши головою.

- Гей, це моє! Поверни назад!

Суддя прочистив горло і глянув на Джека зверхньо, хоч вони й були одного зросту.

– Нам сказали, що тебе можна знайти тут. Схоже, тобі доведеться визнати, що далеко не всі твої друзки з М'ясницького провулка заслуговують на довіру. Злодії, вбивці, зрадники. Боже, помилуй ваші душі.

- Ви все брешете! - вигукнув Джек, звиваючись у руках варти. -

Брехніть! Це дурний жарт! Чого б мені вбивати когось?

- Ти продавав тіла Анатомічному товариству?

У Джека пересохло в роті, а язик мовби розпух.

Суддя посміхнувся.

– Логічно, що такий заповзятливий молодик, як ти, вирішив, так би мовити, виключити середню ланку. Не треба вичікувати, коли когось поховають, якщо можеш убити сам.

- Це брехня, - насили прошепотів Джек. – Я ніколи нікого не вбивав. Так, я продавав тіла, але викопував їх із могил.

Суддя не звернув уваги на його слова.

- Дуже продумано, вбивати у розпал римської лихоманки. Небагато знайдеться охочих наблизитися до тіла, щоб з'ясувати причину смерті. Констебль кивнув головою.

- Він навіть до мене звертався, втягнувши юну леді в якусь складну махінацію, щоб прикрити свої справи. Намагався повернути те саме з сином віконт. - Він пирхнув. – Слава панові та королеві, що молодий лорд Алмонт одразу розкусив, хто ти є насправді. Скільки б ще ти вбив, щоб набити свої кишені?

- Знайдіть Хейзел Сіннетт! – попросив Джек. - Знайдіть її, господиню Хоторнден-касл. Знайдіть та приведіть сюди, вона розповість вам усю правду.

Констебль ударив Джека ліктем у живіт, вибивши з нього дух. Джек зігнувся навпіл, але стражники не дали йому впасти. Він відчув, як лопнули шви і кров з рани, що ледь загоїлася, почала просочуватися крізь сорочку.

- Не смій вказувати, що нам робити, ти, душогубе! І навіть не намагайся очорнити ім'я тих, хто вищий за тебе за становищем.

ВЕЧІРНІ НОВИНИ ЕДИНБУРГУ

22 грудня 1817 року

СУД НАД ВОСКРЕШУВАЧЕМ-УБИВЦЯ

Учора суд розпочав розгляд у справі Джека Елліса Каррера, звинуваченого у вбивствах. Жодне слухання останніми роками не викликало такої пильної уваги з боку населення: у той момент, коли злочинця вели до зали суду, двері будівлі обложили натовп людей, які намагаються хоч краєм ока побачити цей, безумовно, історичний процес. Лорд Маклін у компанії ще одного шановного лорда сидів на лаві вже за кілька хвилин до десяти.

Каррер, дуже високий молодик, був одягнений у пошарпаний темно-синій сурдут. Ніщо в його обличчі не вказувало на особливу схильність до жорстокості, крім хіба що різко окресленого підборіддя та люто насуплених брів. Під час денного слухання Каррер здавався глибоко стривоженим, але не виявив жодних слідів каяття.

Як свідок був запрошений доктор Вільям Бічем III, який підтвердив, що Каррер регулярно тинявся неподалік Анатомічного товариства, вишукуючи покупців для свого жахливого товару. Бернард Алмонт з Алмонт-хаус, син віконт Алмонта, пізніше підтвердив той факт, що чув

власне визнання Каррера, яке той зробив, думаючи, що помирає від удару ножем, отриманого в ході карткової гри. Каррер незаконно жив у закритому театрі Ле Гранд Леон, де його затримали.

Едмунд Стейн, доктор з Анатомічного товариства, теж висунув звинувачення - в незаконному придбанні трупів.

36

У день Різдва Хейзел йшла Старим містом з піднятою головою, але опустивши погляд. Вона вирішила йти пішки від Хоторндена по вітряній алеї, що застигла від грудневих морозів, повз пустельні поля, що розтяглися на багато миль. Ноги в неї боліли, але вона цього не помічала. Трохи турбувала лише п'ята, що кровоточить, бо кров просочила панчошу і дісталася до підшви її черевиків. Вона задубіла від вітру і від усього навкруги, і тепер ніщо її більше не зачіпало. Минув тиждень із арешту Джека. Її мати та Персі все ще були в Лондоні і збиралися залишатися там до кінця року. У цьому місті вона була зовсім одна.

На вузьких бруківках стояла тиша, ніби весь Едінбург зібрався біля різдвяних осередків, притискаючись ближче до коханих, адже зовні, як і раніше, лютувала римська лихоманка. Хейзел дала куховарці, Чарльзу та Йоні вихідний. Сьогодні їй потрібна була лише одна людина.

Клас залишився таким, яким його бачила Хейзел кілька місяців - і ціле життя - назад. Тут більше не було нав'язливого духу крові та розкладання: клас повністю вичистили наприкінці семестру, і Хейзел оточували запахи оліфи та спирту.

Лікар Бічем стояв на кафедрі, сортуючи якісь папери.

- Хвилинку, міс Сіннетт, - сказав він, не зводячи погляду. - Я тут готуюся до початку занять наступного семестру, після канікул. Не повірите, скільки ще треба зробити. Уся ця паперова робота, боже мій. - Він переклав кілька аркушів більш рівними рядами, зітхнув і подивився на Хейзел. - Ну, привіт.

- Я прийшла повернути вашу книгу, - сказала вона.

І жбурнула

«Трактат доктора Бічема» на стіл, піднявши хмарку пилу. З кишені плаща вона витягла маленький листок із малюнком руки, що випав із книги. Вона зберегла його як своєрідний талісман, який зв'язує її з

лікарем і вченим, якого колись обожнювала. Минулої ночі, коли вона вивчала його, всі шматочки головоломки склалися на здогад. Вона ретельно вивчила докази. І дійшла висновку.

- Можете залишити книгу собі. У мене є ще кілька екземплярів, – сказав Бічем.

- Я нарешті зрозуміла, - сказала Хейзел. – Не знаю, як могла не здогадуватись раніше, як могла так довго нічого не помічати. Ні, звісно, знаю. Тому що це є абсурдним. І, на мою думку, неможливо. Але я завжди вірила, що перший лікар Бічем був найбільшим у світі лікарем, тому, гадаю, мала здогадатися, що він здатний на все. Здогадатися, що *ви* здатні на все.

Замість відповіді доктор Бічем вийшов із-за кафедри. Він розім'яв пальці у чорних шкіряних рукавичках, які не знімав, і підняв брову.

- Зніміть рукавички, - вигукнула Хейзел.

Бічем без слів підкорився: акуратно стягнув рукавички із зап'ястей і дбайливо потягнув за кожен палець, доки не оголив обидві руки.

Кожен палець доктора Бічема відрізнявся від інших і був неживим – десять пальців із десяти різних рук. Вони різнилися по відтінку шкіри та розміру, пришиті до кисті Бічема товстими чорними стібками, акуратними, але помітними.

- Як ви бачите, - сказав він, - моя робота не завжди була такою ж майстернею, як тепер. - Він продемонстрував пальці Хейзел, кілька разів повернувши кожну руку. - Можна, можливо?

Хейзел кивнула, і Бічем знову одягнув рукавички.

- Коли я тільки починав, найпростіше було позбутися пальців. А до того, як я вдосконалив свій еліксир для пересадки кінцівок, боюся, доводилося справлятися, як вийде. До ушкоджень ставишся легше, якщо смерть ніколи не настане. Значить, ось як. Ви розкрили мій маленький секрет. Чи можу я запропонувати вам чашку чаю?

- Отже, це правда, - сказала Хейзел. – Ви – єдиний Бічем. Це ви написали книжку, трактат. Ви...

– Розгадав загадку безсмертя, – підказав Бічем. - Кінцева мета будь-якого лікаря, я гадаю. Виходить, решта виявилася не такою розумною, як я.

Шматочки головоломки в голові Хейзел із задоволенням клацанням склалися в єдину картину.

- Не було ні сина, ні тим більше онука. Лише ви.

Бічем озирнувся на чайник, що висить у маленькому осередку за його спиною.

- Ось тут ви насправді не праві, міс Сіннетт. Син був. Двоє синів, мої хлопчики – Джонатан та Філіп. І моя красуня дочка Доротея. А ще дружина – Елоїза. На самому початку я думав, що найстрашнішим випробуванням безсмертя стане те, що мені доведеться поступово розлучитися з усіма своїми органами та кінцівками. Але потім я зрозумів, що найстрашніше – спостерігати, як усі, кого ти любиш, вмирають. Коли Елоїза вмирала після пологів, я благав її прийняти мій еліксир, на колінах просив, щоб вона вижила і залишилася поряд зі мною. Вона відмовилася. Я вирішив, що вона просто дурна. У звичайні дні я досі так думаю. Але в такі дні, як, скажімо, сьогодні, на Різдво, у мене з'являється думка, що, мабуть, вона мала рацію. Як мені хотілося б знову побачити своїх дітей. Вона проводить із ними вічність, а я залишився тут на самоті. - Бічем налив собі чашку чаю. - Випийте чашку чаю. Це чудовий улун. А я не мав можливості поговорити з кимось, е-ем, будучи самим собою з того часу, як Елоїза померла. Це дарує дивовижне почуття визволення.

– Як ви це зробили? - Запитала Хейзел, не в силах встояти.

Бічем посміхнувся як кіт і з нагрудної кишені свого камзола витяг флакон із золотою рідиною.

Поблизу вона була схожа на магму або рідку ртуть, густу і блискучу металом по краях, але все ж таки напівпрозору. Вона нагадувала укладений у склі всесвіт, нескінченний і безперервно мінливий.

- Еліксир, - проголосив він. – Мій еліксир. Якщо запитаете, як мені вдалося створити його, я відповім, що вся річ у страху. У страху смерті. У страху забуття. Я змалку знав, що народжений для більшого, ніж робота на шкіряному заводі, де працював мій батько і куди він збирався визначити мене. Але минуло чимало часу, перш ніж мені вдалося створити та довести до досконалості свій еліксир. Це перетворилося на справжнісіньку одержимість. Якщо ви сподіваєтеся дізнатися, з чого він складається, смію вас розчарувати, міс Сіннетт, давним-давно я вирішив, що його формула належить тільки мені. Давайте зійдемося на тому, що це «чаклунство». Хіба не вважають науку чаклунством ті, хто в ній не розуміється? Вантаж

знань перетворює світ на заводну іграшку. Я знайшов безсмертя у світі, де всі чудеса мають якесь пояснення.

Він поставив флакон на стіл. Хейзел, яка так і не зійшла з місця, прикипіла до нього поглядом.

– А що означає бути безсмертним? - Запитала вона. - З технічного боку. Ви старієте? Гадаю, ні. Вас можна вбити?

- Цікаве питання! Як давно мені не ставили цікавих питань. А ви збираєтесь вбити мене, міс Сіннетт? Коротко, на обидва ваші питання – ні. Колоті рани, вогнепальні поранення, удушення. Жодного ефекту. Вважаю, що при більш системному підході можна все-таки мене прикінчити - розірвати на шматки, спалити до попелу, але, як ви можете собі уявити, я не захоплювався подібними експериментами. Будь ласка, сядьте. Якщо я не можу запропонувати вам чаю, як мінімум я повинен запропонувати вам стілець.

Хейзел постаралася упорядкувати думки в голові. За мить вона сіла навпроти доктора Бічема і зазирнула йому в очі.

- Ви вбиваєте Джека Каррера. Його повісять за вбивства, вчинені вами. Над чашкою Бічема клубилася пара.

– Ви любите його, – констатував він.

Це було не питання, скоріше спостереження.

— Тоді я надаю вам велику послугу, міс Сіннетт. Кохання – це не що інше, як тривала агонія очікування її кінця. Страх втратити коханих змушує нас робити егоїстичні, дурні та жорстокі вчинки. Єдина свобода – це свобода від любові, і як тільки вашої любові не стане, ви зможете зберігати її ідеальний, незмінний образ у пам'яті.

- Він не заслуговує на смерть, - сказала Хейзел.

- Всі ми заслуговуємо на смерть, - заперечив Бічем. – Це єдине дане нам від народження право.

- А що про Стрейна? - Запитала Хейзел. - Його теж заарештували. Бічем вигнув брову.

- Ви захищаєте його? Людину, яка розтоптала ваші амбіції в медицині?

- Ні, - відмовилася Хейзел. – Не його. Він невинний. Я захищаю правду.

Бічем зробив великий ковток чаю.

- Немає правди, міс Сіннетт. Навіть основні так звані істини в нашій анатомії можна підтасувати задля досягнення нових цілей. Єдина

правда – це сила, а єдина сила – це вміння виживати.

Він узяв зі столу крихітний флакон з еліксиром і дивився на нього. Коли Хейзел побачила його вперше, він здавався золотим, але під іншим кутом став майже чорним.

— Я виявив, що однієї краплі цього еліксиру, — сказав Бічем, — навіть дуже розбавленого, достатньо, щоб переконатися, що органи та кінцівки приживуться в новому тілі належним чином і без запалень, — знаю, ви цим цікавилися. - Він покатав флакончик у пальцях. - Це той самий флакон, що я пропонував своїй дружині, Елоїзі, перед її смертю. З того часу я завжди тримаю його при собі. Знаєте, міс Сіннетт, через сотню років думка про жінку-хірурга, ймовірно, вже не здаватиметься такою абсурдною. І зовсім не абсурдною стане ще через сторіччя. Ви будете набагато більш затребуваною в майбутніх століттях, адже на той час ви настільки навчитесь, що досянете досконалості, недоступної тим, хто обмежений одним життям. Ось. Візьміть.

Хейзел рефлекторно простягла руку, але потім завмерла. Сказати по правді, всього за мить до цього вона роздумувала, як їй схопити флакон і втекти, але тепер засумнівалася.

- Ви так щедро роздаєте плоди праці всього вашого життя?

- Зовсім не щедро, смію вас запевнити. Ви лише друга, кому я коли-небудь пропонував цей флакон, і перша, хто, я впевнений, знайде йому краще застосування. Не має значення, що ви думаєте про мене зараз, міс Сіннетт, я знаю, що з часом ви прийдете до усвідомлення всієї неосяжності моїх досягнень. Трупки лежать в основі пірамід, моя дорога. Будь-який прогрес потребує людських жертв. Вони були бідні та знедолені. Місто вже вбило їх, я ж всього лише не дав провалля їх тілам.

У вухах у Хейзел стояв дзвін, а серце шалено калатало в грудях. Вона взяла флакон.

- Скільки ще ви тут пробудете? - Запитала вона, проводячи пальцем по склу, яке, здавалося, нітрохи не нагрівається. — Я маю на увазі в Едінбурзі. Скільки мине часу, перш ніж люди помітять, що ви не старієте?

Бічем знову зробив ковток чаю.

– Боюся, що дуже небагато. Напевно, далі я вирушу до Америки. Це величезна країна. У ній одній людині легко зникнути і перетворитися на іншу. Отже, чаю не потрібно? А може, чогось міцнішого? Все-таки на подвір'ї Різдро. Думаю, десь тут я маю брендї відмінної витримки... Так, ось воно. – З-за кафедри Бічем витягнув пляшку бурштинового кольору. Він налив трохи собі в чай, а потім плюхнув на два пальці в чистий келих для Хейзел. – Я наполягаю, – заявив він. – Зараз Різдро. – Тоді зі святом, – відгукнулася Хейзел. Вона зробила ковток, що обпик язик і вогнем прокотився по горлу прямо в шлунок.

Бічем підняв свою чашку.

– За ваші заручини, – проголосив він із іскоркою в очах. – Наскільки я розумію, ви нещодавно побралися. Боюся, навіть до пустельників доходять світські плітки.

Хейзел похитала головою.

- Кумедно, - сказала вона. - Думаю, що ви сказали, правда. Лише втративши того, кого любиш, набуваєш справжньої свободи.

На ранок після арешту Джека Хейзел прокинулася без краплі сумнівів і страху. Більше її не лякало життя без захисту титулу та замку, не лякав гнів матері та розчарування батька. Вона готова була стати сільською відьмою, штопати рани та приймати пологи, якщо доведеться. Готова була жебракувати на вулицях, працювати покоївкою або плисти на материк. Зміна вражала – лише іскра в мозку, чудовий розряд електрики, і ось її життя повністю змінилося. Вперше за всі сімнадцять років її життя належало лише їй самому.

Вона спалила не роздруковуючи всі листи, що Бернард передав їй із посланцем після її відмови. Надіслані ним білі лілії вона жбурнула в струмок біля стін Хоторндена.

Допивши брендї, Хейзел підвелася і подякувала доктору Бічема за частування.

- Удачі в Америці, - сказала вона і повернулася до виходу.

- Я щиро сподіваюся, що ви приймете його, - сказав Бічем. – Я дійсно вважаю, що світ ще не був готовим до вашої появи. І з радістю стежитиму за вашими досягненнями у наступному столітті. Нарешті у мене з'явиться співрозмовник під стать.

Хейзел обернулася.

- Єдине, що мені потрібно від безсмертя, - зізналася вона, - це дізнатися, чи вона зможе захистити від повішення.

Бічем схопився, з подиву розкривши рота. Потім швидко заморгав і знову сів на місце.

– Так, – сказав спокійно. - Безсумнівно, безсмертя сильніше за зламану шию і задушення.

Хейзел кивнула і вийшла з класу, залишивши Бічема на самоті сидіти біля вогню, у світлі якого він був схожий не так на людину, як на безтілесну примару.

37

У в'язницю не пускали відвідувачів, але Хейзел сунула фунт у руку стражникові, і той, кивнувши, дозволив їй увійти.

- П'ять хвилин, - сказав він, йдучи.

Вирок ухвалили швидко. Раді лордів знадобилося лише чотири години, щоб визнати Джека Каррера винним і засудити до повішення за шию до смерті. За участь у торгівлі тілами доктора Стрейна позбавили медичної ліцензії та виключили з Анатомічного товариства, але вже кілька днів натовп на вулицях скандував, що Стрейна теж треба повісити.

Хейзел чула їхні крики, коли йшла Старим містом, але варто було увійти до в'язниці, як товсті кам'яні стіни заглушили всі звуки зовні. Лише тихі стогін божевільних і луною, що розкалялися, носилися по тюремних коридорах, зливаючись з писком щурів. То були скарги тих, хто знав, що ніхто їх уже не почує.

Джек не став виступати на свій захист у суді. Він не пропонував жодних виправдань та пояснень. Краще вже вважатися вбивцею, ніж убивцею *і* дурень.

Хейзел думала, що розплачеться, побачивши його знову, але сліз не було. Вони всі зникли за останні кілька днів. Її повністю залишили і смуток, і радість, залишивши лише порожнечу та холод.

Хейзел ніколи ще не бачила Джека настільки виснаженим. Він сидів біля стіни, зігнувшись, і катав по підлозі кубик кісток, що його забули забрати після суду. Його волосся повисло довгими сумними пасмами, а очі почервоніли від безсоння.

Побачивши її, Джек підвівся, підійшов до ґрат і просунув руки, щоб узяти її долоні у свої.

- Хейзел, - прошепотів він. - Хейзел, кохання моє.

І заправив пасмо її каштанового волосся за вухо. Він був такий близький, що Хейзел могла розгледіти ластовиння на його переніссі і відчути тепле дихання на своїй щоці.

Хейзел щось тримала в кулаку, якийсь крихітний скляний флакон. Дивне свічення, що виходило від нього, пробивалося крізь її пальці. Джек дивився не відриваючись. Він уважно слухав її пояснення про те, що міститься в цьому флаконі і яку силу він може йому дати. Потім тихо поставив кілька запитань. Хейзел відповіла.

Вона простягла флакон через ґрати, і Джек узяв його, покотавши по долоні.

– То це все по-справжньому? – тільки й спитав він.

Хейзел кивнула.

Він підняв флакон до темного віконця, щоб розглянути як слід. За склом кружляла крихітна галактика.

- А ти б його випила? – спитав він м'яко. – Будь ти на моєму місці?

- Джеку, ти маєш його випити. Будь ласка. Випий і повертайся до мене. Приїдь за мною в Хоторнден, як тільки зможеш. Тож ми зможемо бути разом. Зможемо втекти кудись на материк. Почати все спочатку. Тут Джек засміявся гарним, дзвінким сміхом, сповненим радості, болю і любові, що він живив до Хейзел весь той недовгий час, який вони були знайомі. І саме цей сміх таки змусив Хейзел заплакати.

- Чому ти смієшся? - спитала вона, а потім засміялася слідом за ним.

Протиснувшись між іржавими прутами ґрат, Джек притулився губами до її губ, і вони обидва відчували солоний смак сліз.

– Ні. Ні, ні, ні, ні, ні. Хейзел, якщо я правда ... вирішу прийняти його, я стану втікачем на все життя. А точніше на дуже довгий час. Можливо, на ціле перше життя та ще половину другої. Ти, - тут він поцілував її, - ти, - і ще раз, - прекрасна, - і ще, - ідеальна, ти, - і ще, - заслуговуєш на справжнє життя. Ти станеш чудовим лікарем. Ти допоможеш стільким людям і зміниш стільки життів. Ти освітиш цей світ своїм полум'ям, але не зможеш зробити цього з тіні. Не зможеш створювати ліки на бігу. Нікому з наших найбільших розумів не доводилося в поті чола

добувати свій хліб перед тим, як зайнятися дослідями та експериментами. Ні, Хейзел. Ні. Я не можу з тобою так вчинити.

- А це не тобі вирішувати, Джеку. Я сама можу вибрати, де та як мені жити. Це недостатньо вагома причина.

Джек підняв брови.

- Сперечаєшся зі мною? Мене ось-ось повісять, а ти все одно мені не поступаєшся? – Він усміхнувся. - Думаю, ти маєш рацію. Це недостатньо вагома причина. Примушує бачити в мені героя, тоді як я просто звичайний егоїст.

- Що ти маєш на увазі? Як ти можеш бути егоїстом?

– Хейзел, навіть пекло краще за той світ, у якому я дивитимусь, як ти старишся, а потім втрачу тебе, після чого буду змушений жити далі. - сльози тихо лилися по щоках Хейзел. - Для мене ти назавжди залишишся сімнадцятирічної, Хейзел Сіннетт. Завжди будеш такою гарною, впертою і приголомшливо розумною. Твоє обличчя буде останнім, що я побачу, заплющуючи очі, і першим, що уявлю, прокидаючись.

- То ти його все-таки приймеш? – тихо сказала Хейзел. - Приймеш еліксир?

- Я поки не знаю, - зізнався Джек. – Я страшенно боюся.

За спиною у Хейзел брязнули двері і почувся стукіт важких чобіт стражника.

- Все, міс. Час вийшов.

Хейзел нахилилася і поцілувала Джека.

— Я ціле життя любитиму тебе, Джеку Карреру, — сказала вона.

Потім просунула руку крізь пруть і поклала її на груди Джека, відчувши під долонею зашиту нею рану.

— Моє серце належатиме тобі, Хейзел Сіннетт, — запрягся Джек. — Завжди. Б'ється або завмерло.

— Ті, що б'ються або завмерли, — повторила вона.

Джека Каррера повісили на площі Грассмаркет наступного ранку о десятій годині. Розповідали, ніби ще ніколи на публічній карі в Единбурзі не збиралося стільки народу, але Хейзел там не було. Розповідали, що тіло повішеного було продано до навчального шпиталю університету.

Але нічого не говорили про те, чи воно там залишилося.

38

Коли прийшла весна, розтанула земля і струмок біля стін Хоторндена затопив береги, Йона та Чарльз одружилися в саду. Наречена була вбрана в рожеву сукню, яку Хейзел замовила у швачки з Нового міста, а в її косу вплели білі квіти та зелень.

– З вами все буде гаразд? - Запитала Йона у Хейзел після церемонії і танців, змусивши Чарльза чекати її у екіпажу. Молодята виїжджали до Інвернесу у весільну подорож, і хоча мали повернутися до Хоторндена через місяць, але жити в замку з Хейзелом більше не збиралися. Вони вирішили жити разом у маленькому котеджі у селі, як належить подружжю. Оскільки батько Хейзел все ще був на Святій Олені, а мати з Персі вважали за краще залишитися в Лондоні, Хейзел вперше за все життя мав залишитися в Хоторндені на самоті.

Ну, не зовсім на самоті. Всю зиму перший поверх Хоторндена служив госпіталем, у якому Хейзел лікувала пацієнтів із римською лихоманкою та іншими хворобами. Завдяки застосуванню кореня бородавочника жоден з пацієнтів не помер, і тепер Хейзел посилено працювала над вакциною, яка, на її думку, могла повністю зупинити поширення хвороби. Доктор Бічем неодмінно з'ясував би це сам, якби зростаюче число померлих від римської лихоманки і викликаний нею страх не були б таким добрим прикриттям для шкідництва і вбивств, які він робив.

- Все буде більш ніж гаразд, - запевнила її Хейзел. Сказати по правді, вона з нетерпінням чекала на це: можливості гуляти вранці на самоті, проводити час за навчанням, дивитися, сівши на підвіконні з книгою в руках, як дощ стікає по склу.

- І ви точно не заперечуєте, що ми з Чарльз візьмемо екіпаж?

- Звичайно ні, Йоно. Якщо я захочу кудись поїхати, у мене є міс Розалінда. Можливо, слід купити ще одного коня в стайню, - замислилася Хейзел. - На випадок, коли їй самотньо.

За тиждень після страти Джека Бетельгейзе зник. Схоже, його просто звели вночі зі стайні. Однак Хейзел тоді не почула ні звуку - немов Бетельгейзе сам вирушив кудись поблукати.

Йона обняла Хейзел.

– Будь ласка, бережіть себе.

– Це ти узбережи
себе

! Ти тепер одружена дама. А це означає, що більше ніяких безумств, – сказала Хейзел, розгладжуючи косу Йони.

Та у відповідь засяяла.

– Я – заміжня дама! Можете в це повірити?

- Звичайно, можу, - запевнила Хейзел. – Ти заслуговуєш на все, про що мрієш... і набагато більше.

Йона обернулася і кинула гордий погляд на Чарльза, який обтрушував бруд з штанів, притулившись до дверцят екіпажу, а потім знову подивилася на Хейзел.

- І ви, міс. Ви заслуговуєте на все, про що мрієте.

Хейзел відчула, що грудка у горлі заважає їй говорити. Тому вона просто обійняла Йону ще раз, а потім проводила поглядом екіпаж, що підстрибує спочатку на садовій доріжці, а потім на головній алеї. Джек зрідка приходив до неї уві сні, зігріваючи теплим, призовним поглядом. Перші кілька місяців її подушка вранці була мокрою від сліз, але навіть коли вони вичерпалися, біль залишився лежати на серці важким каменем, чому в грудях щеміло щоразу, коли вона розплющувала очі вранці і згадувала, що змушена жити у світі, де більше немає його. Час від часу вона уявляла, що він пливе до Франції чи Америки, гордо стоячи на палубі корабля, що розсікає хвилі, – хлопчик, який залишиться юним і прекрасним назавжди, той самий, кого вона вчила триматися в сідлі і кого цілувала в могилі. Іноді в її снах Джек розмовляв з нею, нахилиючись ближче, щоб шепнути щось ніжне, чого вона ніколи не могла згадати вранці. Хейзел намагалася довше затриматися в цьому напівсонному серпанку, де тіні склалися в його гордий профіль, малювали риси його обличчя. Вона навіть розрізняла їх: вигин скул, довгі темні вії, суворі брови – всі ті місця, які колись покривала сотнями поцілунків.

Але потім біде світло ранкового сонця знаходило шлях у кожен куточок її спальні, і Хейзел підводилася з ліжка, щоб знову йти лікувати живих.

Епілог

Лист прибув у Хоторнден-касл у пропаленому, пошарпаному конверті, зігнутому дивним чином. Виглядало воно так, ніби двічі обігнало земну кулю, та ще й пролежало всі різдвяні канікули в кишені якогось шибеника, липкого від цукерок. На ньому була марка міста Нью-Йорк. Лист не було підписано, але жінка, яка його відкрила, точно знала, від кого воно. Вона приколола його над своїм робочим столом, щоб читати, поки готує відвар бородавника, скручує бинти чи точить ножі. Вона стільки разів його перечитувала, що слова, написані гострим, витягнутим почерком, легко виринали перед її заплющеними очима.

*«Моє серце, що б'ється, так само належить тобі, –
було там написано,
– і я чекатиму на тебе».*

Подяки

Ця книга починалася з безладного листа, який я написала своєму агенту Дену Манделу під час перельоту з Нью-Йорка до Лос-Анджелеса.

Велике дякую тобі, Дене, за те, що повірив у цей задум і в мене, а ще за підбадьорливі листи, яких я так потребувала, коли була близька до зриву. Я хочу подякувати Сарі Гудман і всій команді видавництва «Венсдей», включаючи Алексіс, Ванессу, Рівку та Мері, за всю їхню невпинну роботу, а Керрі Резнік та Захарії Мейєра – за найкрасивішу обкладинку, що перевершила всі мої очікування. Мені неймовірно пощастило з сім'єю, яка охоче вислуховує всі мої розмови та святкує досягнення, і особливо я вдячна своїй сестрі, Кароліні, за те, що прочитала кожную чернетку цієї книги. Сердечна подяка Кейті Донахью за те, що читала, ділилася ідеями та підбадьорювала, дякую Іану Кармелу, який підтримував мене всіма можливими способами. Щоб більше дізнатися про початок дев'ятнадцятого століття та історію медицини, я використала чимало книг, серед яких «Майстерство м'ясника» Ліндсей Фітцхарис, «Благородне мистецтво отруєння» Елеонори Герман, «Чудеса доктора Муттера» Крістіни О'Кіфі Аптович, «Людина з ножем» Венді Мур та «Леді та її демони» Розанни Монтільо.

про автора

Дана Шварц пише для телебачення і є творцем історичного подкасту

«Благородна кров»

займає лідируючі позиції в чартах. Як журналіст і критика Шварц писала для видань

Entertainment Weekly, Marie Claire, Glamour, GQ, Cosmopolitan, Vanity Fair

та багато інших. Вона живе в Лос-Анджелесі зі своїм нареченим і кішками, Едді та Бітлджюсом. Серед її книг «Я їду!» та «Путівник для білої людини за білими письменниками-чоловіками в західній літературі».

Примітки

1

Princes Street Gardens (в пров. з англ. - "Сади Принцес-стріт") - міський парк в центрі Единбурга (Шотландія). Розташовується у центрі міста, займаючи низину між Старим та Новим містом.

2

Могильні клітини, або мортсейфи, – пристосування для захисту від доступу до місця поховання на цвинтарях та цвинтарях. Почали виготовлятися у Великій Британії для захисту від викрадачів трупів, цвинтарних мародерів.

3

Единбург отримав таке прізвисько (Auld Reekie) у XVII столітті через поєднання смердючих випарів від озера Нор-Лох та смогу від міських вогнищ.

4

Собор Святого Джайлса (собор Святого Егідія) – парафіяльна церква в Единбурзі. Центр релігійного життя міста.

5

Джордж Брайан Браммелл - англійський світський лев, законодавець моди в епоху Регентства.

6

Мері Волстонкрафт - британська письменниця, філософ XVIII століття. Уолстонкрафт відома своїм есе «На захист прав жінок» (1792), в якому вона стверджує, що жінки не є істотами, що стоять на нижчому ступені розвитку по відношенню до чоловіків, але здаються такими через недостатню освіту.

7

Знак примирення.

8

Девід Юм – шотландський філософ, економіст та історик, публіцист, один із найбільших діячів шотландського Просвітництва.

9

«Страдання молодого Вертера» – сентиментальний роман у листах Йоганна Вольфганга фон Гете (1774).

10

Джон Хантер (13 лютого 1728 – 16 жовтня 1793) – шотландський хірург, який вважався одним із найвидатніших учених та хірургів свого часу. Він був прихильником ретельних спостережень за хворими та застосування наукових методів у медицині.

11

Близько 180 див.

12

звичайний, звичайний (*англ.*) – просторічна назва жовтця. Деякі його різновиди використовувалися в народній медицині як знеболювальний, ранозагоювальний, тонізуючий засіб, а також для прискорення дозрівання наривів і розсмоктування пухлин, у тому числі і для лікування бородавок (warts).

13

«Почуття та чутливість» (*англ.* Sense and Sensibility) – роман англійської письменниці Джейн Остін. Перший виданий твір письменниці був опублікований в 1811 під псевдонімом «якась Леді».

14

Трон Артура (*англ.* Arthur's Seat) – пагорб заввишки 251 м, розташований в Единбурзі, одна з визначних пам'яток.

15

Ніч Гая Фокса (Ніч вогнищ, або Ніч феєрверків) традиційно святкується 5 листопада (п'ята ніч після Хеллоуїна). Цієї ночі група змовників-католиків збиралася підірвати Парламент Великобританії під час тронної промови протестантського короля Якова І. Але змова була розкрита, Гай - заарештований і відправлений до Тауера.

16

Паб у Старому місті Единбурга, названий на честь королівського ювеліра Джорджа Херіота, який носив прізвисько Jinglyn' Geordie

(«Дінь-Дінь-Джорді», натяк на дзвін монет у гаманці).

Uabook.com.ua